Nr 217.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden m. m.; given Stockholms slott den 18 mars 1932.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1) lag om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden; och

2) lag om ändrad lydelse av 2 § 1 mom. punkt 1) skogsvårdslagen den 15 juni 1923 (nr 212).

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

B. v. Stockenström.

Förslag
till
Lag
om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden.

Härigenom förordnas som följer:

1 kap. Inledande bestämmelser.

1 §.

Inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker samt Särna och Idre socknar av Kopparbergs län belägen skogsmark skall, med undantag som i 2 § sägs, vara underkastad denna lags bestämmelser.

2 §.

1 mom. Från tillämpningen av denna lag undantagas:

1) allmänningsskogar i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker samt inom Särna och Idre socknar vid storskifte avsatt besparingsskog;

2) skogar, lydande under lagen angående husbehovsskogar inom vissa områden;

3) skogar å kronohemman och krononybyggen under stadgad åborätt;

4) städernas skogar;

5) skyddsskogar;

6) skogar å statens utarrenderade jordbruksdomäner och å ecklesiastika boställen ävensom å fastigheter, som upplåtits under besittningsrätt för obegränsad tid (åborätt) enligt lagen om upplåtelse under åborätt av viss jord; samt

7) övriga här ovan ej nämnda skogar, varå förordningen den 26 januari 1894 (nr 17) angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket äger tillämpning eller som avses i § 4 av nämnda förordning.

2 mom. Ligger skog, som i 1 mom. 6) eller 7) angives, i samfällighet med skog, som lyder under denna lag, skall lagen äga tillämpning å det samfällda skogsområdet i dess helhet.

3 §.

Uppsikt över denna lags efterlevnad skall utövas av skogsvårdsstyrelsen.

4 §.

Denna lag medför ej rubbning i den rätt till skog, som enligt vad särskilt är stadgat tillkommer lapparna.

2 kap. Om avverkning.

5 §.

Avverkning av barrträd så ock avverkning av lövträd ovan odlingsgränsen må för annat ändamål än fastighetens eller därmed sambrukad fastighets husbehov bedrivas allenast efter tillstånd av skogsvårdsstyrelsen; dock vare dylikt tillstånd ej erforderligt för verkställande av för skogens utveckling ändamålsenlig gallring i sådana bestånd av yngre skog, vilka vid avverkningsplans upprättande blivit å karta tydligt utmärkta och särskilt angivits vara under planens giltighetstid i behov av gallring.

6 §.

Yngre skog må ej avverkas annorledes än genom för skogens utveckling ändamålsenlig gallring, med mindre skogsvårdsstyrelsen i särskilt fall med hänsyn till skogens beskaffenhet finner skäl medgiva en mera omfattande avverkning.

7 §.

1 mom. Tillstånd till avverkning av barrträd skall meddelas enligt avverkningsplan.

Där med hänsyn till fastighetens belägenhet eller tillgång av barrskog avkastningen ej lämpligen kan tillgodogöras genom regelbundet återkommande avverkningar, må dock avverkningstillstånd meddelas utan hinder därav, att avverkningsplan ej upprättats.

2 mom. Avverkningsplan skall uppgöras särskilt för varje fastighet samt angiva den myckenhet virke, som må under viss tid avverkas.

Vid avverkningsplans upprättande skall tillses, dels att skadad eller överårig skog, som kan befaras avtaga i användbarhet, ävensom äldre skog, som i högre grad hindrar den yngre skogens utveckling, må kunna snarast avverkas, dels att i övrigt, utan åsidosättande av fordran på en så vitt möjligt jämn virkesavkastning, äldre skog uttages i den omfattning, som erfordras för att skogen må inom skälig tid komma i sådant skick, att skogsmarkens alstringsförmåga varder på ändamålsenligt sätt tillgodogjord.

3 mom. Avverkningsplan upprättas på fastighetsägarens begäran genom skogsvårdsstyrelsens försorg, fastighetsägaren obetaget att själv genom sakkunnig person ombesörja planens upprättande.

Avverkningsplan skall, sedan fastighetsägaren, om han ej själv ombesörjt planen, beretts tillfälle yttra sig över därtill uppgjort förslag, för att bliva gällande granskas och fastställas av skogsvårdsstyrelsen. Fastställd plan skall, så snart ske kan, tillställas fastighetsägaren.

4 mom. Skogsvårdsstyrelsen äger efter ansökan förordna, att två eller flera fastigheter, för vilka avverkningsplaner blivit fastställda, må under viss tid vid avverknings företagande behandlas såsom en brukningsenhet. Sålunda tillkommen brukningsgemenskap skall av skogsvårdsstyrelsen på ansökan hävas, där någon av fastigheterna, utan att de samlas å en hand, övergår till ny ägare, som ej förut deltager i gemenskapen.

5 mom. Närmare föreskrifter rörande avverkningsplan och dess tillämpning meddelas av Konungen.

8 §.

Tillstånd till avverkning skall sökas hos skogsvårdsstyrelsen före den 1 april, och åligger det styrelsen tillse, att slutligt beslut i anledning av ansökningen meddelas före den 1 påföljande oktober; dock må i särskilt fall, då ärendet ej utan synnerlig olägenhet kan inom sagda tid avgöras, uppskov äga rum till den 1 november.

Beslutet skall så fort ske kan bevisligen tillställas sökanden.

9 §.

1 mom. Tillstånd, som meddelas enligt avverkningsplan, skall, där ej avverkning i mindre omfattning äskas, avse den avverkning, som belöper å en tid av fem år; dock må, när särskilda skäl därtill äro, skogsvårdsstyrelsen medgiva, att tillståndet må avse avverkning för ytterligare högst fem år. Frågan om dylikt tillstånd för längre tid framåt prövas av Konungen.

2 mom. Grundas ej tillståndet å avverkningsplan, må, såvitt fråga är om skog, vilken icke är att anse såsom yngre, avverkning medgivas på en gång i så stor utsträckning, som med skogens återväxt är förenlig, dock med iakttagande att därest icke avverkningen föranlåtes av skogens beskaffenhet eller eljest en god skogsvårds fordringar, fastigheten icke genom avverkningen må komma att för framtiden lida brist på husbehovsskog enligt ortens förhållanden.

3 mom. I avverkningstillstånd skall angivas den tid, högst fem år, inom vilken avverkningen skall vara verkställd.

10 §.

1 mom. Då tillstånd till avverkning meddelas enligt avverkningsplan, skall, där ej annat följer av 2 mom., utsyning verkställas av länsjägmästaren, biträdande länsjägmästare eller annan av skogsvårdsstyrelsen förordnad sakkunnig person. De utsynade träden skola därvid stämplas genom förrättningsmannens försorg.

2 mom. Meddelas tillstånd till avverkning annorledes än enligt avverkningsplan, må, där så finnes tillräckligt, i stället för utsyning och stämpling, allenast anvisning äga rum av viss trakt, där avverkningen får företagas; skolande därvid gränserna tydligt utmärkas och närmare föreskrifter lämnas angående sättet för avverkningen. Vad nu sagts skall ock gälla, där tillstånd enligt avverkningsplan meddelas till avverkning av yngre skog eller av i yngre skog förekommande spridda grupper eller enstaka träd av äldre skog.

Virke av barrskog, som enligt bestämmelserna i detta moment avverkats annorledes än genom gallring i bestånd av yngre skog, må, om avverkningsplan för fastigheten fastställts, icke bortföras från skogen, innan det stämplats genom förrättningsmannens försorg.

3 mom. Vid förrättning enligt denna paragraf böra av fastighetsägaren gjorda framställningar rörande avverkningstrakt och sättet för uttagande av avverkningsbelopp beaktas, i den mån sådant överensstämmer med en god skogsvård.

Om tiden för förrättningen skall sökanden och, om fastigheten äges av annan, jämväl denne senast åtta dagar därförut underrättas.

11 §.

Finner skogsvårdsstyrelsen vid meddelande av tillstånd till avverkning nödigt, att vissa träd överhållas såsom fröträd, äge styrelsen därom utfärda föreskrift. Fröträden skola genom styrelsens försorg förses med tydligt märke och må sedermera icke avverkas utan styrelsens tillstånd.

12 §.

Verkställer någon avverkning, som enligt denna lag ej må ske utan tillstånd av skogsvårdsstyrelsen, vare han pliktig att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som av styrelsen meddelas för utövande av kontroll över avverkningen.

13 §.

1 mom. Sker avverkning i strid mot stadgandet i 6 § eller mot anvisning eller föreskrift, som enligt 10 § 2 mom. första stycket meddelats, eller finner skogsvårdsstyrelsen på grund av företagen utmärkning av skog eller eljest skälig anledning antaga, att avverkning planlagts, vilken skulle komma i strid mot nämnda stadgande eller mot anvisning eller föreskrift, varom nyss sagts, äger styrelsen att, därest sådant finnes vara av nöden, meddela förbud att å den fastighet, där avverkning sålunda ägt rum eller planlagts, utan styrelsens tillstånd verkställa avverkning, med rätt för styrelsen att begränsa förbudet att gälla allenast viss del av fastigheten eller eljest på visst sätt inskränka förbudet. Innan förbud varder meddelat, skall fastighetens ägare samt, där avverkning verkställts eller planlagts av annan, jämväl denne beredas tillfälle att yttra sig i ärendet; finner skogsvårdsstyrelsen saken sådan, att den ej kan tåla uppskov, må den dock meddela förbud tillsvidare och intill dess annorlunda varder förordnat.

Förbud, som nu sagts, skall utan hinder av besvär genast träda i kraft.

2 mom. Skogsvårdsstyrelsen äger bemyndiga länsjägmästaren eller annan hos styrelsen anställd tjänsteman, som fullgjort vad som erfordras för vinnande av anställning såsom jägmästare, att där i fall, som i 1 mom. avses, är av synnerlig vikt, att avverkningsförbud kommer till stånd innan styrelsen hinner sammanträda, meddela sådant förbud å styrelsens vägnar. Om sålunda meddelat förbud göre tjänstemannen utan dröjsmål anmälan hos styrelsens ordförande, och ankomme därefter på styrelsen att i ärendet förordna. I den mån dylikt förbud ej inom tjugo dagar från den, då det delgavs, den dagen oräknad, blivit av styrelsen fastställt, vare förbudet förfallet.

14 §.

Då genom skogsvårdsstyrelsens försorg avverkningsplan upprättas eller i anledning av bestämmelserna i denna lag utsyning eller stämpling verkställes eller anvisning av avverkningstrakt äger rum, skall sökanden utgöra nödig hantlangning. Övriga kostnader för sådan förrättning skola, där ej förrättningen på sökandens begäran verkställes av annan än hos skogsvårdsstyrelsen anställd tjänsteman, utgå av medel, som av styrelsen förvaltas.

3 kap. Om åtgärder för betryggande av återväxt.

15 §.

Där vid avverkning ej kvarlämnats skog av sådan täthet och beskaffenhet, att den med hänsyn till rådande naturförhållanden kan anses nöjaktig, samt en tillfredsställande naturlig återväxt ej heller kan inom skälig tid påräknas, skola sådana åtgärder vidtagas, som äro erforderliga för att nöjaktig återväxt inom skälig tid efter avverkningen kommer att finnas å det avverkade området. Därå uppkommen skog skall vidmakthållas, till dess den nått sådan utveckling, att den ej längre är att räkna som plantskog.

Därest nu stadgad skyldighet skulle i särskilt fall bliva synnerligen betungande, äger skogsvårdsstyrelsen på ansökan medgiva skälig begränsning därav.

16 §.

1 mom. Uppkommer i skog skada genom brand, storm, snöbrott, insektshärjning eller annan dylik händelse eller genom åverkan, skall vad i 15 § föreskrivits om vidtagande av åtgärder för betryggande av nöjaktig återväxt efter avverkning äga motsvarande tillämpning, ändå att skyldighet därtill enligt sagda paragraf ej föreligger.

Där markens ägare ej uppsåtligen förorsakat eller genom åsidosättande av någon honom åliggande skyldighet vållat skadegörelsen, må åtgärder för återväxtens betryggande icke fordras till större kostnad, än som motsvarar värdet av de vid skadegörelsen fällda träd, som finnas kvar å området eller av ägaren tillgodogjorts, ävensom av de kvarstående träd, vilka blivit så skadade, att de ej böra bibehållas eller eljest måste såsom hinderliga för betryggande av nöjaktig återväxt borttagas, jämte den ersättning, markägaren i anledning av skadan uppburit eller kunnat uppbära.

2 mom. Skulle i särskilt fall den i 1 mom. angivna skyldigheten bliva synnerligen betungande, må skogsvårdsstyrelsen på ansökan kunna medgiva skälig begränsning därav.

3 mom. Vad i denna lag stadgas skall ej utgöra hinder för skogsvårdsstyrelsen att medgiva den avverkning, som av skadegörelsen påkallas.

Sker på grund av dylikt medgivande avverkning av barrträd, skall hänsyn härtill tagas, då sedermera tillstånd till avverkning meddelas.

17 §.

För vidtagande av åtgärder, som kunna vara erforderliga för betryggande av skogsåterväxt, är skogsmarkens ägare ansvarig. Är tvist om äganderätten

till marken, skall såsom ägare anses den, vilken med äganderättsanspråk innehar densamma.

Har avverkning företagits av tidigare ägare eller av avverkningsrättsinnehavare, vare jämväl denne gentemot skogsvårdsstyrelsen ansvarig för kostnaderna för de återväxtåtgärder, som av hans avverkning föranledas, men må han av markens ägare söka åter, vad han för sådant ändamål utgivit, därest ej annat blivit avtalat eller, vad angår avverkningsrättsinnehavare, han genom överskridande av den upplåtna avverkningsrätten själv varit vållande till att åtgärderna måst vidtagas.

18 §.

Finner skogsvårdsstyrelsen åtgärder för betryggande av återväxt jämlikt denna lag påkallade, söke styrelsen med den eller dem, som lagenligt äro ansvariga för återväxtens betryggande, träffa överenskommelse om samtliga de åtgärder, som för berörda ändamål böra vidtagas, och om den tid, inom vilken envar av dem skall vara fullgjord. Sådan överenskommelse skall avfattas skriftligen.

Varder ej sålunda överenskommelse träffad, må skogsvårdsstyrelsen, där den ej finner saken omedelbart böra stämmas till domstol, hos länsstyrelsen påkalla undersökning av avverkningsområdet. Länsstyrelsen förordnar i anledning härav en skogsstatens tjänsteman att med biträde av två ojäviga gode män, vilka av förrättningsmannen utses bland dem, som äro ägodelningsnämndemän eller gode män vid lantmäteriförrättningar eller ledamöter av häradsnämnd, å stället undersöka förhållandet. Om tiden för förrättningen skola genom förrättningsmannens försorg skogsvårdsstyrelsen och fastighetens ägare ävensom annan, som kan vara ansvarig för kostnaderna för återväxtåtgärderna, bevisligen underrättas. Synemännen skola till skogsvårdsstyrelsen avgiva redogörelse med förslag till de åtgärder, som för markens återställande i skogbärande skick må finnas nödiga. Stanna synemännen i olika meningar, varde de särskilda meningarna skogsvårdsstyrelsen meddelade. Sedan undersökning hållits, söke styrelsen ånyo få till stånd överenskommelse, som ovan sagts.

Kan ej överenskommelse träffas, stämme skogsvårdsstyrelsen in saken till domstol, och äger denna föreskriva de åtgärder för återväxtens betryggande, som av förhållandena påkallas, samt förelägga viss tid, inom vilken vad sålunda föreskrivits skall vara fullgjort.

19 §.

Vad enligt 18 § blivit bestämt om åtgärder för betryggande av återväxt samt om tiden därför vare gällande mot framtida ägare av skogsmarken.

20 §.

Har den för vidtagande av återväxtåtgärd enligt 18 § bestämda tid gått till ända och förekommer anledning antaga, att åtgärden ej fullgjorts, låte skogsvårdsstyrelsen genom besiktning å marken undersöka förhållandet. Dylik besiktning verkställes av länsjägmästaren eller annan av skogsvårdsstyrelsen förordnad person jämte två av styrelsen tillkallade sådana gode män, som i 18 §

omförmälas. Till sådan förrättning skall markägaren samt, där skogsvårdsstyrelsen avser att gentemot annan göra gällande förpliktelse att ansvara för återväxtkostnaderna, jämväl denne genom styrelsens försorg bevisligen kallas. Redogörelse över förrättningen skall till skogsvårdsstyrelsen avgivas.

Erhålles vederbörandes skriftliga erkännande, att föreskriven åtgärd icke fullgjorts, vare besiktning, som nyss sagts, ej av nöden.

Det ankommer på styrelsen att föranstalta om vidtagande av åtgärd, som enligt första eller andra stycket befunnits eftersatt.

21 §.

Har åtgärd blivit enligt 20 § genom skogsvårdsstyrelsens föranstaltande vidtagen, äger på framställning av styrelsen överexekutor låta hos vederbörande omedelbart uttaga kostnaderna för såväl själva åtgärden som den föregående besiktningen, där styrelsen visar, att försummelse befunnits föreligga, och kostnadsbeloppet medelst behöriga räkningar styrkes.

Vill den, av vilken kostnad sålunda utsökts, emot det till betalning fastställda beloppet anställa klander eller eljest söka återvinning, stämme in talan därom till domstol sist inom tre månader från det uttagning av beloppet ägt rum eller, därförutan, betalning skett med förbehåll om rätt för gäldenären att söka återvinning.

4 kap. Särskilda bestämmelser angående omläggning av skogsmark.

22 §.

1 mom. Vad i denna lag stadgas skall ej utgöra hinder för skogsmarks omläggning till trädgård, byggnadstomt, väg eller annat liknande ändamål eller till åker, ej heller för omläggning, som betingas därav, att jämlikt lagen den 22 juni 1921 om ströängars indragande till kronan bestämts, att vederlag för ströäng, som indrages till kronan, skall utgå medelst bekostande av odling å visst område.

2 mom. Vill fastighetsägare medelst röjning eller andra särskilda åtgärder anordna betesmark för varaktigt betesbruk eller äng, skall han därtill söka skogsvårdsstyrelsens tillstånd.

För prövning av ansökan om sådant tillstånd äger styrelsen, där detta av förhållandena påkallas, verkställa undersökning samt därvid jämväl inhämta utlåtande från i lanthushållning sakkunnig person. Kostnad för dylik utredning skall utgå av medel, som av skogsvårdsstyrelsen förvaltas. Finner skogsvårdsstyrelsen den sökta omläggningen böra medgivas, skall styrelsen bestämma tid för fullgörandet av de åtgärder, som erfordras för det avsedda ändamålet.

Fullgöres ej inom bestämd tid vad sålunda blivit förelagt, må på talan av skogsvårdsstyrelsen domstol efter omständigheterna förelägga ny tid för fullgörande av för markens omläggning erforderliga åtgärder eller förordna om markområdets återförsättande i skogbärande skick och föreskriva vad därför skall vidtagas.

I fråga om föreläggande eller annat förordnande, som enligt detta moment meddelats, äge vad i 19 § stadgats motsvarande tillämping.

3 mom. Har i samband med omläggning av skogsmark å fastighet, för vilken avverkningsplan finnes upprättad, barrträd avverkats för annat ändamål än fastighetens eller därmed sambrukad fastighets husbehov, skola träden, innan de bortföras, stämplas genom skogsvårdsstyrelsens försorg. Då tillstånd till avverkning å fastigheten sedermera meddelas, skall hänsyn tagas till vad sålunda stämplats.

5 kap. Ansvarsbestämmelser.

23 §.

1 mom. Företager någon avverkning i strid mot bestämmelserna i 5 § eller 22 § 2 mom. eller mot föreskrift eller avverkningsförbud, som enligt denna lag meddelats, straffes med dagsböter.

Då till straff enligt första stycket dömes, skall tillika det avverkade virket, där det ligger å skogen kvar eller, om det är bortfört, fortfarande är i avverkarens besittning, tagas i beslag och dömas förbrutet. Undgår dylikt virke beslag, är den, som låtit verkställa avverkningen, skyldig att utgiva ersättning med belopp, motsvarande värdet av virket. Har efter avverkningen avverkningsförbud återkallats eller förfallit eller blivit genom laga kraftvunnet beslut upphävt, förty att förbudet icke bort meddelas, må ej virke dömas förbrutet eller ersättning utdömas, som här är sagt.

Innefattar förseelse, varom här är fråga, förbrytelse mot allmänna strafflagen, skall gärningen bedömas enligt vad i 4 kap. 1 § strafflagen är för likartat fall stadgat. Förskyller förseelsen påföljd enligt andra stycket, varde ock den påföljd ådömd.

2 mom. Varder i fall, där jämlikt 22 § skogsvårdsstyrelsens tillstånd erfordras för skogsmarks omläggning till annan användning, avverkning företagen, men eftersättes åtgärd, för vars vidtagande tid blivit bestämd efter vad i nämnda paragraf stadgats, vare straffet böter från och med tio till och med trehundra kronor; dock vare, där under den föresatta tiden flera varit för åtgärdens vidtagande ansvariga, den av dem, som finnes ej hava i avsevärd grad bidragit därtill, att åtgärden icke blivit fullgjord, från ansvar fri.

3 mom. Den, som bryter mot bestämmelserna i 10 § 2 mom. andra stycket eller 22 § 3 mom. eller som underlåter att ställa sig till efterrättelse jämlikt 12 § meddelad föreskrift, straffes med böter från och med tio till och med etthundra kronor.

24 §.

Allmänne åklagaren och skogsvårdsstyrelsen äge lika behörighet att åtala förseelser, varom i 23 § sägs, samt att med beslag belägga virke, som kan dömas förbrutet. Sistberörda befogenhet tillkommer jämväl länsjägmästare eller annan skogsvårdsstyrelsens befattningshavare med skoglig utbildning, skolande i sådan ordning verkställt beslag så snart ske kan och senast inom fjorton dagar anmälas hos någon av de åtalsberättigade.

Varder ej inom fyrtiofem dagar, från det beslag skedde, åtal i laga ordning anställt, vare beslaget förfallet; ägande skogsvårdsstyrelsen att, innan åtal anhängiggjorts, häva beslag, som verkställts av någon dess befattningshavare.

25 §.

Virke, som enligt denna lag dömes förbrutet, skall av åklagaren försäljas å offentlig auktion, så kungjord som om auktion å utmätt lös egendom är stadgat. Begär, innan frågan om virkes förverkande slutligen prövats, virkets ägare, att försäljning skall äga rum, eller finner, på anmälan av åklagare, överexekutor, att fara är för virkets förstörelse, eller att kostnaden för dess förvarande skulle bliva större än skäligt är, förordne överexekutor, att virket skall säljas i den ordning nyss sagts; och skall i ty fall virkets ägare, där han är känd och inom riket boende, eller, där han bor utom riket men inom riket har känt ombud, som äger att för honom mottaga stämning och avgiva svaromål, ombudet genom åklagarens försorg bevisligen underrättas om auktionen minst åtta dagar innan den hålles. Anmälan av åklagare, varom här ovan sägs, skall vara åtföljd av fullständig, av två trovärdiga män styrkt förteckning, utvisande virkets mängd och beskaffenhet.

26 §.

Böter, som enligt denna lag ådömas, ävensom genom försäljning av förbrutet virke uppkommen behållning och utdömd ersättning för virke, som undgått beslag, tillfalla den av vederbörande skogsvårdsstyrelse omhänderhavda skogsvårdskassan.

Försäljes i beslag taget virke, innan det dömts förbrutet, skall, till dess frågan därom blivit slutligen avgjord, försäljningssumman nedsättas i riksbanken på sätt särskilt är stadgat; och skall om sådana medels insättning i bankinrättning vidare gälla vad i 160 § utsökningslagen sägs.

27 §.

Saknas medel till gäldandet av böter, vartill någon enligt denna lag fälles, skall förvandling ske enligt allmänna strafflagen.

6 kap. Om fullföljd av talan.

28 §.

1 mom. Är någon missnöjd med beslut, som enligt denna lag meddelats av skogvårdsstyrelsen, äge han däröver anföra besvär hos länsstyrelsen. I fall, som i 13 § avses, vare rätten till sådan klagan ej till viss tid inskränkt. I andra fall skola besvären, vid talans förlust, vara ingivna före klockan tolv å trettionde dagen efter det klaganden av beslutet erhållit del. Underrättelse härom skall i beslutet meddelas.

Påkallar klaganden hos länsstyrelsen undersökning på marken eller finner länsstyrelsen eljest sådan undersökning vara av nöden, förordne länsstyrelsen en skogsstatens tjänsteman att, där länsstyrelsen så prövar erforderligt,

med biträde av två sådana gode män, som i 18 § omförmälas, å stället undersöka förhållandet och däröver avgiva redogörelse. Kostnaden för dylik undersökning skall förskjutas av medel, som av skogsvårdsstyrelsen förvaltas, men kan genom länsstyrelsens slutliga beslut åläggas klaganden, om han påkallat undersökningen. Nödig hantlangning skall av klaganden utgöras.

2 mom. Över länsstyrelsens beslut må klagan föras hos Konungen genom besvär, som skola ingivas till jordbruksdepartementet före klockan tolv å trettionde dagen från den dag klaganden erhöll del av samma beslut.

29 §.

Över rättens slutliga utslag i mål enligt denna lag föres klagan genom besvär, ändå att talan ej föres om ansvar.

Över överexekutors åtgärd i anledning av framställning, varom i 21 § sägs, må ej klagan föras.

Övergångsbestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1934 samt gäller till och med den 31 december 1943. I fråga om sådan under tiden för lagens giltighet begången förseelse, som i lagen avses, skall vad där är stadgat om påföljd av förseelsen fortfarande gälla.

Genom denna lag upphäves förordningen den 18 juni 1915 (nr 251) angående utsyning å viss skog inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden, dock att förordningen fortfarande skall äga tillämpning beträffande skogar å kronohemman och krononybyggen under stadgad åborätt inom de sex norra länen.

Vid lagens tillämpning skall iakttagas:

1) Beträffande avverkning, som ägt rum före lagens ikraftträdande, skola förut gällande bestämmelser äga tillämpning.

2) Genom nya lagen förringas ej giltigheten av utsyning och stämpling, som verkställts före dess ikraftträdande; dock att avverkning ej må i något fall verkställas senare än fem år efter utsyningen. Ej heller inverkar lagens ikraftträdande å giltigheten av tidigare meddelade tillstånd till avverkning för skogsmarks uppodling eller föreskrifter, som avse överhållande av fröträd eller utövande av kontroll över avverkning. Överträdelse av föreskrift, som nu sagts, bedömes efter äldre lag.

3) Vad i nya lagen stadgas om skyldighet att vidtaga åtgärder till betryggande av återväxt i anledning av skada, varom i 16 § av lagen sägs, gäller icke, där sådan skada uppkommit före lagens trädande i kraft.

4) Vad i förordningen den 18 juni 1915 är stadgat om befogenhet eller skyldighet för befattningshavare vid skogsstaten att vidtaga eller föranstalta om viss åtgärd, skall efter lagens ikraftträdande i fall, där sagda förordning eller enligt densamma meddelat tillstånd eller föreskrift äger fortsatt giltighet, i stället gälla om skogsvårdsstyrelsen samt, vad angår rätt att taga i beslag virke, som skall anses förbrutet, jämväl om hos denna anställd befattningshavare med skoglig utbildning.

Förslag
till
Lag
om ändrad lydelse av 2 § 1 mom. punkt 1) skogsvårdslagen den 15 juni 1923 (nr 212).

Härigenom förordnas, att 2 § 1 mom. punkt 1) skogsvårdslagen den 15 juni 1923, sådan denna punkt lyder enligt lagen den 17 april 1925 (nr 94), skall erhålla följande ändrade lydelse:

1) skogar, som äro underkastade bestämmelserna i lagen om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden eller lagen angående husbehovsskogar inom vissa områden, ävensom skogar å kronohemman och krononybyggen, beträffande vilka förordningen angående utsyning å viss skog inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden fortfarande äger tillämpning;

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1934.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 26 februari 1932.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Departementschefen, statsrådet von Stockenström, anför efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet:

Inledning.

Under tidernas lopp har uppstått behov av lagbestämmelser för den ena kategorien skogar efter den andra. Då bestämmelsernas inpassning i någon redan gällande författning därvid icke varit möjlig eller lämplig, har resultatet blivit en mångfald olika skogsförfattningar. De mest betydelsefulla av dessa äro förordningen den 26 januari 1894 (nr 17) angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket, förordningen den 18 juni 1915 (nr 251) angående utsyning å viss skog inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden samt skogsvårdslagen den 15 juni 1923 (nr 212). Därjämte finnas emellertid ett flertal andra skogsförfattningar, såsom lagen den 24 juli 1903 (nr 79 s. 7) angående skyddsskogar, förordningen den 24 juli 1903 (nr 79 s. 20) angående förvaltningen av städernas skogar, lagen den 5 juni 1909 (nr 53 s. 1) angående husbehovsskogar inom vissa områden och förordningen den 18 juni 1920 (nr 331) angående allmänningsskogar i Västerbottens och Norrbottens län.

Den fråga, för vilken jag här påkallar uppmärksamhet, gäller ändrad lagstiftning för de under 1915 års förordning angående utsyning å viss skog inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden, den s. k. lappmarkslagen, lydande skogarna. Innan jag ingår på denna fråga och därvid till en början redogör för det huvudsakliga av nuvarande bestämmelser i ämnet, torde jag till jämförelse få lämna en kortfattad översikt över innehållet i de två andra förutnämnda viktigaste skogsförfattningarna, 1894 års förordning angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket och 1923 års skogsvårdslag.

1894 års förordning.

Förordningen angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket äger tillämpning å kronoparker, häradsallmänningar, skogar, tillhörande kronans utarrenderade jordbruksdomäner, boställsskogar, skogar å allmänna inrättnin-

gars hemman, som icke innehavas med stadgad åborätt, samt skogar å kronooch allmänna inrättningars hemman, som innehavas med stadgad åborätt. Avverkningen å berörda skogar regleras genom hushållningsplaner, vilka fastställas av domänstyrelsen. Å kronoparker, utarrenderade jordbruksdomäner, boställsskogar samt sådana häradsallmänningar och icke under stadgad åborätt innehavda allmänna inrättningars hemman, vilka stå under skogsstatens vård och förvaltning, ävensom å kronohemmans eller krononybyggens områden, kronoöverloppsmarker, oavvittrade skogar och sågverkens mot skogsränta utbrutna områden i de sex norra länen skall all avverkning annorledes än för husbehov ske efter utsyning av jägmästare eller skogsbetjänt. Enligt stadgande i förordningens § 58 får vid utsyning dels inom de sex norra länen å kronohemmans och krononybyggens åt åbor upplåtna områden samt å områden, som upplåtits åt sågverksägare i ersättning för privilegierad stockfångst, dels ock å kronoöverloppsmarker och oavvittrade skogar skogen ej hårdare anlitas, än med dess bestånd i framtiden är förenligt, och bör utsyningen helst så inskränkas, att skogen fortfarande kan lämna enahanda årliga tillgång på träd, som äro användbara till timmer eller bräder. Fullmogen skog får dock ej sparas så länge, att den av ålder eller eljest tager skada.

1923 års skogsvårdslag.

Skogsvårdslagen omfattar flertalet enskilda skogar inom riket med undantag för de inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker samt Särna och Idre socknar av Kopparbergs län belägna. Grundtanken i denna lag är, att det icke får bero på den enskilde jordägarens gottfinnande om honom tillhörig skogsmark skall utnyttjas till produktion, utan att det skall åligga honom en skyldighet härutinnan. Denna tanke uttryckes i lagen sålunda, att skogsmark skall användas till skogsbörd. För tillgodoseende av lagens syfte stadgas att yngre skog såsom regel icke får avverkas annorledes än genom för skogens utveckling ändamålsenlig gallring, samt att avverkningen av äldre skog icke får så bedrivas, att återväxten äventyras. Vidare föreskrives skyldighet att, om så erfordras, sedan avverkning skett eller om skogen skadats genom naturhändelse eller annat, vidtaga åtgärder för återväxt. Skärpta bestämmelser gälla beträffande skogsmark, vilken av länsstyrelse eller Konungen förordnats skola anses såsom svårföryngrad. Sådant förordnande kan meddelas där i någon trakt på grund av skogsmarks belägenhet i havsbandet eller på höjder eller eljest i särskilt exponerat läge det i allmänhet måste befaras, att i händelse av ovarsam avverkning av befintlig skog återväxt skulle omöjliggöras eller ock återväxt, som kunde förväntas uppkomma, skulle bliva oskäligt sen eller underhaltig. Avverkning i svårföryngrad skog för annat ändamål än husbehov får äga rum allenast med tillstånd av skogsvårdsstyrelse, därvid i allmänhet utsyning och stämpling skall företagas. — Lagen äger icke tillämpning å försumpad skogsmark, där skogens tillväxt och återväxten uppenbarligen ej kunna utan oskäliga kostnader tryggas genom särskilda åtgärder. Lagen medgiver, att skogsmark under vissa förutsättningar, utan hinder av lagens stadganden, får omläggas till trädgård, åker, byggnadstomt, väg eller annat liknande ändamål eller till betesmark. Uppsikt över

lagens efterlevnad utövas av den skogsvårdsstyrelse, som jämlikt förordningen den 15 juni 1923 (nr 213) angående skogsvårdsstyrelser skall finnas inom vederbörande landstingsområde.

1915 års lappmarkslag.

Vad lappmarkslagen beträffar äger densamma, efter däri genom förordningen den 14 juni 1929 (nr 172), vilken trätt i kraft den 1 maj 1930, vidtagen ändring, tillämpning å alla skatte- och frälsehemman samt lägenheter av skatte- och frälsenatur inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker samt Särna och Idre socknar av Kopparbergs län, dock med undantag för husbehovs- och allmänningsskogar, vilka äro underkastade förenämnda lag den 5 juni 1909 (nr 53 s. 1) och förordning den 18 juni 1920 (nr 331) eller, vad angår allmänningsskog i Särna och Idre socknar, s. k. besparingsskog, särskilda av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter. Lappmarkslagen avser vidare även vissa allmänna skogar, nämligen skogar å sådana under stadgad åborätt upplåtna kronohemman och krononybyggen, vilka äro belägna inom de sex norra länen.

Enligt lappmarkslagen skall skogshushållningen så anordnas, att icke blott skogsvårdens krav utan även ett av hänsyn till nuvarande och framtida skogsägares ekonomiska intressen betingat krav på uthålligt skogsbruk tillgodoses. Lappmarkslagen skiljer sig alltså härigenom från skogsvårdslagen, vilken, på sätt nämnts, utgår från allenast den synpunkten, att skogsmarken skall användas till skogsbörd, så att ett mot markens produktionsförmåga svarande skogskapital utvinnes. Delvis såsom en följd av principen om uthålligt skogsbruk stadgar lappmarkslagen, i olikhet mot skogsvårdslagen, obligatorisk utsyning såsom regel. Utgående från principerna om uthålligt skogsbruk och utsyningstvång upptager lappmarkslagen i huvudsak följande bestämmelser: Avverkning av barrträd för annat ändamål än fastighetens eller därmed sambrukad fastighets oundgängliga husbehov får icke bedrivas annat än efter utsyning och stämpling av vederbörande skogsstatstjänsteman. Detsamma gäller lövträd ovan odlingsgränsen. Utsyning skall verkställas i enlighet med upprättad avverkningsplan. Sådan plan skall gälla för viss tid och upprättas på sådant sätt, att skogsägarens ekonomiska intresse tillgodoses genom uthålligt skogsbruk med iakttagande av skogsvårdens krav särskilt i fråga om borttagande av överårig eller skadad skog samt höjande i övrigt av skogens alstringsförmåga. Område, där i följd av markens försumpning, brist på fröträd eller andra omständigheter naturlig återväxt är väsentligt försvårad, skall i avverkningsplanen behandlas för sig. Avverkningsplan upprättas i allmänhet av vederbörande skogstjänsteman på fastighetsägarens eller åbons begäran men kan jämväl genom fastighetsägarens eller åbons egen försorg upprättas av annan sakkunnig person än vederbörande skogstjänsteman. För att i sistsagda fall planen skall erhålla giltighet erfordras, att densamma efter granskning av överjägmästaren godkänts av domänstyrelsen. Ändring i myndighets beslut rörande avverkningsplan kan sökas genom besvär hos högre myndighet. Utsyning skall verkställas för en tid av tre år; dock äger domänstyrelsen medgiva utsyning därutöver för högst tre år. Fråga om utsyning för längre tid framåt prövas av Konungen. — Beträffande avverkningsplan och utsynings verkställande upptagas ytterligare vissa detaljbestämmelser i lagen, och där-

utöver återfinnas föreskrifter i dessa ämnen i det av domänstyrelsen utfärdade tjänstgöringsreglementet för skogsstatens förvaltande personal den 22 september 1924. — Lappmarkslagen innehåller även vissa bestämmelser för tryggande av återväxten efter avverkning. I detta avseende föreskrives, att i protokoll över utsyningsförrättning skola angivas de åtgärder för skogsvårdens befrämjande å utsyningsområdet, som i avverkningsplanen eller eljest må hava föreskrivits såsom villkor eller angivits såsom behövliga, samt den tid, inom vilken föreskrivna åtgärder av dylikt slag skola vara vidtagna. Därjämte stadgas, att, därest vid utsyning förrättningsmannen anser nödigt, att vissa träd tillsvidare överhållas såsom fröträd, föreskrift härom skall meddelas vid förrättningen samt att fröträden, sedan desamma genom förrättningsmannens försorg försetts med tydligt märke, icke må avverkas utan tillstånd av vederbörande skogstjänsteman. Lagen saknar däremot bestämmelser, varigenom föreskrivna återväxtåtgärder kunna framtvingas. Den enda påföljd, som kan förekomma vid underlåtenhet från en avverkares sida att fullgöra meddelade föreskrifter med avseende å återväxt och skogsvård, är en nedsättning i utsyningsbeloppet vid kommande utsyningar. — I övrigt innehåller lagen vissa stadganden om skogsmarks uppodling till åker eller äng m. m. ävensom föreskrifter om fullföljd av talan, om överträdelse av lagens bestämmelser samt om lapparnas rätt till bete.

Handhavandet av lappmarkslagen ankommer i huvudsak å jägmästarna i de revir, där de under lagen lydande skogarna äro belägna, samt dem underlydande skogsstatspersonal. Inseende över jägmästarnas förvaltning i förevarande avseende utövas av vederbörande överjägmästare och domänstyrelsen. Kostnaderna för lagens handhavande bestridas av domänfonden, som erhåller ersättning härför dels genom särskilda, under nionde huvudtiteln anvisade statsanslag, dels ock genom inflytande utsyningsavgifter. Grunderna för erläggandet av sagda avgifter äro angivna i kungörelsen den 19 november 1915 (nr 451) angående gottgörelse till statsverket för utsyning av virke i vissa fall inom de sex norra länen m. m.

Ifrågasatta ändringar av lappmarkslagen.

Vid flera tillfällen hava framställningar och förslag angående ändringar i lappmarkslagen varit föremål för statsmakternas prövning. De ifrågasatta ändringarna hava gällt dels lagens tillämpningsområde dels ock dess innehåll.

Riksdagen 1923.

Enligt den ursprungliga lydelsen omfattade lappmarkslagen förutom de skogar, som numera, efter 1929 års ändring, därav beröras, jämväl vissa inom Västerbottens och Norrbottens läns kustland samt inom Västernorrlands och Jämtlands län spridda enskilda skogar, de s. k. ströhemmanen. Dessa utgjordes av skogar till sådana inom berörda områden belägna skattehemman, som avsågos i förordningen den 29 juni 1866 (nr 63 s. 1) angående dispositionsrätten över skogen å vissa skattehemman i Norrland och Kopparbergs län, samt skogar å till enskilda sålda kronoöverloppsmarker, vilka omförmäldes i Kungl. Maj:ts skrivelse till kammarkollegium den 29 juni 1866 angående dispositionen av sådana överloppsmarker, som icke lämpligen kunde användas vare sig till kronoparker eller till anläggning av nya hemman, m. m. och i kungörelsen

den 26 maj 1899 angående förändring i gällande föreskrifter om åsättande av grundskatt m. m. I utlåtande nr 1 över Kungl. Maj:ts proposition nr 104 vid 1923 års riksdag med förslag till nuvarande skogsvårdslagen uttalade särskilda utskottet såsom önskvärt, att en undersökning komme till stånd rörande överförande från lappmarkslagen till skogsvårdslagen av de under den förra lagen lydande skogar, som låge spridda inom Västerbottens och Norrbottens läns kustland samt nedom Västerbottens län. Vad utskottet i angivna hänseende anfört godkändes av riksdagen och åberopades i den skrivelse, nr 278, däri riksdagen anmälde sitt beslut rörande skogsvårdslagen.

Riksdagen 1924.

Sedan Kungl. Maj:t i anledning av vad sålunda vid 1923 års riksdag förekommit låtit verkställa viss utredning i frågan, förelades denna utredning 1924 års riksdag i proposition nr 95, därvid åtgärder för överförande av omförmälda skogar från lappmarkslagen till skogsvårdslagen under åberopande av utredningens resultat avstyrktes. I sitt med anledning av propositionen avgivna utlåtande, nr 30, anförde jordbruksutskottet, att även utskottet funne den förebragta utredningen klarlägga, att vissa skäl talade mot att då överföra skogarna i fråga. För det dåvarande syntes alltså, enligt utskottets förmenande, ej förutsättningar föreligga för åtgärder i denna riktning. Riksdagen godkände vad utskottet sålunda anfört.

Domänstyrelsen 1923 och 1925.

I skrivelse den 22 december 1923 väckte domänstyrelsen förslag om vissa ändringar i lappmarkslagen, avseende upptagande i lagen av dels bestämmelse att avverkningsplan, som upprättats av skogstjänsteman, ej finge tillämpas förrän den fastställts av vederbörande överjägmästare, dels ock stadganden angående skyldighet för vederbörande markägare att efter avverkning till avsalu vidtaga erforderliga reproduktionsåtgärder i huvudsaklig överensstämmelse med motsvarande föreskrifter i skogsvårdslagen.

I skrivelse den 3 april 1925 föreslog domänstyrelsen ytterligare sådan ändring i lappmarkslagen, att å fastighet, där skogstillgången ej vore större än som erfordrades till husbehov, utsyning skulle kunna äga rum utan att avverkningsplan för fastigheten upprättats.

Domänfullmäktige 1925.

Vid domänstyrelsens sistberörda skrivelse var fogad en den 10 april 1925 dagtecknad skrivelse från domänfullmäktige, vilka bland annat upptogo till behandling frågan huruvida lappmarkslagen borde bibehållas för hela sitt dåvarande giltighetsområde samt framställde förslag om att sådana under lappmarkslagen lydande mer godartade skogsmarker i bättre geografiskt läge, som funnos insprängda i eller som i föryngringshänseende voro likvärdiga med de områden, där skogsvårdslagens allmänna bestämmelser tillämpades, skulle undantagas från utsyningstvång samt inordnas under skogsvårdslagen. Under lappmarkslagen lydande svårföryngrade skogar samt skogar, som voro av skyddsskogs karaktär, skulle däremot enligt fullmäktiges förslag kvarstå under denna lag.

Riksdagen 1927.

Sedan med ledning av avgivna yttranden frågan om ändring i olika hänseenden av lappmarkslagen varit föremål för beredning inom jordbruksdepartemen-

tet, framlade Kungl. Maj:t i proposition nr 43 till 1927 års riksdag förslag till ny lappmarkslag. Någon ändring beträffande förevarande lagstiftnings tillämpningsområde ifrågasattes ej i förslaget. I flera andra hänseenden skilde det sig däremot från 1915 års lappmarkslag. Å ena sidan innefattade sålunda förslaget en utsträckning av utsyningstvånget till att avse avverkning även av lövträd nedom odlingsgränsen, varemot å andra sidan en viss frihet från utsyningstvång lämnades när det gällde gallring i yngre skog. Den väsentligaste förändringen bestod emellertid däri, att skyldighet stadgades att å skogsmark nedom odlingsgränsen efter avverkning för annat ändamål än husbehov eller vid uppkommen skada vidtaga erforderliga återväxtåtgärder i huvudsaklig överensstämmelse med föreskrifterna rörande reproduktionsplikt beträffande svårföryngrade skogar enligt skogsvårdslagen. Vården av de skogar, vilka berördes av förslaget, skulle liksom enligt lappmarkslagen handhavas av skogsstatens personal. Utsyningsavgifter skulle däremot icke vidare utgå. I stället skulle skogsvårdsavgifter erläggas på sätt är stadgat beträffande flertalet andra skogar i riket genom förordningen den 11 oktober 1912 (nr 275) om skogsvårdsavgift.

I utlåtande nr 63 hemställde *jordbruksutskottet*, att det i propositionen framlagda förslaget måtte avslås, samt att till utskottet hänvisade, i anledning av propositionen väckta och i sammanhang med propositionen av utskottet behandlade motioner icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. Vidare hemställde utskottet, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla dels om skyndsamt framläggande av förslag rörande överförande till 1923 års skogsvårdslag av sådana utom lappmarkslagens giltighetsområde belägna, under sistnämnda lag lydande enskilda skogar, beträffande vilka ur skogsbiologisk synpunkt hinder därför icke mötte, dels ock om verkställande av utredning och framläggande snarast möjligt av förslag till ny skogslag för inom lappmarkerna belägna enskilda skogar, under beaktande å ena sidan att i möjligaste mån de principer följdes, varpå skogsvårdslagen vore byggd, samt å andra sidan att tillbörlig hänsyn toges till i dessa trakter föreliggande svårigheter till föryngring ävensom till önskvärdheten att av sociala och nationalekonomiska skäl fördela avverkningen av den avverkningsmogna skogen på längre tid. Utskottet anförde, att utskottet utginge från den principiella uppfattningen, att en särlagstiftning av här ifrågavarande art icke borde till sin reella innebörd göras strängare eller till giltighetsområdet vidare än som för tillgodoseende av det därmed avsedda syftet kunde anses nödvändigt. I antydda avseenden kunde enligt utskottets mening framställas berättigade erinringar mot det framlagda lagförslaget. Vidare anförde utskottet bland annat följande:

Det torde icke kunna förnekas, att åtskilliga av de anmärkningar, som från rent skogliga och ekonomiska synpunkter riktats mot den nuvarande lappmarkslagen, äga reellt fog, och dessa anmärkningar synas i viktiga delar bibehålla sin giltighet även beträffande det föreliggande lagförslaget. Det ligger sålunda i sakens natur, att det enligt lagförslaget under alla förhållanden obligatoriska utsyningstvånget med dess ofrånkomligt stela former måste lägga hinder i vägen för önskvärd anpassning av skogsbruket efter såväl ekonomiska förhållanden och konjunkturlägen som skogsvårdens krav. Även om för framti-

den större uppmärksamhet skulle ägnas åt att undvika olägenheter av detta slag, torde dessa dock i huvudsak komma att i praktiken kvarstå. Och härigenom förringas enligt utskottets mening i väsentlig grad den överlägsenhet i skogligt hänseende, som lappmarkslagen, på sätt gjorts gällande, skulle äga framför den allmänna skogsvårdslagen.

Vid övervägande av de skäl, som anförts för och emot en inskränkning av lappmarkslagens giltighetsområde, har utskottet ansett sig i princip böra ansluta sig till den ståndpunkten, att en sådan inskränkning bör äga rum, där hinder från skogsbiologisk synpunkt icke möter. Utskottet får här erinra, att någon närmare undersökning — såsom av 1923 års riksdag ifrågasatts — vilka skogar under lappmarkslagen som äro att hänföra till den ena eller andra kategorien icke kommit till stånd med hänsyn till Kungl. Maj:ts principiella ståndpunkt till den omhandlade frågan. Det torde emellertid få anses såsom ostridigt, att de i Norrlands kustland och i Jämtlands län belägna skogarna, vilka ligga spridda bland skogar under skogsvårdslagen, äro av dylik beskaffenhet. — Möjligen kan i detta avseende en viss tvekan råda i fråga om de nordligaste delarna av kustlandet, vilket även torde gälla de inom Särna och Idre socknar av Kopparbergs län belägna skogarna. Beträffande från vissa håll uttalade farhågor för att befolkningen i nu ifrågavarande trakter skulle komma att missbruka den i allmänna skogsvårdslagen medgivna fria avverkningsrätten torde det vara tillräckligt erinra om de bestämmelser, som denna lag innehåller till förhindrande av dylikt missbruk, och med avseende å förmågan att rätt tillämpa lagens bestämmelser torde goda skäl finnas för antagandet, att denna befolkning äger lika stora förutsättningar som den i de under lagen nu lydande delarna av Norrland.

Även om enahanda skäl, som anförts för överförande till skogsvårdslagen av ovanberörda skogar utom lappmarkerna, principiellt äga giltighet jämväl beträffande lappmarksskogarna, torde dock i stort sett enighet råda därom, att en viss särlagstiftning, av beskaffenhet att mera säkerställa uthållighet i skogsbruket, för dessa senare skogar är erforderlig. Härför tala med styrka fortfarande de skäl, som på sin tid föranledde lappmarkslagens införande, nämligen nödvändigheten av en jämn hushållning med virkeskapitalet i dessa karga, i fråga om utkomstmöjligheter illa gynnade trakter. De skogsbiologiska förhållandena synas onekligen här påkalla alldeles särskild varsamhet, helst som återväxtproblemet för dessa trakters vidkommande torde anses vara i huvudsak olöst. I detta sammanhang kan framhållas, att de i förevarande lagförslag upptagna bestämmelserna om reproduktionsskyldighet i vissa avseenden synas förutsätta gynnsammare föryngringsmöjligheter än man på många håll inom lappmarkerna torde kunna hava att räkna med. En avverkning i stor skala skulle vid angivna förhållanden kunna för framtiden äventyra skogens bestånd. Från skilda håll har emellertid framhållits önskemålet, att jämväl skogsvårdslagstiftningen för lappmarkerna i möjligaste mån måtte avfattas i anslutning till den allmänna skogsvårdslagen och i dess anda men med bibehållande dock av den avverkningskontroll, som i anslutning till vad ovan nämnts kan anses nödvändig med hänsyn till såväl i dessa trakter föreliggande återväxtsvårigheter som ock till önskvärdheten att av sociala och nationalekonomiska skäl fördela avverkningen av den avverkningsmogna skogen på längre tid. I detta sammanhang kan erinras därom, att jordbruksutskottet vid 1924 års riksdag i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 30 i fråga om den redan då tilltänkta utredningen rörande ändring i lappmarkslagen i syfte att förskaffa densamma större möjligheter för återväxtens betryggande framhöll, att därvid även borde undersökas, huruvida icke möjligen berörda syfte kunde gagnas genom att beträffande dessa skogar tillgodogöra sig skogsvårdsstyrelsernas verksamhet.

Utskottet delar uppfattningen, att denna lagstiftningsfråga bör lösas i nu

antydd riktning, men underskattar därvid ingalunda de svårigheter, som i olika avseenden möta. Det torde härvid böra uppmärksammas, att jämväl inom lappmarkerna förekomma skogar av sådan mera godartad beskaffenhet, att det för dessa skogars vidkommande icke torde vara uteslutet att inom den av utskottet ifrågasatta särlagstiftningens ram medgiva vissa lättnader.

Utskottet får slutligen framhålla, att vad utskottet här anfört uteslutande hänför sig till de enskilda skogar, som lyda under lappmarkslagen. Vidkommande de allmänna skogar, som lyda under förordningen, så kan ej ifrågasättas att överföra dem till den allmänna skogsvårdslagen, men de åtgärder, utskottet ovan ifrågasätter, komma givetvis även att framkalla ett nytt övervägande av skogsvårdsbestämmelser för dessa skogar.

Riksdagen biföll vad utskottet föreslagit utom såvitt angick dess hemställan om skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om vissa nya utredningar och förslag. Beträffande sistberörda fråga stannade nämligen kamrarna i olika beslut, varför frågan förföll.

Tillkallande av 1927 års skogssakkunniga för lappmarken.

Den 2 september 1927 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla sakkunniga att inom departementet verkställa utredning samt avgiva förslag rörande ändrad lagstiftning för de under lappmarkslagen lydande skogarna och i samband därmed stående administrativa och ekonomiska frågor. Med stöd av detta bemyndigande tillkallade departementschefen samma dag såsom sakkunniga dåvarande landshövdingen i Västerbottens län N. G. Ringstrand, dåvarande byråchefen i domänstyrelsen friherre T. W. Hermelin, ledamoten av riksdagens första kammare N. Gabrielsson i Teg, ledamoten av riksdagens andra kammare O. W. Lövgren i Nyborg, länsjägmästaren K. E. Kallin i Umeå, jägmästaren M. Carlgren i Djursholm och nuvarande ledamoten av riksdagens andra kammare P. J. Näslund i Västernoret.

Sakkunnigas förslag 1928.

Sakkunniga, vilka konstituerade sig under benämningen »1927 års skogssakkunniga för lappmarken», upptogo i första hand till prövning frågan huruvida de s. k. ströhemmanen fortfarande borde inbegripas i lappmarkslagens tillämpningsområde. Såsom resultat av denna prövning avgåvo sakkunniga den 15 november 1928 betänkande med förslag till förordning om inskränkning i tillämpningen av lappmarkslagen. Förslaget innebar, att skogarna å ströhemmanen skulle frigöras från lappmarkslagen samt bliva underkastade skogsvårdslagens bestämmelser.

Sakkunniga hemställde vidare i skrivelse den 7 december 1928, att Kungl. Maj:t ville taga i övervägande att till 1929 års riksdag framlägga förslag till sådan ändring i lappmarkslagens 10 §, att däri meddelade bestämmelser om undersökning samt prövning av länsstyrelse rörande skogsmarks lämplighet för odling och avverkning av därför hinderlig skog icke skulle äga tillämpning å odling, som i vederbörlig ordning föreskrivits som ersättning för till kronan indragen ströäng.

Riksdagen 1929.

I proposition nr 197 framlade Kungl. Maj:t för 1929 års riksdag förslag i enlighet med vad sakkunniga sålunda hemställt. Förslaget godkändes av riksdagen och förordning i ämnet utfärdades den 14 juni 1929 (nr 172).

Sedan sakkunnigas arbete avslutats, hava sakkunniga den 31 mars 1931 avgivit slutligt betänkande med förslag till *dels* lag om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden, *dels* förordning om ändrad lydelse av 1, 2 och 4 §§ i förordningen den 15 juni 1923 angående skogsvårdsstyrelser *dels och* förordning om upphävande av 5 § i förordningen den 11 oktober 1912 om skogsvårdsavgift (Statens offentliga utredningar 1931: 10). Jag anhåller nu att få redogöra för sakkunnigas förslag till ny lappmarkslag.

Sakkunnigas slutliga betänkande och förslag.

Sakkunniga hava icke varit eniga. Icke mindre än fyra reservationer hava avgivits, varför sålunda sammanlagt fem olika förslag till frågans lösning föreligga. Jag torde till en början få redogöra för det förslag, vilket avgivits av majoriteten, bestående av herrar Gabrielsson, Lövgren, Carlgren och Näslund. Ifrågavarande förslag, här benämnt majoritetsförslaget, upptager i huvudsak följande synpunkter och bestämmelser.

Majoritetsförslaget.

Till följd av såväl sociala som skogliga förhållanden nödvändiggöres även i fortsättningen en reglering ej blott i kvalitativt utan även i kvantitativt hänseende av avverkningen å ifrågavarande skogar. Skogen indelas i två klasser, å ena sidan sådan skog, som icke bör bliva föremål för annan avverkning än en för utvecklingen ändamålsenlig föravverkning, icke mogen skog, och å andra sidan sådan skog, som kan och eventuellt bör föryngringshuggas, mogen skog. Den kvantitativa regleringen skall i första hand ske därigenom, att i en av myndighet godkänd avverkningsplan fastställes den myckenhet virke av barrskog, som under viss tid får utöver husbehovet uttagas å fastigheten av mogen skog. Vid avverkningsplans uppgörande bör såvitt möjligt tillses, att en viss jämnhet i avkastningen från skogen upprätthålles samtidigt som skogsskötseln så ordnas, att markens produktionsförmåga utnyttjas. Med hänsyn till det stora förråd av övermogen, mogen och skadad skog, som finnes å ifrågavarande marker bör härvid beaktas, att avverkningen av det äldre, avverkningsmogna virkesförrådet bedrives i avsevärt snabbare takt än som enligt nu gällande grunder i allmänhet tillämpas. Vid den intressekonflikt, som kan uppstå mellan å ena sidan kravet på jämnhet i avkastningen och å andra sidan skogsvårdskravet, bör, om sistnämnda krav uppenbarligen så fordrar, hänsynen till den jämna avkastningen vika. — Vad angår behovet av kvalitativ reglering av avverkningen, vilket enligt lappmarkslagen tillgodoses genom bestämmelsen om utsyningstvång, stadgar majoritetsförslaget, i överensstämmelse med 1923 års skogsvårdslag, att avverkning icke får företagas på sådant sätt, att återväxten därigenom äventyras ävensom, beträffande icke mogen skog, att avverkning icke må ske annorledes än genom för skogens utveckling ändamålsenlig gallring. Utsyning eller därmed ur skogsvårdssynpunkt till sin betydelse likartad åtgärd föreskrives vid avverkning av barrträd å sådana marker, där särskilda föryngringssvårigheter förefinnas och där följaktligen alltför stora risker för föryngringen kunde uppkomma, om man lämnade avverkaren fria händer. Sistnämnda bestämmelse medför, att vid avverkningsplanernas uppgörande skogsmarken måste delas i två kategorier,

dels svårföryngrad mark, därå avverkning ej får företagas annat än efter särskilt tillstånd av vederbörande myndighet och dels icke svårföryngrad mark, å vilken inom avverkningsplanens ram avverkning fritt får ske. Till utsyningsförrättare skall enligt förslaget kunna förordnas även i skogsägarens tjänst anställd sakkunnig person. — Den reglering av avverkningen, som i kvantitativt hänseende föreslagits, nödvändiggör, att, i de fall, då icke utsyning sker, kontroll över virkeskapitalets uttagande annorlunda anordnas. I sådant hänseende stadgas anmälningsskyldighet rörande tillämnad avverkning och deklarationsplikt beträffande avverkad myckenhet skog. — I likhet med vad som gäller enligt skogsvårdslagen skall enligt majoritetsförslaget skogens ägare principiellt vara ansvarig för skogens återväxt samt sålunda pliktig att vidtaga nödiga åtgärder härför. Handhavandet av lagen skall anförtros åt skogsvårdsstyrelserna i respektive län. Förordningen om skogsvårdsavgift skall utsträckas att gälla även ifrågavarande skogar, och gottgörelse till statsverket för utsyning skall följaktligen icke vidare utgå.

Tre av de sakkunniga, vilka medverkat till majoritetsförslaget, hava anmält i väsentliga hänseenden från förslaget avvikande meningar.

I gemensam reservation anföra herrar *Lövgren* och *Carlgren*, att enligt deras åsikt skogslagstiftningen för de enskilda skogarna i lappmarkerna samt Särna och Idre socknar borde vila på samma principer som skogsvårdslagen. Begreppet svårföryngrad mark enligt nämnda lag tarvade emellertid en ingående revision, varvid borde utgås från den grundprincipen, att såsom svårföryngrad avskildes mark, där på grund av naturförhållanden ett med hänsyn till föryngringen ändamålsenligt avverkningssätt måste på särskilt sätt betryggas (genom utsyning). Reservanterna anföra, att vid den avgörande voteringen om den för lagen grundläggande principen, fri avverkning eller icke, flertalet av de sakkunniga anslöto sig till den mening, att avverkningarnas storlek skulle av myndighet bestämmas i avverkningsplan. Ehuru enligt reservanternas uppfattning det allmännas intresse skulle vara tillgodosett, om de för skogsvårdslagen gällande principerna lades till grund för lagstiftningen, hade reservanterna ansett sig böra deltaga i utarbetandet av ett lagförslag, som inom den sålunda beslutade ramen i största möjliga mån anslöte sig till skogsvårdslagen. Reservanterna göra emellertid gällande, att förberedelser snarast möjligt borde vidtagas för utarbetande av en lagstiftning för lappmarksområdena på grundval av skogsvårdslagens principer. För den händelse denna reservanternas principiella ståndpunkt icke skulle vinna beaktande, anse de, att framför en lagstiftning, baserad såsom den nuvarande på ransonering och utsyningstvång, borde föredragas en friare lagstiftning i överensstämmelse med majoritetsförslaget. Reservanterna förklara vidare, att om den av dem i första hand förordade utredningen omedelbart igångsattes, borde ett därpå grundat lagförslag kunna se dagen inom sådan tid, att någon anledning till införande av ett provisorium icke förelåge. Såsom sådant borde eljest, enligt reservanternas förmenande, majoritetsförslaget kunna erbjuda sig.

Herr *Näslund* anför, att han, i likhet med herrar Lövgren och Carlgren,

ansåge, att i princip en särlagstiftning för enskildas skogar inom lappmarkerna samt Särna och Idre socknar icke vore motiverad. Dock anser han, med hänsyn till skogsbeståndets inom ifrågavarande områden onormala fördelning på mogenhets- och åldersklasser, en direkt övergång från lappmarkslagen till en lagstiftning i överensstämmelse med skogsvårdslagen icke tillrådlig. Han tillstyrker därför en viss övergångstid, under vilken en skogslag, avfattad i enlighet med majoritetsförslaget, borde tillämpas. Sagda lag borde alltså få en provisorisk karaktär.

Minoritetsförslaget.

En minoritet, bestående av herrar Ringstrand, friherre Hermelin och Kallin, har framlagt ett förslag, i det följande benämnt minoritetsförslaget, som, ehuru det i vissa hänseenden överensstämmer med majoritetsförslaget, avviker från detta i betydelsefulla punkter. I likhet med majoriteten utgår minoriteten från att avverkningen bör regleras i såväl kvantitativt som kvalitativt avseende. Beträffande den praktiska tillämpningen av denna princip gå emellertid de båda förslagen isär. Minoritetsförslaget tager sålunda till en början avstånd från förslaget om uppdelning av virkesförrådet i mogen och icke mogen skog samt förordar i stället de genom skogsvårdslagen införda begreppen yngre och äldre skog. I de avverkningsplaner, som enligt minoritetsförslaget skola uppgöras, skall angivas den myckenhet virke av barrskog, som, husbehovsvirke inbegripet, under viss tid får uttagas förutom genom gallring i bestånd av yngre skog. Jämväl minoriteten hävdar, att vid avverkningsplanernas upprättande såväl kravet på ändamålsenlig skogsvård som angelägenheten av att erhålla en såvitt möjligt jämn virkesavkastning bör beaktas. Emellertid bör enligt minoritetsförslaget, om intressekonflikt uppkommer, skogsvårdens krav stå tillbaka för fordran på jämnhet i virkesavkastningen. Även minoriteten framhåller likväl härvid, att uppmärksamhet måste ägnas åt, att skog, som genom att kvarstå avtager i användbarhet, må komma till avverkning hastigare än lappmarkslagen av dess handhavare ansetts medgiva. Majoritetsförslagets kontrollföreskrifter betecknas av minoriteten såsom otillfredsställande. Enligt minoritetens förmenande måste, för vinnande av en enkel och effektiv kontroll, utsyning eller därmed till sin betydelse likartad myndighetsåtgärd föreskrivas såsom regel. Vissa undantag härifrån anses dock kunna medgivas. Sålunda föreslås att för skogens utveckling ändamålsenlig gallring skall fritt få företagas i sådana bestånd av yngre skog, som vid avverkningsplans upprättande förklarats vara i behov av dylik gallring. Minoriteten håller vidare före, att genom bibehållande av utsyningsbestämmelser, väsentligen motsvarande de i lappmarkslagen stadgade, frågan om avverkningens kvalitativa reglering löses på det mest ändamålsenliga sättet. En uppdelning av markerna, såsom i majoritetsförslaget förutsättes, i svårföryngrade och icke svårföryngrade låter sig enligt minoritetens förmenande icke göra. Minoriteten föreslår i likhet med majoriteten att till utsyningsförrättare skola kunna förordnas även i enskild tjänst anställda skogssakkunniga personer. Liksom majoritetsförslaget skiljer sig slutligen minoritetsförslaget från nu gällande

bestämmelser bland annat därutinnan, att enligt förslaget reproduktionsplikt principiellt skall åligga skogsägarna, att lagens handhavande skall överlämnas åt skogsvårdsstyrelser samt att skogsvårdsavgifter skola utgöras i stället för utsyningsavgifter.

Friherre *Hermelin* har reserverat sig mot minoritetsförslaget i vad det avser överflyttande av tillsynen över ifrågavarande lagbestämmelsers efterlevnad på skogsvårdsstyrelserna. Enligt reservantens förmenande bör lagens handhavande ankomma på domänstyrelsen med underlydande personal.

Yttranden. Över sakkunnigas betänkande och förslag hava, efter remisser, yttranden avgivits av domänstyrelsen, lantbruksstyrelsen, kammarkollegium, statskontoret, länsstyrelserna och skogsvårdsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens och Kopparbergs län, centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund, Sveriges skogsägareförbund och Norrlands skogsvårdsförbund. Från domänstyrelsen hava till Kungl. Maj:t jämväl överlämnats utlåtanden i ärendet av överjägmästarna i de distrikt, vilka beröras av förslagen, samt av jägmästarna i Särna och Idre revir. Länsstyrelsernas yttranden hava avgivits efter hörande av landstingen och hushållningssällskapens förvaltningsutskott samt sedan kommunala myndigheter beretts tillfälle att yttra sig. De till länsstyrelserna inkomna yttrandena hava överlämnats till Kungl. Maj:t. Vidare hava inkommit skrivelser i ärendet från De extra jägmästarnas förbund, Nils Holmgren i Skansholm och N. P. Långström i Snesudden. Slutligen har Skogsägareföreningarnas förbund, representerande Sveriges samtliga skogsägareföreningar, å förbundsstämma i Stockholm den 10 december 1931 i en till Kungl. Maj:t ställd skrivelse gjort vissa uttalanden i ämnet.

En sammanfattande redogörelse för det mottagande betänkandet rönt torde här få i korthet lämnas.

Domänstyrelsen ansluter sig beträffande majoritetsförslaget till den kritik mot detsamma, som genom minoritetsförslaget framförts. Vidkommande sistnämnda förslag anser styrelsen, att icke heller detta vore ägnat att helt genomföras såsom ny och förbättrad skogslagstiftning för de fastigheter, varom här är fråga. Några principiella betänkligheter mot minoritetsförslaget har styrelsen likväl icke anfört.

Lantbruksstyrelsen och kammarkollegium hava allenast yttrat sig beträffande sådana delar av sakkunnigas förslag, som röra intressen, vilka sagda ämbetsverk hava att företräda. Något tillstyrkande eller avstyrkande av förslagen i deras helhet har sålunda icke skett.

Statskontoret anser, med hänsyn till de skilda meningar, vari sakkunniga stannat, betänkandet utvisa, att stora svårigheter förelåge att för närvarande kunna avgöra, hur en ny lappmarkslag borde gestaltas. Statskontoret anför, att under sådana omständigheter knappast någon möjlighet funnes att till genomförande förorda något av de i betänkandet avgivna förslagen. Även om ur rent skogliga synpunkter något av sakkunnigas förslag kunde godtagas, anser emellertid statskontoret, under åberopande av Kungl. Maj:ts cirkulär den

12 juni 1931 angående sträng återhållsamhet i avseende å framställningar om anslagsäskanden att föreläggas 1932 års riksdag, sig icke kunna medverka till dess genomförande.

Vad länsstyrelserna beträffar har länsstyrelsen i Kopparbergs län anfört, att betänkandet icke givit anledning till någon dess erinran. Länsstyrelsen i Västerbottens län har tillstyrkt minoritetsförslaget att gälla provisoriskt till och med den 30 juni 1944, och länsstyrelsen i Norrbottens län har givit sitt förord åt minoritetsförslaget utan inskränkning i avseende å tiden.

Minoritetsförslaget har i princip jämväl tillstyrkts av skogsvårdsstyrelserna i Kopparbergs, Västerbottens och Norrbottens län, av Västerbottens och Norrbottens läns landsting och hushållningssällskaps förvaltningsutskott samt av överjägmästaren i Övre Norrbottens distrikt. Inom Västerbottens läns landsting har dock en stark minoritet uttalat sig till förmån för majoritetsförslaget.

Även centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund förordar minoritetsförslaget men förutsätter därvid, att den tillstyrkta lagstiftningen kommer att gälla allenast under en viss övergångstid för att sedan ersättas av en lag, grundad på skogsvårdslagens principer.

Norrlands skogsvårdsförbund har uttalat sig för, att i lappmarkerna samt Särna och Idre socknar infördes enahanda skogslagstiftning som den, vilken gäller i övriga delar av landet, men att under en kortare övergångstid en provisorisk lag i huvudsaklig överensstämmelse med minoritetsförslaget bleve gällande.

Sveriges skogsägareförbund anser starka skäl tala för att införa skogsvårdslagen i lappmarkerna samt Särna och Idre socknar. Förbundet biträder därför herrar Lövgrens och Carlgrens reservationsvis framförda yrkande. Till denna ståndpunkt ansluter sig även Kopparbergs läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott.

Överjägmästarna i Härnösands och Skellefteå distrikt avstyrka samtliga förslag men hemställa, att om lagändring likväl ansåges böra ske, friherre Hermelins reservation godtoges. Till friherre Hermelins reservation ansluta sig jämväl överjägmästarna i Nedre Norrbottens och Umeå distrikt.

Av betänkandet (sid. 349—371) framgår, att sakkunniga under sommaren 1928 för att komma i kontakt med skogsägarna företagit resor inom Västerbottens och Norrbottens län samt Särna och Idre socknar, därvid å mera betydande orter befolkningen lämnats tillfälle att å sammanträden inför de sakkunniga framföra sina synpunkter. Sakkunnigas redogörelse för dessa sammanträden utvisar, att från de därvid närvarande skogsägarnas sida tämligen allmänt framställts krav på lappmarkslagens ersättande med skogsvårdslagen eller med en lagstiftning, byggd på principerna i sistnämnda lag.

I anledning av nyssnämnda redogörelse anför överjägmästaren i Nedre Norrbottens distrikt, att de slutsatser, sakkunniga möjligen dragit, och den erfarenhet, de fått vid mötena med lappmarksbefolkningen, icke helt varit överensstämmande med de verkliga förhållandena. Överjägmästaren framhåller, att missnöjet med lappmarkslagen icke vore så samstämmigt, som av

redogörelsen syntes framgå. Vad Nedre Norrbottens distrikt beträffade förhölle det sig nämligen så, att bolagen organiserat mötena, och att det framför allt vore deras synpunkter, som kommit fram med instämmanden av vissa hemmansägare, särskilt sådana som själva dreve virkesaffärer. De hemmansägare däremot, vilka ej stått i opposition till lappmarkslagen, hade, även om de närvarit vid mötena men icke kunnat gilla där fattade beslut, icke kunnat göra sig gällande, då de, enligt vad åtskilliga av dem senare uttalat, icke kunnat upptaga diskussionen med storbolagens representanter. Det funnes bland hemmansägarna farhågor för att ett lösgivande av lappmarksskogarna skulle förorsaka prisfall å virket.

Överjägmästaren i Skellefteå distrikt uppgiver, att, ehuru åtskilliga hemmansägare vid sammanträden inför de sakkunniga i Sorsele, Malå, Arjeplog och Arvidsjaur yrkat, att lappmarkslagen skulle ersättas med skogsvårdslagen, så hade, sedan kännedom vunnits därom, att sakkunniga ej föreslagit införande av sistnämnda lag utan en lag, där utsyningsförrättningarna åtminstone delvis skulle handhavas av tjänstemän i länens skogsvårdsstyrelser, talrika uttalanden gjorts, att denna förändring ej vore önskvärd utan att gällande utsyningsordning lika väl kunde bibehållas.

Sedan i anledning av Kungl. Maj:ts remisser länsstyrelserna i Kopparbergs, Västerbottens och Norrbottens län berett vederbörande kommunala myndigheter tillfälle att yttra sig, hava i ärendet avgivits yttranden, beslutade å kommunalstämmor med Särna, Idre och Örträsks socknar samt vid sammanträden med kommunalfullmäktige i Malå, Lycksele, Stensele, Sorsele, Vilhelmina, Dorotea, Åsele, Fredrika, Arjeplog och Arvidsjaur. Av berörda yttranden framgår följande.

Särna och Idre kommuner anse, att de enskilda skogarna inom Särna och Idre socknar, oavsett hur lagstiftningen beträffande övriga skogar under lappmarkslagen gestaltades, så snart som möjligt borde läggas under skogsvårdslagen.

Sorsele, Vilhelmina, Örträsks och Arvidsjaurs kommuner yrka, att lappmarkslagen måtte helt upphävas och ersättas med skogsvårdslagen. Vid yttrandet från Vilhelmina kommun är fogad skriftlig förklaring av 148 fastighetsägare, att de instämde i berörda yrkande.

Malå kommun anför, att den ifrågasatta skogslagstiftningen borde givas en utformning, som i möjligaste mån underlättade ett framtida övergående till skogsvårdslagen.

Lycksele, Dorotea och Arjeplogs kommuner uttala sin anslutning till Lövgrens och Carlgrens reservation.

Stensele och Åsele kommuner förorda majoritetsförslaget. Stensele kommun anser dock, att en lagstiftning enligt sagda förslag borde erhålla allenast provisorisk karaktär. Av yttrandena framgå, att nu ifrågavarande båda kommuner förmena, att en lagstiftning, byggd på principerna i skogsvårdslagen, skulle varit den lyckligaste lösningen av frågan, men att en dylik lagstiftning icke för närvarande hade utsikter att kunna genomföras.

Fredrika kommun slutligen uttalar sig för bibehållande av lappmarkslagen. I detta sammanhang torde vidare böra nämnas, att länsstyrelsen i Västerbottens län, då inom länet meningarna visat sig så starkt delade, och då länsstyrelsen ansett det av denna anledning kunna befaras, att frågans snara lösning till förfång för lappmarken komme att äventyras, funnit sig böra undersöka, huruvida möjligheter förelåge att åstadkomma någon enighet bland lappmarkens jordbrukande skogsägare kring ett förslag, som kunde hava utsikt att vinna statsmakternas beaktande och påskynda det avgörande, som enligt länsstyrelsens förmenande av ett starkt övervägande flertal av de intresserade eftersträvades. I sådant syfte har länsstyrelsen den 24 oktober 1931 i Lycksele köping hållit ett sammanträde, till vilket 123 jordbrukande skogsägare från olika delar av länet inbjudits. Av de inbjudna tillstädeskommo 89. De närvarande beslöto med 56 röster mot 27 att uttala sig för antagande av minoritetsförslaget såsom en provisorisk lag att gälla under tolv år. Minoriteten röstade för, att skogsvårdslagen skulle tillämpas i lappmarken.

Departementschefen.

Skogarna under lappmarkslagen äro till större delen av enskild natur. Vad angår de allmänna skogar, vilka jämväl lyda under lagen, äro dessa förhållandevis obetydliga såväl till antal som areal. Det torde därför vara naturligt, att vid en undersökning, i vad mån ändringar i gällande bestämmelser kunna anses påkallade, i främsta rummet tänka på skogar av först omförmält slag.

De principer om utsyningstvång och uthålligt skogsbruk, på vilka, såsom förut nämnts, lappmarkslagen är uppbyggd, hava kommit till uttryck redan i tidigare lagstiftning rörande de under nämnda lag lydande enskilda skogarna. Genom omförmälda förordning den 29 juni 1866 föreskrevs, att å sådana skattehemman i Norrland och Kopparbergs län, som uppkommit av nybyggen, vilka efter den 29 juni 1866 från kronan upplåtits, eller av sådana äldre nybyggen, för vilka föreskrivna byggnads- och odlingsskyldigheter icke blivit behörigen fullgjorda, skatteman ej skulle äga annan rätt över skogen än att han därifrån finge dels, utan utsyning, till husbehov hämta nödigt virke och bränsle dels ock, efter utsyning och stämpling av vederbörande skogstjänsteman, fritt taga eller försälja vad därutöver kunde med bevarande för framtiden av skogens bestånd årligen avverkas. De i sagda förordning meddelade bestämmelserna om utsyningstvång utsträcktes genom stadgan den 30 maj 1873 (nr 26 s. 1) om avvittring i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker att gälla för frälse- och skattehemman samt lägenheter i lappmarkerna med avseende å dem vid avvittring tilldelad jord. Sedermera blev genom Kungl. Maj:ts skrivelse till länsstyrelsen i Kopparbergs län den 27 juni 1879 angående grunder för avvittring och storskifte i Särna socken med Idre kapellag föreskrivet, att jordägarna därstädes ej skulle äga vidsträcktare dispositionsrätt över den skiftade skogen än nyssnämnda, i 1866 års förordning stadgade.

Understundom har gjorts gällande, att, då bestämmelserna om utsyningstvång och uthålligt skogsbruk tillkommit i samband med kronans upplåtelse av skogarna åt enskilda, berörda bestämmelser skulle innebära en inskränkning

i själva äganderätten till skogarna i fråga, som icke utan kompensation borde av staten eftergivas. Sakkunniga hava i sitt betänkande (sid. 206) häremot uttalat den åsikten, att bestämmelserna icke avsett annat än ett betryggande av skogens bestånd och goda vård, och att de sålunda måste anses vara av uteslutande skogsvårdslags natur. Själv är jag böjd att ansluta mig till sakkunnigas uppfattning härutinnan. Emellertid har enligt mitt förmenande denna fråga huvudsakligen historiskt intresse och bör icke tillmätas större betydelse, då det gäller taga ställning till spörsmålet om skogsskötselns ordnande på mest ändamålsenliga sätt uti nu förevarande trakter. Jag torde härvid jämväl få hänvisa till den uppfattning, som tog sig uttryck vid överförandet av de s. k. ströhemmanen från lappmarkslagen till skogsvårdslagen.

Sedan under år 1924 förordningen den 18 juni 1915 om förekommande av överdriven avverkning å ungskog inom de delar av Västerbottens och Norrbottens län, som ej höra till lappmarken, den s. k. dimensionslagen, och under år 1925 lagen den 13 juni 1908 angående vård av enskildes skogar inom Gotlands län blivit upphävda, samt sedan den 1 maj 1930 omförmälda ändring i lappmarkslagen, varigenom ströhemmanen undantogos från dess tillämpningsområde, trätt i kraft, intaga de enskilda fastighetsägarna inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker samt Särna och Idre socknar ensamma en särställning i skogligt hänseende i riket. Förfoganderätten över skogskapitalet är, på sätt framgår av det förut anförda, avsevärt mera inskränkt inom berörda områden än i övriga landsdelar. Detta förhållande har också på många håll alstrat missnöje och förstämning, bottnande såväl i en känsla av orättvis behandling och motvilja mot det tvång, varpå lappmarkslagen är uppbyggd, som i det resultat, lagen ur ekonomiska och skogsvårdssynpunkter haft att uppvisa. Bland befolkningen inom lappmarkerna samt Särna—Idreområdet har tämligen allmänt kommit till uttryck en önskan om övergång till friare avverkningsformer.

Att lappmarkslagen ur flera synpunkter är i behov av revision synes mig icke kunna vara föremål för tvekan. Lagens avverkningsregler hava i vissa fall föranlett ett oekonomiskt och skogligt sett olämpligt sparande av skadade och övermogna virkesförråd. En väsentlig brist i lagen är vidare särskilt, att den saknar effektiva återväxtbestämmelser. I berörda hänseenden torde ändringar vara nödvändiga. Ytterligare torde skäl, som jag i annat sammanhang kommer att närmare beröra, tala för inordnande av jämväl ifrågavarande skogar under skogsvårdsstyrelser. Sakkunnigas flertal hava också i princip varit eniga om ändrade bestämmelser i de punkter, som nu av mig angivits.

De ändringar av lappmarkslagen, vilka sålunda torde få anses påkallade, äro av den art, att möjligheterna för tillämpningen av skogsvårdslagen även å de enskilda skogarna inom lappmarkerna samt inom Särna och Idre socknar torde böra tagas under allvarligt övervägande. Givetvis vore det en vinst, om särlagstiftning kunde undvikas. Det vore överensstämmande med billighetens krav, om landets samtliga enskilda jordägare underkastades samma bestämmelser med avseende å handhavandet av sin skog, och skogsvårdslagen har inom de delar av landet, där den gäller, haft gynnsamma verkningar. En enhetlig

skogslagstiftning är därför också enligt mitt förmenande det mål, mot vilket bör siktas. Då jag emellertid, i likhet med flertalet av de sakkunniga, anser mig icke kunna förorda ett omedelbart övergående till skogsvårdslagens principer, beror detta främst på den ojämna fördelning i mogenhets- och åldersklasser, som virkesförrådet i förevarande skogar utvisar. Såsom jag senare vill vidare utveckla torde skadad och övermogen samt avverkningsmogen skog inom lappmarkerna samt Särna och Idre socknar finnas i förhållandevis så stor myckenhet, att avverkningarna icke kunna, på sätt sker i de under skogsvårdslagen lydande skogarna, lämnas kvantitativt oreglerade. I likhet med reservanten Näslund finner jag, att, innan införande av sistnämnda lag i lappmarkerna samt Särna—Idreområdet kan ifrågakomma, skogarna därstädes måste hava erhållit en mera jämn sammansättning. Det synes sålunda nödvändigt med en övergångsperiod, varunder icke vare sig 1915 års förordning eller skogsvårdslagen utan en efter de särskilda förhållandena anpassad, från såväl den ena som den andra av förenämnda författningar i vissa hänseenden avvikande lagstiftning tillämpas. Den provisoriska lag, som sålunda blir erforderlig, torde lämpligen kunna givas en giltighetstid av tio år. Det förefaller mig, som borde under sagda tid det skogliga tillståndet kunna icke obetydligt förbättras. Vidare hinna skogsvårdsstyrelserna komma väl in i arbetet med ifrågavarande skogar och skogsägarna vänja sig att lita till styrelsernas sakkunskap för skogarnas ändamålsenliga skötsel.

Förutom att, på sätt anförts, nyssnämnda skogliga förhållanden torde nödvändiggöra en särlagstiftning för lappmarkernas samt Särna—Idreområdets skogar under ytterligare någon tid framåt, synes en dylik lagstiftning av provisorisk karaktär kunna ur annan synpunkt bliva av värde. Vid inordnande av berörda skogar under skogsvårdslagen torde, såsom reservanterna Lövgren och Carlgren framhållit, erfordras, att sådana skogar, där på grund av naturförhållanden föryngringssvårigheterna äro mera avsevärda, underkastas vissa från sistnämnda lags allmänna principer avvikande bestämmelser, avseende att trygga ett med hänsyn till föryngringen ändamålsenligt avverkningssätt. Det avskiljande av i berörda mening svårföryngrade skogar, som sålunda måste ske, förutsätter ingående kunskaper om de föryngringsförhållanden, vilka råda i lappmarkerna samt inom Särna och Idre socknar. Vid statens skogsförsöksanstalt hava under de senaste femton åren pågått vissa undersökningar rörande norrlandsskogarnas föryngring. Undersökningarna hava i stort sett åsyftat att giva en vidgad kännedom om dels grundbetingelserna för barrskogens självföryngring dels ock de lämpligaste arbetsmetoderna och ungefärliga kostnaderna vid föryngring genom skogskultur i de vanligaste beståndstyperna. Resultatet av utredningen torde komma att framläggas inom en nära framtid. Emellertid torde den synnerligen invecklade norrländska föryngringsfrågan därmed ingalunda vara slutgiltigt löst. Av vikt torde särskilt vara, att de vunna resultaten i praktiken omsättas och ytterligare prövas. Under den provisoriska lagens giltighetstid möjliggöres att erhålla vidgad kunskap om hithörande spörsmål. Det är härvid att beakta, att därest ifrågavarande skogar läggas under tillsyn av skogsvårdsstyrelser, en följd därav blir, att skogs-

ägarna kunna få del av den på statens skogsutdiknings- och skogsodlingsanslag grundade bidragsverksamheten.

Den lag, som enligt mitt förmenande under berörda övergångstid bör ersätta lappmarkslagen, torde, på skäl som jag senare vill utveckla, böra utformas i nära anslutning till minoritetsförslaget. Den nya lagen synes lämpligen böra träda i kraft först den 1 januari 1934. Att stadga en tidigare dag i detta avseende torde icke kunna ske med hänsyn särskilt till den genomgripande förändring, som den förordade överflyttningen av domänverkets överinseende verksamhet på skogsvårdsstyrelser innebär. Något anslagskrav till innevarande års riksdag föranledes således icke av den nya lagstiftningen. Det av statskontoret åberopade statsfinansiella skälet mot att ändringar i gällande bestämmelser för närvarande företagas, förlorar härigenom i styrka.

I det nu anförda har, såsom nämnts, närmast tagits sikte på de enskilda skogarna. Under lappmarkslagen lyder emellertid, på sätt förut erinrats, även ett antal allmänna skogar, nämligen skogar å under stadgad åborätt upplåtna kronohemman och krononybyggen i de sex norra länen. Frågan huruvida de nya lagbestämmelserna böra vinna tillämpning även beträffande sistberörda skogar torde få bedömas ur delvis andra synpunkter än spörsmålet om sagda bestämmelsers tillämpning å skogarna under enskild äganderätt. Innan jag övergår till en närmare undersökning av de principer, på vilka den nya lagen bör bygga, torde frågan om lagens giltighetsområde få upptagas till behandling.

A) Den nya lagstiftningens giltighetsområde.

Enligt vad sakkunniga uppgiva finnas kronohemman och krononybyggen under stadgad åborätt, lydande under lappmarkslagen, numera — bortsett från ett mindre kronohemman i Västernorrlands län, Indalslidens socken — allenast inom Västerbottens och Norrbottens län. Av den arealredogörelse, sakkunniga lämnat (sid. 38—46) framgår, att utmarksarealen till samtliga fastigheterna under lappmarkslagen utgör tillhopa 2,759,370 hektar, varav 1,633,534 hektar eller 59.2 procent skogsproduktiv mark. Huvuddelen är belägen inom lappmarkerna eller 2,604,166 hektar med en skogsproduktiv areal av 1,534,725 hektar. Fastigheterna inom Särna—Idreområdet hava en totalareal utmark av 96,626 hektar, varav 65,868 hektar utgöra skogsproduktiv mark. De under lappmarkslagen lydande kronohemmanen och krononybyggena under stadgod åborätt hava en sammanlagd utmarksareal av 485,104 hektar, därav 192,664 hektar skogsproduktiv mark. Av nämnda sammanlagda utmarksareal ligga 58,515 hektar inom Västerbottens och Norrbottens läns kustland, 63 hektar inom Västernorrlands län samt återstoden, eller 426,526 hektar, inom lappmarkerna. Den skogsproduktiva marken fördelar sig å sistberörda tre områden med respektive 32,884 hektar, 57 hektar och 159,723 hektar.

Sakkunniga.

Frågan huruvida de föreslagna nya lagbestämmelserna borde tillämpas även å kronohemmanen och krononybyggena under stadgad åborätt har, med hänsyn till att lagens handhavande tänkts skola överflyttas från skogsstatens tjänstemän till särskilda skogsvårdsstyrelser, hos sakkunniga vållat en viss tveksamhet. Emellertid hava sakkunniga stannat för att icke föreslå någon

ändring beträffande förevarande lagstiftnings giltighetsområde. Sakkunniga anföra härom följande:

Man kan icke komma ifrån, att kronan fortfarande är formell ägare till sistnämnda fastigheter, och det kan kanske förefalla egendomligt, att då staten har ett speciellt organ för vården av sina skogar, icke detta organ får taga hand om jämväl nu ifrågavarande skogar av krononatur. Härtill kommer att ifrågakomna kronohemman icke liksom de skattehemman det nu gäller ligga samlade inom de två särskilda områdena lappmarkerna samt Särna—Idreområdet utan ligga spridda förutom i lappmarkerna inom Västerbottens och Norrbottens läns kustland, där lappmarkslagen eljest numera icke äger giltighet. Det finnes ju flera möjligheter till frågans lösning. Man kan låta den nuvarande lappmarkslagen fortfarande behålla giltighet för nu ifrågavarande kronohemman eller låta förordningen den 26 januari 1894 angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket bliva tillämplig därvidlag. I båda fallen skulle ju skogsstaten fortfarande få hand om skötseln av skogarna. Emellertid torde vid frågans bedömande bliva avgörande, huruvida dessa kronohemman under stadgad åborätt verkligen äro att jämställa med andra kronohemman eller om icke de hellre böra jämställas med skattehemman. Befolkningen själv torde närmast hava en känsla av äganderätt till hemmanen i fråga. Detta är så mycket mer förklarligt, som innehavarna av åborätten äro berättigade att när som helst utan särskild kostnad få hemmanen skatteomförda samt därigenom förvärva äganderätt till dem. Att åborna icke i någon större utsträckning begagna sig av denna rätt torde nog delvis hava sin orsak däri att, så länge en åbo ännu icke förvärvat äganderätt till sin fastighet, han är urståndsatt att utnyttja den i kredithänseende och sålunda besitter fastigheten under åborätt med större trygghet, än vad fallet skulle vara, därest han innehade den med äganderätt. Men denna känsla av frivilligt kvarstannande under åboskapet medför också, att åborna känna sig som verkliga ägare till fastigheten. Såsom tecken på den styrka denna känsla av äganderätt erhållit i den allmänna uppfattningen kan omnämnas, att i flera fall laga delning ägt rum å dylika fastigheter. Sakkunniga hava vid övervägande av dessa olika omständigheter funnit övervägande skäl tala för att likställa kronohemmanen under åborätt med skattehemmanen samt sålunda stannat för att låta de nya lagbestämmelserna bliva gällande jämväl för kronohemmanen i fråga. Till detta beslut har jämväl bidragit den omständigheten, att sakkunniga icke ansett lämpligt, att frågan om den myndighet, som skulle handhava skötseln av skogen, bleve beroende på åbons gottfinnande, allt efter som denne funne för gott att söka skatteomföring eller icke. Den möjlighet, som med avseende å de utom lappmarkerna liggande kronohemmanen föreligger, nämligen att, i likhet med vad som 1929 skedde med de s. k. ströhemmanen, låta dessa kronohemman komma under 1923 års skogsvårdslag, hava sakkunniga av principiella skäl icke velat förorda.

Kammarkollegium.

Kammarkollegium förordar i sitt över sakkunnigas förslag avgivna utlåtande, att kronohemman och krononybyggen under stadgad åborätt icke inrymmas under den föreslagna nya lagstiftningen utan hänföras under 1894 års förordning angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket. Kollegium anför härvid:

I utlåtande den 7 december 1923 i anledning av väckt fråga om utsträckning av 1923 års skogsvårdslag att gälla för Västerbottens och Norrbottens kustland erinrade kollegiet, bland annat, följande: Vad beträffade huvudkategorien av de under tillämpningen av lappmarkslagen fallande skogarna eller sådana som, vare sig efter försäljning med förbehåll om inskränkt

förfoganderätt till skogen eller efter skatteomföring med samma förbehåll, kommit i enskildas ägo, finge anses ådagalagt, att de i nämnda lag upptagna bestämmelserna om utsyningstvång å dylika skogar måste anses äga naturen av rena skogsvårdsföreskrifter. De av lappmarkslagen berörda kronohemmanen intoge åter givetvis en särställning Då till lappmarkslagens giltighetsområde hänlades kronohemman och krononybyggen under åborätt icke blott inom avvittrade delar av lappmarken utan även i övriga avvittrade delar av de sex norra länen, åberopades av departementschefen såsom motiv härför allenast praktiska skäl. Det principiellt berättigade i sagda anordning, varigenom berörda grupp av kronan tillhöriga hemman utbröts ur den allmänna skogsordningen, vari densamma dittills behandlats, syntes åter kunna med fog ifrågasättas. Så länge kronan icke genom skatteköp eller omföring efter fullgjorda odlingsskyldigheter till skatte avhänt sig äganderätten till sina under åborätt upplåtna hemman och lägenheter, syntes betydelsen av de därå tillämpade skogsvårdsföreskrifterna icke vara begränsad till desammas egenskap av ren skogsvårdslag. Det torde obestridligen ligga i sakens natur, att nämnda föreskrifter därjämte hade en såväl principiell som reell fiskalisk innebörd. Häremot syntes icke kunna invändas, att kronan, så länge åboförhållandet bestode, ej själv, för egen räkning, uttoge något av dylika skogars avkastning. Ty icke blott genom åborättens förverkande utan jämväl vid åboledighet, som på annan grund inträffade, kunde kronan tänkas komma att återinträda i den fulla dispositionsrätten till här ifrågavarande slag av fastigheter.

Sin sålunda i utlåtandet den 7 december 1923 angivna uppfattning har kollegiet icke funnit anledning att övergiva. Kollegiet vill i detta sammanhang ytterligare erinra, att sakkunnigas uppgift, att åbo vore berättigad att »när som helst» utan särskild kostnad få hemman av ifrågavarande slag omfört till skatte och därigenom förvärva äganderätt till detsamma, givetvis icke är riktig, vare sig för de allmänna kronohemmanens eller nybyggenas del.

Redan av angivna skäl vill det synas kollegium kunna med fog ifrågasättas, huruvida det är riktigt, att åbo erhåller den frihet till avverkning, som i majoritetsförslaget förutsättes. För åbofastigheternas bibehållande under skogsvårdsbestämmelser med en snävare dispositionsrätt över skogen än den som skulle tillkomma ägare av fastigheter, varå den nya lagen i övrigt skulle få tillämpning, lärer för övrigt kunna åberopas en omständighet av alldeles speciell innebörd.

Sakkunniga hava starkt understrukit det förhållandet, att åborna själva skulle betrakta sig som — i realiteten — ägare till sina åbofastigheter. Det må emellertid erinras om att denna känsla av äganderättsligt anspråk, särskilt i vad gäller nybyggena, icke synnerligen väl förlikes med dessa fastigheters ställning i civilrättsligt hänseende. Jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 2 juni 1876 och kollegii kungörelse den 7 juli samma år gäller beträffande nybygge fortfarande punkt 4 i Kungl. Maj:ts brev den 5 februari 1808 och kollegii kungörelse den 29 februari samma år angående besittningsrätt å kronohemman, vilket innebär, att åbos överlåtelse av åborätt till annan än närmaste åboberättigade skyldeman faller för talan av denne. Denna regel har visserligen i enlighet med sitt ursprungliga syfte varit av betydelse såsom ett medel att trygga kontinuiteten och slutförandet av ett påbörjat uppodlingsarbete. Där arbetet slutförts och fastigheten till sin yttre beskaffenhet är av samma art som ett angränsande skattehemman av likartat ursprung, kan det däremot icke anses motsvara det allmännas intresse, att åbon genom att uraktlåta att söka skatteomföring kan uppehålla ett slags fidekommissinstitut till förfång för vissa av sina arvingar. En annan konsekvens av de speciella rättsregler, som gälla nybyggesfastigheterna, har blivit, att i rättspraxis åbos rätt till dessa ansetts icke kunna tagas i mät för åbos gäld. Förhållandet lär i vissa fall hava lett till rättsförluster för en dylik åbos godtro-

ende fordringsägare. Fastighetsinnehavet är sålunda för åbons vidkommande i väsentlig utsträckning fritt från det ekonomiska ansvar, som åvilar ägare av enskild jord.

Det förefaller kollegiet vara ett allmänt intresse, att denna — man lär vara berättigad säga — jordrättsliga anomali bringas att upphöra. Ett verksamt medel för detta syftes vinnande skulle påtagligen erhållas, därest själva skatteomföringen bleve förbunden med en så väsentlig förmån för åbon, att rätten till skatteomföring, där förutsättningarna härför äro för handen, också i regel kan förväntas bliva tagen i anspråk. Ett dylikt incitament till skatteomföringsrättens begagnande skulle tydligen vinnas, därest den av sakkunnigmajoriteten föreslagna vidgade dispositionsrätten till skogen gåves åbon först i och med skatteomföringen och icke oberoende av denna.

Kollegiet får på grund av det anförda såsom sin mening uttala, att åbofastigheterna — kronohemman och krononybyggen — i de sex norra länen icke böra inrymmas under den föreslagna nya lagstiftningen. Då ett bibehållande av bestämmelserna i lappmarkslagen enbart för åbofastigheternas del icke torde kunna förordas, synas dessa fastigheter böra helt hänföras under tillämpningen av kap. VI i 1894 års skogsordning.

Från kollegiets uttalande angående den ställning, kronohemman och krononybyggen under stadgad åborätt borde intaga i förhållande till den nya lagstiftningen, har generaldirektören *Lennart Berglöf* anmält avvikande mening. Generaldirektören Berglöf anför:

Ur förvaltningsenhetlig synpunkt och av de skäl, sakkunniga i övrigt anfört, synes intet vara att erinra emot, att de nya bestämmelserna, som grunda sig å skogsförhållandena inom de i Norrbottens och Västerbottens län belägna lappmarkerna och de med dem jämställda Särna och Idre socknar i Kopparbergs län, vinna tillämpning såväl för enskilda tillhöriga fastigheter som omförmälda kronofastigheter inom lappmarkerna — fastigheter av sistnämnda slag torde icke förekomma inom Särna och Idre socknar. Mindre lämpligt synes däremot vara att använda samma bestämmelser jämväl å berörda kronofastigheter inom de utom lappmarkerna belägna delarna av de sex norra länen, där förutsättningarna för skogsskötseln äro helt andra. Med de grunder, som av de sakkunniga anförts för en likställighet av nämnda fastigheter med enskildas hemman, synes hava varit mera överensstämmande att för kronofastigheterna utom lappmarkerna föreslagits deras underordnande under 1923 års där gällande allmänna skogsvårdslag. Frågan om ett jämställande i förevarande hänseende av kronohemman och krononybyggen under åborätt med enskilda tillhöriga hemman synes emellertid icke böra upptagas till avgörande innan en närmare utredning skett rörande förutsättningarna härför, därvid jämväl bör behandlas kronofastigheter av sagda natur inom sydligare delar av landet.

Till belysande av den betydelse dessa fastigheter böra tillmätas i föreliggande sammanhang må här anmärkas några siffror rörande deras antal i landet. Enligt en preliminär uppskattning utgör detta i ungefärliga tal:

	Krononybyggen; brukningsdelar	Kronohemman; brukningsdelar
Norrbottens län:		
inom lappmarkerna	1,160	40
utom »	162	10
Västerbottens län:		
inom lappmarkerna	496	14
utom »	17	—
Västernorrlands län	1[1]	—

[1] Ovisst synes vara, om överhuvud något krononybygge finnes inom Västernorrlands län.

	Krononybyggen; brukningsdelar	Kronohemman: brukningsdelar
Jämtlands län	—	—
Kopparbergs län	—	—
Gävleborgs län	—	3[1]
Återstående delar av landet	—	193

Utom angivna hemman och nybyggen finnes ett ej obetydligt antal kronolägenheter. Dessa omfatta jämförelsevis obetydliga arealer och torde, möjligen med något undantag, på sin höjd lämna sina innehavare husbehovsskog. Lägenheterna falla ej under lappmarkslagen, förmodligen av den anledning att enligt i övrigt gällande bestämmelser lägenhetsinnehavarna få till husbehov utan särskilda regler använda sig av skogen. Beträffande rätten till skogen å omförmälda kronohemman inom »Återstående delar av landet» gäller VI kap. i 1894 års skogsordning, enligt vars stadganden skogen må användas till husbehov samt i viss angiven ordning och med iakttagande av upprättad hushållningsplan jämväl till avsalu.

Ovan angivna siffror torde snarast vara att betrakta såsom maximisiffror. Åtskilliga av de därunder ingående fastigheterna torde under senare tid vara skatteköpta eller skatteomförda, varjämte en del lära vara obefintliga eller på grund av 20-årig hävd efter vunnen lagfart hava förlorat sin krononatur.

Skulle vid en grundligare undersökning sifferuppgifterna visa sig ungefärligen riktiga, vill det synas som om redan på grund av fastigheternas fåtalighet en särlagstiftning för dem må vara opåkallad såvitt angår de i Västernorrlands, Jämtlands, Kopparbergs och Gävleborgs län ävensom de i Västerbottens län utanför länets lappmarker belägna fastigheterna. Även inom kustlandet i Norrbottens län samt i de söder om de sex nordliga länen liggande trakterna av landet äro de med betraktande av områdenas omfattning till antalet föga betydande.

Statens särskilda intressen med avseende å dessa fastigheter torde numera, även beträffande de inom Norrbottens län och Västerbottens läns lappmark belägna, vara ringa och framstår helt annorlunda i våra dagar än på den tid dylika fastigheter naturligt anslöto sig till det tillämpade ekonomiska systemet. Statens utsikter att för egen del draga ekonomisk nytta av fastigheterna äro synnerligen små. Endast i händelse vid undersökning konstateras att vanhävd föreligger eller åbostammen utslocknar, kunna de återfalla till kronan. Dylika indragningar förekomma mycket sällan. Å andra sidan förlorar kronan varje rätt till fastighet, vars innehavare begagnar sig av den honom alltid öppen stående möjligheten att skatteköpa eller, vad angår krononybyggen, låta skatteomföra fastigheten, där vanhävd ej föreligger. Endast bolag äro undantagna från en dylik förmån. En särlagstiftning rörande skogsvården å dessa vitt kringspridda fastigheter förorsakar kronan varjehanda omgång och ej obetydliga kostnader. Erinras kan sålunda att för närvarande, vad beträffar fastigheterna i de sex nordligaste länen, avverkning utom för husbehov ej må ske utan hushållningsplan och utsyning, båda åtgärderna vidtagna genom statens skogstjänstemän, samt vidkommande övriga delar av riket endast i anslutning till av dylik tjänsteman upprättad hushållningsplan. Vidare skola författningsenligt å fastigheterna hållas ekonomiska besiktningar, å kronohemman minst vart femte år och å krononybyggen minst vart tredje år.

De olägenheter, som för såväl staten som de enskilda äro förenade med den nuvarande lagstiftningen rörande skogens handhavande å ifrågavarande fas-

[1] Av dessa tre hemman har i ärende, som är beroende på kollegiets prövning, ett föreslagits skola såsom obefintligt uteslutas ur jordeboken. Beträffande de två återstående, som utgöra resp. 1/128 mantal och 1/64 mantal, torde vara osäkert, om de äro av krono natur.

tigheter, synas helt överväga det värde det för staten må äga att för dem upprätthålla en särskild skogsordning, en fördel som ej heller torde utgöra tillräcklig motivering för ett statens anspråk på en annan skötsel av skogen å dessa fastigheter än som godkänts för skogsvården å enskilda tillhöriga hemman. Överhuvud synas starka skäl kunna anföras för att ifrågavarande kronofastigheter ej allenast beträffande skogsvården utan jämväl i övriga avseenden givas samma ställning som de fastigheter, vilka innehavas med äganderätt.

Den utredning, som bör föregå en nyreglering, rörande, såvitt nu är fråga, skogsvården å kronofastigheterna under åborätt, bör avse åvägabringande av i möjligaste mån fullständiga upplysningar rörande nu förefintliga fastigheter, därvid utgallring bör ske av i jordeboken upptagna men i realiteten obefintliga fastigheter och överförande till skatte av de fastigheter, vilka redan förlorat sin krono natur. Vid utredningen böra särskilt angivas de fastigheter, som tillhöra bolag. Tillika bör upprättas förslag till fastigheternas ställning i skogsvårdsavseende.

En dylik utredning torde kunna utföras på jämförelsevis kort tid. Skulle den emellertid icke hinna avslutas innan förslag rörande ny skogslagstiftning för lappmarkerna må föreläggas riksdagen och frågorna sålunda icke kunna samtidigt prövas, synes lappmarkslagen böra tillsvidare fortfarande vinna tillämpning beträffande alla kronohemman och krononybyggen inom de sex nordligaste länen. Sagda lag står, såvitt angår dylika fastigheter, i anslutning till 1894 års skogsordnings bestämmelser men innehåller därutöver vissa för tillämpningen betydelsefulla tillägg. En omedelbar tillämpning å kronohemman och krononybyggen inom lappmarkerna av för skogsvården å de enskildas marker därstädes antagna nya stadganden, under det att lappmarkslagen skulle gälla för åborna å dylika kronofastigheter inom övriga delar av de sex norra länen, skulle bereda de förra en oberättigad förmån i förhållande till de senare.

Departementschefen.

I likhet med sakkunniga finner jag kronohemman och krononybyggen under stadgad åborätt vara i mycket att jämställa med sådana fastigheter, som innehavas av enskilda med äganderätt. Därav skulle, synes det mig, såvitt nu är i fråga närmast följa, att berörda kronofastigheter i skogligt hänseende erhölle samma behandling som den, vilken tillkommer enskildas fastigheter under enahanda biologiska betingelser. Kronohemmanen och krononybyggena inom lappmarkerna skulle således läggas under den för lappmarkerna samt Särna—Idreområdet gällande särlagstiftningen, medan kronofastigheter under stadgad åborätt i övriga delar av landet underordnades skogvårdslagen. Emellertid synes, på skäl som generaldirektören Berglöf anfört, en nyreglering rörande skogsvården av fastigheterna under stadgad åborätt icke böra komma till stånd, förrän en närmare utredning rörande förutsättningarna härför verkställts. En dylik utredning, omfattande samtliga fastigheter under stadgad åborätt i riket, bör därför ske. Intill dess utredningen slutförts och de därvid vunna resultaten hunnit bliva föremål för omprövning, synes någon rubbning icke böra vidtagas i nu rådande förhållanden beträffande ifrågavarande fastigheter i förevarande hänseende. Vad angår inom de sex norra länen belägna kronohemman och krononybyggen under stadgad åborätt torde sålunda lappmarkslagen tillsvidare böra där fortfarande tillämpas.

B) Behov av kvantitativ reglering.

Jag torde nu få övergå till en närmare redogörelse för de principiella spörsmål, vilka påkalla särskild uppmärksamhet, då det gäller skogslagstiftningen för lappmarkerna samt Särna och Idre socknar. Till en början torde jag härvid få uppehålla mig vid frågan om behovet av kvantitativ reglering av avverkningarna uti förevarande skogar.

Sakkunniga.

Sakkunniga hava varit eniga i den principiella uppfattningen, att skogsägaren i behandlingen av sin skog borde åtnjuta den största möjliga frihet, som kunde förenas med det allmännas intresse. Frågan huruvida tillgodoseendet av sagda intresse nödvändiggör att, liksom enligt lappmarkslagen, en reglering i kvantitativt hänseende med avseende å avverkningen av skogen äger rum, har av flertalet sakkunniga besvarats jakande. Såväl majoritetsförslaget som minoritetsförslaget utgår såsom nämnts från, att i regel avverkning icke får ske utan att plan för avverkningens bedrivande upprättats och av myndighet fastställts. Inom majoritetspartiet har ju dock den åsikt, som sålunda tagit sig uttryck, allenast en reservationslös anhängare.

Behovet av avverkningens reglerande genom avverkningsplan har av sakkunniga motiverats såsom härledande sig dels av skogliga dels ock av sociala förhållanden. Sakkunniga hava verkställt en jämförelse rörande det i allmänhet rådande skogstillståndet mellan å ena sidan lappmarkerna samt Särna och Idre socknar och å andra sidan övriga delar av Norrland och Kopparbergs län (sid. 47—58). Av intresse är härvidlag en av sakkunniga uppgjord sammanställning (sid. 56), avseende bland annat fördelningen å mogenhetsklasser av virkesförrådet i de under lappmarkslagen lydande skogarna. Sammanställningen grundar sig på uppgifter vid skogstaxeringar för upprättande av avverkningsplaner åren 1920—1927. Vid kubikmassans fördelning å mogenhetsklasser har i sammanställningen, i enlighet med domänstyrelsens föreskrifter att iakttagas vid skogsindelning, utvecklingsbar, ung och medelålders skog betecknats med 1, äldre, ekonomiskt mera avverkningsmogen men i huvudsak frisk skog betecknats med 2 samt sådan starkt övermogen och skadad skog, som passerat den från teknisk och biologisk synpunkt lämpligaste avverkningstidpunkten, varigenom den vid fortsatt kvarstående t. o. m. kan beräknas avtaga i användbarhet, betecknats med 3. Sammanställningen utvisar, att av hela kubikmassan barrskog, barken medräknad, tillhöra inom Norrbottens läns lappmark 27.8 procent mogenhetsklass 1, 46.6 procent klass 2 och 25.6 procent klass 3, inom Västerbottens läns lappmark 30.1 procent klass 1, 41.3 procent klass 2 och 28.6 procent klass 3 samt inom Särna och Idre socknar 33.1 procent klass 1, 43.4 procent klass 2 och 23.5 procent klass 3.

Det resultat, vartill sakkunniga sålunda kommit, avviker icke oväsentligt från en annan i betänkandet lämnad sammanställning (sid. 54), grundad på redogörelse, som riksskogstaxeringsnämnden den 29 september 1928 till sakkunniga avlämnat rörande skogarna i Västerbottens och Norrbottens län. Enligt sistberörda sammanställning gestaltar sig kubikmassans inom bark procentiska fördelning å mogenhetsklasser för de under lappmarkslagen lydande skogarna inom sagda läns lappmarker nedom odlingsgränsen sålunda.

Område (nedom odlingsgränsen)	Trädslag	Kubikmassa					
		i dimensionsklass 0—45 cm			i dimensionsklass 10—45 cm		
		Mogenhetsklass					
		1	2	3	1	2	3
Västerbottens läns lappmark	Tall	46.3	30.5	23.2	43.9	32.4	23.7
	Gran	37.5	27.1	35.4	32.2	30.3	37.5
		Tall och gran tillsammans			37.2	31.2	31.5
Norrbottens läns lappmark	Tall	36.5	25.8	37.7	31.3	28.5	40.2
	Gran	22.8	29.6	47.6	15.3	32.9	51.8
		Tall och gran tillsammans			25.8	30.0	44.2

Såsom förklaring i viss mån av olikheterna mellan varandra motsvarande uppgifter i berörda båda sammanställningar hava sakkunniga anfört, att riksskogstaxeringsnämndens redogörelse, varå sist omförmälda sammanställning grundats, gällde allenast trakterna nedom odlingsgränsen, varjämte kubikmassan skog angivits med avdrag för bark, medan däremot förstnämnda sammanställning avsåge samtliga inom lappmarkerna belägna skogar under lappmarkslagen, varjämte virkesmassan redovisats med bark.

Till jämförelse torde vidare ur betänkandet få återgivas följande utdrag av en utav sakkunniga verkställd sammanställning (sid. 48) av uppgifter ur riksskogstaxeringsnämndens redogörelser för skogstillståndet över huvud inom Norrland och Dalarna.

Kubikmassa barrskog, procentiskt fördelad i olika mogenhetsklasser	Kopparbergs län		Gävleborgs län	Västernorrlands län	Jämtlands län	Västerbottens län		Norrbottens län	
	Särna-Idre området	N:a Siljans området				kustlandet	lappmarken	kustlandet	lappmarken
Klass 1	18.5	46.8	58.5	51.6	48.1	56.1	35.2	50.0	27.0
» 2	55.5	24.9	28.3	30.0	31.5	31.8	28.6	33.8	26.1
» 3	26.0	28.3	13.2	18.4	20.4	12.1	36.2	16.2	46.9

Beträffande den fördelning av virkesmassan, som sålunda uppgivits föreligga, hava sakkunniga bland annat anfört:

Om än uppgifterna i sammanställningarna rätt väsentligt skilja sig från varandra, äro de dock däri samstämmiga, att förrådet övermogen och skadad skog, som vid ett fortsatt kvarstående kan beräknas avtaga i användbarhet (mogenhetsklass 3), ingår i bestånden till en myckenhet, som måste påkalla särskild uppmärksamhet. Enligt det på verkställda skogstaxeringar grundade sammandraget upptager kubikmassan virke i 3:e mogenhetsklassen 25.6, 28.6 och 23.5 % av hela virkesförrådet å de skogar inom respektive Norrbottens och Västerbottens läns lappmarker samt Särna och Idre socknar, som lyda under lappmarkslagen. Vid beräkning av virkesförrådet har därvid medräknats träd intill 10 cm diameter vid brösthöjd. Då den sammanlagda massan av nu

ifrågavarande övermogen och skadad virkestillgång beräknas till ej mindre än omkring 21.4 miljoner kbm, är uppenbart, att vare sig på hushållningen med detta virkesförråd läggas rent nationalekonomiska eller privatekonomiska synpunkter, detsamma icke längre bör sparas och därigenom delvis så småningom bliva värdelöst, utan att det bör avverkas så snart ske kan.

Det torde visserligen kunna antagas, att den vid skogstaxeringsförrättningarna verkställda fördelningen av det äldre virkesförrådet å mogenhetsklasserna 2 och 3 i viss mån påverkats av skilda förrättningsmäns subjektiva uppfattning, men med hänsyn till det procentuellt stora undersökningsmaterialet och det avsevärda antalet förrättningsmän lärer få anses sannolikt, att beträffande landsdelarna i deras helhet eventuella felaktigheter i huvudsak utjämnats.

I avseende på virkesförrådets fördelning i mogenhetsklasser bör jämväl uppmärksammas, att sammanlagda förrådet av mera gammal skog, mogenhetsklasserna 2 och 3 — vilkets särskiljande från skog i mogenhetsklassen 1 icke torde möta större svårighet — mycket väsentligt överstiger, vad som rimligen borde finnas i en välskött, närmelsevis normalt sammansatt skog. En ej obetydlig del dylik äldre skog utgöres emellertid av träd av så små dimensioner, att de icke kunna ekonomiskt avverkas, eller ock hava de ej förrän under senare åren erhållit sådan efterfrågan, att de enskilda skogsägarna funnit sig kunna avverka dem, även om ur skogsvårdande synpunkt behov därav förelegat.

För de sociala förhållandena i lappmarkerna samt Särna och Idre socknar hava sakkunniga redogjort å sid. 70—80 i betänkandet. Av redogörelsen framgår, att enligt beräkningar, uppgjorda på grundval av 1920 års folkräkning, 78.6 procent av hela befolkningen i Särna och Idre socknar hava sin utkomst av jordbruk med binäringar, samt att motsvarande siffror för Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker — med bortseende från nomader och befolkningen i gruvsamhällena — äro 76.6 och 65.8. Åkerarealen utgör i medeltal på brukningsdel i Särna och Idre socknar 1.36 hektar, i Västerbottens läns lappmark 2.20 hektar och i Norrbottens läns lappmark 2.09 hektar. Ängsbruket intager en dominerande ställning i jordbruksdriften. Sålunda är i Särna och Idre socknar arealen äng ungefär fem gånger så stor som åkerarealen, under det att den i Västerbottens läns lappmark är i det närmaste åtta gånger och i Norrbottens läns lappmark tretton gånger arealen åker. Om ängsarealen med begagnande av vissa relativtal, avsedda att uttrycka ängsmarkens lägre värde i förhållande till åkermark, reduceras till åker, uppgår enligt sakkunnigas beräkningar summan av verklig åker och till åker sålunda reducerad äng i medeltal på brukningsdel till i Särna och Idre socknar 1.75 hektar, i Västerbottens läns lappmark 2.88 hektar och i Norrbottens läns lappmark 4.26 hektar. Av sakkunniga verkställd undersökning rörande summan produktiv skogsmark för fastigheter under lappmarkslagen utvisar, att på varje fastighet kommer i medeltal en skogsmarksareal av inom Särna och Idre socknar 64 hektar, inom Västerbottens läns lappmark 141 hektar och inom Norrbottens läns lappmark 170 hektar. Beträffande Särna och Idre socknar anmärka de sakkunniga, att den för fastigheterna inom dessa socknar angivna, jämförelsevis ringa skogsmarksarealen beror på att skogsmarken är uppdelad på ett stort antal småfastigheter, av vilka oftast två eller flera höra till en och samma av nyss berörda brukningsdelar. Fördelades skogsmarken på antalet brukningsdelar,

skulle på en var av dessa komma att belöpa omkring fyra gånger större skogsmarksareal än nyss angivits. Liknande undersökningar för de båda nordligaste länens kustland visa, att brukningsdelarna i Västerbottens läns kustland hava i medeltal en areal åker och till åker reducerad äng av 5.05 hektar och skogsmark av 59 hektar, medan motsvarande tal för Norrbottens läns kustland äro 4.36 och 76 hektar. Medeltalet verklig åker för brukningsdel utgör inom Västerbottens läns kustland 4.92 hektar och inom Norrbottens läns kustland 3.73 hektar.

Av sakkunnigas utredning framgår vidare, att antalet individer, som äro sysselsatta i eller hava sitt uppehälle av jordbruk med binäringar, uppgår på varje jordbruksfastighet inom Västerbottens läns lappmark till 6.4 och inom Norrbottens läns lappmark till 7. Motsvarande siffror för sagda läns kustland äro 4.6 och 5.3.

Antalet hästar och nötkreatur är i medeltal på brukningsdel, oaktat den jämförelsevis ringa åkerarealen, ungefär lika stort inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker som inom kustlandet. Anledningen härtill torde, enligt vad sakkunniga anföra, kunna sökas dels i den omständigheten, att innehav av dragare lämnar ägaren möjlighet till arbetsförtjänst vid skogsdrivning under den del av året, då jordbruksarbetet i stort sett ligger nere, dels ock däri, att jordbrukslägenheterna i dessa trakter ofta ligga vitt spridda, varigenom ägarna ej bliva i tillfälle att under den korta tid, som dragare behövas för jordbruksdriften, leja sådana. Sakkunniga förmena, att skogsbrukets omfattning i nu omhandlade trakter också utgör en viss säkerhet för hästägarna, att de skola finna sysselsättning för sina dragare vid skogskörslorna vintertid. Enligt sakkunnigas utredning (sid. 41) utgör sammanlagda arealen skogsproduktiv mark i Särna och Idre socknar 256,900 hektar, i Västerbottens läns lappmark 1,939,800 hektar och i Norrbottens läns lappmark 2,123,600 hektar.

De under lappmarkslagen lydande fastigheternas fördelning å olika innehavare är i detta sammanhang jämväl av intresse. Enligt sakkunnigas uppgifter (sid. 42—43) innehavas fastigheter under lappmarkslagen inom Norrbottens läns lappmark med en total utmarksareal av 309,963 hektar och en areal produktiv skogsmark av 172,436 hektar utav bolag samt återstoden sådana fastigheter inom länet med en total utmarksareal av 913,377 hektar och en areal produktiv skogsmark av 444,432 hektar utav enskilda personer. Motsvarande siffror äro för Västerbottens läns lappmark: bolag 605,198 och 411,286 samt enskilda personer 775,628 och 506,571 och för Särna och Idre socknar: bolag 53,189 och 38,740 samt enskilda personer 43,437 och 27,128. — De allmänna skogarna — däri inbegripna även allmänningar och städers skogar men ej kronohemman och krononybyggen under stadgad åborätt — hava enligt sakkunnigas uppgifter (sid. 46) en areal av inom Norrbottens läns lappmark 2,797,800 hektar, därav skogsproduktiv mark 1,412,000 hektar, inom Västerbottens läns lappmark 1,925,300 hektar, därav skogsproduktiv mark 895,200 hektar, samt inom Särna och Idre socknar 338,200 hektar, därav skogsproduktiv mark 191,000 hektar.

Sammanfattningsvis anföres i betänkandet, vilket härutinnan torde få anses giva uttryck för uppfattningen hos samtliga de sakkunniga, vilka anse en kvantitativ reglering av avverkningarna erforderlig, angående nu berörda spörsmål följande:

Undersökningen giver vid handen, att den övervägande delen av befolkningen i de båda nordligaste länens lappmarker samt i Särna och Idre socknar är för sin utkomst hänvisad till jordbruk och skogsbruk. Jordbruket är ett typiskt småbruk, som med en ringa areal åker till stor del bygger på ett omfattande ängsbruk för försörjning av en kreatursbesättning, i vilken ingår ett i förhållande till åkerarealen och jordbrukets eget behov av dragare stort antal hästar. Skogsbruket utgör den näring, vilken kan lämna den av »jordbruket med binäringar» beroende delen av befolkningen det ekonomiska stöd, vilket i dessa trakter såsom regel är för dem erforderligt. Detta stöd lämnar skogsbruket dels genom virkesförsäljning från hemmanen tilldelad skog, dels genom arbetstillfällen å såväl hemmansskogarna som ock å skogar, tillhöriga staten eller andra skogsägare, vilka icke disponera egna arbetskrafter eller dragare. Det är önskvärt och i flertalet fall även nödvändigt, att möjligheten till jordbrukets stödjande genom virkesförsäljning och arbetsinkomst från egen skog bevaras genom en sådan hushållning med skogstillgångarna, att de, på sätt jordbruksutskottet vid 1927 års riksdag uttalat, lämna en möjligast jämn avkastning.

Sakkunniga hava övervägt, huruvida berörda jämnhet i skogsavkastningen skulle kunna anses tillräckligt tryggad, därest bestämmelserna i 1923 års skogsvårdslag ägde tillämpning även på nu ifrågavarande skogar i lappmarkerna och Särna—Idreområdet. Så kunde i viss grad sägas vara fallet under förutsättning, att skogstillståndet vore sådant, att det i avseende på virkesförrådets sammansättning och beskaffenhet kunde anses närmelsevis normalt. I skogsvårdslagen stadgat skydd för yngre skog samt de i samma lag meddelade bestämmelserna om skogsägare åvilande reproduktionsplikt skulle i nyss angivna fall i stort sett lägga hinder i vägen för sådant tillfälligt förödande av skogskapitalet, att därigenom en kommande skogsägare bleve i avsaknad av det stöd från skogsbruket, som även för honom vore önskvärt och i allmänhet nödvändigt.

Med de förhållanden i avseende på virkesförrådets beskaffenhet, som för närvarande råda å ifrågavarande skogar, i det att tillgången å gammal, delvis övermogen skog är betydande, under det att förrådet ung och medelålders är jämförelsevis obetydligt, skulle emellertid, därest skogarna stode under 1923 års skogsvårdslag, hinder icke föreligga för sådan omfattande avverkning av icke yngre skog, att i stort antal fall förberörda jämnhet i skogsavkastningen komme att för lång tid framåt äventyras, även om skogsägaren iakttoge lagens stadganden i fråga om skogens återväxt och åtgärder för dennas betryggande.

Sakkunniga anse därför, att skogsvårdslagens bestämmelser icke äro sådana, att de böra vinna tillämpning på ifrågavarande skogar i lappmarkerna samt i Särna och Idre socknar, utan hålla före, att dessa skogar böra underställas en särskild skogslag med sådana för skogshushållningen reglerande avverkningsbestämmelser, att full trygghet vinnes för att den av i främsta rummet sociala hänsyn önskvärda jämnheten i skogsavkastningen upprätthålles.

Lövgrens och Carlgrens reservation.

Reservanterna Lövgren och Carlgren hava icke ansett den utredning, som av sakkunniga verkställts angående jordbrukets ställning, innefatta tillräcklig bevisning om att lappmarkerna samt Särna och Idre socknar vore i behov av

ransonering av skogen till stöd för sitt svaga jordbruk framför andra delar av Norrland. Reservanterna erinra, att åkerarealen per brukningsenhet inom Norrbottens och Västerbottens län visserligen vore endast ungefär hälften så stor i lappmarkerna som i kustlandet, men att antalet kreatur per brukningsenhet vore ungefär detsamma i båda områdena, samt att antalet nötkreatur till och med vore något större i lappmarkerna än i kustlandet på grund av brukandet av naturlig äng i stor omfattning. Enligt reservanternas förmenande skulle en utredning på bredare basis än den verkställda och omfattande särskilt skogsbygderna i det övriga Norrland och Dalarna hava uppvisat, att i stora delar av dessa skogsbruket vore av lika stor och avgörande betydelse för befolkningens levnadsstandard som i lappmarkerna. Vidare framhålla reservanterna, att om jordbruket i lappmarkerna samt Särna och Idre socknar i stort sett kunde sägas intaga en sämre ställning än jordbruket i övriga Norrland och Dalarna, så bjödes befolkningen i förstnämnda landsdelar en kompensation i den mer betydande skogsarealen.

Angående den risk för överavverkning, som ansetts föreligga, om ransoneringstvånget slopades, anföra reservanterna i huvudsak följande:

Medan de *allmänna skogarna* upptaga i Västernorrlands, Gävleborgs och Jämtlands län samt Västerbottens läns kustland endast 8—17 % av den skogsproduktiva arealen, uppgå motsvarande procentsiffror för Norrbottens och Västerbottens läns lappmarker samt Särna—Idre till 69.46 och 74 respektive. För samtliga dessa allmänna skogar är den tillbörliga jämnheten i avkastningen betryggad genom i lag stadgade hushållningsplaner. Endast Norrbottens läns kustland närmar sig Västerbottens läns lappmark i nämnda hänseende, i det att de allmänna skogarna där innehålla 42 % av den skogsproduktiva marken. *Bondeskogarna* av skatte- och krononatur under lappmarkslagen upptaga i Norrbottens lappmark 22 % (skogar under husbehovslagen 0.5 %), i Västerbottens lappmark 26 % (skogar under husbehovslagen 6.5 %), i Särna—Idre 11 % av den skogsproduktiva marken. Sammanställer man dessa siffror med det förhållandet, att 20 % av antalet fastigheter i lappmarkerna under lappmarkslagen hava en skogsproduktiv areal icke överstigande 20 hektar samt att på kronoparkerna i lappmarkerna sitta c:a 1,300 skogstorpare, odlingslägenhetsinnehavare och kolonister, inses, att för hela den huvudsakligen i jordbruk och skogsbruk sysselsatta *befolkningen i lappmarkerna skogsbrukets alldeles övervägande betydelse ligger i dess förmåga att lämna arbetstillfällen.* Ett ytterligare stöd för denna sats finner man vid en undersökning om bolagsskogarnas roll i skogsbruket. *Bolagsskogarna* under lappmarkslagen intaga i Norrbottens lappmark 8 % av den skogsproduktiva marken, i Västerbottens lappmark 21 %, i Särna—Idre 15 %. Det torde numera få sägas vara ett allmänt erkänt förhållande, att skogsskötseln å bolagsskogarna i de delar av Norrland, där 1923 års lag tillämpas, i stort sett är tillfredsställande och flerstädes intager en hög ståndpunkt. Bolagens avverkningspolitik i dessa områden syftar otvivelaktigt till ett hastigare realiserande av den s. k. 3-skogen än vad den nuvarande lappmarkslagen tillåter. På trakter med ännu riklig förekomst av dylik skog kunna på den grund avverkningarna väsentligt överstiga tillväxten. Å andra trakter med bättre tillgång på 1-skog och gynnsammare åldersklassfördelning hos virkesförrådet väga avverkning och tillväxt tämligen jämnt eller eventuellt överstiger tillväxten avverkningen. Samtidigt bedrivas beståndsvårdande huggningar, hyggesrensningar och andra skogsvårdsåtgärder för tillväxtens höjande och föryngringens påskyndande.

Bolagens eget intresse bjuder dem för övrigt att så hushålla med det mogna virkeskapitalet å deras skogar, att de icke under en längre eller kortare period bliva allt för beroende av köpvirke från kronans och hemmansägarnas skogar. Med en sådan skötsel komma bolagsskogarna att erbjuda en i det stora hela jämn, i framtiden stigande tillgång till arbetstillfällen. Det finnes all anledning antaga, att bolagen skulle sköta sina skogar i lappmarkerna och Särna—Idre enligt samma principer, om de hade fri dispositionsrätt till skogen. Då de allmänna skogarna och bolagsskogarna tillsammans innehålla 77 % av den skogsproduktiva marken i Norrbottens lappmark, 67 % i Västerbottens lappmark och 89 % i Särna—Idre, synas, om man även tager hänsyn till ett permanent behov av arbetskraft för bondeskogarna, farhågor för den jämna arbetstillgången i framtiden i dessa orter sakna fog, allt under förutsättning att de på trä såsom råvara byggande industrierna skola förmå upprätthålla sin hittillsvarande ställning. Skulle åter dessa industrier, gamla eller nytillkommande, mot förmodan icke kunna motsvara dessa förväntningar, bortfaller ju därmed även varje anledning att sörja för skogshushållningen medelst ransonering.

Då antagandet om »våldsam överavverkning» på vissa enskilda skogar såsom en följd av lappmarkslagens slopande ofta intager en framskjuten plats i argumenteringen för lappmarkslagens bibehållande, vilja vi i korthet angiva vår mening i detta avseende. Allmogen är i allmänhet mån om sin skogstillgång. Skulle man mot dem i deras avverkningspolitik rikta någon anmärkning, är den närmast till hands, att de ofta äro alltför konservativa i sin skogshushållning. Slopas lappmarkslagen, kan man emellertid å de enskilda skogar, vilkas ägare befinna sig i ekonomiskt trångmål, otvivelaktigt förvänta en betydande ökning av avverkningarna. Möjligen visar sig till en början en ökning även å andra hemmansägares skogar. Så snart de ekonomiskt svaga fått sin ställning förbättrad och virkespriserna visa tendens att sjunka på grund av alltför stor tillgång på rundvirke i förhållande till industriens behov, inträder sannolikt åter i stort sett en jämnhet i avverkningarna från bondeskogarna. Man torde visserligen böra antaga, att avverkningarna därvid bliva större än nu. Med hänsyn till skogstillståndets beskaffenhet är emellertid denna ökning av godo. Dess värre kan befaras, att efterfrågan på grövre rundvirke med hänsyn till sågverksindustriens läge kommer att minskas.

Yttranden. Såsom framgår av den sammanfattande redogörelsen för inkomna yttranden i ärendet hava meningarna varit delade rörande behov av fortsatt reglering av avverkningsbeloppens storlek i de under lappmarkslagen lydande skogarna. Flertalet yttranden utgå från, att dylikt behov, åtminstone några år framåt, föreligger. En motsatt uppfattning har emellertid framförts av Sveriges skogsägareförbund, Kopparbergs läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott och större antalet av de kommuner, vilka uttalat sig i frågan. De skilda åskådningarna hava bland annat utvecklats på följande sätt.

Överjägmästare. *Överjägmästaren i Umeå distrikt* framhåller, att det utan tvivel vore av stor vikt, att lagstiftningen för de enskilda skogarna inom landets olika delar bleve i största möjliga mån likformig. Emellertid finner överjägmästaren, på grund av den erfarenhet, han förvärvat angående skogsförhållandena i lappmarken, att det åtminstone icke för närvarande vore rådligt att inom ifrågavarande områden medgiva samma frihet beträffande rätten till avverkning som den enligt skogsvårdslagen medgivna. Överjägmästaren anför härom:

Bland annat råder ett i jämförelse med landets övriga delar abnormt förhållande beträffande den växande skogens ålderssammansättning. Detta bestyrkes genom den statistik, som de sakkunniga framlagt i sitt betänkande. Därav framgår, att den växande skogen till omkring 70 % av kubikmassan utgöres av s. k. mogen och övermogen skog och endast till omkring 30 % av s. k. utvecklingsbar skog.

De bestämmelser angående rätt till avverkning, som 1923 års skogsvårdslag innehåller, skulle medgiva skogsägaren frihet att på en gång avverka och tillgodogöra sig icke blott all »mogen» och »övermogen» skog utan även en del av den »utvecklingsbara», nämligen den del, som icke vore att hänföra till »yngre skog», allt under förutsättning, att respektive fastigheter icke komme att lida brist på husbehovsskog.

Då de nyss relaterade procentsiffrorna utgöra medeltal för hela området, är det självklart, att trakter finnas, där förhållandena i nu nämnda avseende äro än mera abnorma, och för enstaka hemman kan det rent av befaras, att de under nu angiven förutsättning göras praktiskt taget skoglösa för långa tider framåt.

För att befolkningens framtida utkomstmöjligheter må bliva bevarade, synes det vara en viktig förutsättning, att en jämnare hushållning med virkeskapitalet kommer till stånd än som låter sig förenas med införande av 1923 års skogsvårdslag.

Även i fråga om möjligheterna att efter avverkning erhålla ny återväxt intaga de berörda områdena i viss mån en särställning gentemot landets övriga delar, i det att återväxtproblemet för vissa delar av dessa områden allt fortfarande måste betraktas som i stort sett olöst.

Sådana förutsättningar föreligga alltså icke inom de av lagförslaget berörda områdena, att 1923 års skogsvårdslag kan förordas att gälla jämväl här, varför det måste anses ofrånkomligt, att en särlagstiftning med viss ransonering av virkesuttagen allt fortfarande bibehålles, åtminstone till dess virkesförrådet av mogen och övermogen skog hunnit nedbringas till mera normal omfattning, och återväxtproblemet blivit bättre klarlagt, än som nu är fallet.

Överjägmästaren i Nedre Norrbottens distrikt hävdar, att skogsvårdslagen endast hindrade de grövsta formerna av skogsskövling och ingalunda tryggade någon rationell skogsskötsel eller uthållig avkastning. Han anför vidare:

Lappmarksbönderna behöva oavvisligen stödet av ett uthålligt skogsbruk, med de jämna inkomster ett sådant tillför hemmansägarna i dessa trakter. Jordbruket är i lappmarken relativt obetydligt och allmogen kan ej existera därå med mindre inkomster kunna erhållas från skogen. Borttages utsyningstvånget, blir följden den, att skogen av många realiseras på kort tid till oskäligt låga priser, ty kontanter äo alltid begärliga. När den saludugliga skogen uttagits, kunna vederbörande ej betala sina skatter till stat och kommun, och de senare få än svårare att åstadkomma för nödvändiga utgifter behövliga medel.

Lappmarksbönderna, liksom för övrigt bönderna i allmänhet i dessa trakter, förstå ej att uppskatta virkets verkliga värde. Det har visat sig, att vid exempelvis leveranser till statens järnvägar och Bodens garnison bönder offerera ved till priser, som med 1 à 2 kronor pr kbm understiga dem reviren beräkna erforderliga för erhållande av skäligt rotnetto. Detta beror på att bönderna ej räkna med något rotvärde å vedskogen utan nöja sig med att erhålla betalning för nedlagt arbete. Ungefär samma betraktelsesätt gör sig gällande ifråga om den mera värdefulla skogen av timmerdimension. Skulle skogen helt frigivas från utsyningstvång, bleve följden därför den, att avverkningarna ökades, samtidigt med att priserna sjönko. De inkomster, som komme

lappmarkens hemmansägare till del skulle visserligen till en början, tack vare det ökade kapitaluttaget ur skogen, bliva större än nu men skulle icke kunna uppväga det minskade värdet å skogen och det därmed minskade värdet å hemmanet i dess helhet. I allmänhet torde nämligen vara föga troligt — detta har visat sig i många fall vid erhållna större förskottsutsyningar — att en motsvarande minskning av nuvarande skulder samtidigt skulle åstadkommas, liksom det ej heller är troligt, att de ökade inkomsterna komme att användas till förbättringar å jordbruk och byggnader i tillräcklig omfattning.

Ett påstående att avverkningarna ej i nämnvärd grad skulle kunna ökas inom lappmarkerna, enär brist på arbetskraft skulle uppstå, håller vid närmare skärskådande icke streck annat än möjligen för det fall att en starkt ökad avverkning samtidigt skulle igångsättas å kronoparker och andra allmänna skogar. Att ett snabbt exploaterande av de inom lappmarken belägna bondskogarnas virkeskapital ej behöver stöta på svårigheter på grund av brist på arbetsfolk är alldeles givet. På grund av den begränsade konsumtionen av virke komme en motsvarande minskning i utdrivningarna att ske dels å kronoparkerna, dels även å hemmansskogar inom kustlandet, och de körare och huggare, som normalt varit sysselsatta där, komme att förlägga sin verksamhet till lappmarkens bondskogar.

Överjägmästaren i Övre Norrbottens distrikt anför, att alla skäl syntes tala för att skogshushållningen på de olika enheterna planlades för en längre tid i avverkningsplaner. Överjägmästaren åberopar dels det stränga klimatets inverkan på skogsväxten, som nödvändiggjorde, att skogsbruket bedreves på lång sikt och med tillbörlig försiktighet vid huggningarna, dels ock det nuvarande virkesförrådets abnorma sammansättning, vilken ställde skogshushållningen inför alldeles speciella problem, samt lappmarksbefolkningens absoluta beroende av skogsbruket. Såsom ytterligare skäl för avverkningarnas reglering framhåller överjägmästaren skogsägarnas intresse av att virkesmarknaden icke fullständigt övermättades genom ökade virkesutbud, vilket enligt överjägmästarens förmenande med stor säkerhet kunde antagas ske vid en fullständig frigivning av det för avverkning tillgängliga virkesförrådet.

Skogsvårdsstyrelser.

Skogsvårdsstyrelsen i Västerbottens län anser de av sakkunniga angivna naturförhållandena, särskilt skogarnas nuvarande sammansättning, utgöra vägande motiv för att tillsvidare en särlagstiftning tillämpades inom lappmarkerna. Sedan skogarna därstädes kommit i ett mera normalt tillstånd, torde emellertid enligt styrelsens mening tidpunkten vara inne att överväga, huruvida icke en reviderad, för samtliga enskildas skogar i landet gällande, skogslag skulle kunna tillämpas även inom nu ifrågavarande områden.

Ledamoten av styrelsen disponenten *V. F. Ernberg* har uttalat en från det nu sagda avvikande mening. Reservanten anför, att, bortsett från svårföryngrade marker, några som helst biologiska förhållanden, vilka ur skogsvårdssynpunkt kunde betinga en särlagstiftning för lappmarkerna, icke kunnat påvisas. Vad angår farhågorna för överavverkning, därest icke en reglering av avverkningarnas storlek ägde rum, förmenar reservanten, att det näppeligen torde vara försvarligt ur vare sig skogsvårdande, ekonomisk eller social synpunkt att söka genom i lag stadgad ransonering av ett mindervärdigt, för att icke

säga värdelöst, virkesförråd förlänga den tid, inom vilken normala förhållanden kunde inträda. Reservanten anför vidare:

Vad en dylik befarad överavverkning angår är det framför allt här utredningen varit minst verklighetstrogen. Den katastrofala omvälvning, som nu skett och av allt att döma ännu icke nått botten inom så gott som alla grenar av de industrier, som hämta sin råvara från skogen, kommer utan allt tvivel att verka mer hämmande i avverkningshänseende än någonsin är att förvänta av en aldrig så rigorös skyddslagstiftning. Ett genom den befarade överavverkningen tänkt prisfall på råvaran, en minskad tillgång på arbetstillfällen och ett förringande av utkomstmöjligheterna för den jordbrukande befolkningen i lappmarken måste av var och en, som nu tvingats anpassa sig efter dessa så från grunden förändrade förhållanden, frånerkännas det hänsynstagande man tillförene måhända bort tillmäta desamma vid en lagstiftning av denna art. Det behov av grovt sågtimmer, för vilket våra enskilda lappmarksskogar ansetts vara en erforderlig reserv, föreligger numera icke för den svenska sågverksindustrien och kommer aldrig mer att föreligga, så som utvecklingen av denna industri numera ter sig, och i övrigt hava vi i våra kronoparker mer än en tillräcklig dylik reserv om förhållandena mot all förmodan åter skulle ändra sig. Att slutligen frånerkänna invånarna i lappmarken en mindre grad av ekonomiskt sinne eller förmåga att handhava sin egendom på ett rätt sätt liksom att påbörda dem ett bristande intresse för skogsvård är ävenledes ett alltför verklighetsfrämmande påstående för att av mig kunna biträdas. Givetvis kan dock även här befaras att en eller annan ekonomiskt svag skogsägare kan falla för frestelsen att äventyra sitt skogsinnehav, men torde utan svårighet vederbörande myndighet kunna stävja dylika undantagsfall.

Då sålunda icke några som helst reella skäl rättvisligen kunna andragas för behovet av en särlagstiftning för lappmarksskogarna, synes den för övriga landet gällande 1923 års allmänna skogsvårdslag även kunna tillämpas här med undantag för de s. k. svårföryngrade markerna, för vilka särskilda föreskrifter må av Kungl. Maj:t kunna utfärdas.

Skogsvårdsstyrelsen i Norrbottens län, vilken, såsom förut nämnts, tillstyrkt minoritetsförslaget, har utvecklat sina synpunkter angående behovet av en kvantitativ reglering av avverkningarna i lappmarksskogen bland annat sålunda:

Det har påståtts, att orsaken till den abnormt stora förekomsten av gammal skog inom lappmarken skulle bero på den nu gällande lappmarkslagen. Till viss del är detta måhända sant, men övervägande orsaken får nog tillskrivas andra förhållanden.

För c:a 80—100 år sedan övergicks kustlandets skogar av vittomfattande skogseldar, varvid väldiga vidder äldre skog nedbrändes. Dessa skogseldar torde till stor del hava anlagts av nybyggare, som med hänsyn till att skogen då ej hade något värde antände densamma för åstadkommande av ett bättre skogsbete. Inom lappmarkerna hava nämligen skogseldar ej förekommit i tillnärmelsevis samma omfattning. Å dessa brännland inom kustlandet förefinnas nu vidsträckta 60—100-åriga ungskogar av mycket god växtlighet. Förekomsten av dessa ungskogar i kustlandet är alltså ej att tillskriva de skilda skogslagarna för lappmark och kustland, eftersom orsaken till ungskogarnas uppkomst inträffat före dessa lagars tillkomst. Därjämte hava givetvis avsättningsmöjligheterna för virke, på grund av att flottlederna så småningom utbyggts från kusten och inåt landet, tidigare uppstått och förbättrats för kust-

landet än för lappmarksområdena. Från lappmarksskogarna kunde småvirke börja avsättas först för c:a 20 år sedan. Tack vare omfattande utbyggnader av flottlederna, som under senare år verkställts, råder numera icke så stor skillnad i avsättningsmöjligheter mellan lappmark och kustland.

Från många håll har framhållits, att ett frigivande av avverkningen å lappmarksskogarna skulle resultera i så kraftiga uttag av här förefintlig äldre skog, att hård konkurrens skulle uppstå gentemot landets övriga skogsägare. Att virkespriserna i någon mån skulle komma att falla är antagligt, likasom att någon inskränkning i avverkningarna till en tid kanske måste vidtagas å andra skogsmarker. Kan icke hela det övermogna virkesförrådet utförsäljas annat än till sänkta priser, måste man ju finna sig uti en sådan prissänkning. Att låta stora virkesförråd stå och försämras för att uppehålla prisen å virke i andra landsdelar, kan icke vara riktigt. Genom ökad avverkning ökas ju arbetsmöjligheterna inom landet, vilket måste hava sin stora betydelse. Skulle priserna bliva allt för låga, kan förutses en spontan inskränkning i avverkningarna av de mera växtliga skogarna utanför lappmarken. Som jämväl den äldre delen av dessa skogar (2-skog) besitter en jämförelsevis god tillväxt, är ju ur nationell synpunkt riktigast, att nödvändig inskränkning i avverkningarna företages inom dessa skogar, som utan fara för att nedsättas i värde kunna överhållas åtskilliga årtionden. Därjämte är att märka, att inom 30 à 40 år kommer kustlandets nuvarande stora vidder av medelålders skog att vara mogna för slutskörd. Huvudavverkningarna i kustlandet komma då att öka betydligt mot nu. Det vore utan tvivel fördelaktigt om lappmarkens förråd av övermogen skog till dess vore i huvudsak avverkat. För övrigt torde icke den forcerade avverkning, som komme att inträffa vid ett frigivande av lappmarksskogarna, bliva av så revolterande betydelse, som i allmänhet anses. Dels torde nämligen bristande tillgång på arbetskraft omöjliggöra ett allt för hastigt exploaterande av lappmarkernas gamla virkesförråd, dels komme skyldigheten att inom skälig tid anskaffa återväxt i de avverkade skogarnas ställe att verka återhållande.

Ett fullständigt frigivande jämlikt skogsvårdslagen av den äldre skogen å lappmarkshemmanen kan däremot enligt styrelsens uppfattning bliva av ödesdiger verkan för många av lappmarkernas hemmansbrukare själva. Ett avsevärt antal av dessa hemmansskogar bestå av nästan uteslutande gammal skog. Vid en eventuell frigivning komme med säkerhet många av dessa skogar att i sin helhet säljas, kanske slumpas bort. Stora summor skulle visserligen inflyta på en gång, men efter relativt kort tid torde efter vad erfarenheten giver vid handen dessa pengar vara förbrukade, och sedan bleve det för visso ganska svårt för dessa hemmansägare, vana som de äro vid en jämn återkommande avkastning från skogen, att reda sig. Att svårigheterna i dylikt fall bliva större för jordbrukare inom lappmarken än i kustlandet, torde vara allmänt erkänt. Detta förhållande var också på sin tid den huvudsakliga anledningen till lappmarkslagens antagande och enligt styrelsens förmenande är denna synpunkt på frågan aktuell även i denna dag.

Västerbottens läns landsting.

Västerbottens läns landsting, vilket med knapp röstövervikt beslutat förorda minoritetsförslaget, anför:

Landstinget uttalade år 1925: »Grundsatsen om uthålligt skogsbruk, som utgör det bärande underlaget för lappmarkens skogslagstiftning och som tillförsäkrar skogsägarna en på vissa tider regelbundet återkommande inkomst av skogen, synes landstinget fortfarande äga oförminskad bärkraft ej minst med hänsyn till att jordbruket inom lappmarken alltjämt behöver det stöd som hemmanets skogstilldelning varit avsedd att skänka.» Uttalandet äger alltfort giltig-

het och landstinget anser, att det vore den största olycka för lappmarken, om grundsatsen i fråga nu skulle upphävas. Jordbruket inom lappmarken är inom betydande områden i utveckling. Härtill bidrager väsentligt lagstiftningen om ströängars indragande till kronan, varigenom betydande nya odlingsområden skapas. Allt fortfarande gäller emellertid att jordbruket icke är i det läge, att det kan undvara stöd av skogsbruket. De sociala förhållandena göra det ävenledes önskvärt och nödvändigt, att på de skilda orterna alltid finnes skog i sådan omfattning, att en någorlunda jämn tillgång på arbetstillfällen för den av skogsbruket beroende befolkningen finnes. Dessa förhållanden göra det nödvändigt, att de skogliga förhållandena i dessa områden underkastas reglering.

Minoriteten inom landstinget, vilken reserverat sig till förmån för majoritetsförslaget, anför beträffande förevarande fråga följande:

De yrkanden om lappmarkslagens ersättande med den allmänna skogsvårdslagen, som från olika håll framställts, kunna icke biträdas. En övergång från en mera extrem och restriktiv skogslagstiftning till en från skogsägarnas synpunkt mera liberal och ur skogsvårdssynpunkt mera modern sådan, får icke givas en sådan utformning, att det möjliggöres för den nu levande generationen att avverka hela den under lappmarkslagens tillämpning uppsparade övermogna skogen och lämna en kommande generation utan tillgång till avverkningsbar skog under den långa tidrymd, som åtgår för en ungskogs uppväxt till mogenhet för avverkning. Av sociala skäl är det nödvändigt, att kravet på möjligaste jämnhet i avkastningen upprätthålles i jämnbredd med kravet på god skogsvård i överensstämmelse med den forstliga vetenskapens och de praktiska skogsmännens senaste rön.

Kommuner.

Särna och Idre sockenmän anföra:

De under lappmarkslagen lydande enskilda skogarna i Särna och Idre socknar utgöra ej fullt fyra procent av lappmarkslagens nuvarande hela giltighetsområde och endast en fjärdedel av den totala produktiva skogsmarksarealen i Särna och Idre socknar. Av denna areal äga aktiebolagen 59 procent och de enskilda jordägarna 41 procent. På de enskilda jordägarna komma sålunda blott 27,128 hektar produktiv skogsmark, under det att den nuvarande lappmarkslagen omfattar inalles 1,633,534 hektar produktiv mark.

De enskilda skogarna i Särna och Idre socknar intaga ur såväl bonitets- som andra synpunkter ett gynnsammare läge än de stora allmänna skogarna därstädes. Ett överflyttande av riksskogstaxeringens relativa resultat för samtliga skogar inom Särna och Idre socknar, omfattande en skogsproduktiv areal uppgående till 256,900 hektar, att med allmängiltighet avse endast de enskilda skogarna därstädes låter sig sålunda knappast göra.

Överflyttandet av de enskilda skogarna i Särna och Idre socknar till 1923 års skogsvårdslag bör enligt vårt förmenande ingalunda betyda ett förödande vare sig av skogskapitalet å dessa skogar eller av den framtida arbetstillgången i skogarna. De nuvarande mindre goda avsättningsförhållandena torde länge komma att utgöra en spärr mot en alltför hastig realisation av det mogna och övermogna virkesförrådet å dessa enskilda skogar, och den betydande omfattningen i dessa båda socknar av allmänna skogar, inalles omkring tre fjärdedelar av socknarnas totala produktiva skogsmarksareal, borgar helt för rika arbetstillfällen i skogarna åt den bofasta befolkningen. Avverkningspolitiken å dessa allmänna skogar är enligt vår mening av ofantligt mycket större betydelse härstädes för den framtida arbetstillgången i skogarna än vad en befarad alltför hastig realisation av det mogna och övermogna virkesförrådet å de till arealen relativt obetydliga enskilda skogarna innebär, vadan vi finna sakkun-

nigas utredning rörande den sociala sidan av ifrågavarande lagstiftningsfråga ofullständig och otillfredsställande.

Då det är vår bestämda uppfattning att icke några som helst vare sig sociala eller andra risker därigenom kunde befaras, anse vi att de enskilda skogarna i Särna och Idre socknar, oavsett huru för övriga under nuvarande lappmarkslagen lydande skogar kommer att lagstiftas, så snart som möjligt böra överföras till 1923 års skogsvårdslag.

Under sådana förhållanden böra emellertid enligt vårt förmenande områden, utgörande s. k. svårföryngrad skogsmark avsättas enligt bestämmelserna i 1923 års skogsvårdslag.

Kommunalfullmäktige i Malå anföra, att det viktigaste för dem varit och vore åstadkommande snarast möjligt av en för lappmarken god och ändamålsenlig skogslagstiftning. Principiellt borde man därvid enligt fullmäktiges förmenande eftersträva införande av 1923 års skogsvårdslag, framförallt emedan någon särställning i fråga om dispositionsrätten till skogen beträffande lappmarkens skogsägare i längden icke kunde upprätthållas. Då emellertid virkesförrådet icke för närvarande vore av normal beskaffenhet men det å andra sidan kunde förväntas bliva så i framtiden, borde, enligt fullmäktiges åsikt, den ifrågasatta skogslagstiftningen givas en utformning, som i möjligast högsta mån underlättade ett framtida övergående till skogsvårdslagen. Fullmäktige anföra till utveckling av sin mening bland annat:

Vad i betänkandet anförts om skogsbrukets dominerande betydelse för näringslivet i denna landsända är odisputabelt. Den stora frågan gäller blott sättet för skogens bästa utnyttjande till största båtnad för lappmarksbefolkningen, nu och i framtiden. I fråga om dess inkomster från skogsbruket synes det oss då klarläggande att uppdela dessa i två principiellt skarpt skilda delar, nämligen *dels* belöpande sig på skogens rotvärde, *dels* på arbetsförtjänster från skogen. Den senare innefattar då även arbetsinkomst från egen skog, då den utdrives eller förädlas med egen arbetskraft. Den förra är ett råvaruvärde, den senare en arbetslön.

Vi vilja då bestämt framhålla, att det är den senare inkomstkällan, arbetsförtjänsterna, som för lappmarksbefolkningen är den ojämförligt viktigaste. Även vid försäljning från egen skog torde i genomsnitt en väsentligt större del av inkomsten falla på en normalt beräknad arbetsinkomst än på råvaruvärdet. Det förefinnes också en allmänt utbredd tendens bland lappmarksbönderna att vid försäljning från egna skogar förbehålla sig mesta möjliga av därifrån utfallande arbetsförtjänst. Detta sker antingen genom att sälja virket framfört till vattendrag eller genom att själv förädla det medelst småsågar eller på annat sätt.

Om man tänker sig ransoneringstvånget helt borttaget, så skulle på grund av nämnd orsak en övervägande del av lappmarksbönderna troligen icke realisera sin tillgång på mogen och övermogen skog fortare, än att de med egen arbetskraft kunde tillgodogöra sig de därmed förenade arbetstillfällena. Detta särskilt som rotvärdet vid hänsyn tagen till normala arbetskostnader mångenstädes är mycket lågt och på allra sista tiden dessutom väsentligt nedgått. Med visshet torde emellertid kunna antagas, att för åtskilliga år framåt avverkningarna å lappmarkens bondskogar i stort sett komme att ökas. Det härpå belöpande råvaruvärdet torde till stor del komma att användas till betalande av skulder, då skuldsättningen är allmän och betydande. Att den till någon del komme att användas till ökad konsumtion på framtidens bekostnad torde visserligen icke kunna undgås och är givetvis en nackdel.

Kunde man emellertid med säkerhet antaga, att dessa ökade virkesuttag komme att helt eller till största delen kompenseras genom en motsvarande minskning i avverkningarna å allmänna och bolagsskogar, så vore visserligen ingen större skada skedd. Att så komme att ske beträffande bolagsskogarna har man dock ingen garanti för. Skulle motsatsen inträffa — vilket man i händelse av konjunkturförbättring har all anledning förmoda — så skulle detta få mycket svåra följder. Efter några år med god tillgång på arbetstillfällen (och kanske avsevärd import av arbetskraft) skulle följa motsvarande knapphet på arbetstillfällen under många år. Under alla förhållanden skulle bolagen troligen av praktiska skäl komma att koncentrera stora avverkningar till en trakt i sänder, vilket för den befolkning, som varit van vid jämn tillgång å arbetstillfällen med virkesutdrivning från bolagsskogarna, skulle ställa sig ytterst olägligt.

Kommunalfullmäktige i Stensele anföra, att lappmarkslagen, med den utveckling och den betydelse, skogshushållningen under de senaste 15 åren fått för skogsägarna, befunnits oekonomisk och opraktisk och därför åstadkommit en nära nog allmän misstämning. Tillkallandet av sakkunniga för utredande av frågan om ny skogsvårdslag för lappmarken hade, anföra fullmäktige, väckt allmän tillfredsställelse. Den prägel av särlagstiftning, som vidlådde sakkunnigas förslag, hade däremot framkallat besvikelse. Enligt fullmäktiges förmenande vore de skäl, som enligt sakkunnigas utredning talade för avvikelse från 1923 års skogsvårdslag, icke av den dominerande betydelse, att de motiverade avvikelsen. Fullmäktige anföra härom följande:

Sakkunniga hava i sitt förslag sökt tillgodose såväl skogsvårdskravet som begreppet uthålligt skogsbruk, vilka begrepp enligt nuvarande skogsförhållanden inom lappmarken stå i motsatsförhållande till varandra. Då det just är det uthålliga skogsbruket, som lappmarkslagen är byggd på, och som vållat dess nu nästan allmänt förklarade olämplighet, synes det oss, att sakkunniga icke skulle i sitt förslag tagit hänsyn härtill i vidare mån än de sociala intressena nödvändigt påkallat. Sakkunniga framhålla att jämnheten i virkesavkastningen är nödvändig av sociala hänsyn, och att detta rättfärdigar begreppet uthålligt skogsbruk i lappmarken. Det ligger då nära till hands att göra sig den frågan, om ej samma sociala synpunkter göra sig gällande i övriga delar av landet.

En social våda, som icke tillräckligt beaktats, är däremot det förhållandet, att det uthålliga skogsbruket konserverat en större kvantitet övermogen och skadad skog, som efter nuvarande kvalitetsfordringar knappast är avsättningsbar. Under de senaste åren hava kvalitetsfordringarna skärpts i så ovanlig grad, att numera avverkning av övermogen och skadad skog till Umeälvens vattendrag, knappast betalar arbetskostnaderna. En granskning hos tumningsföreningen av de två senaste årens tumsedlar för Ume- och Vindelälvens lappmarksområden skall helt säkert bestyrka detta förhållande, och ändock påstås ytterligare skärpningar vid inmätningen vara att emotse. För detta sociala missförhållande bär det allmänna skulden, och då nu ändring härutinnan ifrågasatts, borde enligt vårt förmenande steget tagits fullt ut och alla restriktioner, som sikta på det uthålliga skogsbruket, uteslutits.

Det har befarats, att en frigörelse av skogen inom lappmarken skulle åstadkomma en våldsam överavverkning under första tiden. Fullmäktige dela emellertid icke denna uppfattning i dess allmänna betydelse, utan vilja framhålla, att lappmarkens skogsägande befolkning i allmänhet är utrustad med god ekonomisk blick och helt säkert icke kommer att missbruka den tillgång, som deras skog representerar. Givetvis komma de nu onormala skogsbestånden att

befordra en avsevärt ökad avverkning under de första åren, men då enskilda icke äga ens halva skogsarealen, borde staten med sina skogar kunna reglera marknaden under övergångsåren.

Vi anse i övrigt, att ortens befolkning skulle beredas jämnare och rikligare tillfällen till arbete om skogen helt frigjordes. Det säger sig självt, att en jordbrukare, som har skog till stöd för sitt jordbruk, skulle försöka ställa det så, att han varje år hade arbetstillfällen och kunde bereda sig inkomst från sin egen skog. Undantag härutinnan komme de mest skuldbundna skogsägarna att utgöra, men vi ifrågasätta, om ej den sociala vådan är större, om dessa, oaktat tillräckliga tillgångar förefinnas i deras skog, skulle vara tvungna avträda sin egendom till borgenärerna och under ogynnsamma förhållanden ändra levnadsbana, än om överavverkning av skogen ägde rum.

Från vad kommunalfullmäktige i Stensele anfört har fullmäktiges ordförande *F. E. Holmner* i Gunnarn i särskilt yttrande uttalat avvikande mening samt hävdat, att med hänsyn till jordbrukets ringa utveckling i lappmarkerna och de därstädes rådande sociala förhållandena det vore nödvändigt, att principen om uthålligt skogsbruk alltjämt upprätthölles. Beträffande det av sakkunnigreservanterna Lövgren och Carlgren gjorda påpekandet, att, ehuru åkerarealen per brukningsdel visserligen vore mindre i lappmarkerna än i Västerbottens och Norrbottens läns kustland, antalet kreatur per brukningsdel likväl vore ungefär lika stort inom båda områdena, anför Holmner, att en jämförelse mellan kreatursstocken inom lappmarken och den i kustlandet vore fullkomligt missvisande såsom grund för bedömande av jordbrukets ställning, då nämligen lappmarken stödde sin kreatursutfodring till mycket betydande del på köpfoder, under det kustlandet producerade ett betydande överskott av foder. Holmner framhåller, att om utfodringen i lappmarken skulle baseras uteslutande på därstädes frambragt foder, kreatursstocken måste avsevärt reduceras.

Sveriges skogsägareförbund.

Sveriges skogsägareförbund gör gällande, att de i sakkunnigas betänkande anförda motiven för en särskild lagstiftning för under lappmarkslagen lydande skogar vore föga hållbar. Förbundet utvecklar sina synpunkter på frågan om behov av avverkningarnas reglering i kvantitativt hänseende i huvudsak på följande sätt:

En av hörnstenarna i sakkunnigas bevisföring är jordbrukets undantagsställning och svaghet i lappmarken. Redan riktigheten av denna tes torde få ifrågasättas. Visserligen är klimatet i lappmarken i flera hänseenden ogunstigt, vilket nödgar jordbrukarna därstädes att arbeta med färre slags kulturväxter än längre söderut. Hektarskördarna i lappmarken äro däremot enligt utredningar, verkställda av statistiska centralbyrån, icke mindre än i kringliggande trakter av Norrland. Det statistiska material, på vilket sakkunniga stödja sina uttalanden om lappmarkens jordbruk, är synnerligen knapphändigt och föga beviskraftigt. Det berör endast brukningsdelarnas storlek och djurantalet; skördens av olika kulturväxter storlek förbigås däremot fullständigt, ehuru, som ovan sagts, ett värdefullt material finnes att tillgå därom. Ej heller hava sakkunniga framlagt något statistiskt jämförelsematerial från övriga trakter av Norrland (med undantag för Norr- och Västerbottens läns kustland) samt norra Svealands skogsbygder. En dylik statistik skulle emellertid hava visat, att brukningsdelarna och kreatursstocken per enhet i stora

delar av inre Norrlands samt till och med i norra Dalarnas, Värmlands och Bergslagens skogsbygder icke äro större än i Lappland.

Sakkunnigas utgångspunkt vid deras sociala överväganden, nämligen att lappmarken jordbrukstekniskt utgör ett avgränsat, mindervärdigt område, vars befolkning för sin utkomst är oundgängligen hänvisad till skogsförtjänster, är därför ej riktig. Det är sant, att den jordbrukande befolkningen i Lappland ej kan leva endast på jordbruket utan att den behöver inkomster även från skogen, men det är icke sant, att detta gäller enbart Lappland. Samma förhållande råder nämligen i hela norra Sveriges skogsbygder, måhända vissa särskilt gynnade orter undantagna. I Jämtlands och Västernorrlands län, inom övre delarna av Gävleborgs och Kopparbergs län samt i stora trakter av norra Värmland och Bergslagen har skogsbygdens befolkning behov av skogsförtjänster på enahanda sätt som i lappmarken. Något motiv för bibehållandet av en speciell skogslagstiftning i sistnämnda landskap kan därför knappast hämtas från dettas jordbrukstekniska förhållanden. Med samma rätt skulle man kunna göra gällande, att hela nordvästra Sverige vore i behov av en skogslag, garanterande uthålligt skogsbruk.

Ett annat, måhända än mer betydande fel hava, enligt förbundets förmenande, sakkunniga gjort sig skyldiga till vid diskussionen av lappmarkens skogligt sociala problem. Deras utgångspunkt har, som framhållits, varit, att befolkningen måste hava inkomster från skogen till fyllnad i försörjningen. Riktigheten av denna utgångspunkt erkänner förbundet, men har påvisat, att den i lika mått gäller hela Nord- och Mellansveriges skogsbygder. Vid frågans vidare behandling hava emellertid sakkunniga begått det stora misstaget, att de ansett, att de behövliga skogsförtjänsterna endast skulle med tillräcklig pålitlighet kunna erhållas från den jordbrukande befolkningens egna fastigheter. Sakkunniga hava i skogsekonomiskt hänseende velat göra lappmarkens nämnda befolkning till »självhushållare». Hela deras diskussion av ämnet är byggd på den grunden, att skogsavkastningen från varje särskild jordägares fastighet skall vara uthållig och sålunda kunna kontinuerligt lämna just de på den fastigheten boende personerna det behövliga tillskottet till försörjningen.

Denna uppläggning av frågan är enligt förbundets förmenande för trång samt leder till felaktiga slutsatser, såväl av allmänt ekonomisk som av skoglig art. Statsmakternas uppgift i nu förevarande hänseende är att se till, att skogspolitiken ledes på sådant sätt, att försörjningsmöjligheterna för lappmarkens befolkning i dess helhet bevaras. För ernående av detta syfte kräves först och främst en skogslagstiftning, som befrämjar skogsvården och höjer produktionen. Ty i det långa loppet är det endast produktion av nya värden men icke ransonering av befintliga, som skänker försörjningsmöjligheter för en landsdels befolkning. Vad sedan beträffar själva ransoneringen under den tid, som förflyter, till dess skogsvården hunnit skapa nya värden, böra statsmakterna se till, att för *landsdelen i dess helhet* förtjänst- och arbetsmöjligheterna bevaras. Att därvid gå fram med lagtvång gentemot den särskilda fastigheten och dess ägare bör, enligt förbundets förmenande, icke komma i fråga, därest ej ett oavvisligt nödtvång kan visas föreligga. Det stämmer illa med den moderna näringsfrihetens grundsatser att binda den enskilde med lagföreskrifter rörande hans egen förmögenhetsförvaltning, om ej hänsyn till allmänt väl absolut så kräver.

Man bör i denna diskussion noga åtskilja de lagbestämmelser, som avse skogsvården, från dem som sikta till en ransonering av avkastningen. De förra äro produktionsbefrämjande, hava sålunda rent nationalekonomiskt motiv, böra därför gälla alla fastigheter samt hava även ansetts böra lagfästas för riket i dess helhet. Ransoneringsbestämmelserna däremot få sägas vara hin-

derliga för en rationell produktion. De böra därför ej tillämpas mot de särskilda fastigheterna, så vitt ej ett socialt nödtvång föreligger. Förbundet skall i det följande visa, att så icke är fallet, utan att den *för lappmarken i dess helhet* behövliga jämnheten i skogsavkastning och folkförsörjning med full säkerhet kommer att förefinnas, även om man icke gör de särskilda jordägarna var för sig till självhushållare beträffande fyllnadsförtjänsterna från skogen.

Av de arealtabeller, som äro införda i betänkandet (sid. 42 och 46), framgår, att den skogsproduktiva marken i lappmarkerna fördelar sig på olika ägare på följande sätt:

	Norrbottens lappmark kvkm	Västerbottens lappmark kvkm
Allmänna skogar	14,120	8,952
Enskilda skogar tillhörande bolag	1,724	4,113
Enskilda skogar tillhörande privata ägare	4,444	5,066
S:a	20,288	18,131

Uträknad i procent blir samma arealfördelning:

	Norrbottens lappmark.	Västerbottens lappmark.
Allmänna skogar	70 %	53 %
Bolag	8 %	21 %
Privata ägare	22 %	26 %

Denna arealfördelning motsvaras tämligen noggrant av jord- och skogsvärdenas fördelning mellan kronan, bolagen och enskilda enligt sista allmänna fastighetstaxeringen. För Norrbottens lappmark te sig dessa värdesiffror på följande sätt:

Skogsvärdet:

Kronan	21,788,300 Kr.	72 %
Bolag	3,043,500 »	10 %
Enskilda	5,420,600 »	18 %
S:a	30,252,400 Kr.	

Totala jordbruksvärdet:

Kronan	11,489,900 Kr.	42 %
Bolag	2,275,600 »	8 %
Enskilda	13,696,400 »	50 %
S:a	27,461,900 Kr.	

I jordbruksvärdet ingående värde å skogsmark:

Kronan	8,318,900 Kr.	72 %
Bolag	1,187,400 »	10 %
Enskilda	2,021,400 »	18 %
S:a	11,527,700 Kr.	

Man torde få förutsätta, att staten som skogsägare städse kommer att hushålla med virkestillgångarna på sådant sätt, att avkastningen åtminstone blir i någon mån uthållig. Domänverket kommer säkerligen icke att realisera sina stora virkesförråd i lappmarken i så snabb takt, att brist på avverkningsmogen skog under någon period behöver befaras. Detsamma gäller bolagen. Med

hänsyn till sina dyrbara industrianläggningars trygga råvaruförsörjning och betydelsen av att å egna fastigheter besitta utjämnande råvarureserver bedriva dessa numera en försiktig och på lång sikt inställd hushållning med sina skogstillgångar. Detta har av statsmakterna själva erkänts samt torde få anses ostridigt.

Man kan sålunda av sakkunnigas eget siffermaterial utläsa, att 74 % (Västerbotten) à 78 % (Norrbotten) eller alltså i runt tal tre fjärdedelar av den produktiva skogsarealen inom lappmarken innehavas av sådana jordägare, som — vare sig lagtvång därom förefinnes eller icke — bedriva en planmässig och uthållig hushållning med sina skogstillgångar. Det vittnar om brist på sinne för proportioner, när sakkunniga i starka ord utmåla de ekonomiska och sociala vådor, som kunna förväntas uppkomma, om skogshushållningen frigåves på den sista fjärdedelen av lappmarksskogarna.

Förbundet förmenar för sin del, att även om ett frigivande av avverkningarna i lappmarken skulle medföra ett relativt snabbt realiserande av den fjärdedel av skogstillgångarna därstädes, som äges av allmogen, kan detta icke medföra några nämnvärda sociala eller ekonomiska rubbningar för landskapet i dess helhet. En dylik realisation, vilken även den av drivningstekniska och industriella orsaker säkerligen skulle kräva minst 20 à 30 år, skulle nämligen föranleda, att den skogsägande industrien och staten under samma period hölle tillbaka sina avverkningar. Sedan de mogna och övermogna virkesförråden å bondehemmanen tillgodogjorts, komme de å statens och industriens fastigheter besparade tillgångarna att under långa perioder kunna vidmakthålla avverkningarna vid det normala, så att några periodiska rubbningar inom skogsbruket ej behövde befaras.

Den av de sakkunniga framkonstruerade virkesrealisationen å bondejorden finge sålunda på sin höjd till följd, att bönderna såsom »självhushållare» i skogsekonomiskt hänseende komme i ett något ändrat läge. Lappmarkens skogsbruk som helhet betraktat bleve säkerligen föga förändrat. Vid sådant förhållande behöva förvisso icke några mer djupgående sociala vådor befaras av en friare skogslagstiftning.

Förbundet vill emellertid i detta sammanhang uttala, att det i motsats till de sakkunniga är fullt övertygat därom, att en dylik omläggning av Lapplands skogslagstiftning ej ens å bondejorden skulle föranleda någon mer allmän realisation av skogstillgångarna. Skogsvårdsstyrelserna i rikets olika delar hava i sina årsberättelser i senare tid ofta framhållit, att även de mindre jordägarna numera i betydande omfattning bedriva en försiktig och framsynt hushållning med sina skogstillgångar samt frivilligt anlita styrelsernas biträde ej blott vid stämpling utan även för hela hushållningens planläggning på lång sikt. Det finnes förvisso ingen anledning att antaga, att lappmarkens skogsägande bönder i detta hänseende skulle förhålla sig annorlunda. Går man emellertid det oaktat så långt, att man exempelvis antar, att vid fall av utsyningstvångets borttagande i lappmarken hälften av de mindre jordägarna därstädes skulle under en relativt kort period avyttra sin mogna skog, så innebure alltså detta, att cirka 12 % av landskapets förråd av sådan skog, *som dock ur skogsvårdssynpunkt absolut bör bort*, komme att mer hastigt exploateras. Det innebär uppenbarligen en grov överdrift att påstå, att försörjningsmöjligheterna för Lapplands befolkning härigenom skulle kunna äventyras.

Nu torde här möjligen komma att framställas den invändningen, att skogsbruket i Lappland som helhet betraktat måhända ej kommer att påverkas av en övergång till en friare skogslag, just emedan staten och bolagen äga huvudparten av arealen, men att den jordbrukande befolkningens egna existensmöjligheter komma att starkt försämras, sedan denna befolkning exploaterat sin egen mogna skog. Tillgången till skogsförtjänster å egen jord (självhus-

hållaresynpunkten) skulle alltså vara särskilt värdefull med hänsyn till försörjningen. Förbundet vill gentemot en dylik erinran med skärpa framhålla, att de intäkter från skogen, som ur allmänt social synpunkt äro av den största betydelsen för lappmarkens befolkning, bestå av arbetsinkomsterna från de tre fjärdedelar av skogsarealen, som ligga under rationellt skogsbruk i kronans och bolagens ägo. De avverkningar, som regelbundet och uthålligt uttagas från berörda skogar, betyda med hänsyn till lapplandsbefolkningens uppehälle mycket mer än de relativt obetydliga virkesskördarna från bondeskogarna. Man bör observera, att av lappmarkens bondehemman äga inemot hälften skog blott till husbehov eller till avsalu endast i synnerligen ringa mängd. Med den fortgående starka jorddelningen kommer antalet bondehemman med avsaluskog att ytterligare minskas. Vidare bör man ej förbise, att de inkomster, skogen skänker befolkningen, vinnas ej enbart genom avverkningar. Å de rationellt skötta skogsbruken utföras dikningar, röjningar, skogsodlingar, vägbyggnader m. m. Härtill åtgår en betydande mängd arbete, som medför förtjänstmöjligheter för befolkningen. Dessa förtjänster stå emellertid att hämta endast på bolags- och kronojorden. Om bonden dikar och röjer på egen mark, så skänker detta visserligen för hans barn ökad skogsavkastning, men icke för honom själv några kontanta inkomster (möjligen med undantag för de smärre belopp, som kunna erhållas som statsbidrag till vissa arbeten). Det är alltså det rationella skogsbruket å statens och bolagens egendomar, som har den övervägande största betydelsen för den lappländska jordbruksbefolkningens förseende med erforderliga kontanta inkomster.

I detta sammanhang får förbundet till sist framhålla, att den av sakkunniga förordade ransoneringen av mogen och övermogen skog är av rent kvantitativ art. Jordägarna tillerkännas ett visst antal kubikmeter per år under ransoneringsperioden. Man har emellertid förbisett, att den sociala nyttan av berörda ransonering är helt beroende, icke av antalet kubikmeter utan av sammanlagda värdet å dessa. Nu är emellertid förhållandet det, att det ransonerade virkesförrådet utgöres av mogen, övermogen och till mycket stor del skadad skog, vilken ytterligare starkt försämras för varje år, som går. Redan nu få i många orter ända upp till 25 à 35 % av det ransoneringsvis utstämplade virket kasseras på grund av skador. Får ransoneringen pågå länge, finnes sålunda utsikter för, att jordägarna av den ransonerande myndigheten tilldelas endast värdelös skog. Att de bliva socialt hulpna härav kan ifrågasättas.

Emellertid kunna även andra skäl och främst då av ekonomisk art anföras för att särlagstiftning ej längre är behövlig. Sakkunnigas hela tankegång beträffande de skogligt sociala vådorna av en lagstiftningsändring är byggd på det gamla betraktelsesättet, att övre Norrland huvudsakligen skall alstra grov timmerskog, för vars produktion kräves minst 150-årig omloppstid. Vidhåller man en dylik uppfattning, är det förklarligt, att ett snabbare utnyttjande än hittills av lappmarkens mogna och övermogna skog kan väcka viss betänksamhet. Ty det kräves ju en betydande tidsperiod, innan nya skogar kunna växa upp till dylika dimensioner i de nu skördade beståndens ställe. Under tiden skulle då en ur social synpunkt farlig mellanperiod med reducerade avverkningsmöjligheter kunna uppstå.

Förbundet tillåter sig här framhålla, att den ekonomiska utvecklingen visar hän på, att lappmarkens skogsbruk i fortsättningen ej kommer att inriktas på timmer- utan på pappersvedsproduktionen samt att de hittills tillämpade 150-åriga omloppstiderna komma att utbytas mot 100—120-åriga på Lapplands medelgoda marker och 80- à 90-åriga på de bättre markerna. Exploateringen av östra Europas stora tillgångar av grovt virke av hög kvalitet i förening med en påtagligt minskad förbrukning av sågat virke i de stora konsumtions-

länderna har rubbat Sveriges ställning som producent av dylikt virke. Den svenska sågverksindustrien har av marknadstekniska skäl tvingats till inskränkningar samt befinner sig måhända på tillbakagång. Däremot torde man även i fortsättningen kunna hoppas på en expansion av cellulosaindustrien.

Sakkunniga hava förbisett, att dessa betydande förändringar i marknadsläget för skogarnas produkter måste få återverkningar ej blott beträffande själva skogsskötseln utan även i fråga om den avverkningspolitik, som bör föras. Om skogen utväxer till ur avsättningssynpunkt önskvärd dimension på föga mer än hälften av den tid, som hittills ansetts utgöra lämplig omloppstid i övre och inre Norrland, då har avverkningsläget blivit i grunden omgestaltat. Ett betydligt snabbare avverkningstempo beträffande mogen och övermogen skog kan då användas utan risk för att en period med brist på avverkningsbara dimensioner skall behöva uppstå.

Vad ovan sagts gäller övervägande största delen av lappmarken. Förbundet förbiser emellertid icke, att det finnes smärre områden inom landskapet, varest ogynnsamma flottningsförhållanden även i fortsättningen kunna nödga till skogsbrukets baserande på grövre dimensioner. Dessa områden äro emellertid icke av större omfattning samt sakna betydelse i ekonomiskt hänseende. Att vid lagstiftningens utformande taga särskild hänsyn till dem är näppeligen behövligt.

Förbundet anser, enligt vad ovan sagts, att de förändrade avsättningsförhållandena för skogsprodukter på världsmarknaden så helt omgestaltat det avverkningspolitiska läget i lappmarken, att även av denna anledning en ransonering vid den mogna skogens utnyttjande därstädes ej längre är behövlig.

Vid behandlingen av de ekonomiska förhållandena vill förbundet även framhålla, att den av lappmarkslagstiftningen framtvungna ransoneringen orsakar ett oekonomiskt utnyttjande av landskapets nät av mindre flottleder. För flottningens rationella och ekonomiska bedrivande i dessa kräves avverkningarnas koncentration till vissa år, under vilka flottlederna bliva fullt belagda och kostnaden därigenom låg. Nu sprider ransoneringen ut virket över alla år. Det flottas årligen men med små mängder och dyra kostnader, vilket ger lågt netto för skogsägarna. Ransoneringen ödelägger faktiskt härigenom betydande värden.

Norrlands skogsvårdsförbund.

Norrlands skogsvårdsförbund anför, att för jordbruket såväl inom lappmarken som inom stora delar av det norrländska inlandet i övrigt ett verksamt ekonomiskt stöd från skogsbruket vore oundgängligen erforderligt. Lappmarksbefolkningens behov av dylikt stöd tillfredsställdes emellertid, enligt förbundets åsikt, i främsta rummet genom de arbetsförtjänster, som vore att hämta från statens och de större skogsägarnas skogsbruksarbeten. Under åberopande av det i betänkandet förebragta siffermaterialet erinrar förbundet, att i runt tal tre fjärdedelar av lappmarkens produktiva skogsareal bestode av allmänna skogar och bolagsskogar. Förbundet gör gällande, att under sådana förhållanden den för lappmarken i dess helhet behövliga jämnheten i skogsavkastning och folkförsörjning med sannolikhet komme att förefinnas, även om en del av de mindre skogsägarna skulle relativt snabbt uttaga å egna fastigheter befintlig äldre skog. Ehuru därför enligt förbundets uppfattning några påtagliga risker icke ur social synpunkt torde vara att befara vid en likartad skogslagstiftning för hela Norrland, framhåller emellertid förbundet, att, på grund av det abnorma överskottet av 2:dra och 3:dje klassens skog, försiktig-

heten syntes bjuda, att skogsvårdslagen icke omedelbart infördes i lappmarken, utan att berörda överskott under en kortare övergångstid genom kontrollerad ransonering nedbragtes till mera normal omfattning. Förbundet förordar alltså en under en kortare övergångstid gällande provisorisk lag, möjliggörande en väsentligt hastigare avverkning av 2:dra och 3:dje klassens skog samt medgivande beståndsvårdande huggningar i yngre bestånd under fullt fria former.

Skogsägareföreningarnas förbund.

Skogsägareföreningarnas förbund slutligen framhåller, att avverkningen uti ifrågavarande trakter alltid borde ske med hänsyn till skogens stora betydelse för folkförsörjningen, och att för den skull kravet på viss uthållighet i skogsskötseln borde bibehållas.

Departementschefen.

Den utredning, sakkunniga framlagt, visar hän på, att ett missförhållande är rådande i fråga om fördelningen i olika mogenhetsklasser av virkesförrådet inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker samt inom Särna och Idre socknar. Även om uppgifterna variera, torde framgå, att skog, tillhörande mogenhetsklass 3, eller övermogen och skadad skog, vilken icke hör hemma i ett välskött skogsbruk, förekommer i icke ringa mängd. Också det till mogenhetsklass 2 hänförliga virkesförrådet, eller avverkningsmogen men i huvudsak frisk skog, uppgår till oproportionerligt stora myckenheter. Sakkunnigas sammanställning av riksskogstaxeringsnämndens redogörelser för de norrländska länen samt Kopparbergs län utvisar en sammanlagd myckenhet barrskog, tillhörande klasserna 2 och 3, av inom Västerbottens läns lappmark 64.8 procent, inom Norrbottens läns lappmark 73 procent samt inom Särna och Idre socknar 81.5 procent utav hela virkesförrådet inom vederbörande område. Motsvarande procenttal utgöra enligt nämnda sammanställning för Västerbottens läns kustland 43.9, för Norrbottens läns kustland 50, för »Norra Siljansområdet» av Kopparbergs län 53.2, för Gävleborgs län 41.5, för Västernorrlands län 48.4 och för Jämtlands län 51.9. Då riksskogstaxeringsnämndens uppgifter hänföra sig till åren 1924—1927 och ej heller sakkunnigas egna undersökningar sträcka sig längre fram i tiden än t. o. m. sistnämnda år, kunna visserligen under tiden därefter förskjutningar i virkets fördelning å mogenhetsklasser hava ägt rum. Det föreliggande materialet synes mig emellertid giva grund för den bestämda uppfattningen, att sammanlagda förrådet av sådan skog, som med hänsyn till att densamma vid kvarstående kan beräknas avtaga i användbarhet snarast bör avverkas, samt skog, som nått sådan utveckling, att den enligt skogsvårdslagen skulle kunna omedelbart uttagas, fortfarande inom lappmarkerna samt Särna och Idre socknar är abnormt stort. Att så är förhållandet vinner också bekräftelse av de utlåtanden, vilka i anledning av sakkunnigas förslag avgivits.

Motståndarna till avverkningarnas reglering i kvantitativt avseende hava icke velat bestrida, att skogsbruket är för befolkningen inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker samt inom Särna och Idre socknar av mycket

stor betydelse. Icke heller torde någon förneka, att ett omedelbart uttagande av allt det virke, som enligt vad nyss sagts dels bör dels ock såsom avverkningsmoget kan uttagas, skulle hava i dessa trakter ödesdigra följder, då sedermera under många år framåt virke, moget att avverka, icke skulle finnas att tillgå annat än i ringa utsträckning. Skogsbrukets största betydelse för befolkningen torde ligga i dess förmåga att bereda arbetstillfällen. Markens fördelning å olika slag av innehavare blir, såsom framhållits, härvidlag av intresse. Enligt vad utredningen giver vid handen omfatta inom Norrbottens läns lappmark allmänna skogar — med undantag av skogar å kronohemman och krononybyggen under stadgad åborätt — jämte allmännings- och husbehovsskogar sammanlagt 70 procent samt under lappmarkslagen lydande bolagsskogar 8 procent och skogar, vilka innehavas av enskilda personer, 22 procent av hela den produktiva skogsarealen. Motsvarande siffror utgöra för Västerbottens läns lappmark 53, 21 och 26 samt för Särna—Idreområdet 75, 15 och 10. De allmänna skogarna samt allmännings- och husbehovsskogar beröras icke av den utav mig förordade lagstiftningen. Vad bolagsskogarna beträffar borde visserligen kunna förväntas att, om än avverkningsbeloppens storlek lämnades oreglerade av lagbestämmelser, bolagen mestadels komme att så hushålla med sina skogar, att avkastningen bleve någorlunda jämn. Uteslutet synes dock icke att, därest konjunkturerna visade sig härför förmånliga, avverkningar understundom komme att verkställas i sådan skala, att vissa trakter sedermera i saknad av avverkningsmogen skog under längre tider icke kunde bliva föremål för vidare avverkning.

Om också antages, att till följd av de allmänna och därmed ur hushållningssynpunkt jämställda skogarnas storlek tillgången till skogsarbete i sedvanlig omfattning icke skulle äventyras genom avverkningarnas frigivande i kvantitativt hänseende, kvarstår, att ett dylikt frigivande otvivelaktigt skulle innebära en fara för överdriven avverkning å vissa skogar. Denna fara torde icke böra till sin betydelse underskattas. Även om många skogar icke torde i större utsträckning lämna arbetsmöjligheter åt andra än vederbörande fastighetsägares eget arbetsfolk, hava de likväl dels genom den sysselsättning, de sålunda bereda, dels ock genom det stöd, fastighetens skogsbruk i ekonomiskt hänseende utgör för jordägaren, en viktig uppgift att fylla. Det vore ur dessa synpunkter olyckligt, om vissa skogsägare genom att på en gång uttaga all avverkningsmogen skog försatte sina fastigheter i ett praktiskt taget skoglöst tillstånd för kanske lång tid framåt. De mindre goda avsättningsförhållanden, vilka för närvarande råda på virkesmarknaden, torde visserligen verka hämmande på avverkningarna, men såsom någon tillförlitlig eller i varje fall varaktig garanti mot skogskapitalets förödande torde de icke böra betraktas.

Möjligheten att ett alltför hastigt realiserande av de betydande förråden avverkningsmogen skog skulle inverka oförmånligt på virkespriserna synes vidare icke böra förbises. Ej heller torde få lämnas obeaktad risken för att skogarna, därest avverkningarna icke vidare kvantitativt reglerades, komme i händerna på skogsspekulanter, vilkas enda intresse vore att, utan hänsyn till en god skogshushållnings krav, hastigt utvinna största möjliga virkesmassa.

På grund av vad sålunda anförts synes, såsom också från de flesta håll gjorts gällande, försiktigheten bjuda, att en reglering av avverkningarna i kvantitativt hänseende under ytterligare någon tid framåt sker genom den överinseende myndighetens försorg. Endast sålunda torde trygghet vinnas för att avverkningarna bedrivas på ett ur social synpunkt önskvärt sätt. Härvid är emellertid att märka, att regleringen allenast torde behöva omfatta barrskogen. Något annat har heller icke ifrågasatts vare sig av sakkunniga eller i de över sakkunnigas förslag avgivna utlåtandena. Lövskogen är för skogsbruket i dessa trakter av underordnad betydelse.

C) Grunder för bestämmande av avverkningsbeloppens storlek.

Frågan efter vilka grunder avverkningsbeloppen skola bestämmas under den av mig förordade lagstiftningens giltighetstid torde i anslutning till vad jag nu anfört böra upptagas till behandling.

Lappmarkslagen.

Enligt lappmarkslagen skall, såsom förut nämnts, avverkning av barrträd samt av lövträd ovan odlingsgränsen bedrivas enligt avverkningsplan, så upprättad att skogsägarens ekonomiska intresse tillgodoses genom uthålligt skogsbruk med iakttagande av skogsvårdens krav särskilt i fråga om borttagande av överårig eller skadad skog samt höjande i övrigt av skogens alstringsförmåga. Närmare föreskrifter rörande avverkningsplan och dess tillämpning meddelas av domänstyrelsen.

Inom den s. k. Norrländska skogsvårdskommittén, vars år 1912 avgivna betänkande ligger till grund för lappmarkslagens bestämmelser, voro meningarna delade angående vilken hushållningsprincip, som vid avverkningsplans upprättande borde komma till tillämpning. Kommitténs majoritet hyllade den s. k. skogsränteteorien, enligt vilken den största möjliga nettoavkastningen, uppkommen genom tillväxt såväl i massa som kvalitet, borde utvinnas per ytenhet av marken. Ett skogsbestånd borde sålunda enligt denna teori icke avverkas, så länge det lämnade högre avkastning i värde än förut, även om denna avkastning vore mindre än den, som ägaren av beståndet skulle bekomma, om beståndet varit förvandlat i penningar. Kommitténs minoritet åter anslöt sig till den s. k. markränteteorien, enligt vilken avverkning borde företagas så snart ett virkeskapital på grund av beståndets alltför ringa tillväxt vore oräntabelt.

Vid föredragning inför Kungl. Maj:t den 12 februari 1915 av förslaget till lappmarkslagen yttrade chefen för jordbruksdepartementet, att icke vare sig den ena eller den andra teorien kunde strängt fasthållas. Departementschefen erinrade, att ifrågavarande skogar i regel vore naturskogar, som dittills ej varit föremål för ordnad hushållning, och som bestode till en mycket stor del av såväl torkande och torra som dåligt växande träd. Det syntes departementschefen som om för tämligen lång tid framåt det viktigaste målet vore att omföra skogarna till fullt dugliga bestånd, och att ett medel, som i mycket hög grad skulle främja målets vinnande, vore att genom ökade avverkningar befria skogarna ej blott från torkande och torra utan även från överåriga och skadade eller eljest dåligt växande träd. Enligt departementschefens mening komme det bästa och säkraste resultatet att vinnas, om man å ena sidan strävade efter den

högsta värdeavkastning, som skogarna förmådde uthålligt lämna, men å andra sidan bedreve avverkningarna så, att skogsägarens krav på någorlunda skälig ränta å virkeskapitalet i möjligaste mån tillfredsställdes, samt om därvid särskild uppmärksamhet ägnades åt höjande av skogens alstringsförmåga.

Sedan förslaget förelagts 1915 års riksdag för godkännande, förklarade riksdagen beträffande förevarande spörsmål, att riksdagen lika med departementschefen funne någon viss teoretisk hushållningsprincip icke böra komma till uttryck. Riksdagen, som godkände de av Kungl. Maj:t föreslagna bestämmelserna, framhöll, att riksdagen uppfattade uttrycket skogsägare såsom åsyftande även blivande ägare av skogen, att riksdagen i uttrycket uthålligt skogsbruk icke lade annat än skogens bevarande för framtiden, samt att med sistnämnda uttryck, så tolkat, väl läte förena sig en strävan att med så stor skyndsamhet, som en god skogshushållning medgåve i dessa trakter med hänsyn till möjligheterna för naturlig återväxt, avverka överåriga eller skadade träd och på så sätt omföra ifrågavarande skogar till ordnade bestånd.

I tjänstgöringsreglemente den 22 september 1924 för skogsstatens förvaltande personal har domänstyrelsen föreskrivit, att avverkningsplan skall upprättas för en tid av 20 år. Vid planens upprättande skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse styrelsens den 27 maj 1916 utfärdade föreskrifter angående de allmänna skogarnas indelning till ordnad hushållning.

Enligt berörda föreskrifter skall skogen uppdelas i de tre mogenhetsklasser, 1-skog, 2-skog och 3-skog, för vilkas innebörd tidigare redogjorts. För varje skog eller hushållningsenhet bestämmes, med hänsyn tagen till hushållningens allmänna mål, en omloppstid, varmed förstås den genomsnittliga ålder, vid vilken bestånden normalt böra slutavverkas. Därest en efter ekonomiska principer beräknad omloppstid kan väntas medföra framtida olägenheter genom markens försämring, återväxtens felslående, skogsgränsens tillbakagång i fjälltrakter eller dylikt, bör omloppstiden modifieras så att dylika vådor i möjligaste mån avvärjas. Såväl vid avverkningsplanens uppgörande som ock sedermera vid utsyningen i skogen särskiljas avverkningarna i två grupper, *huvudavverkning* och *föravverkning*. Till huvudavverkning hänföres avverkning av sådan skog, som vid avverkningstillfället uppnått en ålder av minst tre fjärdedelar av den bestämda omloppstiden. Till föravverkning räknas uttag av virke genom gallring i bestånd av yngre åldrar. Vid bestämmande av *huvudavverkningens* storlek bör eftersträvas, att virket kommer till avverkning vid ekonomiskt lämplig tidpunkt, att återväxtmöjligheterna betryggas och att föreskriven fordran på jämnhet i avkastningen i möjligaste mån tillgodoses. Såvida ej andra, mera detaljerade eller eljest väl motiverade beräkningsmetoder anses böra komma till användning, må huvudavverkningen under första tredjedelen av omloppstiden beräknas omfatta hela virkesförrådet av mogenhetsklasserna 2 och 3 samt hälften av den s. k. »utvecklingsbara» skogens massa, sedan avdrag därifrån gjorts med det ungefärliga virkesbelopp, som utgöres av skog med en ålder under en fjärdedel av omloppstiden. Därest åldersklassförhållandet å skogen ej är alltför abnormt, fördelas det sålunda för en tredjedel av omloppstiden beräknade avverkningsbeloppet i lika stora årsavverkningar, varefter beloppet för indelningsperioden erhålles genom multiplicering med periodens årantal. Skulle däremot råda abnorm åldersfördelning, böra lämpliga förskjutningar göras i årliga avverkningsbeloppet, så att detsamma, allt eftersom förhållandena sådant påkalla, kommer att stegras eller avtaga från det ena decenniet till det andra. Omfattningen av *föravverkningar* bör bestämmas uteslutande med hänsyn till beståndens behov av gallring samt

möjligheten att tillgodogöra virket. Beräkning över den utfallande virkesmassan bör grunda sig på vid taxeringen verkställda provuppskattningar eller uppgöras med ledning av erfarenhet om vad som under liknande förhållanden kunnat uttagas. Den gallringsvis uttagna skörden av »utvecklingsbara» åldersgrupper ingår som ett tillägg till den bestämda huvudavverkningen. Föravverkningsbeloppet beräknas för indelningsperioden i dess helhet. Skogsägaren äger beträffande nu ifrågavarande skogar bestämma, vid vilket eller vilka tillfällen för utsyning av huvudavverkning det beräknade föravverkningsbeloppet helt eller delvis skall utsynas.

Sakkunniga. Sakkunniga hava varit eniga om att avverkningen av äldre, avverkningsmoget virkesförråd borde bedrivas i en avsevärt snabbare takt än den, som enligt gällande grunder i allmänhet tillämpades. Av sakkunnigas redogörelse (sid. 80—89) framgår, att under åren 1916—1920 en ökning, jämfört med föregående femårsperiod, inträtt i avverkningarnas omfattning vad beträffar Västerbottens läns lappmark. Sedermera hava avverkningarna ökat jämväl inom Norrbottens läns lappmark samt inom Särna och Idre socknar. De i medeltal för åren 1926—1929 utsynade virkesbeloppen överstego sålunda motsvarande belopp i medeltal för åren 1911—1915 med inom Norrbottens läns lappmark 72.5 procent, inom Västerbottens läns lappmark 112.8 procent samt inom Särna och Idre socknar 19.4 procent. Sakkunniga anföra härom, att bestämmelserna i lappmarkslagen och domänstyrelsens föreskrifter angående upprättande av avverkningsplan och verkställande av utsyning visserligen verkat till ökning av avverkningsbeloppen, men att den betydande avverkningsökningen till avsevärd del torde hava berott på de under de senaste årtiondena uppkomna större möjligheterna att ekonomiskt tillvaratagа smärre virkessortiment även från avlägset och med hänsyn till avsättning ogynnsamt belägna skogar. Därjämte torde, enligt vad sakkunniga framhålla, avverkningarnas ökade omfattning på senare år i viss grad hava förorsakats av förskottsutsyningar, eller således utsyningar för tid utöver de tre år, för vilka utsyning enligt lappmarkslagen som regel skall verkställas.

Sakkunniga hava sökt beräkna den tid, inom vilken det enligt föreliggande uppgifter befintliga förrådet av 2-skog och 3-skog skulle vara uttömt, under förutsättning att de enligt avverkningsplanerna bestämda årliga huvudavverkningsbeloppen kontinuerligt komme att utgå endast av skog, redovisade i dessa förråd. Enligt beräkningen skulle 3-skogen, eller således den starkt övermogna och skadade skogen kunna antagas vara i huvudsak avverkad i Västerbottens läns lappmark inom 30 à 35 år och i Norrbottens läns lappmark inom 40 à 45 år härefter. Återstående förråd av nu äldre mera avverkningsmogen skog, 2-skog, skulle därjämte vara avverkad i Västerbottens läns lappmark inom 40 à 45 år samt i Norrbottens läns lappmark inom 55 à 60 år.

Sakkunniga finna det påtagligt, att 3-skog icke hörde hemma i ett välskött skogsbruk utan att dylik skog fortast möjligt borde avverkas. Man borde därför enligt sakkunnigas åsikt ej åtnöja sig med att avverkningen av skog i berörda mogenhetsklass utsträcktes över en så lång tidsperiod, som med tillämpning av nu gällande avverkningsplaner beräknats vara erforderlig. Sakkunniga göra gällande, att, även om svårigheter kunde möta såväl ur praktisk-

ekonomisk synpunkt som ock i någon mån med hänsyn till föryngrings- och återväxtförhållandena att tillgodogöra hela det nu befintliga totala virkesförrådet av 3-skog på väsentligt kortare tid än omkring 30 år, torde hinder icke föreligga för en beträffande huvudmassan av densamma avsevärt kortare realisationstid. Att bestämma en viss för samtliga nu ifrågavarande fastigheter lika lång tidsperiod, under vilken berörda skogstillgång skulle tillgodogöras, låter sig enligt sakkunnigas förmenande icke göra. Denna tid måste, anföra sakkunniga, bliva beroende på rådande förhållanden å varje särskild fastighet, och sakkunniga framhålla härvid befintligheten av skogar, som med hänsyn till sin belägenhet närmast äro att betrakta såsom skyddsskogar och därför i avverkningshänseende måste behandlas med särskild varsamhet. Sakkunniga understryka vidare vikten av att man vid realiserandet av det skadade och övermogna virkesförrådet tillser, att skogens föryngring icke därigenom väsentligt försvåras eller kanske praktiskt taget omöjliggöres. Fara härför kan, enligt sakkunniga, tänkas uppstå i fall skogstillgång, varom nu är fråga, förefinnes i samlade bestånd av jämförelsevis stor omfattning i särskilt exponerade lägen eller där i övrigt synnerliga föryngringssvårigheter råda. Även om virkesvärdet helt spolieras anse sakkunniga det i sistnämnda fall kunna vara lämpligt att överhålla träd, som på grund av tekniska skador hänförts till mogenhetsklass 3, men som i övrigt äro av sådan beskaffenhet, att de kunna antagas bidraga till ökad fröproduktion. Sakkunniga framhålla, att, om det också sålunda vore tydligt, att den övermogna och skadade skogen icke kunde helt utrensas, det å andra sidan vore otvivelaktigt, att en avsevärd förbättring i förevarande hänseende borde kunna genom ändrade bestämmelser åstadkommas, enär det icke torde kunna bestridas, att lappmarkslagen och därförut gällande stadganden verkat återhållande på skogarnas överförande från »urskogar» till skogar av mera normal sammansättning.

Där såväl den skadade som den väsentligt övermogna skogen kan tillgodogöras inom en jämförelsevis kort tidsperiod, bör enligt sakkunnigas förmenande även tillses, att det nuvarande, förhållandevis alltför stora, förrådet av 2-skog i skälig grad nedsättes. En avsevärd del av detta förråd utgöres nämligen, enligt sakkunniga, av skog, som avsätter endast obetydlig massatillväxt, och som ej heller kan förväntas förkovras i kvalitativt hänseende.

Sakkunniga anföra vidare:

Det har av sociala skäl ansetts erforderligt att söka upprätthålla viss jämnhet i avkastningen från skogen. Därvid måste dock jämväl beaktas det lika viktiga kravet på sådant ordnande av skogsskötseln, att skogsmarkens produktionsförmåga tillgodogöres. Under de skogliga förhållanden, som för närvarande i allmänhet råda i förevarande skogar, kunna emellertid båda dessa synpunkter i regel icke samtidigt fullt tillgodoses. Det bör alltså eftersträvas att å fastigheterna söka ernå, så fort ske kan, sådant skogligt tillstånd, att ovannämnda krav jämsides med varandra kunna till fullo beaktas. Men även under den för olika fastigheter längre eller kortare övergångstid, som måste förflyta, innan det eftersträvade skogliga tillståndet kan sägas vara uppnått, måste tillses, att skogen och de skilda bestånden bliva föremål för all den omvårdnad, som är möjlig, utan att den uppställda fordran på viss jämnhet i avkastningen i högre grad tillbakasättes.

Det skogstillstånd, som efter vad nu sagts bör eftersträvas, kan sägas vara för handen, då marken är upptagen av ett med hänsyn till ståndorten skäligt stort virkesförråd med i huvudsak sådan fördelning på skilda ålders- eller mogenhetsklasser, att vid ordnad skogsskötsel en för framtiden uthållig jämn avkastning kan erhållas. Inom vilken tid ett dylikt skogstillstånd närmelsevis kan vara att emotse på skilda fastigheter, är uppenbarligen beroende av nuvarande skogliga förhållanden därstädes. En mera hastig avverkning av det jämförelsevis betydande förrådet gammal skog, åtföljd av energiska åtgärder för uppdragande av nya bestånd dels å uppkommande hyggen, dels å skogsmarker, som efter tidigare företagna avverkningar antingen ligga skoglösa eller ock äro upptagna av glesa, otillfredsställande bestånd, genom vilka markens produktionsförmåga allenast i ringa grad kan tillgodogöras, skulle visserligen relativt snabbt leda till ett sådant skogligt tillstånd, att markens produktionsförmåga kunde tillgodogöras. Med ett dylikt förfaringssätt komme emellertid önskemålet att även under övergångstiden upprätthålla viss jämnhet i skogsavkastningen i allmänhet att i högre grad åsidosättas, varjämte den tidpunkt, då virkesförrådet kunde antagas vara mera jämnt fördelat på skilda ålders- eller mogenhetsklasser, i regel komme att framskjutas. Övergångstiden skulle bliva längre ju större del av det befintliga virkesförrådet utgjordes av gammal skog. När nämligen de bestånd, som grundlades inom närmaste framtiden allt eftersom den förutsatta mera hastiga realisationen av moget och övermoget virke genomfördes, en gång uppnådde en sådan ålder och utveckling, att de skäligen mera allmänt borde bliva föremål för föryngringshuggning, vore sannolikt tillgången av mogen skog i allmänhet fortfarande abnorm, även om det kunde förväntas, att i högre grad övermogen eller skadad skog då icke skulle förefinnas eller åtminstone endast i ringa omfattning. För uppnående av det eftersträvade framtidsmålet, att skogarna kunna lämna en jämn avkastning till stöd för efterkommande generationer, är sålunda erforderligt, att det nu befintliga förrådet av mogen skog avverkas successivt under en med hänsyn till befintlig mängd och beskaffenhet av ännu icke mogen skog lämpligt avvägd tidsperiod.

Inom vilken tid det nuvarande mogna och övermogna virkesförrådet å skilda fastigheter bör med hänsyn tagen till såväl skogsvårdens som jämnhetens intresse tillgodogöras, blir sålunda beroende av dels dess beskaffenhet dels ock myckenheten därav, såväl absolut som även i jämförelse med annan skogstillgång, som ännu icke på grund av ålder, beskaffenhet och tillväxtenergi skäligen behöver eller bör bliva föremål för föryngrings- eller slutavverkning.

Ehuru sakkunniga sålunda äro eniga om att en ökning av avverkningsbeloppens storlek för framtiden måste medgivas, hava sakkunniga likväl stannat i olika uppfattningar rörande de principer, efter vilka fastställandet av sagda belopp borde ske.

Majoritetsförslaget.

Majoritetsförslagets bestämmelser i frågan äro upptagna under dess 5 och 8 §§. I 5 § stadgas, att fastighets skogsmark skall användas till skogsbörd och därå växande skog så behandlas, att såvitt möjligt jämn virkesavkastning kan från fastigheten erhållas. I 8 § 1 mom. föreskrives, att i avverkningsplan, vilken skall fastställas att gälla visst antal avverkningsperioder, av vilka var och en i regel bör omfatta fem avverkningsår, skall bestämmas den myckenhet barrskog (avverkningsbelopp), som utöver husbehovet för den eller de fastigheter planen avser får under varje period uttagas av skog, som nått så-

dan utveckling, att den kan anses mogen (huvudavverkning). Å fastighet, där skogstillståndet icke är sådant, att markens produktionsförmåga kan med jämn virkesavkastning tillgodogöras, skola avverkningsbeloppen — med beaktande av att ett dylikt skogligt tillstånd skall eftersträvas — bestämmas på det sätt, att en jämn virkesavkastning av mogen skog må erhållas, i den mån detta kan ske utan att skogsvårdens krav uppenbarligen åsidosättas. Därvid skall hänsyn tagas särskilt till behovet av avverkning i sådana bestånd, där virkeskvaliteten avsevärt försämras eller produktionen är oskäligt låg i betraktande av markens produktionsförmåga, ävensom där utvecklingen av icke mogen skog genom den mogna skogens kvarstående förhindras.

I sin motivering till förenämnda bestämmelser anför majoriteten, att den i likhet med vad som skett i skogsvårdslagen måst göra en uppdelning av skogen med hänsyn till huruvida densamma nått den utveckling, att den lämpligen kunde bliva föremål för föryngringshuggning, d. v. s. sådan avverkning, som utgör ett led i åtgärderna för skogens föryngring. Majoriteten förklarar, att den härvid dragit upp en gräns mellan mogen och icke mogen skog, därvid med mogen skog avsåges sådan, som kunde och eventuellt borde föryngringshuggas, varemot med icke mogen skog menades skog, som icke borde bliva föremål för annan avverkning än en för utvecklingen ändamålsenlig föravverkning. Denna uppdelning sammanfaller enligt majoriteten formellt icke med skogsvårdslagens uppdelning i äldre och yngre skog, men majoriteten gör gällande, att sistnämnda uppdelning nog i allmänhet tillämpats på ett sätt, nära överensstämmande med majoritetens förslag. Majoriteten förmenar, att någon föryngringshuggning som regel icke borde förekomma annorstädes än i 2-skog och 3-skog samt förlägger i anslutning till denna uppfattning gränsen mellan icke mogen och mogen skog på sådant sätt, att den sammanfaller med gränsen mellan 1-skog och 2-skog. Angående hur gränsen i mera tvivelaktiga fall skall bestämmas lämnas vissa närmare direktiv (sid. 218—219).

Vad angår avverkningsbeloppens storlek anför majoriteten, att det vid dessas fastställande särskilt vore två krav, till vilka hänsyn måste tagas, nämligen dels att markens produktionsförmåga utnyttjades, eller skogsvårdskravet, dels ock att den eftersträvade jämnheten i virkesavkastningen erhölles. Majoriteten framhåller, att med hänsyn till den sammansättning, virkesförrådet i allmänhet hade uti ifrågavarande skogar, berörda synpunkter komme i ett visst motsatsförhållande till varandra i det sådana förhållanden, som föranledde ett alltför svagt utnyttjande av markens produktionsförmåga, såsom riklig förekomst av 3-skog och dåligt växande 2-skog, komme att verka höjande på avverkningsbeloppen, medan strävan till jämnhet i virkesavkastningen i allmänhet komme att verka sänkande på desamma. Enligt majoritetens förmenande hade missnöjet med lappmarkslagen till väsentlig del berott därpå, att vid intressekonflikter mellan skogsvårdskravet och kravet på jämnhet i avkastningen hänsynen till jämnheten blivit utslagsgivande. Majoriteten erinrar häremot, att enligt dess förslag hänsynen till den jämna avkastningen skulle vika, där skogsvårdskravet uppenbarligen så fordrade.

Vidare anför majoriteten:

När det gäller att tillgodose skogsvårdens krav, blir frågan närmast koncentrerad på spörsmålet rörande den ålder eller utvecklingsgrad, vid vilken bestånden med hänsyn till föreliggande biologiska och ekonomiska förutsättningar (föryngringsförhållanden, tillväxtmöjlighet, virkespriser, räntefot o. s. v.) lämpligast böra föryngringshuggas. Kalkyler härom kunna uppgöras, men någon absolut visshet om denna tidpunkt torde icke därmed kunna vinnas, då de förutsättningar, på vilka kalkylerna komma att grundas, delvis ännu äro otillräckligt kända, delvis alltid torde komma att förbliva diskutabla. Den gräns, det här är fråga om, är emellertid densamma som mellan mogen och icke mogen skog, vars bestämmande i allmänhet icke i praktiken möter större svårigheter. Betydelsen av att nyssnämnda teoretiska kalkyler göras ligger däri, att de giva ett fast underlag för det bedömande, som sker ute i skogen.

Emellertid finnes det omständigheter, som göra, att en skogsägare kan finna med sin fördel förenligt att dröja med föryngringsavverkningen av den mogna skogen utöver nyssnämnda gräns. Även från det allmännas sida kan det föreligga intressen, som tala för att skogen i viss mån sparas. Det finnes dock härvidlag en gräns för sparandet, där detta i allmänhet icke längre kan anses försvarligt, nämligen då hänsyn till skogsvården uppenbarligen kräver, att beståndet avverkas för att giva plats för en ny generation. Vid denna gräns står man, exempelvis då virkeskvaliteten i beståndet avsevärt försämras eller då beståndets produktion i förhållande till markens produktionsförmåga är oskäligt låg, eller då icke mogen skog, ägnad att ersätta det gamla beståndet, tager skada på grund av dettas kvarstående.

Man finner sålunda två tidpunkter, en, då beståndet *kan* lämpligen avverkas för föryngring, och en, då beståndet *måste* avverkas. Det är uppenbart, att det allmänna icke bör för vinnande av jämnhet i virkesavkastningen tvinga en skogsägare att spara skogen utöver den övre av dessa båda gränser. Tvärtom måste från det allmännas sida förutsättas, att bestånden komma att avverkas, innan denna gräns överskridits. Detta är något, som en god skogsvård ovillkorligen kräver. Med utgångspunkt från nämnda båda tidpunkter kan man därför för lösandet av de konflikter, som kunna uppkomma mellan skogsvårdskravet samt kravet på jämnhet i virkesavkastningen, fastslå såsom princip, att skogsvårdskravet ovillkorligen innebär, att skog, som uppnått denna övre gräns, icke längre sparas, samt att för åstadkommande av största möjliga jämnhet i virkesavkastningen allenast må användas marginalen mellan nämnda båda tidpunkter, nämligen då ur skogsvårdssynpunkt sett bestånden sannolikt lämpligast böra avverkas för föryngring och då desamma måste avverkas.

För att kunna ingå på en beräkning, i vad mån en hushållning med någorlunda jämn virkesavkastning under närmaste och därpå följande indelningsperioder (= de olika avverkningsplanernas giltighetstider) skall kunna upprätthållas, måste i första hand en undersökning göras rörande den icke mogna skogens kubikmassa, dess ungefärliga fördelning på åldersklasser samt tillväxtmöjligheter. Med ledning av dessa uppgifter beräknas därefter den tid, som kan förflyta — övergångstiden — innan den befintliga och efter föryngring uppkommande icke mogna skogen lämnar en någorlunda jämn och i förhållande till markens produktionsförmåga nöjaktig avkastning.

Därefter måste ett överslag göras rörande den kvantitet mogen skog, som kan beräknas finnas å fastigheten under denna s. k. övergångstid. Man har därvid att räkna med dels det befintliga mogna virkesförrådet med dess be-

räknade tillväxt, dels ock det virkesförråd, som vid olika tidpunkter under övergångstiden från klassen icke mogen skog växer in i klassen mogen skog. Det virkesförråd mogen skog, som sålunda beräknas finnas å fastigheten under övergångstiden, kan såsom ett första led i beräkningen tänkas jämnt fördelat på de olika indelningsperioderna under övergångstiden. Den uppdelning, som en dylik enkel division giver, torde emellertid i de flesta fall, särskilt då övergångstiden kan beräknas bliva lång, icke kunna vidhållas, utan jämkningar måste ske med hänsyn till skogsvårdskravet. Såsom nyss framhållits, fordrar en god skogsvård, att bestånden avverkas för föryngring, innan de överskrida den nyss nämnda övre gränsen. Det virkesbelopp, som må under varje indelningsperiod uttagas av mogen skog, måste sålunda bestämmas till minst ett så stort belopp, att all skog, som uppnått eller under indelningsperioden kan uppnå denna övre gräns, verkligen kan bliva uttagen under perioden. Härigenom fixeras faktiskt ett visst minimum för perioden, vilket icke får understigas. Följden härav blir, att nyssnämnda jämna, enligt matematiska regler gjorda fördelning av virkesförrådet på de olika indelningsperioderna måste jämkas med hänsyn till det på nyssnämnda sätt för perioden fixerade minimibeloppet, i den mån detta nämligen är högre. Därest så skulle inträffa, att minimibeloppet för en senare indelningsperiod skulle komma att beräknas bliva högre än minimibeloppet för en tidigare period, bör, så framt de båda minimibeloppen äro så höga, att den matematiska kvoten icke överstiger dem, jämväl en jämkning om möjligt äga rum för att vinna ökad jämnhet emellan avverkningsbeloppen.

Inom första indelningsperioden fördelas det sålunda bestämda beloppet på avverkningsperioder i huvudsak enligt samma grunder, som angivits för fördelningen mellan indelningsperioder. En konsekvens härav blir, att till avverkning under första avverkningsperioden (= 5 första averkningsåren) såsom ett minimum anslås ett belopp motsvarande den del av förrådet, som redan uppnått eller tilläventyrs passerat övre gränsen.

Minoritetsförslaget.

Från de principer, vilka enligt vad sålunda anförts omfattas av majoritetsförslaget, intager minoritetsförslaget en i väsentliga delar avvikande ståndpunkt. Sistnämnda förslags bestämmelser angående avverkningsbeloppens beräknande innehållas i dess 8 §. Enligt sagda paragrafs 1 mom. skall för varje särskild fastighet uppgöras avverkningsplan, som skall avse viss tid samt angiva den myckenhet virke av barrskog, som förutom genom gallring i bestånd av yngre skog må under planens giltighetstid avverkas å fastigheten. Enligt 2 mom. av samma paragraf skall vid avverkningsbeloppets bestämmande tillses, att dels såväl skadad eller övermogen skog, som vid kvarstående kan väntas avtaga i användbarhet, som ock annan äldre skog, som i högre grad förhindrar den yngre skogens utveckling, må kunna snarast avverkas, dels i övrigt äldre skog kommer till avverkning i den omfattning, som, utan åsidosättande av fordran på en såvitt möjligt jämn virkesavkastning, finnes skälig för att å fastigheten inom rimlig tid må uppnås sådant skogligt tillstånd, att markens produktionsförmåga på ändamålsenligt sätt tillgodogöres.

I motiveringen till minoritetsförslaget göres till en början majoritetens uppdelning av skogen i mogen och icke mogen skog till föremål för ingående kritik. Avståndstagandet från berörda uppdelning har föranletts huvudsak-

ligen av två skäl. I första rummet framhålles, att begreppen yngre och äldre skog vunnit hävd i svensk skogsterminologi och detta efter långvariga diskussioner, vilka föregingo utarbetandet av skogsvårdslagen. Under sådana förhållanden synes det minoriteten olämpligt att införa ett nytt begrepp, som enligt minoritetens åsikt endast skulle verka förvillande för såväl dem, vilka ägde skog både inom och utom lappmarken, som ock för tjänstemän, vilka hade sin verksamhet förlagd till olika delar av de landstingsområden, för vilka såväl den föreslagna lagen som skogsvårdslagen skulle gälla, och som därför kunde få att tillämpa än en, än en annan princip vid virkesförrådets uppdelning. Såsom ett andra skäl mot fastställande av majoritetens uppdelningsförslag anför minoriteten, att en direkt konsekvens av förslaget vore, att föravverkningarna, vilka enligt gällande bestämmelser, som också syntes hava fog för sig, uttagits vid sidan av och utöver huvudavverkningarna, komme att röra sig inom en större del av det totala virkesförrådet, i det de komme att omfatta ej blott yngre utan även medelålders skogsbestånd. Minoriteten gör gällande, att den friare behandling, som sålunda kunde komma de medelålders bestånden till del, vore av tvivelaktigt värde, enär gallringen i nuvarande medelålders bestånd, som icke varit föremål för tidigare beståndsvårdande avverkningar, vore en ofta ömtålig åtgärd, som väl kunde behöva stå under den tränade skogsmannens ledning.

Minoriteten finner sig icke heller kunna godtaga den i majoritetsförslaget hävdade principen, att vid konflikt mellan skogsvårdens intressen och kravet på jämnhet i skogens avkastning sagda krav skulle stå tillbaka. Med denna princip fästes enligt minoritetens förmenande alltför ringa vikt vid synpunkten, att vid avverkningarnas reglering även blivande ägares intressen måste beaktas. Då de förhållanden, vilka majoriteten angivit såsom närmast bestämmande vid bedömandet av skogsvårdens krav, enligt majoritetens eget medgivande delvis ännu voro otillräckligt kända, delvis alltid torde komma att förbliva diskutabla, finner minoriteten vidare yrkandet, att hänsynen till den jämna avkastningen skulle vika, där skogsvårdens krav uppenbarligen så fordrade, vara fotat på alltför lösliga grunder.

Beträffande vad majoriteten rörande tidpunkten för ett bestånds föryngringsavverkning anfört därom, att det förelåge dels en tidpunkt, då sådan avverkning kunde dels ock en, då den måste verkställas, anför minoriteten, att den tidpunkt, då ett bestånd *kunde* avverkas, givetvis bleve beroende av skogshushållningens uppgift i skilda fall. Minoriteten framhåller sålunda, att, om vid undersökning befunnits, att produktion av massaved vore i visst fall ändamålsenligast, så inträdde sistnämnda tidpunkt tidigare än om grövre sortiment skulle framställas. De tillfällen, då bestånden *måste* avverkas på grund av otillfredsställande produktion, bleve då, påpekar minoriteten, även oftare förekommande. Minoriteten finner detta kunna leda till mycket stora avverkningar i indelningsperiodens början.

Vad majoriteten i övrigt anfört angående avverkningsbeloppens bestämmande för de olika indelnings- och avverkningsperioderna har även föranlett bemötande från minoritetens sida. Minoriteten anför härutinnan följande:

För att kunna ingå på en beräkning om möjligheten att upprätthålla jämnhet i avkastningen under närmaste och därpå följande indelningsperioder har majoriteten ansett, att vissa undersökningar måste göras. Det vill förefalla, som om majoriteten med dessa undersökningar avsåge att blicka längre in i framtiden, än det strängt taget kan vara nödvändigt — och möjligt. Till den uppfattningen måste man komma, när man finner, att undersökningen skall lämna svar på frågan ej blott när den befintliga utan även den efter föryngring uppkommande — d. v. s. nu obefintliga — »icke mogna» skogen skall kunna lämna en någorlunda jämn avkastning. Det arbete, som nedlägges på dylika spekulationer, vilkas resultat influeras av en mångfald för oss okända faktorer, kan helt visst användas på mer närliggande och mer fruktbärande uppgifter.

På grund av dylika osäkra faktorer skall man emellertid beräkna den tid, som kan förflyta, innan en någorlunda jämn och i förhållande till markens produktionsförmåga nöjaktig avkastning kan erhållas. Det tal, som betecknar längden av denna tid — »övergångstid» benämnd — utgör divisor i en avverkningsberäkning, där dividenden är sammansatt av de tal, som angiva storleken av den nu »mogna» skogen, dess tillväxt och den »icke mogna» skog, som under övergångstiden utväxer till »mogen». Man har icke rätt att förvåna sig över utan kan fastmer väl förstå, att majoriteten förutser, att kvoten i en division, där såväl divisor som dividend äro resultat av på mer eller mindre lösa grunder gjorda beräkningar, kan behöva underkastas jämkningar, såsom majoriteten i det följande anmärker. Men man kan med full rätt fråga: vad tjänar hela denna mödosamt uppgjorda och osäkra kalkyl för nyttigt ändamål? — Emellertid anser sig majoriteten på denna väg hava funnit ett uttryck för avverkningens storlek under »övergångstiden» och upptager härefter till behandling frågan om avverkningens storlek under indelningsperioden, d. v. s. i regel de närmaste tjugu åren. Denna avverkning får ej understiga det virkesbelopp, som uppnått eller under indelningsperioden kan uppnå den i det föregående omnämnda övre gränsen, d. v. s. måste avverkas. Majoriteten lämnar emellertid ej skogsvårdsstyrelse eller skogsägare någon vägledning för beräknande av det virkesbelopp, som under indelningsperioden »kan uppnå» denna övre gräns. Denna underlåtenhet är förståelig, ty de faktorer, som här äro de bestämmande — »då virkeskvaliteten i beståndet avsevärt försämras, eller då beståndets produktion i förhållande till markens produktionsförmåga är oskäligt låg, eller då icke mogen skog, ägnad att ersätta det gamla beståndet, tager skada på grund av dettas kvarstående» — undandraga sig varje beräkning, som gör anspråk på objektivitet. Varje avverkningsberäkning, som sträcker sig över en tidsrymd av tjugu år framåt, inrymmer moment av ovisshet på grund av att den icke kan taga hänsyn till framtida förändrade förhållanden. Men dessa ovissa faktorer få ej inryckas i beräkningarna, när dessa uppgöras. Vid det tillfället får hänsyn tagas endast till då kända förhållanden. Skogsägaren, som har besvärsrätt över förrättingsmannens förslag till avverkningsberäkning, har en ovillkorlig rätt att fordra, att dessa beräkningar verkligen kunna granskas. Han löper i annat fall fara att bliva rättslös, och det är i den ställningen, som majoritetens förslag i detta — liksom även i andra — fall försätter honom.

Från behandlingen av frågan om avverkningsbeloppets storlek under indelningsperioden övergår majoriteten till framläggande av förslag om avverkning under första avverkningsperioden, d. v. s. under indelningsperiodens första fem år. Under dessa skall såsom ett minimum avverkas ett belopp, »motsvarande den del av förrådet, som redan uppnått eller tilläventyrs passerat övre gränsen». Förutom att till denna kategori måste räknas all vid taxeringen till mogenhetsklass 3 hänförd skog, så ingår däri även, såsom av ovan

anförda citat ur majoritetens motivering framgår, sådan skog, vars tillväxt i förhållande till markens produktionsförmåga redan nu är oskäligt låg, och sådan, vars kvarstående är till skada för icke mogen skog. För närvarande saknas varje som helst uppgift å storleken av de virkesbelopp, vilka kunna antagas tillhöra sistnämnda båda klasser, men vår kännedom om skogstillståndet i de trakter, vilka av denna fråga beröras, säger oss, att deras sammanlagda kubikmassa måste vara mycket stor. På den skog, som är att hänföra till 3-skog, hava vi däremot uppgift, grundad — vad lappmarkerna angår — på såväl riksskogstaxeringens material som av jägmästare utförda taxeringar och, beträffande Särna—Idreområdet, på uppgifter av sistnämnda art (sid. 56). Enbart dessa siffror giva vid handen, att mycket stora avverkningar äro förestående i dessa trakter, om detta majoritetens förslag vinner beaktande.

De synpunkter, vilka, under beaktande samtidigt av hänsynen till skogsvårdens krav och av fordran på jämnhet i virkesavkastningen, enligt minoritetens förmenande böra anläggas vid avverkningsplanernas uppgörande och avverkningsbeloppens uttagande, hava i motiveringen till minoritetsförslagets 8 § angivits sålunda:

Avverkningsplanen uppgöres med hänsyn till å skogen rådande förhållanden, såväl beträffande det befintliga virkesförrådets storlek, fördelning å trädslag, ålders- och mogenhetsklasser samt tillväxt, som ock ifråga om markens beskaffenhet, såsom dennas produktionsförmåga samt allmänna tillstånd med hänsyn till skogsföryngringen. Efter sammanställning av verkställda utredningar i förenämnda avseende beräknas den kubikmassa, som i första hand under planens giltighetstid må avverkas för uppnående i sinom tid av det mål, som uppställts för hushållningen. Fastställandet av ett för viss tidsperiod bestämt avverkningsbelopp utgör ett första led i strävandet att erhålla en såvitt möjligt jämn virkesavkastning från fastigheten. På grund av förevarande skogars av flera orsaker ofta mindre goda allmänna tillstånd med ett förhållandevis stort förråd av äldre och ej sällan avsevärt övermogen skog lärer vara oundvikligt, att avverkningsbeloppet för närmaste tiden framåt i allmänhet bestämmes större än det, som skäligen kan avverkas under därpå följande period. Då emellertid de högre åldersklasserna av den yngre skogen eller sådan skog, som i första hand skall ingå i huvudavverkningen i mån, som den nuvarande äldre skogen avverkats, i regel nu äro sämst representerade, måste avverkningen av äldre skog i allmänhet utsträckas på längre tidsperiod, än som betingas av enbart önskemålet att snarast uppnå sådant skogligt tillstånd, att skogsmarkens produktionsförmåga fullt utnyttjas. Bortsåge man härifrån, bleve flerstädes följden, att fastighetsinnehavaren under en ofta lång mellantid icke hade att påräkna väsentligt stöd av skogsbruket. Vid avverkningsbeloppens fastställande måste alltså iakttagas, att realisationstiden för överskott av äldre skog utsträckes längre, där brist råder å medelålders eller mera försigkommen yngre skog, varvid dock naturligen bör beaktas, att, såvitt möjligt, skadad och i högre grad övermogen skog må kunna avverkas, innan den ytterligare nedgår i värde. Den tid, varunder nuvarande förråd av äldre skog bör tillgodogöras, blir sålunda i första hand beroende på skogsbeståndets å skilda fastigheter sammansättning och beskaffenhet.

Sedan avverkningsbeloppet för viss tidsperiod fastslagits med tillbörligt beaktande av alla därpå inverkande faktorer, är det av ej mindre vikt, huru och i vilken ordning avverkning därav företages. Att väsentligt skadad eller i högre grad övermogen skog i främsta rummet bör tillgodogöras, där så kan ske, är naturligt. Men dessutom måste beaktas, att avverkning i första hand

inriktas på dels bestånd eller träd, som avsätta svag tillväxt och hava ringa utvecklingsmöjlighet, dels sådana huggningar, som befordra kvarvarande bestånds tillväxt, ävensom att vid avverkning av bestånd, som på grund av beskaffenhet och allmänt tillstånd böra föryngringshuggas, största uppmärksamhet ägnas åt möjligheten att genom ändamålsenligt avverkningssätt erhålla naturlig föryngring.

I yttrandena över sakkunnigas förslag anföres beträffande förevarande fråga bland annat följande. *Yttranden.*

Domänstyrelsen förklarar, att styrelsen vore enig med sakkunniga därom, att 3-skog icke hörde hemma i ett välskött skogsbruk, och att man icke kunde åtnöjas med att avverkningen av sådan skog utsträcktes över en tidrymd av 30—35 år, som enligt sakkunnigas beräkning skulle med tillämpning av gällande avverkningsplaner erfordras. I likhet med sakkunniga anser dock även domänstyrelsen, att vid beaktande av kravet på ett snabbt tillgodogörande av det övermogna virkeskapitalet en viss måttfullhet borde iakttagas med hänsyn till föryngrings- och återväxtsvårigheter. Efter att hava omnämnt sakkunnigas påpekande att också förrådet av 2-skog borde i skälig grad nedsättas, anför styrelsen vidare, att styrelsen delade de sakkunnigas uppfattning angående önskvärdheten att snarast möjligt åstadkomma en mera jämn sammansättning av virkesförrådet å ifrågavarande skogar. Styrelsen anmärker likväl härtill, att det torde vara nödvändigt att angiva inom vilken tid detta skulle kunna ske. *Domänstyrelsen.*

Ytterligare framhåller styrelsen, att frågan om ett bättre och snabbare tillgodogörande av den övermogna och skadade skogen under de senare åren varit föremål för styrelsens särskilda uppmärksamhet inom lappmarkslagens ram, och att styrelsen redan tillämpat ett snabbare uttag av den övermogna skogen, varigenom realisationstiden väsentligen förkortades. Styrelsen anför, att sådana principer borde följas vid avverkningen å lappmarkshemmanen, att skogen för varje särskilt fall vårdades på ur biologisk och ekonomisk synpunkt bästa sätt. Styrelsen angiver härvid såsom sin uppfattning, att den övergångstid, under vilken skogen å under lappmarkslagen hörande enskilda fastigheter skulle kunna omföras till mera jämn sammansättning, borde kunna förkortas till 20 år. Under antagande av en sådan 20-årig omföringstid, under vilken 3-skogen uttoges och förrådet av 2-skog reducerades till en kvantitet, som borde finnas, om förrådet bleve sammansatt av enbart 1-skog och 2-skog, borde enligt styrelsens åsikt avverkningen lämpligen bedrivas så, att alla gallringsbara och äldre bestånd under 20-års perioden genomgingos med beståndsvårdande huggningar och de delar av skogen, som vore beväxta med huvudsakligen 3-skog, föryngringshöggos. Under perioden borde vidare, enligt styrelsen, den produktiva skogsmarken övergås i sin helhet med utsyningar av skilda slag, fördelade sålunda, att en fjärdedel av arealen överginges under loppet av en 5-års period.

Emellertid anför styrelsen, att även vid följande av en sådan avverkningspolitik som den nyss angivna komme efter 20 år icke all 3-skog att vara slut-

avverkad, enär det nog kunde befinnas dels nödvändigt att vid föryngringshuggning särskilt å exponerade och svårföryngrade lägen icke på en gång borttaga all 3-skog dels ock ofrånkomligt, att en avsevärd del av 3-skogen såsom saknande saluvärde ej kunde avsättas. Styrelsen åberopar i detta sammanhang följande av styrelsen gjorda sammanställning av uppgifter, belysande skogstillståndet dels å skogar under lappmarkslagen dels ock å enskildas skogar inom Gävleborgs och Västernorrlands län.

	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	Totalt virkesförråd 10—45 cm	Virkesförråd i mog.-klass 3 10—45 cm	Virkesförråd i mog.-klass 3 10—14 cm	2. i % av 1.	3. i % av 1.	3. i % av 2.
Norrbottens läns lappmark	22,790,059	5,821,629	* 747,857	25.6	3.3	12.8
Västerbottens läns lappmark . . .	52,005,353	14,892,756	* 972,151	28.6	1.9	6.5
Särna och Idre socknar	3,104,472	728,007	* 28,038	23.5	0.9	3.9
Gävleborgs län	93,463,000	12,829,000	1,794,000	13.7	1.9	14.0
Västernorrlands län	88,801,000	17,883,000	3,415,000	20.1	3.8	19.1

De med * betecknade siffrorna äro enligt vad styrelsen förmäler approximativa och beräknade enligt den förutsättningen, att den procentuella fördelningen av mogenhetsklasser är å enskilda skogar enahanda som för samtliga skogar inom respektive län.

Styrelsen anför angående nyssberörda sammanställning vidare följande:

För skogar inom Gävleborgs och Västernorrlands län äro uppgifterna i sammanställningen hämtade ur riksskogstaxeringsnämndens tabeller, avseende samtliga skogar inom länen, varvid tillägg för bark har gjorts med ledning av riksskogstaxeringsnämndens preliminära barkprocenter. Fördelningen av enskilda och allmänna skogars areal är, enligt de sakkunniga, inom länen 89.5 och 10.5 %, respektive 91.6 och 8.4 %.

Med hänsyn till den ringa förekomsten av allmänna skogar hava kubikmassorna å enskilda skogar framdeducerats ur kubikmassorna för samtliga skogar genom reduktion med respektive arealprocenter.

För lappmarkerna samt Särna och Idre socknar äro uppgifterna angående kubikmassor hämtade ur sakkunnigas betänkande.

De i kolumnerna 1, 2 och 3 såsom absoluta beräknade olika virkesförråden kunna givetvis vid jämförelse inbördes giva anledning till en del reflexioner, men för detta ändamål äro de i kol 4, 5 och 6 angivna relativa talen av större intresse och giva en bättre inblick i skogsförhållandena inom ifrågavarande delar av landet. Enligt kol. 4, som angiver 3-skogens kubikmassa i procent av det totala virkesförrådet, synes det som förhållandena på skogsvårdens område beträffande de enskilda skogarna inom Västernorrlands län efter denna jämförelse kunna göras till föremål för klander lika väl som i fråga om de enskilda skogar, som beröras av lappmarkslagen. Ett ordnat skogsbruk å till arealen betydande bolagsdomäner och skogsvårdsstyrelsens omvårdnad om böndernas skogar under mer än 25 år hava sålunda inom Västernorrlands län icke kunnat förhindra, att av virkesförrådet alltjämt cirka 20 % utgöres av 3-skog. Motsvarande siffror äro för Norrbottens läns lappmark 25.6 %, för Västerbottens läns lappmark 28.6 % och inom Särna och Idre socknar 23.5 %. Undersökes vidare, hur stor procent av hela förrådet 3-skog dimensionsklassen 10—14 cm. utgör, synas förhållandena inom Norrbottens läns lappmark vara fullkomligt likartade med de inom Västernorrlands län. Inom Västerbottens läns lappmark samt Gävleborgs län äro motsvarande siffror

fullt identiska. Kol. 6 utvisar slutligen, att förrådet av nu befintlig 3-skog inom Västerbottens läns lappmark samt Idre och Särna socknar i åtskilligt större omfattning än beträffande övriga, i detta sammanhang berörda delar av landet, är förlagt till 15-cm:s och grövre dimensionsklasser.

Sett mot bakgrunden av vad här anförts beträffande dels skogsskötseln inom berörda delar av landet, samt därvid å ena sidan skogar under skogsvårdslagen och å andra sidan skogar under lappmarkslagen, dels avsättningsförhållandena inom respektive landsdelar, torde det kunna påstås, att vid tidigare mer offentliga bedömanden av de olika skogslagstiftningarna och de för de särskilda fallen framlagda uppgifterna om befintligt virkesförråd och dess sammansättning allt för mycket avseende fästats vid de nakna siffrorna utan hänsynstagande till deras reella innebörd vid ekonomiskt skogsbruk. Statistiska beräkningar hava utvisat, att stora tillgångar av 3-skog finnas å skogar under lappmarkslagen, men statistik och praktik hava samtidigt visat, att även å skogar, som ej lyda under denna lag och som hava ett i avsättningshänseende bättre läge, ända upp till 20 % av hela virkesförrådet utgöres av mer eller mindre värdelös 3-skog.

Överjägmästarna i Umeå och Övre Norrbottens distrikt.

Överjägmästaren i Umeå distrikt anför, att, enär minoritetsförslaget bättre än majoritetsförslaget tillgodosåge de krav på en såvitt möjligt jämn hushållning med virkesförrådet, vilka under rådande skogsförhållanden icke kunde lämnas åsido, förstnämnda förslag avgjort syntes böra förordas.

Överjägmästaren i Övre Norrbottens distrikt förordar likaledes minoritetsförslaget samt anför:

Beträffande beräkningen av den i plan tillåtna avverkningen giver intetdera förslaget annat än allmänna riktlinjer. Majoritetsförslagets formulering synes mig dock vara mera svårtydd och giva rum för skilda tolkningar. Av motiveringen (s. 222 o. f.) framgår att majoriteten tänkt sig en avverkning under de 5 första åren av all nu befintlig skadad och övermogen skog samt dessutom en avsevärd del av den avverkningsmogna skogen. Enligt betänkandets bil. 2 uppgår den förra kategorien till 27 % och den senare till 43 % eller tillsammans 70 % av hela kubikmassan, varför den för de första fem åren planerade avverkningen synes vara avsedd att omfatta hälften eller mera av det nu befintliga virkesförrådet. Att detta tyder på en för lappmarkens skogsfrågor allt för verklighetsfrämmande uppfattning är uppenbart.

Skogsvårdsstyrelsen i Kopparbergs län.

Skogsvårdsstyrelsen i Kopparbergs län hemställer om beaktande av vissa synpunkter rörande gallring av ungskog och tillvaratagande av övermoget skogskapital. Styrelsen åberopar härutinnan ett sitt yttrande till protokollet efter en år 1929 företagen resa, berörande vissa enskilda skogar i Särna och Idre socknar. I berörda yttrande framhölls till en början, att inom styrelsens verksamhetsområde funnes större trakter med skogsmark, som lydde under skogsvårdslagen, vilka vore som beståndstyper betydligt underlägsna Särna och Idre socknars hemmansskogar, samt att förhållandet mellan normalskogstyper och skogarnas i nämnda socknar verkliga beskaffenhet beträffande åldersklassernas fördelning syntes hava snarare försämrats än förbättrats under de sista 60 åren. Vidare anfördes i yttrandet följande:

Med anledning av vad nu framhållits, vill styrelsen, utan att på något vis uttala sig för huruvida dessa skogar böra bibehållas under särlagsstiftning eller

läggas under allmänna skogsvårdslagen, som sin åsikt uttala, att därest bestämmelserna om uthålligt skogsbruk för dessa skogar skola bibehållas och planer för skogsskötseln å skogarna allt framgent komma att upprättas med därpå grundade avverkningsberäkningar, dessa böra utgå från ett virkeskapital, i vilket icke döende och med topptillväxten avslutade trädindividers lika litet som för de yngre skogsbeståndens ändamålsenliga utveckling hinderliga trädindividers kubikmassor inräknas. Dessa delar av den utvuxna skogen likaväl som av den yngre skogens kubikmassor böra fritt få disponeras och på begäran av skogsägaren och på tid, som han själv i egenskap av skogens ägare bestämmer, av vederbörande skogstjänsteman utstämplas som s. k. extra avverkning, liggande utom i planen angivna avverkningsbelopp.

Likaledes bör vid avverkningsberäkningens upprättande särskild hänsyn tagas till den överåriga skogens realisation inom lämplig övergångstid.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund, vilket, på sätt nämnts, anser en särlagstiftning för lappmarkernas enskilda skogar nödvändig under viss övergångstid för att efter sagda tids förlopp efterträdas av skogsvårdslagen, kompletterad och omarbetad med sikte på lappmarksförhållandena, uppställer beträffande berörda särlagstiftning bland annat det krav, att den borde tillstädja snabbast möjliga avverkning av den skadade och övermogna skogen, därvid förutom skogsvårdssynpunkter jämväl sociala hänsyn borde beredas nödigt inflytande. Vad den nuvarande lappmarkslagen angår finner centralrådet det vara allmänt känt och erkänt, att densamma ur skogsvårdssynpunkt lämnade ett otillfredsställande resultat, då den bland annat lett till ett oekonomiskt sparande av skadade och oväxtliga virkesförråd. Vidkommande majoritetsförslaget anför centralrådet, att den kritik, som av sakkunnigas minoritet riktats mot detsamma, i det stora hela måste anses övertygande. Vad minoritetsförslaget beträffar förmenar centralrådet, att sistnämnda förslags avverkningsbestämmelser vore av den beskaffenhet, att de syntes möjliggöra en förnuftig exploatering av lappmarkernas mogna och övermogna skogar. Emellertid förklarar centralrådet sig icke kunna i allt godtaga den motivering, varmed minoriteten beledsagat det i 8 § 2 mom. av förslaget upptagna stadgandet rörande grunderna för avverkningsbeloppets bestämmande. Centralrådet anför härom följande:

Emot formuleringen av det för avverkningsberäkningens upprättande grundläggande stadgandet i 8 § 2 mom. vill centralrådet ej framföra någon principiell erinran. Med hänsyn till reservanternas motivering av ifrågavarande avverkningsregel finner sig centralrådet dock hava skäl att som sin mening uttala, att vid avverkningsberäkningens upprättande kravet på en så vitt möjligt jämn virkesavkastning från fastigheten ej bör få leda därhän, att sådan skog, som på grund av för hög ålder, skador o. dyl. är underkastad värdeminskning, emot fastighetsägarens vilja kvarhålles, om detta ej kan ur skogsvårdssynpunkt anses nödvändigt. Centralrådet förmenar, med andra ord, att det uteslutande bör vara skogsvårdssynpunkter, som skola vara avgörande vid bedömandet av, på vilket sätt och i vilken omfattning den övermogna skogen må uttagas. Centralrådet vill samtidigt uttala, att, så vitt man nu kan bedöma den framtida utvecklingen på virkesmarknaden, denna sannolikt ej kommer att medföra bekymmer för den övervakande myndigheten i fråga om att i skälig omfattning begränsa avverkningarna av övermogen skog, utan torde det i stäl-

let, ur ren skogsvårdssynpunkt, bliva av intresse för sagda myndighet att förmå ägarna till avverkning av dylik skog, som med nutida stegrade kvalitetsanspråk på virket ej torde komma att lämna sådan behållning, att den i alltför hög grad lockar till avverkning.

Centralrådet, som således ej kan ansluta sig till reservanternas uppfattning, att den övermogna skogen bör göras till föremål för viss ransonering, för att därigenom en så vitt möjligt jämn virkesavkastning från varje fastighet må ernås, vill dock ej motsätta sig, att förutom skogsvårdssynpunkter även sociala förhållanden beredas inflytande vid bestämmande av avverkningshastigheten av sådan mogen skog, som ej löper risk att försämras, om dess avverkning uppskjutes.

Centralrådet håller före, att det är av vikt, att nyssagda synpunkter i fråga om den övermogna skogens avverkning vinna beaktande i de föreskrifter rörande avverkningsplan och dess tillämpning, vilka enligt lagförslagets 18 § skola meddelas av Konungen.

Kommunalfullmäktige i Malå.

Kommunalfullmäktige i Malå göra gällande, att husbehovsvirke borde få avverkas utan att inräknas i avverkningsplanen.

Departementschefen.

Den kritik, som av sakkunnigas minoritet riktats mot majoritetsförslagets upptagande av begreppen mogen och icke mogen skog synes mig berättigad. Det torde på skäl, som minoriteten anfört, icke vara lämpligt att vid nu förevarande lagstiftning frångå den genom skogsvårdslagen fastställda fördelningen i yngre och äldre skog.

Vad minoritetsförslaget beträffar finner jag förut återgivna, i dess 8 § 2 mom. upptagna bestämmelser giva ett i huvudsak godtagbart uttryck för de principer, efter vilka avverkningsbeloppen böra beräknas. Det skogstillstånd, som bör eftersträvas, torde, på sätt sakkunniga anfört, få anses förefinnas, då marken är upptagen av ett virkesförråd av skälig storlek med hänsyn till ståndorten och med i huvudsak sådan fördelning på skilda ålders- eller mogenhetsklasser, att vid ordnad skogsskötsel en för framtiden uthållig jämn avkastning kan erhållas. Någon viss tid, inom vilken ett dylikt tillstånd bör kunna uppnås, torde, såsom sakkunniga jämväl framhållit, icke kunna angivas. Berörda tid måste för varje särskild fastighet bliva beroende av där rådande skogliga förhållanden.

Vidkommande avverkningsbeloppens storlek finner jag, vad först angår skog, hänförlig till mogenhetsklass 3, lika med centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund, att avverkning av skog, vilken vid kvarstående löper risk att försämras, icke bör mot ägarens önskan hindras annat än där så är nödvändigt eller önskvärt ur skogsvårdssynpunkt. Detta torde kunna vara händelsen exempelvis i de av sakkunniga angivna fall, då med hänsyn till skogens exponerade läge eller eljest särskilda föryngringssvårigheter råda. Uppmärksamhet torde ur berörda synpunkt sådan skog påkalla, vilken till följd av sin belägenhet närmast är att betrakta såsom skyddsskog.

Jämväl avverkning av skog, tillhörande mogenhetsklass 2, bör, såsom sakkunniga funnit, medgivas i större omfattning än för närvarande sker. Vid bestämmande av avverkningsbeloppet av dylik skog måste emellertid det tidigare berörda kravet på upprätthållande av jämnhet i virkesavkastningen beaktas. Det synes därvid rimligt, att hänsyn tages icke blott till det å fastig-

heten förefintliga förrådet av 2-skog utan även till den myckenhet skog av mogenhetsklass 3, som under den period, för vilken avverkningsbeloppet skall fastställas, kan uttagas å fastigheten. Skogsvårdsstyrelsens i Kopparbergs län hemställan att vid avverkningsplanernas uppgörande skog av mogenhetsklass 3 icke alls skulle behöva medräknas, torde sålunda näppeligen kunna tillmötesgås. Bifall till berörda hemställan skulle hava till följd att betydande virkesförråd, på sina håll hälften av hela skogstillgången, fölle utanför regleringen. Däremot synes vid avverkningsbeloppens bestämmande hänsyn böra få tagas till svårigheter, vilka kunna föreligga, att, på grund av ogynnsam belägenhet eller eljest, avsätta det mindre värdefulla virket. Ett ökat uttag av 2-skog synes böra av sådan anledning kunna medgivas. Att vid avverkningsplanernas uppgörande hänsyn måste tagas jämväl till virke, avsett för husbehovet, finner jag naturligt.

För övrigt biträder jag de synpunkter, vilka, på sätt framgår av den lämnade redogörelsen, sakkunnigas minoritet anfört i motiveringen till 8 § i sitt förslag.

D) Behov av utsyning eller därmed likartad myndighetsåtgärd.

Lappmarkslagen bygger, såsom jag förut angivit, förutom på principen om uthålligt skogsbruk jämväl på principen om utsyningstvång.

Med utsyning avses i lappmarkslagen ett utväljande från myndighetens sida av varje träd, som får vid avverkningen uttagas. Varje sålunda bestämt träd stämplas. Utsyning och stämpling skall enligt lagens 2 § med undantag beträffande avverkning för skogsmarks uppodling till åker eller äng, föregå all avverkning av barrträd ävensom av lövträd ovan odlingsgränsen, då avverkningen ej sker för fastighetens eller därmed sambrukad fastighets oundgängliga husbehov. Ej heller husbehovsavverkningen är dock helt oinskränkt. Enligt 8 § kan förordnas att vissa träd skola överhållas såsom fröträd, och få de då ej avverkas utan skogstjänstemannens tillstånd.

Genom lappmarkslagens utsyningsbestämmelser möjliggöres dels en kontroll över avverkningarna i kvalitativt hänseende, ett övervakande att de i avverkningsplanen fastställda avverkningsbeloppen uttagas på ett sätt, som lämnar säkerhet för att skogsvårdens fordringar beaktas och föreliggande möjligheter till naturlig föryngring tillvaratagas, dels ock kontroll däröver att avverkningsplanernas kvantitetsbestämmelser behörigen efterlevas.

Den innebörd, som, på sätt nämnts, begreppet utsyning erhållit i lappmarkslagen, äger det även enligt skogsvårdslagen. Då jag nu går att redogöra för sakkunnigas ställning till frågan om och i vilken utsträckning behov föreligger att upptaga bestämmelser, likartade med lappmarkslagens utsyningsstadganden, i den föreslagna nya lagen samt för de synpunkter, som i de avgivna yttrandena framkommit rörande denna fråga, torde jag få förutskicka, att, när i berörda redogörelse talas om utsyning och utsyningstvång, icke därmed ovillkorligen avses det förfarande, som utsyning enligt lappmarkslagen och skogsvårdslagen innebär. Enligt majoritetsförslaget innefattas nämligen i begreppet utsyning icke blott ett myndighetens utväljande av varje särskilt träd

utan även sådan myndighetens åtgärd, varigenom allenast anvisas viss trakt för avverkningens bedrivande, därvid dock jämväl i övrigt föreskrifter rörande avverkningen kunna lämnas. I principdiskussionen om utsyningsinstitutets ställning i förevarande lagstiftning torde begreppet utan olägenhet generellt kunna tagas i denna vidsträcktare mening. Det gäller nämligen här i främsta rummet icke det sätt, varpå myndighetens ingripande företages, utan frågan om dylikt ingripande över huvud bör såsom regel förekomma eller om skogsägarna böra lämnas frihet att — med den begränsning givetvis, som förut omförmälda kvantitativa reglering i och för sig innebär — verkställa avverkningarna enligt de riktlinjer, de själva finna för gott utan särskilt tillstånd av vederbörande myndighet. — Vid behandlingen av förevarande spörsmål tages i första hand sikte på barrskogsavverkningen. Lövskogen är såsom nämnts av underordnad betydelse.

Sakkunniga.

Såsom redan anförts hava sakkunniga stannat för olika meningar beträffande ifrågavarande spörsmål. Majoritetsförslaget utgår sålunda från att skogsägaren principiellt skall äga rätt att själv sköta sin skog, och att utsyningsförfarande skall vara erforderligt allenast i vissa undantagsfall. Minoritetsförslaget däremot bibehåller utsyningsförfarande såsom regel. Enligt sakkunnigas enhälliga åsikt är det ofrånkomligt, att vid avverkning å skogsmark, där särskilda föryngringssvårigheter förefinnas, direktiv för avverkningen lämnas av vederbörande myndighet närmast i form av utsyning. Medan emellertid sakkunnigas majoritet med utgångspunkt härifrån vill göra en uppdelning av skogsmarkerna med hänsyn till föryngringsförhållandena och föreskriva utsyning huvudsakligen allenast i trakter av svårföryngrad art, anser minoriteten, att någon tillfredsställande sådan uppdelning icke kan ske. De sakkunnigas olika uppfattning i utsyningsfrågan bottnar vidare i skilda åsikter rörande utsyningsförfarandets betydelse såsom medel att kontrollera den kvantitativa regleringen av avverkningarna. Enligt minoritetens förmenande skapas genom utsyningstvånget den i berörda hänseende enklaste och mest effektiva kontrollen, varemot majoriteten håller före, att lämplig kontroll kan utan sådant tvång på annat sätt anordnas.

Sakkunniga hava lämnat en ingående redogörelse för föryngringsförhållandena i de skogar, varom här är fråga. Angående innehållet i denna redogörelse torde jag få hänvisa till betänkandet (sid. 90—143).

Statens skogsförsöksanstalt.

I betänkandet äro vidare intagna yttranden (sid. 377—396) av chefen för statens skogsförsöksanstalt professor Henrik Hesselman samt föreståndaren för anstaltens norrlandsavdelning jägmästare Edvard Wibeck, avgivna under våren 1929 i anledning av framställning från sakkunniga om en redogörelse för de resultat och synpunkter, till vilka anstalten under sitt forskningsarbete i den norrländska föryngringsfrågan kommit i de avseenden, som kunde vara av betydelse för sakkunnigas utredningsarbete. Jag torde ur jägmästare *Wibecks* yttrande få återgiva följande sammanfattande uttalande:

Barrskogens förnyelse på naturlig väg möter i lappmarken gradvis stegrade svårigheter, ju närmare mot trädgränsen i väster och norr man kommer. Inom ett bälte längs denna gräns sker den naturliga besåningen med grobart frö blott under särskilt gynnsamma år, skilda av mångåriga intervall. En mycket ansenlig del av Lapplands skogsområde också nedanför nyssnämnda bälte får anses vara svårföryngrat. Någon enkel och samtidigt någorlunda riktig gränslinje mellan de svårföryngrade och mindre svårföryngrade markerna kan icke dragas, då områden av olika slag ofta mosaikartat omväxla, men de svårföryngrade markerna anses avgjort dominera i det skogsmarksområde, som ligger ovanför en höjd över havet, som i sydligaste delen av Västerbotten börjar vid omkring 430 m, men efter hand sänker sig mot norr, så att samma gräns överst i Norrbotten ligger på endast 300 m höjd eller kanske ännu något lägre. Också nedanför, d. v. s. öster om nämnda nivå finnas naturligtvis områden, vilka av skilda anledningar äro svårföryngrade, men *i stort sett* anses mindre svårföryngrade typer av skogsmark förhärska på lägre nivåer inom lappmarkens östligaste del.

Wibeck framhåller vidare, bland annat, att om blivande lagförslag skulle byggas på gränser av antydd beskaffenhet det vore nödvändigt dels att begreppet svårföryngrad och eventuella grader därav, fattat efter speciella lappmarksförhållanden, till sitt omfång och sakliga innehåll ytterst noga och allsidigt teoretiskt genomdebatterades, dels ock att samtidigt eller efteråt omfattande rekognosceringar ute å fältet företoges, direkt inriktade på att klarlägga, huru avgränsningen mellan områdena, tillhörande de olika teoretiskt urskilda kategorierna praktiskt gestaltade sig. Först då klara och ute i terrängen prövade principer för särskiljande av mark av olika slag föreligga kunna enligt Wibecks förmenande någorlunda riktiga och enhetliga gränslinjer uppdragas.

Professor *Hesselman* anför i anslutning till Wibecks yttrande, att enligt såväl dennes som Hesselmans eget förmenande lappmarkens skogar kunde indelas i tre regioner, nämligen en inre, mot fjällen gränsande, som bestode av ett fåtal från bestämda fröår härstammande generationer, en öster därom belägen, som utan att vara beroende av ett fåtal fröår dock visade stora föryngringssvårigheter, samt mellan denna och lappmarksgränsen en tredje region, som i stort sett visade samma skogliga förhållanden som Västerbottens och Norrbottens läns kustland. Sedan Hesselman vidare bland annat erinrat, att verksamheten vid den av Wibeck förestådda avdelningen av skogsförsöksanstalten, vilken avdelning tillsatts år 1916 för studiet av de norrländska skogarnas föryngring, bestämts till 15 år, och att man således kunde under år 1931 vänta en översiktlig och klarläggande redogörelse för hittills vunna resultat, anför Hesselman sammanfattningsvis följande:

I södra och sydöstra lappmarken samt utmed den östra gränsen finnes en omfattande skogsregion, som i stora drag är av samma natur och har samma föryngringsmöjligheter som skogarna i de inre delarna av de s. k. kustlandskapen, där den allmänna skogsvårdslagen är gällande. En eventuell förändring av nu gällande lappmarkslag skulle emellertid kunna baseras på ett avsevärt säkrare grundlag, om frågan upptages sedan nu vid anstalten pågående undersökningar hunnit avslutas och de vunna resultaten diskuterats.

Man kan också beräkna, att riksskogstaxeringen under de närmaste åren bearbetar det i lappmarksskogarna insamlade observationsmaterialet och framlägger detta till allmän diskussion.

Ehuru vissa biologiska skäl kunna anföras för en förändring av lappmarkslagens nuvarande giltighetsområde, synes mig tiden ännu ej vara mogen härför, utan bör man vänta till dess nu av staten igångsatta undersökningar, som behandla dessa skogar, hunnit vederbörligen avslutas.

Majoritetsförslaget.

Majoritetsförslaget stadgar i 10 § såsom huvudregel för avverkningarnas bedrivande, att avverkning icke får företagas på sådant sätt, att skogens återväxt härigenom äventyras, ävensom att icke mogen skog ej får utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd avverkas annat än genom för skogens utveckling ändamålsenlig gallring. Då tillstånd till avverkning meddelas må, enligt 13 §, om så prövas erforderligt föreskrivas utsyning eller lämnas annan föreskrift rörande avverkningen.

Förutom de inskränkningar i förfoganderätten över skogen, som följa dels av berörda stadganden dels ock av förut omförmälda bestämmelser rörande reglering i avverkningsplaner av den mogna barrskogens uttagande, har i majoritetsförslaget, oaktat förslagsställarnas önskan att bereda skogsägarna största möjliga frihet vid avverkningarnas bedrivande, åtskilliga inskränkningar härutinnan gjorts. Sålunda torde till en början böra nämnas att, enligt 11 § 2 mom. i förslaget, å fastighet, för vilken avverkningsplan icke fastställts — och enligt förslagets 6 § 2 mom. erfordras icke avverkningsplan, om fastigheten icke har sådan belägenhet eller dess tillgång av barrskog icke är av den storlek och beskaffenhet, att skogsavkastningen lämpligen kan tillgodogöras genom regelbundet återkommande avverkningar — avverkning av barrskog för annat ändamål än husbehov icke får företagas utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd. Beträffande fastighet, för vilken avverkningsplan fastställts, fordras enligt 11 § 1 mom. andra stycket dylikt tillstånd för uttagande av avverkningsbelopp utöver det, som för tiden till och med löpande avverkningsperiod blivit i planen bestämt. Vidare äger, enligt 8 § 2 mom., skogsvårdsstyrelsen, därest under avverkningsplans giltighetstid grunderna för planen skulle bliva väsentligt rubbade, förordna om erforderlig ändring och därvid, om genom avverkning skogstillståndet försämrats, tillika föreskriva, att under den fortsatta giltighetstiden avverkning av mogen barrskog för annat ändamål än husbehov får företagas allenast med styrelsens tillstånd. I fråga om avverkning av mogen barrskog gäller enligt 8 § 1 mom. fjärde stycket ytterligare den inskränkningen, att avverkning för annat ändamål än husbehov icke får ske annat än efter utsyning i trakter rörande vilka, på grund av förekomst i större utsträckning av föryngringssvårigheter, vid avverkningsplans upprättande så föreskrives. En liknande bestämmelse har upptagits beträffande icke mogen barrskog. Enligt förenämnda 8 § 1 mom. fjärde stycket skola sålunda i avverkningsplan även fastställas de skogsbestånd, i vilka med hänsyn till beståndets beskaffenhet avverkning av icke mogen skog (föravverkning) för annat ändamål än husbehov får företagas allenast med skogsvårdsstyrelsens tillstånd.

För avverkning av lövskog ovan odlingsgränsen för annat ändamål än husbehov skall enligt majoritetsförslagets 12 § alltid erfordras skogsvårdsstyrelsens tillstånd.

Förutom i nu nämnda fall stadgas i majoritetsförslaget tillstånd av skogsvårdsstyrelsen dels för avverkning av fröträd, som i samband med avverkningstillstånds meddelande eller vid utsyning förklarats skola överhållas (15 §), dels för avverkning vid omläggning i vissa fall av skogsmark till åker, betesmark eller äng (30 § 2 mom.) dels ock för avverkning efter avverkningsförbud, som enligt förslaget kan meddelas av skogsvårdsstyrelse eller tjänsteman, som styrelsen därtill bemyndigat, om avverkning sker i strid mot förslagets bestämmelser eller mot föreskrifter, som av vederbörande myndighet enligt förslaget meddelats, eller om skälig anledning finnes antaga, att avverkning planlagts, som skulle komma i strid mot nämnda bestämmelser eller föreskrifter (20 §).

I majoritetsförslagets 18 och 19 §§ hava intagits bestämmelser, avsedda att möjliggöra kontroll dels angående sättet för avverkningarnas utförande dels ock över virkesuttaget i kvantitativt hänseende. I 18 § föreskrives skyldighet att viss tid före tillämnad avverkning för annat ändamål än husbehov göra anmälan därom till skogsvårdsstyrelsen, därest icke avverkningen företages antingen i enlighet med stämpling, verkställd vid utsyning eller eljest med styrelsens biträde, eller också efter särskilt tillstånd. Anmälan skall göras skriftligen samt innehålla uppgift om avverkningstrakt ävensom angiva, huruvida avverkningen är att betrakta såsom huvudavverkning eller föravverkning. I 19 § stadgas att den, som för annat ändamål än husbehov avverkar eller tillgodogör sig mogen barrskog, skall ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som kunna hava meddelats för utövande av kontroll över avverkningen, ävensom, i den mån avverkning icke företagits i enlighet med stämpling, verkställd vid utsyning eller eljest med skogsvårdsstyrelsens biträde, lämna uppgift (deklaration) på heder och samvete rörande den myckenhet skog, som avverkats.

Såsom de ur principiell synpunkt viktigaste av förenämnda i den enskildes skogshushållning ingripande bestämmelser torde få anses föreskrifterna dels i 10 §, att avverkning icke får företagas på sådant sätt, att skogens återväxt därigenom äventyras, samt att icke mogen skog utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd allenast får avverkas genom ändamålsenlig gallring, dels ock i 8 § 1 mom. fjärde stycket, varigenom tillstånd av skogsvårdsstyrelse och utsyning stadgats såsom villkor för bedrivande av avverkning inom vissa i avverkningsplan särskilt utmärkta trakter eller bestånd.

Jag torde här få något närmare redogöra för de synpunkter, vilka för sakkunnigas majoritet varit bestämmande vid utformandet av berörda föreskrifter.

Sakkunniga finna det framgå av den förebragta utredningen rörande föryngringsförhållandena uti ifrågavarande skogar, att, därest föryngringen skulle i tillbörlig grad främjas genom lagbestämmelser, sådana bestämmelser erfordrades såväl beträffande förfaringssättet vid avverkningens utförande som

i fråga om vidtagande av åtgärder efter avverkningen. I sistberörda hänseende har, på sätt jag i annat sammanhang kommer att vidare utveckla, föreslagits stadganden i huvudsaklig överensstämmelse med skogsvårdslagens reproduktionsbestämmelser. Vad åter angår först omförmälda spörsmål hava sakkunniga till en början övervägt, huruvida och i vilken utsträckning utsyningstvång vore för återväxtens tryggande erforderligt. Sakkunniga förklara härvid det vara deras bestämda mening, att utsyningstvång icke i sig självt hade det värde, att det principiellt borde bibehållas, samt anföra vidare:

Med ett generellt utsyningstvång avskär man en livsnerv, som går från skogen till dess ägare, nämligen känslan av ansvar för hur skogen skötes. Ju mer av ansvaret man avlyfter från skogsägaren, ju mer man berövar honom tillfällen att känna tillfredsställelsen av sina egna insatser eller lära av sina felgrepp, desto mindre av hans intresse för skogen blir det i regel kvar. Den i längden enda säkra vägen att vinna målet, en god skogsvård på de enskildas marker, är enligt de sakkunnigas bestämda mening att locka fram och taga vara på den enskildes intresse för denna uppgift. Det bör här erinras om, att i det enskilda fallet en ändamålsenlig behandling av beståndet ofta kan vinnas på olika vägar. Det finnes ofta ej endast *ett* sätt att stämpla »rätt», något som en av lagen med behöriga maktresurser utrustad myndighet har lätt att glömma. I den mån det generella utsyningstvånget kan anses innebära ett moment av uppfostran för den enskilde, lärer intet vidare vara att vinna med en ytterligare förlängning av den nu c:a 60-åriga lärotiden. Sakkunskapens uppgift utan utsyningstvång blir ej mindre viktig och maktpåliggande. Den skall råda och övervaka den enskilde i hans behandling av skogen, inlägga sitt veto och rätta till, när lagens fordringar på den enskildes skogsvård genom hans åtgärder bliva hotade. Endast för de fall, där detta veto, det föreslagna avverkningsförbudet, icke kan anses tillräckligt att i tid hindra en för föryngringen ödesdiger avverkning från den enskildes sida, bör den obligatoriska utsyningen bibehållas. I överensstämmelse med denna uppfattning anse sakkunniga sålunda, att generellt utsyningstvång i lappmarkerna och Särna—Idre icke bör föreskrivas.

Enligt sakkunnigas mening bör däremot, i överensstämmelse med vad som skett i skogsvårdslagen, såsom en huvudprincip för avverkningarnas bedrivande stadgas, att avverkning icke får företagas på sådant sätt, att återväxten därigenom äventyras. Ett sådant äventyrande av återväxten kan dock, enligt sakkunnigas uppfattning, förekomma endast när det gäller skogsmark, där särskilda svårigheter förefinnas i fråga om föryngringen. Sakkunniga utveckla sin åsikt sålunda:

Så snart det är fråga om område, där man regelmässigt genom sådd eller plantering kan åstadkomma nöjaktig föryngring, bortfaller från det allmännas sida kravet på reglering av avverkningarna i kvalitativt hänseende. Visserligen kunna ju avverkningarna företagas mer eller mindre rationellt med hänsyn till återväxten, men då skogsägaren i allmänhet skall vara ansvarig för att nöjaktig återväxt därstädes åstadkommes, blir detta mer en ekonomisk fråga för honom. Det allmänna har däremot ingen anledning att därvid uppträda som förmyndare för skogsägaren. Den uti nu ifrågavarande hänseende föreslagna bestämmelsen, att avverkning skall ske på sådant sätt, att skogens återväxt icke därigenom äventyras, innebär därför, att å mark, där på grund av vissa naturförhållanden kan antagas vara praktiskt taget omöjligt eller mera

ovisst, att föryngring av nöjaktig omfattning och beskaffenhet inom skälig tid medelst kultur kan åstadkommas, möjligheterna till en naturlig föryngring skola i största möjliga utsträckning tillvaratagas.

Att i varje fall avgöra hur en avverkning skall utföras för att möjligheterna till naturlig föryngring i största utsträckning skola bliva tillvaratagna kan emellertid, enligt vad sakkunniga medgiva, erbjuda stora svårigheter. Principen att avverkning icke får så bedrivas, att återväxten äventyras, leder därför, framhålla sakkunniga, därhän, att skogsvårdsstyrelsernas sakkunskap måste omhänderhava avverkningarna å sådana marker, där särskilda föryngringssvårigheter förefinnas, och där alltför stora risker för föryngringen kunde uppkomma, om man som regel lämnade skogsägaren fria händer. Med berörda utgångspunkter hava sakkunniga kommit fram till kravet på en uppdelning av skogsmarkerna med hänsyn till föryngringsmöjligheterna. Efter redogörelse för Hesselmans och Wibecks yttranden angående lappmarksskogarnas olika beskaffenhet ur föryngringssynpunkt anföra sakkunniga bland annat:

Någon utredning ägnad att utgöra grundval till direktiv för ett begreppsmässigt fixerande av sådan mark, där särskilda föryngringssvårigheter förefinnas, eller för bestämmandet av dess geografiska fördelning har icke varit möjligt att för närvarande erhålla från statens skogsförsöksanstalt. Av lätt insedda skäl har det icke heller varit de sakkunniga möjligt att utan stöd av skogsförsöksanstalten utarbeta dylika direktiv. Emellertid torde man vara berättigad antaga, att skogsförsöksanstalten inom en icke alltför avlägsen framtid, då tillräckligt material föreligger, anser sig kunna till mer slutgiltig behandling upptaga frågan om den i yttrandena omförmälda regionindelningen med hänsyn till föryngringsförhållandena. Då de sakkunniga, såsom tidigare framhållits, å ena sidan äro av den allmänna uppfattningen, att en skogsägare i största möjliga utsträckning själv skall äga att handhava skogsskötseln, och å andra sidan förmena, att myndighetens utsyning torde vara nödvändig i fråga om marker, där särskilda föryngringssvårigheter föreligga, hava de sakkunniga med hänsyn till sakens vikt ansett sig böra gå in för ett *provisoriskt avskiljande av svårföryngrade marker.*

Beträffande de allmänna grunder, efter vilka ett provisoriskt avskiljande av svårföryngrade marker borde ske, uttala de sakkunniga, att såsom svårföryngrad mark borde avskiljas större sammanhängande trakter, där på grund av mera konstanta, naturbestämda förhållanden en med hänsyn till den naturliga föryngringen icke ändamålsenligt verkställd föryngringsavverkning måste anses medföra, att en nöjaktig föryngring inom skälig tid omöjliggjordes eller väsentligen försvårades. En undersökning av de olika slags marker, i fråga om vilka skärpt kontroll i form av utsyning före avverkningens företagande kunde synas påkallad för tryggande av en tillfredsställande föryngring, giver enligt sakkunniga vid handen, att såsom svårföryngrade i den mening, sakkunniga anfört, borde provisoriskt avskiljas dels vissa mossrika råhumusmarker (marker, där jordprofilens övre skikt består av ett utav svamphyfer, mycelietrådar eller högre växter filtartat sammanvävt lager), dels vissa tallhedar och dels vissa örtrika fjällskogar (sid. 151—157).

Det ankommer enligt majoritetsförslaget på vederbörande skogsvårdsstyrelse att temporärt avgöra, huruvida å visst område utsyningstvång med hän-

syn till särskilda föryngringssvårigheter bör tillämpas. Avgörandet skall enligt förslaget träffas i samband med avverkningsplanens fastställande. Hur därvid skall tillgå har av sakkunniga angivits sålunda:

Varje fastighet undersökes med avseende på förekomsten av i lagens mening svårföryngrad mark. I regel kommer detta att ske i sammanhang med den taxering och avfattning, som föregår avverkningsplans uppgörande. Därvid böra förhållandena ses i stort, så att de såsom svårföryngrade avsatta markerna lätt hållas i sär från de övriga. Om smärre arealer av svårföryngrad mark komma att ligga insprängda i icke svårföryngrad eller tvärtom, är detta av mindre betydelse. Där icke hela fastigheten lämpligen kan hänföras till den ena eller andra kategorien, kan ofta så ske med det ena eller andra skiftet. »Fjällskiftet» kan bliva svårföryngrad mark och »hemskogen» lättföryngrad. I övrigt böra helst naturliga begränsningar väljas, såsom efter myrkanter, bäckar, sjöstränder, vägar etc. Saknas sådana, bör gränsen tydligt utmärkas på marken. Den svårföryngrade marken skall för skogsägarens aktgivande likaledes på kartan tydligt angivas.

Sakkunniga föreslå, att hos skogsvårdsstyrelserna i vardera Norrbottens och Västerbottens län anställas särskilda taxeringsledare med uteslutande uppgift att övervaka och leda taxatorernas arbete. På grund härav och då sakkunniga vidare förutsätta gemensamma bestämmelser i reglementena för nämnda och Kopparbergs läns skogsvårdsstyrelser, förmena sakkunniga, att enhetligheten, så långt den vore möjlig att för närvarande åstadkomma, i principerna för avskiljandet vore tillräckligt betryggad.

Sakkunniga anföra vidare bland annat:

Emot denna mer provisoriska anordning för en uppdelning av skogsmarken med hänsyn till föryngringssvårigheterna har framförts bland annat den anmärkingen, att man rent principiellt icke borde företaga någon dylik uppdelning, förrän klara och bestämda linjer för särskiljandet kunde uppdragas, men att detta icke kunde ske för närvarande, då vetenskapsmännen ännu icke fattat slutgiltig ståndpunkt i frågan. Så länge man icke hade dylika klara linjer, skulle uppdelningen bliva i huvudsak beroende på det subjektiva omdömet hos olika förrättningsmän. Tillämpningen skulle lämna ojämna resultat och föranleda misstro från allmänhetens sida.

Frånsett den omständigheten, att en säkrare kunskap om den naturliga föryngringens betingelser under senare tid vunnits, kunde den framställda anmärkningen likväl sägas hava ett visst fog för sig, om nämligen det gällde att definitivt för framtiden fastslå en skogsmarks natur. Men detta är ju icke meningen. Här gäller det att för en kortare tid, motsvarande planens giltighetstid, uppdraga riktlinjerna för det allmännas kontrollerande verksamhet i fråga om återväxtens betryggande. Hur man än anordnar denna kontroll, kommer man ju aldrig ifrån, att det allmännas organ måste, förr eller senare, fatta ståndpunkt till frågan om föryngringsmöjligheterna i de skilda skogsbestånden. Bibehåller man t. ex. utsyningstvånget, måste ju förrättningsmannen vid utsyningsförrättningen ingå i prövning av denna fråga och verkställa utsyningen med hänsyn till det resultat han kommit till vid frågans prövning. Å de områden, som lyda under 1923 års lag, har frågan lösts på det sätt, att Kungl. Maj:t efter särskilda sakkunnigas hörande för framtiden fastslagit de olika skogsmarkernas beskaffenhet uti ifrågavarande hänseende. Därigenom har man vunnit det eftersträvade målet av enhetlighet. Nu kan ju detta icke för närvarande ske beträffande lappmarkerna med hänsyn till att grunderna för ett sådant särskiljande ej kunna sägas föreligga

klara. Men det blir då frågan om att göra bästa möjliga av föreliggande förhållanden och söka få fram en enhetlighet så långt sig göra låter. Det måste väl då under förefintliga omständigheter vara en vinst, om redan i samband med uppgörandet och fastställandet av avverkningsplanerna, vilka komma att åtminstone inom varje landstingsområde bliva enhetligt behandlade, det fastslås, huruvida å de olika skogsområdena större eller mindre svårigheter föreligga för att erhålla föryngring. Nog måste på detta sätt enhetligheten bliva bättre tillgodosedd, än om enbart de olika förrättningsmännen först vid utsyningarna skola pröva föryngringsförhållandena.

Vad angår den *icke mogna skogen* hava sakkunniga, med utgångspunkt från att dylik skog måste skyddas för skövling, på sätt förut nämnts föreslagit såsom allmän regel, att avverkning icke finge ske annorledes än genom för skogens utveckling ändamålsenlig gallring. Sådan gallring åter borde enligt sakkunnigas förmenande i princip få företagas utan utsyning eller tillstånd av myndighet. Sakkunniga anföra härom följande:

I allmänhet torde det enligt sakkunnigas mening vara tillräckligt, att skogsvårdsstyrelsen genom sina tjänstemän övervakar, att föravverkningarna ske på ändamålsenligt sätt. Vad gäller skogsbolagen, hava ju dessa så gott som undantagslöst till sitt förfogande sakkunnigt folk, och någon avsiktlig skövling av den icke-mogna skogen kan ej heller gärna tänkas ifrågakomma från bolagens sida. Vad beträffar övriga enskilda skogsägare, torde jämväl dessa numera äga ett sådant skogligt intresse och sådan insikt i skogliga förhållanden, att icke heller från deras sida ett skövlande kan ifrågasättas. Man har snarare anledning att vänta, att de komma att ådagalägga alltför stor försiktighet vid genomförandet av föravverkningarna. Så snart en skogsägare känner sig tveksam om sättet för föravverkningens utförande, äger han ju alltid rätt att hos skogsvårdsstyrelsen erhålla sakkunnigt biträde. Sakkunniga hava överhuvud taget ansett sig sakna anledning antaga, att befolkningen inom lappmarkerna samt Särna och Idre socknar skulle vara mindre lämpad att sköta sin skog än befolkningen i de delar av Norrland, där 1923 års skogsvårdslag äger giltighet.

Från regeln om fri föravverkning har emellertid, såsom tidigare framhållits — förutom i de mera speciella fall, då avverkningsplan icke blivit upprättad eller när det är fråga om lövskog ovan odlingsgränsen — undantag gjorts beträffande avverkning i sådana bestånd av icke mogen skog, vilka med hänsyn till sin beskaffenhet fordra iakttagande av särskild försiktighet. För dylik avverkning skall enligt majoritetsförslaget skogsvårdsstyrelsens tillstånd till föravverkningen inhämtas. Sakkunniga anföra rörande ifrågavarande bestämmelse:

Försiktighet kan tänkas böra iakttagas, då föravverkning skall ske i vissa medelålders bestånd å mark, där särskilda föryngringssvårigheter föreligga. En oriktigt utförd avverkning kan här leda till att det kvarstående beståndet fullständigt raseras genom t. ex. storm. Denna eventualitet hava de sakkunniga velat undvika. Även hava de sakkunniga tänkt på vissa olikåldriga bestånd så sammansatta, att en ändamålsenlig föravverkning i 1-skogen låter sig företaga endast efter eller i samband med gammalskogens uttagande. Gallras i dylika mera ömtåliga fall ungskogen först, föreligger fara för dess rasering vid den efterföljande gammalskogsavverkningen och sedermera för vindfällning. Skogsvårdsstyrelsen bör därför äga möjlighet att förhindra en dylik olämpligt anordnad föravverkning.

Frågan huruvida särskilt tillstånd till föravverkning skall vara erforderligt eller icke, skall, enligt vad sakkunniga tänkt sig, avgöras i samband med avverkningsplanens fastställande. I planen skall sålunda angivas de trakter, där dylikt tillstånd skall erfordras, varjämte dessa områden skola utmärkas å den i samband med planen upprättade kartan.

I olikhet med 1923 års lag hava sakkunniga icke ansett nödigt att såsom regel föreskriva särskilt tillstånd för bedrivande av föravverkning å mark av sådan beskaffenhet, att föryngringssvårigheter föreligga. Vid en ändamålsenlig gallring i ett skogsbestånd äventyras ju icke återväxten och, även om gallringen icke skulle verkställas på fullt ändamålsenligt sätt, torde i regel därigenom icke någon fara för återväxten uppkomma. Det skulle endast vara under den förutsättningen, att gallringen utfördes så, att skogsbeståndet därigenom kunde komma att fullständigt skövlas, som en verklig fara för återväxten kunde uppkomma. Men, som tidigare framhållits, man behöver enligt sakkunnigas mening knappast befara, att en gallring avsiktligt kommer att företagas på sådant sätt, och för de mer riskfyllda fallen finnes ju möjlighet att i samband med avverkningsplanens upprättande föreskriva utsyning.

Minoritetsförslaget.

I motsats mot de principer, vilka kommit till uttryck i majoritetens förslag, stadgas i minoritetsförslagets 6 § första stycket såsom allmän regel, att avverkning av barrträd eller av lövträd ovan odlingsgränsen för annat ändamål än fastighetens eller därmed sambrukad fastighets husbehov icke får bedrivas annat än efter i vederbörlig ordning meddelat tillstånd. Då tillstånd meddelas, skall enligt 11 § utsyning verkställas, varvid de utsynade träden skola förses med skogsvårdsstyrelsens stämpelmärke. I vissa fall må dock, där så anses tillräckligt, i stället för utsyning och stämpling efter besiktning lämnas anvisning med tydliga föreskrifter angående avverkningstrakt och sättet för avverkningens utförande.

Från nyssberörda allmänna regel i 6 § första stycket stadgas i andra stycket av samma paragraf det undantag, att utan tillstånd får företagas avverkning genom för skogens utveckling ändamålsenlig gallring i sådana bestånd av yngre skog, som vid upprättande av avverkningsplan tydligt utmärkts å karta och mark samt särskilt angivits vara under planens giltighetstid i behov av dylik gallring. Å andra sidan följer av bestämmelse i förslagets 13 § 1 mom., att annan avverkning i yngre skog än genom för skogens utveckling ändamålsenlig gallring överhuvud ej får äga rum, där ej för särskilt fall med hänsyn till skogens tillstånd och beskaffenhet skogsvårdsstyrelsen finner skäl lämna medgivande därtill. Vidare stadgas i 14 § den inskränkningen i rätten till fri husbehovsavverkning vad angår äldre skog, att förrättningsman vid meddelande av tillstånd till avverkning kan förordna, att vissa träd skola överhållas såsom fröträd, och att dylika träd icke sedermera få avverkas utan tillstånd.

Kravet på regelmässigt utsyningsförfarande har minoriteten, på sätt förut antytts, funnit betingat av huvudsakligen två anledningar. Dels håller minoriteten före, att genom utsyning frågan om den kvalitativa kontrollen eller övervakandet av att avverkningen bedrives på det sätt, som lämnar största säkerhet för tillgodoseende av skogsvårdens fordringar och tillvaratagande av

föreliggande möjligheter för naturlig föryngring, bäst löses. Dels anser minoriteten utsyning innebära den enklaste och effektivaste kontrollen över avverkningsplanernas efterlevnad.

Vad först beträffar den kvalitativa kontrollen, anför minoriteten, att därest majoritetens förslag om markernas uppdelande på svårföryngrade och icke svårföryngrade varit möjligt att realisera, så hade den del av lagens övervakande, som avsåge sättet för avverkningarnas utförande, kunnat tänkas ordnad genom bestämmelser om långt gående avverkningsförbud, när anledning därtill förelåge. En sådan uppdelning kan emellertid enligt minoritetens förmenande icke genomföras. Minoriteten anför härom, att det måste starkt betonas, att de marker, som i majoritetsförslaget betecknades såsom svårföryngrade, icke vore att jämställa med svårföryngrade marker i skogsvårdslagens mening. Minoriteten erinrar, att medan enligt nämnda lag svaret på frågan huruvida skogsmarken vore svårföryngrad eller icke, vore beroende av markens belägenhet i havsbandet eller på höjder eller eljest i särskilt exponerat läge, vore enligt majoritetsförslaget biologiska faktorer i huvudsak utslagsgivande. Den svenska skogslagstiftningen skulle således enligt minoritetens förmenande, därest majoritetens förslag förverkligades, få ett begrepp svårföryngrad med olika innebörd, alltefter som det hänförde sig till skogar under den föreslagna nya lagen eller under skogsvårdslagen. Vad i övrigt angår majoritetens förslag till provisoriskt avskiljande av markerna i svårföryngrade och icke svårföryngrade förklarar minoriteten, att det vore svårt tänka sig ett mera lösligt förfaringssätt vid uppdragande av gränserna för skogsägarens handlingsfrihet i fråga om förvaltningen av hans skogsegendom, samt anför vidare följande:

Den nära till hands liggande invändningen, att sättet för markernas avskiljande skulle komma att bliva i hög grad beroende av förrättningsmännens subjektiva omdöme, möter majoriteten dels med en hänvisning till sitt förslag, att uppdelningen har provisorisk karaktär och giltighet endast den tid avverkningsplanen gäller, dels med en erinran om att det allmännas organ, om ej förr så vid stämplingen, måste intaga ståndpunkt till frågan om föryngringsmöjligheterna å de skilda skogsområdena.

Enligt vårt förmenande blir hela förslaget ej mer välbetänkt därför, att det är provisoriskt. Konsekvenserna av en så beskaffad lagstiftning te sig synnerligen egendomliga. Ehuru vi för vår del hålla före, att majoriteten dragit väl så långt gående slutsatser av professor Hesselmans uttalanden, när dessa tolkas såsom innebärande en halv utfästelse, att statens skogsförsöksanstalt ganska snart skall kunna lämna direktiv för markernas uppdelning, så vilja vi dock antaga, att detta verkligen blir förhållandet. Men om ett mer positivt uttalande än det, som lämnats nu, kan göras om låt oss säga 5 à 10 år, så är det ännu mer visst, att detta icke blir skogsförsöksanstaltens sista ord i denna fråga. Vetenskapen vilar som bekant ej. Allt efter som den kommer till större klarhet, ändras direktiven för markernas uppdelning, men de nya, som framkomma, kunna ej vinna tillämpning, förr än den för varje hemman gällande avverkningsplanen löpt ut och ny skall upprättas. Vi få säkerligen under årens lopp en nog så brokig samling av uppdelningar. Och på marken, där gränserna skola tydligt markeras, om en naturlig avgränsning ej kan erhållas, hava vi all utsikt att få ett virrvarr av uppmålade gränslinjer. Denna framtidsbild är ingen konstruktion av en livlig fantasi utan avspeglar endast de förhållan-

den, som måste bliva resultaten av ett opraktiskt och föga genomtänkt förslag — om det vinner beaktande. Att skogsägarna, som i praktiken få erfara dess verkningar, komma att ställa sig undrande, varest man skall finna den ledande principen i en lagstiftning, som på somliga skogar gör uppdelningen efter en linje men på andra efter en annan, kan icke förvåna.

Sitt förslag om ett provisoriskt avskiljande av de svårföryngrade markerna har majoriteten måhända hämtat från den allmänna skogsvårdslagens bestämmelse, att Konungens befallningshavande må meddela förordnande om svårföryngrade markers avskiljande, intill dess Konungen i ärendet beslutat. Är denna vår förmodan riktig, så har majoriteten förbisett tvenne högst väsentliga saker. I de fall, som allmänna skogsvårdslagen avser, föreligger från skogsvårdsstyrelse en framställning, grundad på en förberedande undersökning, och Konungens befallningshavandes beslut har en helt tillfällig karaktär. Allmänna skogsvårdslagens bestämmelser i detta avseende synas ej rimligen kunna åberopas som stöd för ett provisorium av den art, som majoriteten föreslagit. Skulle ett Konungens befallningshavandes beslut enligt skogsvårdslagens 18 § vid prövning av Konungen rubbas, så kan någon olägenhet härav icke gärna hava uppstått. Förhållandet skulle givetvis bliva ett helt annat, därest, sedan skogsförsöksanstalten i framtiden fattat ställning till frågan om skogsmarkernas klassificering i svårföryngrade och icke svårföryngrade, detta skulle föranleda, att vid det nu tänkta provisoriets utgång marker, som nu icke ansetts vara svårföryngrade och blivit behandlade i enlighet härmed, bleve hänförda till svårföryngrade. Under den tid provisoriet varat kunna åtgärder hava underlåtits, som varit skogligt sett påkallade, eller andra vidtagits, som varit mindre önskvärda.

När nu majoriteten, såsom bevis för att dess förslag ej lider av svagheten att vid sin tillämpning tolkas olika efter olika förrättningsmäns subjektiva uppfattning, anför, att samma subjektivitet kommer att göra sig gällande vid varje utsyningsförrättning, om utsyningstvånget bibehålles, så kan man endast förvåna sig över att majoriteten ej inser den grundväsentliga skillnaden mellan de båda fallen. Det är givet, att varje skogsman, som utför en stämpling på vilken skog som helst, verkställer arbetet med utgångspunkt från sin uppfattning om det föreliggande fallet, bedömt med ledning av hans allmänna skogliga kunskaper. Men räckvidden av det beslut, som han fattar, är begränsad till detta strängt isolerade område. Inför en helt annan uppgift ställes förrättningsmannen av majoriteten. För en tid framåt av i regel 20 år skall han avgöra, huruvida skogsägaren skall tillerkännas en långt utsträckt frihet vid handhavande av hushållningen med sina skogstillgångar, eller om han i sina göranden och låtanden skall vara underkastad en ingående kontroll av statens organ. Då i fråga om Norrlandsskogarnas föryngringsförhållanden vitt skilda uppfattningar äro rådande, lärer det ej vara något som helst tvivel underkastat, att dessa tjänstemäns avverkningsplaner komma att uppvisa många skiftande synpunkter rörande markernas uppdelning. Detta är helt naturligt, och uttalandet innebär intet som helst nedsättande omdöme angående den undervisning, som de unga skogsmännen erhållit. Dennas uppgift har ej varit någon annan än att skapa förutsättningar för ett bedömande av de på skogens liv inverkande naturföreteelserna. Så växlande som dessa äro inom de skilda områden, där skogsmännen få sitt verksamhetsfält förlagt, föranleda de med naturnödvändighet, att de olika individernas erfarenhetsrön bliva långt ifrån enhetliga. Vid tillämpningen av majoritetens lagförslag kommer detta att föranleda en mången gång olika behandling av skogsägarna. Å ena fastigheten kan utsyningstvånget komma att bibehållas och å en annan — kanske närbelägen — med åtminstone för allmänheten ej märkbar skillnad i de skogliga förhållandena tillämpas åter fri avverkning. Detta kommer att starkt

framhäva förmynderskapet över den skogsägare, vilkens hemman fortfarande belägges med utsyningstvång.

Nu synes majoriteten förmena, att den olika uppfattning rörande graden av svårföryngrighet, som dessa skogsmän kunna hysa, ej skall komma till uttryck i deras sätt att handlägga förrättningarna: över dem står en taxeringsledare med uppgift att leda deras arbete, och gemensamma bestämmelser skola införas i de för skogsvårdsstyrelserna gällande reglementena. Härigenom, säger majoriteten, »synes enhetligheten, så långt den är möjlig att för närvarande åstadkomma, i principerna för avskiljandet vara tillräckligt betryggad». Vi kunna givetvis ej annat än med tillfredsställelse konstatera, att majoriteten genom det sist anförda uttalandet själv förklarat sig vara medveten om att den trygghet för skogsägarna att komma i åtnjutande av den lika behandling inför lag, som är varje medborgares rätt, är skäligen relativ. Detta borde hava varit skäl nog att ej framlägga förslaget om en uppdelning av markerna. Vi vilja emellertid påstå, att även den av majoriteten i utsikt ställda relativa tryggheten är illusorisk. Den taxeringsledare, som enligt de sakkunnigas förslag skall tillsättas inom ett vart av Västerbottens och Norrbottens län, får sitt verksamhetsfält inom ett så stort geografiskt område, att han endast kan i mycket stora drag angiva riktlinjerna för förrättningsmännens arbete. I Västerbottens läns lappmark omfatta skogar under lappmarkslagen 1,380,800 hektar, spridda över en yta, bortsett från oavmätta fjällmarker, av 3,540,800 hektar, under det att motsvarande siffror för Norrbottens län utgöra respektive 1,223,300 och 4,059,300 hektar. Härutöver hava vederbörande taxeringsledare att övervaka arbetena å kronohemman på kustlandet, för Västerbottens län 2.721 hektar och för Norrbottens län 55,794 hektar. Dessa siffror borde vara tillräckliga för att visa, att taxeringsledarens arbete måste inskränka sig till ett angivande av de stora dragen, enligt vilka uppdelningen av markerna skall göras. Man kunde därför tänka sig, att, om fråga vore om en regionindelning, hans insats kunde bliva av något verkligt värde och befordra ett enhetligt resultat. Uppdelningen skall emellertid enligt förslaget ske hemmansvis, och gränserna mellan olika slag av marker skola tydligt utmärkas, där naturliga gränser saknas. Här ifrågasättes sålunda ett arbete, som måste bliva i hög grad detaljerat. För ett sådant arbete har skogsförsöksanstalten ej kunnat lämna anvisningar och ej heller förslagsställarna. Dessa senare fordra däremot, att taxeringsledaren, som dock får antagas ej vara i besittning av de vid skogsförsöksanstalten arbetandes vetenskapliga utrustning och hjälpmedel, skall finna problemets lösning. Och de regler för arbetet, som varken skogsförsöksanstalt eller förslagsställare kunnat uppställa, vänta de att finna i reglementen för skogsvårdsstyrelserna, som i sista hand skola övervaka arbetet, utan att dock angiva den källa, ur vilken skogsvårdsstyrelserna skola hämta sitt vetande.

De skäl, vilka anförts mot bibehållande av utsyningstvång uti ifrågavarande skogar, lida enligt minoritetens förmenande alla av den svagheten att vara känslobetonade. Minoriteten anför härom vidare:

Skogsägarna i de nu ifrågavarande trakterna hava — säger man — full äganderätt till sina fastigheter; under sextioårig lärotid hava de åtnjutit undervisning angående sättet för utsyningarnas verkställande och lärotiden behöver ej förlängas; med ett generellt utsyningstvång avskär man den livsnerv, som går från skogen till dess ägare; det är ett oförtjänt misstroende mot lappmarksbonden, att frånkänna honom förmågan att själv handhava sin egendom o. s. v. Vi hava i vår uppfattning om rätta sättet för lösande av en tekniskt-ekonomisk fråga ej kunnat påverkas av dessa och liknande synpunkter. Ett

mer objektivt betraktelsesätt är av nöden, om man skall nå fram till ett sakligt gott resultat. — Det har ofta gjorts gällande, att när bonden på de båda norra länens kustland har den fria dispositionsrätt till skogen, som 1923 års allmänna skogsvårdslag medgiver, så bör även hans medbroder i lappmarken förunnas en liknande rätt. För att kravet på dylik likställighet skall vara berättigat, måste utgångsläget i de båda fallen vara ett och detsamma. Och då det här är fråga om ett skogligt problem, så är det de skogliga förhållandena — och inga andra — som skola jämföras med varandra. Genom riksskogstaxeringens utredningar hava vi material till en sådan jämförelse. Vad som i detta sammanhang är av intresse är att undersöka, i vad mån skogsbeståndens beskaffenhet — d. v. s. virkesmassans fördelning på mogenhetsklasser — i de båda fallen är lika eller skiljaktig.

Nedanstående tabells siffror lämna svar på denna fråga.

Kubikmassan barrskog å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens län, 10 cm och däröver vid brösthöjd, procentiskt fördelad på mogenhetsklasser.

Länsdel	Västerbottens län			Norrbottens län		
	Mogenhetsklass					
	1	2	3	1	2	3
Kustlandet	56	34	10	59	29	12
Lappmarken (nedom odlingsgränsen) . .	37	31	32	26	30	44

Dessa siffror giva otvetydigt vid handen, att de skogliga problemen i lappmarken och på kustlandet icke äro ensartade. Att till ett ordnat skogsbruk överföra skogar med en så abnorm sammansättning, att från en tredjedel till inemot hälften av förrådet utgöres av skog i mogenhetsklass 3, är en helt annan uppgift än att behandla bestånd, där motsvarande siffra är en tiondedel, och där det huvudsakligen gäller att utföra visserligen mycket viktiga, men dock i jämförelse med föryngringshuggningarna mindre krävande föravverkningar inom en ram av nära 60 % av virkesmassan.

De svårigheter, som föryngringshuggningarna i lappmarksskogarna kunna bereda skogsägaren, om han enligt majoritetens förslag lämnas frihet att själv planlägga och utföra dem, synas ej bereda majoriteten några som helst bekymmer. Om avverkningarna företagas mer eller mindre rationellt med hänsyn till återväxten, så blir detta en ekonomisk fråga för skogsägaren, som är ansvarig för att nöjaktig återväxt åstadkommes. »Det allmänna har däremot ingen anledning att därvid uppträda som förmyndare för skogsägaren.» I fortsättningen av sin behandling utav denna viktiga fråga uttalar majoriteten, att möjligheterna till en naturlig föryngring skola i största möjliga utsträckning tillvaratagas, där det kan antagas vara praktiskt taget omöjligt eller mera ovisst, att föryngring av nöjaktig omfattning och beskaffenhet inom rimlig tid kan åstadkommas medelst kultur. Denna begränsning av de tillfällen, då de naturliga föryngringsmöjligheterna skola i största utsträckning tillvaratagas, är svår att förstå och kan knappast sägas vara i överensstämmelse med de åsikter, som göra sig gällande i våra dagars skogsbruk. På samma gång, som man inom detta mer och mer vaknat till insikt om den nuvarande generationens plikt att grunda nya bestånd i de avverkades ställe, har man insett vikten utav att detta krav uppfylles på ett sådant sätt, att omkostnaderna i möjligaste måtto begränsas. Detta är liktydigt med att möjligheter till erhållande av naturlig föryngring noga skola tillvaratagas under alla för-

hållanden och alltså ej endast — såsom majoriteten gör gällande — för de fall, då föryngring genom kultur är omöjlig eller mera oviss. Det torde vara svårt att angiva några som helst fall, då detta senare är förhållandet, om man väljer en mot de biologiska förutsättningarna för skogsproduktionen svarande kulturmetod.

Vad angår majoritetsförslagets anmälnings- och deklarationsföreskrifter göras även dessa av minoriteten till föremål för ingående kritik (sid. 283—289). De förklaras brista i fråga om såväl enkelhet som effektivitet samt vara ägnade att motverka det goda samarbete mellan skogsvårdsstyrelse och skogsägare, som vore en nödvändig förutsättning för åstadkommande av ett stegrat skogsvårdsintresse hos allmänheten. Då minoriteten icke kunnat utfinna någon ny metod, ägnad att tillfredsställa krav på en enkel och effektiv kontroll över avverkningsplanernas efterlevnad, har i minoritetsförslaget bibehållits lappmarkslagens föreskrifter om obligatorisk utsyning, dock att i vissa fall undantag härifrån medgivits.

Yttranden. I samtliga inkomna yttranden med undantag för yttrandena från Kopparbergs läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott, Sveriges skogsägareförbund och flertalet kommunala myndigheter hävdas, att principen om obligatorisk utsyning såsom regel borde, åtminstone tillsvidare, tillämpas beträffande skogarna å ifrågavarande marker. Omförmälda förvaltningsutskott och förbund hava, såsom tidigare nämnts, anslutit sig till herrar Lövgrens och Carlgrens reservation. Av kommunerna hava två uttalat sin anslutning till majoritetsförslaget, tre förordat Lövgrens och Carlgrens reservation, sex yrkat på övergång till skogsvårdslagen och en velat bibehålla lappmarkslagen. Ur yttrandena torde jag få återgiva följande.

Domänstyrelsen. Domänstyrelsen anser det nödvändigt, att utsyning verkställdes genom fackligt utbildad personal, icke så mycket ur kontrollsynpunkt som fast hellre med hänsyn till att avverkningarna kunde väntas i mycket stor utsträckning få karaktären av föryngringshuggningar. Styrelsen understryker betydelsen av att verklig sakkunskap komme till användning vid dylika avverkningar, då därvid grunden lades för beståndets föryngring.

Jägmästare och överjägmästare. *Jägmästarna i Särna och Idre revir* anföra:

Då uppdragande efter avverkning av fullt nöjaktig återväxt i de av lappmarkslagen berörda områdena ännu till stor del är ett olöst problem, är det av största vikt, att utsyningarna inom dessa områden handhavas med verklig sakkunskap. Med ett oförsiktigt och olämpligt avverkningsförfarande kan nämligen ej oväsentliga arealer av lappmarksskogarna för lång framtid läggas så gott som utan egentlig produktion och till och med för en eller annan mansålder framåt givas karaktären av rent impediment. Även om genom vederbörande myndighet noggranna avverkningsföreskrifter — utan utsyningstvång — lämnas för varje brukningsenhet, bliva svårigheterna vid ett övervakande av desammas efterlevnad så besvärliga och kostsamma, att inga garantier givas för uppnående av det mål, man härmed åsyftar, nämligen skogens framtida fortbestånd. Endast genom ett fortsatt bibehållande av utsyningstvång, varige-

nom avverkningsåtgärderna automatiskt regleras i biologiskt rätt riktning, torde lappmarksskogarnas bästa i möjligaste mån bliva tillgodosett.

Den uppfattning, som sålunda kommit till uttryck rörande nödvändigheten av utsyningstvångets bibehållande, delas av *tillförordnade överjägmästaren i Dalarnas distrikt*, Martin Rasch, som tillägger, att därest berörda tvång skulle bortfalla bleve följden utan tvivel den, att skogen å de mest välbelägna skiftesdelarna komme att så utglesnas, att virkesproduktionen därstädes nedbragtes till ett minimum, under det att gammal skog finge ruttna ned å skogsskiftenas bakre delar.

Överjägmästaren i Nedre Norrbottens distrikt förklarar sig oförbehållsamt ansluta sig till den kritik, som av sakkunnigas minoritet riktats mot majoritetsförslagets uppdelning av markerna i sådana av svårföryngrad och av icke svårföryngrad natur. Den för lappmarkerna utmärkande korta vegetationsperioden, den låga medeltemperaturen, den långa tid, som förflyter mellan de oregelbundet återkommande fröåren, fröets dåliga grobarhet och dess svaga groningsenergi, uppfrysningsfenomen, snötryck, isbränna, svampangrepp m. fl. faktorer inverka enligt överjägmästaren i hög grad ogynnsamt på föryngringen. Överjägmästaren framhåller, att marker med kraftigt utvecklat råhumustäcke samt torra, magra tallhedar vore särskilt svårföryngrade, men att dessa låge icke koncentrerade till vissa geografiska områden utan blandade med de marker, varest mera godartade föryngringsförhållanden rådde, vadan några i praktiken godtagbara gränser svårligen kunde preciseras. Till frågan om nödvändigheten av utsyningstvångets bibehållande anför överjägmästaren vidare följande:

Intresset för skogsvård bland lappmarkens hemmansägare måste dessvärre fortfarande sägas vara i stort sett ringa, undantagandes hos de skogsägande trävarubolagen. Det har oftast visat sig svårt att få vid utsyning föreskrivna skogsvårdsåtgärder utförda. Av riksdagen årligen sedan år 1924 anvisade anslag till främjande av skogsvården å enskildes skogar i lappmarkerna hava endast i ringa utsträckning tagits i anspråk, åtminstone vad beträffar Nedre Norrbottens distrikt, och detta trots det att bidrag med intill 65 % av beräknade kostnaden kunnat erhållas, varjämte plan för arbetena kostnadsfritt uppgjorts genom vederbörande revirförvaltning. Kännedom om dessa skogsvårdsbidrag har spritts dels genom annonsering i ortspressen, dels direkt genom revirpersonalen. Detta till trots har tills dato (den 29 augusti 1931) icke utbetalats hela anslaget för budgetåret 1928—1929, varjämte kvarstå oanvända anslagen för 1929—1930 och 1930—1931. En orsak till att detta anslag i så ringa grad anlitats torde vara, att bidrag till hela den beräknade kostnaden ej här beviljas, vilket däremot, ibland åtminstone, torde vara fallet vid skogsvårdsstyrelsens beviljande av bidrag till skogsvårdsåtgärder. Men är intresset för skogsvården så ringa hos hemmansägarna, att de fordra full ersättning av statsmedel för de arbeten de nedlägga på förbättring av sina egna marker, så torde väl detta kunna tagas som bevis för att det ej är så särdeles lätt att slå in på den enligt sakkunnigemajoritetens bestämda mening i längden enda säkra vägen att ernå en god skogsvård på de enskildas marker, nämligen att locka fram och taga vara på den enskildes intresse för denna uppgift.

Överjägmästaren i Övre Norrbottens distrikt anför bland annat:

Det torde möta betydande svårigheter att kontrollera efterlevnaden av en avverkningsplan, med mindre den övervakande myndigheten får verkställa huvudparten av utsyningarna. Därmed vinnes också andra fördelar. Återväxten å lappmarksskogarna måste bland annat av ekonomiska skäl i regel baseras på naturlig föryngring, vilken i första hand beror av avverkningens rätta utförande, varigenom dyrbara misstag kunna undvikas. Vidare måste det närmaste målet för skogshushållingen vara ett rätt hanterande av det nu befintliga virkesförrådet, då den efter föryngringshuggningar uppkommande skogen först i en avlägsen framtid kan spela någon roll i virkesförsörjningen. Detta mål torde ej kunna vinnas på annat sätt än att avverkningarnas förläggande sker med största omsorg.

Majoriteten synes mena, att det är tillfyllest om endast avverkningsplanen angiver trakt och belopp för avverkningen. Majoritetsförslaget beaktar då ej till fullo de avsevärda fördelar, som vinnas genom en obligatorisk utsyning av därtill skickade personer, såväl i myndighetens som i skogsägarens tjänst. Det är nämligen uppenbart, att, då all avverkningsbar skog varken kan eller bör omedelbart komma till avverkning, genom ett lämpligt förläggande och utförande av utsyningarna en avsevärd tillväxtökning kan vinnas å den skog, som tillsvidare måste överhållas. Majoritetsförslagets bestämmelse, att avverkning ej får ske så, att återväxten äventyras, är således här ej tillräcklig; frågan gäller den växande avverkningsbara skog, som ej omedelbart bör uttagas.

Vad angår det av sakkunnigas majoritet föreslagna avskiljandet av vissa svårföryngrade marker framhåller samme överjägmästare, att begreppet svårföryngrad mark icke vore klart definierat, samt att ifrågavarande bestämmelse komme att vålla stora svårigheter vid avverkningsplanernas utarbetande. De nuvarande planerna kunde, förmenar överjägmästaren, tydligen ej användas, utan lagen skulle pålägga skogsägarna bördan att snarast upprätta nya planer. Utredning saknades om vilka kostnader detta arbeta komme att medföra. Enligt minoritetsförslaget borde däremot förefintliga planer kunna efter en tämligen enkel revision komma till användning. Överjägmästaren framhåller, att sistnämnda förslag även syntes honom vara både klarare i utformningen och lättare att tillämpa.

Beträffande majoritetsförslagets kontrollföreskrifter anför överjägmästaren:

Det kan ifrågasättas, om den enskilde skogsägaren i regel äger förmåga att fullgöra den ifrågasatta deklarationsplikten, som huru som helst blir betungande och inbjuder till lagöverträdelser av såväl uppsåtlig som ouppsåtlig art. Då det är förenat med ytterligt stora svårigheter att kontrollera uppgiften om den avverkade massan, sedan virket väl avforslats från skogen, synes kontrollen bliva både dyr och bristfällig samtidigt som den kan giva anledning till konflikter mellan skogsägarne och den övervakande myndigheten. Den är i varje fall icke ägnad att skapa ett samförstånd mellan dessa. Det är också uppenbart, att kontrollsystemet brister i de — troligen enstaka men dock förekommande — fall, då myndigheten har med en illojal skogsägare att göra. Slutligen torde utsyningen vara den både mera tilltalande och effektivare kontrollen.

Skogsvårdsstyrelsen i Norrbottens län.

Skogsvårdsstyrelsen i Norrbottens län framhåller beträffande länets lappmarksskogar, att den övervägande delen av desamma vore belägen å sådan höjd, att de klimatiska betingelserna för skogens föryngring och tillväxt bleve

helt andra och betydligt sämre än för landets övriga skogar. Styrelsen anför:

De skogar, frågan här gäller, äro belägna mellan fjällgränsen i väster och det lägre liggande kustlandet i öster. Om man å en höjdkarta följer gränsen mellan lappmarken och kustlandet, befinnes att densamma i huvudsak går fram i ett höjdläge mellan 200—300 meter ö. h. och oftast närmare 300 metersgränsen. Så gott som allt land ovanför 300 meter befinner sig alltså väster om lappmarksgränsen. Ett undantag härifrån utgör dock kustlandets sydvästliga hörn, där en rätt vidsträckt höjdplatå om över 300 meters höjd är belägen inom kustlandet. Skogarna inom detta område av kustlandet förete också typisk lappmarkskaraktär. Efter varje älv- och ådal skjuter emellertid det lägre landet in mot väster i stora bukter. Som lappmarksgränsen skär över dessa inbuktningar komma härigenom rätt vidsträckta områden lägre land med skogar av typisk kustlandskaraktär att ligga inom lappmarken. Enligt riksskogstaxeringens uppgifter ligga dock endast 16.2 % av lappmarkens skogar under 300 meter ö. h. medan inom länets kustland ej mindre än 93.1 % av skogsmarken äro belägna under denna höjdgräns. Då föryngringssvårigheterna inom detta län synas väsentligt stegras över en höjdgräns, som allt efter lokala förhållanden svänger omkring 300 meter ö. h., inses att föryngringsförhållandena inom lappmarksskogarna bliva mera växlande och i allmänhet ogynnsammare än inom kustlandets skogar. Orsaken till de föryngringssvårigheter, som inom Norrbottens län förefinnas i höjdlägena över 300 meter ö. h., torde dels få tillskrivas den brist på rikligare fröår, som på grund av det kallare klimatet bevisligen föreligger å de högre lägena, dels den å dessa lägen långsamma och ofullständiga förmultningen av råhumustorven. Inom länets nordligaste delar ligger gränsen mellan svårföryngrad och lättföryngrad skog än lägre. Sålunda har skogsvårdsstyrelsen funnit, att föryngringssvårigheter inom kustlandets nordligaste del anses föreligga vid en höjdgräns mellan 200—250 meter ö. h. På framställning av skogsvårdsstyrelsen hava också största delen av dessa högre liggande delar av kustlandets norra område av Kungl. Maj:t förklarats såsom svårföryngrade.

Efter omnämnande av de olika förslag, som av sakkunniga framlagts, anför styrelsen vidare:

De synpunkter, som av sakkunnigemajoriteten framförts, synas skogsvårdsstyrelsen vara värda allt beaktande. Utgående från den principen, att man icke skall ingripa i den enskildes förfoganderätt över sin egendom till större omfattning än som av förhållandena betingas, måste majoritetsförslaget anses vara teoretiskt hållbart. Men skola lagbestämmelserna bliva till avsedd nytta, måste även möjligheterna att övervaka lagens efterlevnad hållas inom praktiskt genomförbara gränser. Härutinnan förefinnas enligt styrelsens mening väsentliga brister i majoritetens förslag.

För att förebygga alla ödesdigra missgrepp beträffande skogarnas föryngring skola enligt majoritetsförslaget alla skogsmarker, varå föryngringssvårigheter kunna anses föreligga, i resp. hushållningsplaner tydligt angivas. Med hänsyn till de säregna skogliga förhållandena inom lappmarkerna jämfört med landets övriga skogar samt till den ringa erfarenhet, som faktiskt ännu förefinnes beträffande föryngringsmöjligheterna i dessa höga och tillika nordliga lägen, kan med visshet förutses, att större delen av dessa skogsmarker komme att avdelas såsom svårföryngrade. Enligt majoritetens mening skulle avskiljandet ske i mera stora drag och alltså icke beståndsvis. Detta skulle givetvis underlätta uppdelningen, men de som lättföryngrade avsatta delarna komme härigenom att ännu mera inskränkas till sin omfattning. Att den subjektiva

uppfattningen hos indelningsförrättarna ävenledes måste komma att i hög grad influera på uppdragandet av en så svårbestämbar gräns, som här avses, är uppenbart.

Med hänsyn till den relativt ringa vinst i frihet, som alltså kan förväntas komma att uppstå för skogsägarna åtminstone inom detta läns lappmarker, synes fördelen av den i och för sig behjärtansvärda tanken med skogarnas uppdelning såsom majoriteten föreslagit, icke komma att uppväga de svårigheter, som måste uppstå icke blott vid uppdelningens genomförande utan även vid övervakandet av efterlevnaden av en härpå uppbyggd skogsvårdslag.

Majoritetsförslagets kontrollföreskrifter baseras på anmälningsskyldighet beträffande tillämnade avverkningar samt deklarationsplikt för avverkad virkesmassa. Teoretiskt är ju en dylik anordning tänkbar att kunna tillämpas, men i praktiken torde helt säkert stora besvärligheter komma att yppa sig, såsom också av minoriteten utförligt klarlagts.

Det är måhända möjligt såsom i majoritetsförslaget även framhållits, att större delen av de enskilda skogsägarna komma att utnyttja den möjlighet till utsyning genom vederbörande myndighets försorg, vartill de enligt lagförslaget äro berättigade, varigenom de skulle undslippa såväl anmälningsskyldigheten som den för dem besvärliga deklarationsplikten. För de hemmansägare, som komma att anlita denna utväg, blir emellertid friheten från utsyningstvång utan värde.

Vid tillämpandet av det i minoritetens förslag upptagna obligatoriska utsyningstvånget förfaller alldeles frågan om skogarnas uppdelning i svårföryngrade och lättföryngrade, varjämte övervakandet av lagens efterlevnad blir synnerligen förenklad och lätt att genomföra.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund avhandlar tämligen ingående frågan huruvida skogsvårdslagens bestämmelser, varigenom skogsägarna i princip lämnas fria händer med avseende å avverkningarnas bedrivande, äro lämpade att omedelbart införas inom lappmarkerna samt Särna—Idreområdet. Frågan besvaras av centralrådet nekande. En övergångsperiod är enligt centralrådets förmenande nödvändig. Centralrådet, som förutsätter, att omfattande avverkningar av skadat och övermoget virke under berörda period komma till stånd, anser det vara av vikt, att lagens övervakare därvid förbehållas makt att så tillvida påverka avverkningarna, att de ur skogsvårdssynpunkt bliva utförda på lämpligaste sätt, och att de i första hand komma att omfatta bestånd, som taga största skadan av ett kvarhållande. Efter att hava erinrat, att ett dylikt inflytande på avverkningarnas förläggning med avseende å mogen och övermogen skog icke skänktes vederbörande myndighet i skogsvårdslagen, anför centralrådet vidare:

Det är ju allmänt känt, att skogens föryngring erbjuder vissa vanskligheter i lappmarken. I Västerbottens och Norrbottens läns kustland måste man i allmänhet anse barrskogen vara synnerligen lättföryngrad. Däremot har gjorts gällande, att detta ej skulle vara förhållandet i sagda läns lappmarker. Då skogens utveckling och föryngringsduglighet i visst geografiskt läge röner direkt inflytande av markens höjd över havet, på så sätt nämligen, att de klimatiska betingelserna för skogens utveckling försämras med stigande höjd över havet, är för en jämförelse mellan ståndortsförhållandena i kustlandet och lappmarkerna den skogsproduktiva markens höjdförhållanden i dessa områden av stort intresse. Härom lämna de sakkunnigas utredningar bland annat följande besked.

Län och länsdelar	Höjdområden under 166 m	166—300 m	s:a under 300 m	300—500 m	500—
	%	%	%	%	%
Norrbottens län,					
lappmarken	1.2	15.0	16.2	68.4	15.4
kustlandet	55.0	38.1	93.1	6.9	—
Västerbottens län,					
lappmarken	—	13.7	13.7	66.7	19.6
kustlandet	43.7	48.3	92.0	8.0	—

Beträffande Norrbottens län torde man kunna säga, att i stort genomsnitt barrskogen besitter goda utvecklings- och föryngringsmöjligheter i lägen under 300 m över havet. Sammanställningen visar, att av den skogsproduktiva marken i Norrbottens läns lappmark endast 16.2 % äro belägna under sagda 300-meters nivå, under det att i samma läns kustland motsvarande procentsiffra uppgår till icke mindre än 93.1.

I Västerbottens län, där man måhända kan angiva ungefärliga gränsnivån för skogens lättföryngrighet till 400 m över havet, äro förhållandena i nu ifrågavarande avseende, om än något gynnsammare än i Norrbottens län, dock i stort sett enahanda. Även om den skogsproduktiva markens fördelning å höjdområden ej redovisats på sådant sätt, att man direkt kan avläsa hur stor del, som är belägen under sagda 400-meters gräns, torde dock det förhållandet, att i Västerbottens läns lappmark endast 13.7 % av den skogsproduktiva marken äro belägna under 300 m över havet, medan i kustlandet ifrågavarande procenttal är 92.0, giva belägg för riktigheten av sagda uppfattning.

Nu är visserligen förhållandet, att lappmarkernas enskilda skogar i ifrågavarande hänseende äro något bättre belägna än kronoparkerna. Av den skogsproduktiva marken å enskilda skogar nedom odlingsgränsen förefinnas nämligen i Norrbottens läns lappmark 39.4 % i lägen under 300 m över havet och i Västerbottens län 16.4 %. Detta något gynnsammare förhållande utjämnar dock endast i ringa grad olikheterna i nu ifrågavarande avseende mellan kustland och lappmarker.

Centralrådet måste alltså konstatera, att lappmarkernas skogar genomsnittligt måste anses vara mera svårföryngrade än kustlandsskogarna och detta i en grad, som för närvarande enligt centralrådets mening ej gör en tillämpning av 1923 års lag å ifrågavarande områden tillrådlig.

Skogsvårdslagens bestämmelser om svårföryngrade skogar, vilka, om lagen kommer till användning i lappmarkerna samt Särna och Idre socknar, måste förutsättas där bliva tillämpade i stor omfattning, torde för dylikt ändamål tarva viss omarbetning och komplettering. En sådan omarbetning, med sikte särskilt på lappmarksförhållandena, synes emellertid ej lämpligen böra ske förrän skogsförsöksanstalten blivit i tillfälle publicera resultaten av nu pågående undersökningar rörande de lappländska skogarnas biologi.

Även ett annat skäl kan andragas emot ett omedelbart utsträckande av skogsvårdslagen till lappmarkerna. Centralrådet syftar härvid på det förhållandet, att de lappländska skogsägarna ännu i mycket ringa grad kommit i åtnjutande av skoglig upplysning. Ännu för relativt kort tid sedan voro hemmansägarnas skogar i allmänhet belastade med avverkningsrättigheter, inköpta av de träförädlande bolagen. Man torde hava anledning förutsätta, att under då rådande förhållanden skogsägarna ej skulle i nämnvärd grad intressera sig för sina skogar. Under den tid, som förflutit sedan avverkningsrättigheterna blivit avlösta, kan centralrådet ej heller hålla för troligt, att i allmänhet skogsägarnas skogliga intresse haft möjligheter till nämnvärd utveckling, enär ett

lagstadgat utsyningstvång utan kombination med en brett lagd understödjande och rådgivande verksamhet från den övervakande myndighetens sida knappast kunnat medverka härtill. Man måste därför förutsätta, att lappmarkernas samt Särna och Idre socknars skogsägare av hemmansägareklass i gemen ej för närvarande äro skickade att själva taga sådan vård om sina skogar, att samhällets intresse i fråga om skogarnas rationella skötsel bliver tillgodosett.

Vid härefter företagen granskning av de förslag, sakkunniga framlagt, förklarar centralrådet beträffande till en början majoritetsförslaget, att dettas praktiska genomförande torde komma att erbjuda stora svårigheter. Centralrådet anför, att det syntes som om de sakkunniga, vilka utarbetat berörda förslag, i sin strävan att ernå största möjliga frihet för skogsägarna slagit in på vägar, som ledde till svåröverskådliga förhållanden. Den kritik, som ägnats förslaget från minoritetens sida, finner centralrådet i det stora hela övertygande, och centralrådet förmenar, att särskilt de svårigheter, som skulle uppstå för den övervakande myndigheten att kontrollera lagens bestämmelser, icke gärna läte sig övervinnas.

Vad angår minoritetsförslaget finner centralrådet visserligen ej heller detta av beskaffenhet att kunna i oförändrat skick godtagas, men de anmärkningar, vilka av centralrådet riktas mot detsamma, äro ej av betydelse i nu förevarande sammanhang. Förslaget förordas av centralrådet till antagande, sedan de ändringar, vartill centralrådets anmärkningar kunde föranleda, vidtagits.

Västerbottens läns landsting.

Västerbottens läns landsting gör gällande, att den frihet från tvång, som skulle utgöra grundvalen för majoritetsförslaget, vore mera skenbar än verklig samt anför vidare:

Majoritetsförslaget förutsätter ett särskiljande av markerna i svårföryngrade och lättföryngrade ej blott avseende en större regionsindelning, utan även inom den enskildes skogsskiften. Frånsett det för hemmans- eller skogsägaren naturligen mindre tilltalande uti att olika delar av skogsskiftena skulle lyda under olika skogslagar, synes grunderna för en lämplig och rättvis indelning ännu vara så omtvistade och oklara, att denna indelning icke lärer kunna göras ens närmelsevis objektivt och resultatet måste befaras komma att giva anledning till icke önskvärt missnöje och klander. Att å marken utmärka dessa indelningar så att ingen tvist eller tvekan sedan behöver förekomma om gränserna, synes också vara förenat med betydande praktiska svårigheter. Slutligen förutsätter majoritetsförslaget ett kontrollsystem, vilket i tillämpningen oftast måste vara synnerligen betungande och i många fall fullständigt omöjligt att strikt efterfölja samt dessutom av mycket tvivelaktigt värde.

Minoritetsförslaget löser dessa spörsmål på ett både enkelt och fullt effektivt sätt, genom att göra utsyningsplikten för huvudavverkningarna obligatorisk. Att skogsägaren på detta sätt alltid erhåller den erfarne skogsmannens råd och hjälp vid uttagande av skogsavkastningen, bör enligt landstingets mening betecknas såsom en fördel, då han ju härigenom tillförsäkras största möjliga garanti för bästa möjliga resultat av avverkningen särskilt ur skogliga synpunkter.

De *ledamöter av landstinget,* vilka, på sätt förut nämnts, reserverat sig mot landstingets förordande av minoritetsförslaget och i stället anslutit sig till det av sakkunnigas majoritet framlagda förslaget, framhålla i särskilt yttrande,

att enligt deras mening borde en god skogsvårdslag vara så avfattad, att den väckte ett levande intresse hos skogsägarna själva för skogens rätta vård och skötsel. Reservanterna anföra, att en lagstiftning, ägnad att framkalla och vidmakthålla ett sådant intresse hos den skogsägande befolkningen, ägde i denna sin egenskap en avgörande förtjänst, även om den måste röra sig med en del vaga och obestämda distinktioner och definitioner, som medförde att tyngdpunkten komme att läggas mer på lagens tillämpning i praktiken än på fixerade och klara direktiv i lagtexten. Med de ytterst växlande förhållanden, som man inom skogsbruket måste räkna med, förmena reservanterna det närmast vara att anse som en påtaglig fördel, om lagens bestämmelser icke vore alltför stela och schematiska utan lämnade ett väl tilltaget utrymme för anpassning efter praktiskt bedömande i varje särskilt fall. Reservanterna framhålla som ett huvudönskemål, att obligatorisk utsyning, vad beträffade »normal» skogsmark icke föreskreves i en ny lag för de nu under lappmarkslagen lydande skogarna. Reservanterna förklara sig övertygade om, att de påtalade svårigheterna att enligt majoritetsförslagets bestämmelser avskilja de svårföryngrade markerna i praktiken skulle visa sig ganska lätt överkomliga. Vidare anföra reservanterna följande:

I fråga om själva tillämpningen av lagstiftningens direktiv på ett ur skogsägaresynpunkt riktigt sätt, medför osäkerheten om markens egenskaper lika stora svårigheter vare sig den ena eller andra lagen skall tillämpas. Och om, såsom en del befarat, majoritetsförslaget skulle medföra, att man i avvaktan på ett säkrare resultat av skogsförsöksanstaltens verksamhet hänförde så stora arealer som möjligt till svårföryngrade marker, komme ju detta icke att medföra värre följder än att skogen å denna mark icke finge avverkas utan föregående utsyning. Det synes icke vara så avskräckande och borde vara det än mindre för dem, som kräva tvångsutsyning för all mark, även där några föryngringssvårigheter icke förefinnas. Det är för övrigt att antaga, att utvecklingen i lappmarken kommer att gå i samma riktning som den visat sig gå i kustlandet, att skogsägarna i stor utsträckning påkalla skogsvårdsstyrelsens biträde för utsyning av den för avverkning avsedda skogen. Ett sådan frivilligt anlitande av sakkunskapen har en helt annan karaktär och leder till ett långt bättre resultat än det påtvungna »förmynderskap», som utsyningstvånget anses innebära.

En annan anmärkning som gjorts mot majoritetsförslaget är den, att den däri skogsägaren medgivna rätten till avverkning utan föregående, av skogsvårdstjänsteman verkställd utsyning, kräver kontrollbestämmelser till förebyggande av överträdelser och missbruk, som nödvändigtvis bliva invecklade och svåra att i praktiken tillämpa. Även dessa farhågor torde vara i hög grad överdrivna. Skogsavverkning är icke någon hantering, som kan bedrivas i hemlighet. Medvetandet om den *alltid* föreliggande *risken*, att en avverkning mot skogsvårdsstyrelsens förbud eller ett överskridande av i gällande avverkningsplan fastställd kvantitet lätteligen kan komma till skogsvårdsstyrelsens kännedom, kommer, jämte vetskapen om de dryga efterräkningar, som kunna följa på en sådan överträdelse, utan tvivel att verka därhän, att skogsägarnas överväldigande flertal undvika dylika överträdelser. I regel torde för kvantitetsbestämningen nödiga uppgifter utan större besvär kunna erhållas av det avverkade virkets köpare. I undantagsfall kan det visserligen förekomma, att erforderliga uppgifter på detta sätt ej kunna åtkommas, men åtskilliga andra kontrollmöjligheter kunna tänkas, och i nödfall återstår alltid utvägen att på

marken räkna stubbarna efter den bedrivna avverkningen och på så vis få en ganska säker grund för beräkning av avverkningens omfattning.

Sveriges skogsägareförbund.

Sveriges skogsägareförbund förklarar sig icke dela uppfattningen om behov med hänsyn till föryngringen av utsyningstvång å all mark. Förbundet anför till utveckling av sin ståndpunkt följande:

Förvisso hava föryngringssvårigheterna i Lappland tidigare i ej ringa grad överskattats. Särskilt har en pessimistisk uppfattning gjort sig gällande i fråga om tillgången av groningsdugligt frö. Såsom resultat av de omfattande förundersökningar och groningsprov, som utförts av statens skogsförsöksanstalts norrlandsavdelning, har hävdats den meningen, att tallfröets bruksvärde i Norrbottens lappmark blott skulle utgöra 11 % och i Västerbottens lappmark 14 % av bruksvärdet av tallfrö i södra Norrland och norra Svealand. För granfröet hava motsvarande procenter angivits till 24 och 45. Vidare har anförts, att med hänseende till fröförhållandena lappmarkens föryngringsmöjligheter blott skulle utgöra en femtedel av kustlandets i fråga om tall samt en tredjedel i fråga om gran. Förbundet tillåter sig framhålla, att dessa *relativa talvärden*, vilka skulle illustrera »svårföryngrigheten» i lappmarken och vilka i de skogspolitiska diskussionerna tillmätts en mycket stor betydelse, äro ägnade att skapa en alldeles falsk föreställning rörande föryngringsmöjligheterna. Dessa bestämmas nämligen icke av den relativa tillgången utan av den absoluta frömängden. Och denna lärer i allmänhet vara fullt tillräcklig för skapandet av en nöjaktig återväxt. Naturen slösar i oerhört hög grad i sin fröproduktion till och med i biologiskt mer vanlottade trakter. Under ett någotsånär gynnsamt fröår är kanske fröproduktionen så stor, att miljontals frön utströs över varje hektar. Om då fröets relativa brukningsvärde skulle vara så lågt som t. o. m. blott 10 % av det normala, spelar detta ingen som helst roll. Besåningen blir ändock fullt tillräcklig. Att det i verkligheten förhåller sig på detta sätt, visas bäst därav, att även på erkänt svårföryngrade marker oftast finnes ett rikligt plantuppslag. Det är icke brist på frö, som gör vissa lappländska marker svårföryngrade, utan det är svårigheten för detta frö att nå lämplig grobädd samt alla de vanskligheter, vilka möta de unga plantorna, som utgöra det verkliga skälet.

Med förestående vill förbundet ej hava sagt, att icke föryngringssvårigheter i vissa orter möta i lappmarken, men väl att dessa svårigheter hittills blivit avsevärt överskattade. Inom landskapets högre belägna delar, särskilt på råhumusmarkerna, samt jämväl å tallhedar av vissa typer få emellertid så pass stora vanskligheter anses möta vid anskaffandet av duglig återväxt, att det kan vara befogat, att det allmänna förbehåller sig en särskild kontroll över att huggningarna därstädes göras på sådant sätt, att alla möjligheter för ernående av naturlig föryngring bliva sorgfälligt utnyttjade.

Denna kontroll kan knappast utövas i annan form än genom utsyningstvång. Förbundet biträder sålunda sakkunnigas mening därutinnan, att föryngringssvårigheterna i vissa delar av lappmarken motivera införandet av ett dylikt tvång. Förbundet kan emellertid ej tillstyrka majoritetens förslag, att avskiljandet av berörda svårföryngrade marker skall ske från fall till fall vid upprättandet av avverkningsplanerna. Detta redan av den anledningen, att förbundet anser en ransonering av avverkningen i lappmarken obehövlig. Avverkningsplaner behöva då ej alls upprättas genom det allmännas försorg. Även i övrigt är förbundet av den meningen, att majoritetens förslag om avsättande av svårföryngrad mark hemmansvis är opraktiskt och svårgenomförbart.

Förbundet anser i stället, att berörda arbete bör ske på det sätt, som använts vid tillämpningen av motsvarande stadganden i 1923 års lag och skydds-

skogslagen; d. v. s. en kommission av sakkunniga utarbetar under resor ute i marken förslag till de områden, som skola förklaras för svårföryngrade. Detta förslag utställes därefter för yttrande av intresserade parter och myndigheter, varefter det prövas och fastställes av Kungl. Maj:t.

Av det sagda torde framgå, att enligt förbundets mening den särskilda kontroll över avverkningen å svårföryngrad mark, som kan befinnas nödvändig, mycket väl kan anordnas under tillämpning av skogsvårdslagen.

Förbundet framhåller vidare, att minst lika stor vikt inom lappmarkens skogsbruk som föryngringsfrågan måste spörsmålet om skötseln och vården av de utvecklingsdugliga skogarna tillmätas. Förbundet anför härom bland annat följande:

Den intensiva beståndsvården skall hava till uppgift att driva upp produktionen i förefintliga utvecklingsdugliga bestånd samt inom stavaskogarna, så att nya virkestillgångar bliva skördedugliga i samma mån som det gamla förrådet av mogen och skadad skog blir exploaterat. Det är förvisso inga obetydliga arealer det här rör sig om. Enligt riksskogstaxeringens siffror upptages i Västerbottens lappmark 47 % av arealen av 1—80-årig skog samt 15 % av 80—120-årig skog. Inom Norrbottens lappmark äro motsvarande siffror 37 resp. 15 %. Härtill kommer, att oväxtliga stavaskogar över 120 års ålder ej sällan kunna genom rationella huggningar omföras till produktivt skick samt relativt hastigt utvecklas till användbara dimensioner.

När sålunda 50 à 60 % av arealen i lappmarken äro beklädda med skog, vars produktion genom lämpliga åtgärder kan högst väsentligt stegras, synes det böra vara en given sak, att lagstiftningen utformas på sådant sätt, att berörda åtgärder icke hållas tillbaka utan i stället drivas fram. Frågan blir alltså, i vad mån lagstiftningen kan tänkas påverka intensiteten i beståndsvården. Förbundet får då framhålla, att gallringar och därmed jämförbara huggningar icke kunna åläggas en skogsägare genom lagtvång. Beståndsvården måste alltid bliva beroende av frivillig verksamhet från skogsägarens sida, vid behov handledd eller understödd av det allmännas organ. Härav följer, att en lagstiftning, som verkar väckande eller höjande på de enskilda jordägarnas skogsvårdsintresse är bäst ägnad att få till stånd de beståndsvårdande arbetena. Man torde vara berättigad säga, att skogsvårdslagen i nu förevarande hänseende visat sig vara den restriktiva lagstiftningen i lappmarken avsevärt överlägsen. Dennas utsyningstvång har icke kunnat väcka något intresse för skogsvård överhuvud taget samt då ej heller för rationella gallringar. Med allmänna skogsvårdslagen har förhållandet varit rent motsatt. I de trakter, där denna gällt, har skogsvårdsintresset befunnit sig i oavlåtlig stegring och har även utlösts i ett växande intresse för beståndsvårdande huggningar, ej minst å allmogens fastigheter. Såsom exempel härpå må anföras nedanstående siffror om skogsvårdsstyrelsernas i kustlandet insatser till skogsvårdens höjande under de sista åren.

År	Anvisning för beståndsvård inom kustlandet					
	Norrbotten			Västerbotten		
	Areal i hektar					
	gallring	hyggesrensn.	utan stämpl.	gallring	hyggesrensn.	utan stämpl.
1930	10,589	4,065	6,625	11,148	6,749	538
1929	7,676	2,566	2,477	11,513	5,506	481
1928	9,026	1,290	2,165	12,911	3,578	591

Av det sagda torde framgå, att man äger rätt att vänta, att införandet av en friare skogslagstiftning i lappmarken skall därstädes såväl som i rikets övriga delar (givetvis under medverkan av skogsvårdsstyrelser) medföra, att rationella beståndsvårdsarbeten komma i gång i oavlåtligt stegrad omfattning. En dylik friare lagstiftning skulle sålunda stegra produktionen hos landskapets utvecklingsdugliga skogar, föra dessa fram till avverkningsdugliga dimensioner på kortare tid än eljest samt därigenom effektivt motverka de befarade sociala olägenheterna av en snabbare exploatering av de nu förefintliga överåriga skogstillgångarna.

Departementschefen.

Av den utredning, sakkunniga verkställt, torde framgå, att skogens föryngring inom lappmarkerna samt Särna och Idre socknar är beroende av åtskilliga andra omständigheter än de, vilka beaktats vid de svårföryngrade skogarnas definiering i skogsvårdslagen. Förutom höjden över havet och ett i övrigt exponerat läge torde sålunda, särskilt för lappmarksskogarna, föryngringssvårigheter möta i markens beskaffenhet, i den korta vegetationstiden och låga medeltemperaturen samt i den förhållandevis dåliga frötillgången och fröets ringa grobarhet. Enighet torde i stort sett råda om nödvändigheten därav, att inom de delar av lappmarkerna samt Särna och Idre socknar, där dylika föryngringssvårigheter äro mer avsevärda, genom myndighets försorg tillses, att avverkningarna bedrivas på ett sådant sätt, att föryngringsmöjligheterna i görligaste mån tillvaratagas. Tillika torde man vara ense om att berörda tillsyn måste utövas antingen genom utsyningsförrättningar, motsvarande dem, vilka äga rum enligt lappmarkslagen, eller i annan sådan form, att därigenom myndigheterna beredas tillfälle att lämna föreskrifter rörande avverkningarnas företagande och garanti vinnes, att sagda föreskrifter lända till efterföljd.

Att, på sätt sakkunnigas majoritet föreslagit, i samband med avverkningsplanernas fastställande göra för varje särskild fastighet en uppdelning av skogen, allteftersom svårigheter med avseende å föryngringen föreligga eller ej, samt med avseende å de sålunda avskilda svårföryngrade markerna uppställa särskilda regler, avsedda att trygga en ur föryngringssynpunkt ändamålsenlig avverkning, finner jag lika med sakkunnigas minoritet icke lämpligen böra ske. Härmed vill jag ej hava uttalat, att ett avsättande av svårföryngrade marker över huvud icke skulle låta sig göra inom ifrågavarande landsdelar. Jag förutsätter, såsom jag tidigare framhållit, att vid en framdeles skeende övergång till skogsvårdslagens principer viss mark måste såsom svårföryngrad fortfarande vara underkastad särskilda strängare bestämmelser. Den uppdelning av skogsmarken, som därvid kommer att ske, synes emellertid närmast böra få karaktären av en regionsindelning i stort, icke ett avskiljande från fall till fall av varje fastighets svårföryngrade mark. Förfaringssättet härvid torde, såsom Sveriges skogsägareförbund angivit, kunna bliva likartat med det, vilket nu användes vid avsättande av svårföryngrade skogar enligt skogsvårdslagen. Det torde också, på sätt jag redan i annat sammanhang erinrat, kunna förväntas, att med de ökade insikter rörande föryngringsproblemet, vilka från år till år förvärvas, större möjligheter än vi för när-

varande besitta skola något längre fram förefinnas för en tillfredsställande sådan regionsindelning, som nyss nämnts.

Ur anförda synpunkter synes mig nödvändigt, att tillsvidare såsom huvudregel obligatorisk utsyning, motsvarande den i lappmarkslagen stadgade, bibehålles beträffande samtliga här förevarande skogar eller i varje fall möjlighet annorledes beredes skogsmyndigheten att meddela föreskrifter av tvingande natur rörande sättet för avverkningarnas bedrivande.

Till det sagda kommer att, såsom minoriteten framhållit, utsyning torde innebära den effektivaste och enklaste formen för den kontroll, som för genomförande av avverkningarnas kvantitativa reglering får anses erforderlig. Majoritetsförslagets bestämmelser i sådant avseende synas, på sätt från åtskilliga håll erinrats, vara såväl otillräckliga för sitt ändamål som svåra att efterleva.

Ytterligare en anledning att bereda myndigheterna inflytande över sättet för avverkningarnas bedrivande uti ifrågavarande skogar utgör den omständigheten, att en betydande ökning i avverkningarnas omfattning kan väntas äga rum under den närmaste tiden efter den nya lagens ikraftträdande. Det är, såsom centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund erinrat, uppenbarligen av vikt att därvid tillses, att avverkningarna bliva utförda på ur skogsvårdssynpunkt mest lämpliga sätt. Centralrådet har vidare erinrat därom, att skogsägarna i lappmarkerna samt Särna och Idre socknar under de förhållanden, som hittills varit rådande, icke alltid kunnat förvärva det mått av skogliga kunskaper och erfarenhet, som tarvas för en rätt vård av dessa ofta mycket svårskötta skogar. Detta uttalande får givetvis ej tolkas såsom något underkännande av skogsägarnas lämplighet i och för sig att driva ett ändamålsenligt skogsbruk. Icke minst därigenom att skogsägarna genom skogarnas ställande under skogsvårdsstyrelsernas överinseende komma i åtnjutande av sagda styrelsers rådgivande och understödjande verksamhet, torde kunna förväntas, att såväl intresset för som förmågan att driva en god skogshushållning skall ytterligare utvecklas.

Sveriges skogsägareförbund har framhållit, att införandet av en friare skogslagstiftning skulle verka främjande på skogsvårdsintresset och därmed hava till följd, att rationella bståndsvårdsarbeten, såsom gallringar och därmed jämförliga huggningar, vilka icke kunde åläggas skogsägarna, komme till stånd i ökad omfattning. Ehuru förbundets anmärkning icke torde sakna fog, har den icke kunnat rubba den uppfattning i utsyningsfrågan, till vilken jag på nyss anförda skäl kommit. Jag vill i detta sammanhang nämna, att vissa undantag från eller lättnader i de nuvarande utsyningsreglerna enligt mitt förmenande böra i anslutning till vad minoriteten härutinnan föreslagit kunna medgivas. Till detta spörsmål torde jag emellertid få återkomma senare.

E) Åtgärder för återväxtens betryggande.

Såsom ett led i spörsmålet angående skogarnas föryngring ingår frågan om reproduktionsskyldighet. Sakkunniga hava varit eniga i den principiella uppfattningen, att åtgärder för återväxtens betryggande i huvudsaklig anslutning till stadgandena i skogsvårdslagen borde föreskrivas jämväl i fråga om fastig-

heterna under lappmarkslagen. De av sakkunniga härutinnan föreslagna bestämmelserna innebära väsentliga ändringar i vad nu gäller beträffande sagda fastigheter.

Lappmarkslagen. I lappmarkslagens 9 § stadgas, att i protokoll över utsyningsförrättning skall intagas uppgift på det utsynade virkesbeloppets storlek, de åtgärder för skogsvårdens befrämjande å utsyningsområdet, som blivit i avverkningsplan eller eljest föreskrivna såsom villkor eller angivna såsom behövliga, samt den tid, inom vilken föreskrivna åtgärder av dylikt slag skola vara vidtagna. Enligt lappmarkslagens 5 § andra stycket skola sådana skogsområden, där i följd av markens försumpning, brist på fröträd eller andra omständigheter naturlig återväxt är väsentligt försvårad, i avverkningsplan behandlas för sig. Beträffande berörda områden hade Norrländska skogsvårdskommittén i sitt förslag upptagit ett stadgande av innehåll, att erhållande av utsyning å dylikt område finge göras beroende av att trygghet vunnes för vidtagande av erforderliga åtgärder för återväxt därå. I det förslag till lappmarkslag, som genom proposition nr 69 förelades 1915 års riksdag, uteslöts detta stadgande, enär dess bibehållande, enligt vad föredragande departementschefen anförde, syntes kunna föranleda den misstolkningen, att, då fråga vore om annat område än nyssnämnda, vederbörande icke skulle vara berättigad att t. ex. för medgivande av förhöjning i den ordinarie utsyningen stadga såsom villkor, att åtgärder för återväxten vidtoges. Departementschefen erinrade, att enligt dåvarande praxis förhöjning kunde medgivas i den ordinarie avverkningen, därvid dock alltid krävdes, att fastighetsägaren förpliktade sig att vidtaga vissa skogsvårdsåtgärder å det område, där avverkningen skett. Departementschefens sålunda gjorda uttalanden lämnades av riksdagen utan erinran.

Av departementschefens yttrande framgår, att meningen icke var, att uteslutandet av det utav Norrländska skogsvårdskommittén föreslagna stadgandet skulle innebära någon ändring i den av kommittén föreslagna behandlingen av förenämnda ur återväxtsynpunkt ogynnsammare ställda områden. Lappmarkslagens bestämmelser torde alltså böra så tolkas, att beträffande ifrågavarande områden må, för erhållande överhuvud taget av utsyning, de åtgärder, som finnas erforderliga för tryggande av återväxt efter utförd avverkning, föreskrivas, medan däremot beträffande övriga marker dylika åtgärder kunna stadgas allenast såsom villkor för erhållande av förhöjning i det ordinarie avverkningsbeloppet.

Sakkunniga. Enligt de av sakkunniga i reproduktionshänseende föreslagna bestämmelserna skall skyldighet att vidtaga återväxtåtgärder inträda dels efter företagen avverkning, dels ock i vissa fall då skada uppkommit å skogen. Sakkunniga hava vidare i nära överensstämmelse med skogsvårdslagens föreskrifter föreslagit stadganden angående sättet för reproduktionsåtgärdernas bestämmande samt angående förfarandet vid verkställighet av de åtgärder, som sålunda beslutats.

Sakkunniga anföra, att olika meningar framkommit rörande frågan, huruvida tidpunkten vore inne för mera effektiva återväxtbestämmelser än de för närvarande gällande. Sakkunniga erinra, att från deras sida, som i detta hänseende varit tveksamma eller som besvarat frågan nekande, framhållits, att föryngringsbetingelserna i de inre delarna av Norrland och särskilt i lappmarkerna alltjämt vore för litet studerade och kända, samt att det vore obilligt att tvinga de enskilda skogsägarna till reproduktionsåtgärder, om vilkas effektivitet man ännu måste känna sig osäker. Emellertid framhålla sakkunniga häremot, att på en stor del av de föryngringshyggen, som årligen uppkomme på de enskilda skogarna i lappmarkerna och Särna—Idre, relativt enkla och billiga skogsvårdsåtgärder skulle kunna vidtagas till otvivelaktig nytta för föryngringen. I främsta rummet nämna sakkunniga härvid hyggesrensningar. För föryngringsarbeten av detta slag liksom även för markberedning, kulturer och dikningar finnes, enligt sakkunnigas förmenande, en fond av praktisk erfarenhet, vunnen under ett skogsvårdsarbete av delvis betydande mått såväl å de enskilda som å de allmänna skogarna. Sakkunniga anföra, att då förutsättningarna för skogsbrukets bedrivande inom områden av stor utsträckning i det övriga Norrland vore likartade med förutsättningarna för lappmarkerna samt Särna—Idre, det torde kunna sägas, att de åtgärder, som befunnits ändamålsenliga för återväxtens befrämjande i de förra, med framgång torde kunna tillämpas även i lappmarkerna och Särna—Idre. Riktigheten av detta antagande finna sakkunniga även prövad och bestyrkt av erfarenheten. Sakkunniga anföra emellertid vidare:

Under de två sista årtiondena har ett intensivt och i mycket epokgörande studium i de norrländska föryngringsfrågorna av vetenskapens och skogens män bedrivits. På grund härav kan man också våga påstå, att riktlinjerna för ett målmedvetet och effektivt skogsvårdsarbete i Norrlands och Dalarnas skogar särskilt med hänsyn till föryngringen hava väsentligen klarnat. På grund av den gjorda utredningen och vad här ytterligare framhållits föreslå sakkunniga, att i lagen intagas bestämmelser om reproduktionsskyldighet å de enskilda skogarna även i lappmarkerna och Särna—Idre. Sakkunniga vilja emellertid i detta sammanhang särskilt framhålla, att lagförslagets bestämmelser i allmänhet och jämväl bestämmelserna om återväxt endast gälla skogsmark och alltså icke avse sådan mark, som enligt bruklig skoglig terminologi är att anse såsom impediment, även om den är trädbevuxen.

Vid övervägande, vilken utsträckning denna skyldighet lämpligen bör givas, hava de sakkunniga icke ansett hinder möta att giva reproduktionsskyldigheten principiell likhet med den 1923 års lag innehåller. Emellertid finnes enligt de sakkunnigas mening särskild anledning att för nu ifrågavarande fastigheter beakta den begränsning med hänsyn till skogsbrukets bärighet, som skogsbrukets bedrivande i enlighet med sunda ekonomiska principer i allmänhet kräver ifråga om nedläggande av kostnader på återväxten.

Sakkunniga hava härefter till närmare behandling upptagit en del med reproduktionsskyldigheten sammanhängande spörsmål. Sålunda erinras, att, enligt 22 § skogsvårdslagen, samma lag icke äger tillämpning å försumpad skogsmark, där skogens tillväxt och återväxten uppenbarligen ej kunna utan

oskäliga kostnader tryggas genom särskilda åtgärder. Under framhållande av att frågan här gäller vad som i den skogliga terminologien benämnes försumpad skogsmark och icke impediment (myr), anse sakkunniga emellertid ett dylikt stadgande obehövligt. Sakkunniga anföra, att i de mera sällsynta fall, då det verkligen kunde påvisas, att en märkbar försumpningsprocess påginge — exempelvis genom översilning — som även kunde anses bliva påskyndad genom den utförda avverkningen, syntes det böra åligga skogsägaren att verkställa skyddsdikning eller upprensning av avlopp för vatten. Enligt sakkunnigas förmenande torde man likväl i de flesta fall icke kunna göra gällande, att försumpningen ökades genom den utförda avverkningen. Sakkunniga anföra härom vidare:

Sannolikt medför avverkningen i vissa fall en upptorkning av marken i stället för en ökad försumpning, i det att beståndets beskuggning av marken avlägsnas, varav följer högre direkt vattenavdunstning. Självföryngring inträder ofta ganska lätt just å försumpad skogsmark, och man har vanligen icke anledning antaga, att uppkommen föryngring icke skulle uppväxa till bestånd av den slutenhet och beskaffenhet, som kan anses nöjaktig med hänsyn till den odikade markens bonitet. Dikning av försumpad mark är i de flesta fall i själva verket tämligen meningslös, om den icke utföres i den omfattning, att en verklig bonitetsförbättring inträder. Men till en åtgärd, som direkt syftar till en sådan förbättring av boniteten, torde skogsägaren icke böra tvingas, därför att han verkställt avverkning på platsen. Härtill kommer, att om man undantager vissa försumpade marker från all reproduktionsskyldighet, en å dessa understundom nyttig hyggesrensning icke heller kan framtvingas.

Sakkunniga ansluta sig emellertid till den meningen, att en effektiv dikning av försumpad skogsmark, då denna mark efter sådan åtgärd ofta uppnår en mycket god bonitet, är en nyttig och ur produktionssynpunkt synnerligen önskvärd skogsvårdsåtgärd. Just därför att enligt sakkunnigas uppfattning sådana dikningar endast mera sällan kunna *åläggas* skogsägaren, synes det vara en angelägenhet av vikt, att de ändock i önskvärd utsträckning komma till stånd genom beviljande av bidrag från skogsvårdskassan eller statens skogsdikningsanslag.

Sakkunniga hava vidare berört spörsmålet huruvida, på sätt ifrågasatts då reproduktionsfrågan tidigare varit föremål för behandling, markerna ovan odlingsgränsen borde undantagas från reproduktionsbestämmelsernas tillämpning. Spörsmålet besvaras av sakkunniga nekande. Enligt sakkunnigas förmenande äro nämligen dessa marker i allmänhet efter avverkning otvivelaktigt i behov av vissa återväxtåtgärder, och då, såsom i det följande kommer att närmare beröras, sakkunniga föreslagit, att skälig nedsättning i reproduktionsskyldigheten finge ske, därest densamma bleve synnerligen betungande, anse sakkunniga anledning saknas att generellt undantaga ifrågavarande marker från reproduktionsplikt Däremot framhålla sakkunniga, att, såsom ifrågavarande skogar vore beskaffade och belägna, särskild anledning funnes att å dem vid reproduktionsskyldighetens utkrävande anlägga nyssnämnda skälighetsprövning.

Sakkunniga hava ansett, att reproduktionsskyldighet borde inträda ej blott efter avverkning till avsalu utan även efter avverkning för tillgodoseende av

husbehovet. I sin motivering anföra sakkunniga, att det måhända kunde synas hårt, i vissa fall, att skogsägarens reproduktionsplikt skulle inträda även om avverkningen skedde till husbehov. Sakkunniga finna det emellertid riktigt, att fasthålla principen om reproduktionsplikt, oavsett avverkningens ändamål. I fråga om husbehovsavverkning i större omfattning torde enligt sakkunnigas förmenande någon tvekan icke kunna råda om riktigheten av denna principiella ståndpunkt, och beträffande dylik avverkning i ringa omfattning anse sakkunniga, att den i regel kunde ordnas så, att något behov av särskilda reproduktionsåtgärder icke komme att förefinnas.

Såsom nyss nämnts hava sakkunniga föreslagit, att skälig nedsättning i reproduktionsskyldigheten finge ske, om denna eljest skulle bliva synnerligen betungande. Den föreslagna bestämmelsen saknar motsvarighet i skogsvårdslagen, i vidare mån än att enligt 10 § 2 mom. i sagda lag dylik nedsättning kan medgivas i fråga om återväxtåtgärder efter å skogsmark uppkommen skada, vilken ej orsakats av ägaren vare sig uppsåtligen eller genom åsidosättande av någon honom åliggande skyldighet och ej heller uppstått genom betning av hemdjur. Sakkunniga hava såsom skäl för den av dem förordade begränsningen av reproduktionsplikten anfört:

Virkesutbytet från avverkningarna å ifrågavarande fastigheter med deras i regel hopade förråd av gammal skog är i allmänhet i tekniskt avseende mindre värdefullt än å andra enskilda skogar. I allmänhet bliva därjämte flottningskostnaderna i lappmarkerna och Särna—Idre liksom i det norrländska inlandet i övrigt av naturliga skäl relativt höga. Särskilt gäller detta bivattendragen.

Vidare är att märka, att det nu framlagda lagförslaget till skillnad från 1923 års lag vilar på principen om kvantitativ reglering av avverkningen. Till den inskränkning i förfoganderätten till skogen, som därmed även i fortsättningen föreskrives, torde hänsyn böra tagas. Därvid bör särskilt erinras, att med begränsade avverkningsbelopp framförallt på de mindre fastigheterna ofta uppstå små hyggen, där föryngringsåtgärderna, räknade i kostnad per hektar, bliva relativt dyra.

I vissa fall kan virkesutbytet bliva synnerligen lågvärdigt, särskilt då avverkningen bedrivits i form av rensningshuggning å äldre hyggen, å vilka den enskilde med hänsyn till det tillämpade utsyningstvånget i vissa fall icke kan anses bära ansvaret för behovet av sådan rensning.

Det i stora delar av Norrland ännu allmänt förekommande gemensamhetsbetet utgör mångenstädes obestridligen ett för föryngringen i hög grad försvårande hinder. Då gällande lagbestämmelser icke kunna sägas lämna skogsägaren det skydd mot dylik skadegörelse av främmande kreatur, varpå han synes skäligen kunna göra anspråk, hava de sakkunniga ansett även detta förhållande böra föranleda, att han i vissa fall får möjlighet till beskärning av den reproduktionsplikt, som eljest skulle föreligga.

Frågan om gemensamhetsbete har föranlett ytterligare en olikhet i sakkunnigas förslag till reproduktionsbestämmelser, jämförda med motsvarande bestämmelser i skogsvårdslagen. Medan enligt sistnämnda lag skyldighet att vidtaga åtgärder för betryggande av nöjaktig återväxt föreligger efter skada genom såväl naturhändelse som betning av hemdjur och åverkan, hava sakkunniga ansett, att så länge staten tilläte gemensamhetsbete å skogen, ansvar icke skäligen kunde i regel utkrävas för genom betning uppkommen skada å område, där

allmän betning varit tillåten. Däremot hava sakkunniga icke funnit berörda synpunkt böra inverka begränsande på av dem föreslagen, från skogsvårdslagen hämtad föreskrift, att sedan ny skog uppvuxit å område, därå avverkning skett eller skada uppkommit, denna skog skulle vidmakthållas till dess densamma nått den utveckling, att den ej längre vore att räkna som plantskog.

De återväxtåtgärder, som enligt sakkunnigas åsikt i allmänhet kunna tänkas bliva i större eller mindre utsträckning ålagda skogsägarna, äro hyggesrensning (röjning), markberedning, kultur och dikning. Sakkunniga påpeka, att vid lagens tillämpning återväxtåtgärder och särskilt dyrbara sådana, icke borde utkrävas, när de på föreliggande mark vore till sin effekt otillräckligt kända. Inom sakkunniga har varit under överläggning, huruvida man borde lämna den naturliga föryngringen företräde framför kulturer. Sakkunniga hava beträffande denna fråga kommit till den uppfattningen, att i princip icke något företräde borde lämnas den ena eller andra formen för åstadkommande av återväxt. Härvid framhålla sakkunniga emellertid, att en annan sak naturligtvis vore, att i sådana fall, där man hade anledning antaga, att kulturer hade föga utsikt att lyckas, man måste tillvarataga möjligheterna för naturlig föryngring. Med hänsyn till biologiska förhållanden inom lappmarkerna samt Särna och Idre socknar torde man dock enligt sakkunnigas förmenande i allmänhet komma att söka tillgodogöra sig berörda möjligheter.

Bortsett från smärre formella olikheter, avvika majoritets- och minoritetsförslagets reproduktionsbestämmelser från varandra i allenast ett hänseende. *Majoriteten* har, i nära anslutning till stadgandet i 17 § skogsvårdslagen, föreslagit (29 §), att där avverkning företagits på sådant sätt, att återväxtåtgärder komme att erfordras i mer betydande omfattning eller till jämförelsevis hög kostnad, skogsvårdsstyrelsen skulle äga fordra ställande av säkerhet för de beräknade kostnaderna. Dylik föreskrift saknas i minoritetens förslag. I sin motivering till bestämmelsen i fråga framhåller majoriteten, att en viss tid måste förflyta efter det avverkning verkställts, innan återväxtåtgärder, särskilt kulturer, lämpligen borde vidtagas, och att enligt majoritetens förmenande denna tid komme på grund av biologiska förhållanden att utsträckas utöver vad som i regel vore fallet för landet i övrigt. Majoriteten anför, att då myndigheten under berörda tid icke kunde påkalla återväxtåtgärders vidtagande, det måste vara nödvändigt att lämna myndigheten möjlighet att säkerställa sig för eventuella reproduktionskostnader.

Minoriteten anför häremot följande:

Då vi för vår del icke ansett nödigt i förslaget upptaga nämnda bestämmelser, hör detta närmast samman med att vi funnit angeläget vara att skapa garantier för att avverkningarna utföras ej endast till riktiga belopp utan även så, att detta belopp lösgöres ur skogen på rätt sätt. Sistnämnda mål hava vi ansett oss kunna vinna enklast och bäst genom att fastighetsägarna åläggas att i regel ansöka om tillstånd till utförande av avverkning. Då detta tillstånd meddelas genom anvisning eller utsyning av skogssakkunnig person,

synes oss tillräcklig säkerhet erhållas för att föryngringssynpunkterna beaktas vid planläggningen av avverkningarna. Att därvid de naturliga föryngringsbetingelserna i första hand skola tillvaratagas torde vara påtagligt. Även i de fall, då skogsägaren eventuellt skulle vara angelägen att utföra kultur, synes försiktigheten bjuda, att — där möjlighet därtill föreligger — fröträd kvarlämnas å hygget, att detta begränsas till lämplig storlek o. s. v. Visserligen hava vi i 12 § 3 mom. intagit en bestämmelse, som innebär, att förrättningsmannen skall taga hänsyn till fastighetsägarens önskningar bl. a. med avseende å sättet för avverkningarnas utförande, men då därvid förutsatts, att dessa i så fall ej få strida mot en god skogsvårds fordringar, måste detta bl. a. anses innebära, att förrättningsmannen nogsamt beaktar och i första hand tillvaratager de naturliga föryngringsbetingelserna. Med hänsyn till nu omnämnda förhållanden, och då avverkningsplanerna verka begränsande på föryngringsytornas omfattning, synes oss icke erforderligt föreslå någon bestämmelse av den innebörd, som här avhandlats.

Tidigare förslag.

Frågan om införande av reproduktionsskyldighet beträffande de under lappmarkslagen lydande skogarna har tidigare varit föremål för statsmakternas prövning. Sålunda föreslogos i förut omförmälda *proposition nr 43 till 1927 års riksdag* reproduktionsbestämmelser, vilka väsentligen överensstämde med de av sakkunniga nu föreslagna. De huvudsakliga olikheterna voro följande: Bestämmelserna skulle icke äga tillämpning ovan odlingsgränsen samt ej heller beträffande sådan nedom samma gräns belägen försumpad skogsmark, där skogens tillväxt och återväxten uppenbarligen ej kunde utan oskäliga kostnader tryggas genom särskilda åtgärder. Reproduktionsskyldighet skulle ej gälla vid avverkning till husbehov. Begränsning av reproduktionsskyldighet finge medgivas, om densamma skulle bliva särskilt betungande, dels då det gällde vidmakthållande av plantskog dels ock då återväxtåtgärderna erfordrades i anledning av uppkommen skada å skogen. Däremot medgavs ej någon dylik begränsning beträffande åtgärder för åstadkommande av återväxt efter avverkning. Sistberörda förhållande torde sammanhänga därmed att enligt det genom sagda proposition framlagda förslaget avverkning som regel skulle få ske allenast efter myndighets tillstånd och utsyning, samt att tillstånd till avverkning i sådan omfattning, att särskilda åtgärder borde vidtagas för återväxtens betryggande, skulle få medgivas allenast om sådana åtgärder kunde utföras utan oskälig kostnad. Vidare torde i samband härmed böra ses ett i samma proposition upptaget, från skogsvårdslagens bestämmelser angående svårföryngrade skogar hämtat stadgande av innehåll, att i avverkningstillstånd förrättningsmannen skulle föreskriva de återväxtåtgärder, med vilkas vidtagande reproduktionsskyldigheten skulle anses fullgjord, samt den tid, inom vilken en var av berörda åtgärder skulle vara verkställd. I olikhet mot vad sakkunniga nu hävda gjordes därjämte i propositionen gällande, att ansvar för återväxtens betryggande borde föreligga jämväl då skada å skog orsakats genom betning av hemdjur. Vad angår frågan om skyldighet att ställa säkerhet för återväxtkostnader anslöt sig propositionen till den ståndpunkt, som nu intages i majoritetsförslaget.

Jag tillåter mig att i detta sammanhang erinra om 1927 års propositions förhistoria.

Såsom tidigare nämnts föreslog *domänstyrelsen* i skrivelse den 22 december 1923 bland annat sådan ändring i lappmarkslagen, att skyldighet stadgades för markägare att vidtaga reproduktionsåtgärder efter avverkning till avsalu i huvudsaklig överensstämmelse med motsvarande stadganden i skogsvårdslagen.

I yttrande över domänstyrelsens skrivelse anförde *Sveriges skogsägareförbund* bland annat följande.

Det rådde icke något som helst tvivel därom, att icke direkta åtgärder för anskaffande av återväxt vore synnerligen behövliga inom Norr- och Västerbottens läns lappmarker. Hade förhållandet varit sådant, att inom sagda område metoderna för uppdragandet av återväxten varit lika säkra och beprövade som inom landets övriga delar, så hade givetvis icke något skäl förelegat att icke till lappmarken utsträcka den reproduktionsskyldighet, som gällde för skogsägarna i rikets övriga delar. Den omständigheten, att lappmarkslagen stadgade utsyningstvång, borde naturligtvis icke i och för sig utgöra det minsta hinder för att lagen även skulle kunna omfatta betryggande återväxtföreskrifter. Ett reellt hinder mot en sådan utvidgning av lagen låge däremot i att några verkligt pålitliga metoder för uppdragandet av återväxten i de båda nordliga länens lappmarker dessvärre ännu icke vore kända. Man torde få erkänna, att föryngringsproblemet för Norr- och Västerbottens läns lappmarker ännu långt ifrån vore löst. Om man undantoge de gynnsammaste och mest lättföryngrade lokaliteterna, vore förhållandet snarare det, att varken vetenskapsmännen eller praktici på det skogliga området ännu kunnat anvisa några verkligt pålitliga, under alla förhållanden bäriga metoder för återväxts uppdragande i dessa landsdelar. Förbundet kunde därför ej tillstyrka, att full reproduktionsskyldighet enligt skogsvårdslagen infördes efter alla avverkningar i lappmarken. Svårigheten att därstädes med framgång utföra skogsodling omöjliggjorde en sådan bestämmelse. Däremot torde det böra tagas under övervägande, om icke redan nu ett första steg på den av domänstyrelsen föreslagna vägen skulle kunna tagas på det sätt, att i lappmarkslagen inrymdes föreskrift, att efter avverkning jordägaren skulle vara skyldig utföra sådana åtgärder, som skäligen kunde påfordras till befrämjande av uppkomsten av naturlig återväxt.

Beträffande reproduktionsföreskrifterna i skogsvårdslagen framhöll förbundet särskilt, att stadgandet i 9 § andra punkten av lagen, enligt vilket jordägaren vore skyldig vidmakthålla uppkommen återväxt, tills densamma nått den utveckling, att den ej längre vore att räkna såsom plantskog, i varje fall icke kunde tillämpas i lappmarkerna, så länge gemensamhetsbete bedrevs därstädes.

I skrivelse den 3 april 1925 bemötte *domänstyrelsen* skogsägareförbundets yttrande samt utvecklade vidare sina synpunkter.

Domänstyrelsen föreslog bland annat, att vissa områden, däri särskilda svårigheter mötte för erhållande av återväxt borde undantagas från reproduktionsskyldighet. Så borde enligt styrelsens förmenande ske med skogar, belägna ovan odlingsgränsen, ävensom med annan skogsmark, som vore av skyddsskogs natur eller å vilken, på grund av försumpning, jordmånens ringa produktionsförmåga eller exponerat läge skogens föryngring ej kunde tryggas utan oskäliga kostnader. Vidare anförde styrelsen, att med hänsyn till de stora skogsanslag, som tilldelats fastigheterna under lappmarkslagen, samt sättet för husbehovsavverkningens utförande och den rätt långa föryngringstid, som man under alla förhållanden måste räkna med, det för det dåvarande

knappast torde vara erforderligt att utsträcka reproduktionsskyldigheten att gälla jämväl avverkning för husbehov.

Den i 9 § av skogsvårdslagen upptagna regeln, att uppkommen skog skulle vidmakthållas, till dess den nått den utveckling, att den ej längre vore att räkna såsom plantskog, borde enligt domänstyrelsens förmenande, såsom synnerligen viktig för skogarnas framtid, upptagas även i lappmarkslagen. Emellertid föreslog styrelsen, att undantag från denna regel skulle kunna medgivas, om skyldigheten uti ifrågavarande hänseende bleve synnerligen betungande. Dylika fall kunde, menade styrelsen, föreligga vid skadegörelse av beteskreatur och renar samt vid angrepp av snöskyttesvampen. Att såsom skogsägarförbundet driva den satsen, att förenämnda skyldighet ej alls skulle kunna påläggas skogsägarna i lappmarkerna, så länge gemensamhetsbete där finge äga rum, ansåg styrelsen däremot falla på sin egen orimlighet. Styrelsen erinrade, att dylik skyldighet påvilade skogsägarna inom Jämtlands och Västernorrlands län samt inom Norrbottens och Västerbottens läns kustland, inom vilka trakter gemensamhetsbete bedreves i minst samma omfattning, som inom lappmarkerna.

I anledning av skogsägarförbundets yrkande, att reproduktionsskyldigheten skulle inskränkas till åtgärder för främjande av naturlig återväxt, anförde styrelsen bland annat, att en dylik inskränkning icke kunde av styrelsen tillrådas. Den skulle enligt styrelsens förmenande hava till följd, att olika meningar städse skulle uppstå därom, huruvida naturlig återväxt vore möjlig att erhålla på den eller den platsen, dels ock verka därhän, att på i övrigt lättföryngrad mark, där bristen på fröträd omöjliggjorde naturlig föryngring, markägaren kunde undandraga sig de ej särskilt betungande kostnaderna för hyggets besåning. Emellertid hemställde styrelsen om upptagande av föreskrift, att avverkning skulle planeras och utföras så, att alla förutsättningar för erhållande av föryngring på naturlig väg tillvaratoges.

Yttranden i anledning av sakkunnigas betänkande.

I flertalet av de yttranden, vilka avgivits i anledning av sakkunnigas förslag, har reproduktionsfrågan icke särskilt berörts. Vederbörandes ståndpunkt torde i dessa fall få anses framgå av den tillkännagivna allmänna inställningen till förevarande lagstiftning. På sina håll har emellertid frågan blivit föremål för en något närmare behandling.

Domänstyrelsen.

Domänstyrelsen åberopar sålunda professor Hesselmans i annat sammanhang omförmälda uttalande till sakkunniga rörande de vid skogsförsöksanstalten pågående undersökningarna av lappmarksskogarnas föryngringsförhållanden samt anför i anslutning härtill, att det syntes styrelsen som om tills vidare i avvaktan på anstaltens resultat åtgärderna att föryngra de lappländska skogarna borde praktiskt inriktas på att följa naturens anvisningar och i huvudsak bygga på naturlig föryngring. Ytterligare anför styrelsen, att styrelsen visserligen i princip anslöte sig till sakkunnigas uppfattning om skyldighet för avverkare att svara för säkerställande av återväxt, men att, då styrelsen utginge från, att under den övergångstid, varunder det överåriga skogskapitalet på lappmarksskogarna borde exploateras, utsyningarna komme att verkställas av fackligt utbildad personal och, där utsyningarna avsåge föryngringshuggning, inställas på ett tillvaratagande av alla förutsättningar för en sådan, det syntes styrelsen som om nyssberörda princip borde för sagda tid utformas att avse allenast sådana efter avverkningen erforderliga åtgärder som hyggesröjning, vattenavledning och annan markvård.

Jägmästarna i Särna och Idre revir samt t. f. överjägmästaren i Dalarnas distrikt.

Jägmästarna i Särna och Idre revir förmena, att det icke borde kunna åläggas markägarna att vidtaga andra reproduktionsåtgärder än markberedning och röjning samt utveckla denna sin åsikt sålunda:

Det framgår av hittills vunnen erfarenhet — många misslyckade kulturer å lappmarksskogarna — att det icke är möjligt att ålägga markägaren någon skyldighet utföra kulturarbeten i form av sådd eller plantering å dessa områden, där återväxtens åstadkommande, såvitt man nu kan bedöma, uteslutande är beroende av ett lämpligt utsyningsförfarande. Den enda åtgärd, som efter verkställd avverkning med fördel skulle kunna företagas för påskyndande och upphjälpande av föryngringen torde vara, att — såsom hittills skett — företaga markberedning och röjningsåtgärder. Dessa arbeten, som knappast betinga några större kostnader, skulle lämpligen genom lagen åläggas vederbörande markägare, så mycket mera som kontrollen av här avsedda åtgärder icke kommer att bereda samma svårigheter, som eftersynen av sådd eller planteringsåtgärder. En markberedning och röjning är nämligen inom dessa områden — utöver stämplingsförfarandet — den enda möjliga ekonomiskt bäriga åtgärden med hänsyn till de sällan förekommande fröåren och markens i stort sett ringa benägenhet för gräsbindning.

Tillförordnade överjägmästaren i Dalarnas distrikt, Martin Rasch, förklarar sig i huvudsak ansluta sig till nyss återgivna anförande med tillägg dock att även dikning av försumpad skogsmark och med plantskog beväxta bättre myrar samt rensning av igenväxta och försumpade bäckar borde kunna åläggas markägare.

Kommunalfullmäktige i Malå.

Kommunalfullmäktige i Malå anföra, att då befolkningen — visserligen väl i allmänhet mera med tanke på rättigheterna än skyldigheterna — krävt införande av skogsvårdslagen, så vore egentligen intet att anmärka i fråga om den av sakkunniga föreslagna reproduktionsskyldigheten. Emellertid anse fullmäktige, att bestämmelserna säkerligen komme att verka betungande i förhållande till de nuvarande. I varje fall borde enligt fullmäktiges förmenande reproduktionsskyldigheten begränsas till åtgärder för naturlig återväxt.

Sveriges skogsägareförbund.

Sveriges skogsägareförbund har icke något att erinra gentemot de av sakkunniga föreslagna reproduktionsbestämmelserna. Förbundet anför i denna fråga följande:

Förbundet vill först uttala, att det anser tillämpandet i lappmarken av effektiva lagstadganden till återväxtens betryggande önskvärt. Lagstiftningen bör i varje fall syfta till införandet av en rationell skogsvård, och i en dylik ingår återväxtens tryggande såsom en oeftergivlig del. Likaså får förbundet framhålla, att reproduktionsbestämmelserna i skogsvårdslagen i stort sett torde vara lämpade för lappmarken. Man torde få förutsätta, att de myndigheter, i vilkas händer tillämpningen av berörda lagbestämmelser läggas, handhava sin uppgift med klokhet och gott omdöme. De biologiska förhållandena samt skogsbrukets relativt svaga bärkraft i lappmarken orsaka, att arbetena till återväxtens betryggande därstädes stundom måste bliva av annan art än i landets sydligare delar.

Departementschefen.

Lappmarkslagens avsaknad av uttryckliga och verksamma reproduktionsbestämmelser torde vara en av denna lags väsentligaste brister. Såsom nämnts kunna för närvarande vad angår skogsmark med normala återväxtför-

hållanden vidtagande av återväxtåtgärder föreskrivas allenast såsom villkor för erhållande av förhöjning i det ordinarie avverkningsbeloppet. Beträffande åter skogsmark, där till följd av markens försumpning eller brist på fröträd eller andra omständigheter naturlig återväxt är väsentligt försvårad, må visserligen utförande av erforderliga reproduktionsåtgärder föreskrivas såsom villkor för erhållande överhuvud taget av utsyning. Emellertid saknas bestämmelser om hur föreskrivna åtgärder skola verkställas. Att en ändring av lappmarkslagen i förevarande hänseenden är av behovet påkallad har heller icke bestritts av någon, som haft att taga ställning till detta för en rationell skogsvård betydelsefulla spörsmål.

Angående omfattningen av den reproduktionsskyldighet, som sålunda torde böra införas beträffande enskildas skogar inom lappmarkerna samt Särna och Idre socknar, ansluter jag mig helt till sakkunnigas förslag. Någon erinran mot sagda förslag i berörda hänseende har icke heller i de avgivna yttrandena gjorts i vidare mån än att vissa betänkligheter anförts mot möjligheten att föreskriva andra reproduktionsåtgärder än sådana, som vore ägnade att underlätta den naturliga föryngringen. Visserligen torde enligt min mening i första rummet både böra eftersträvas och i många, ja kanske de flesta fall, kunna ernås föryngring genom självsådd, men jag finner dock vad i denna fråga andragits icke vara av den beskaffenhet, att till följd därav skogsvårdsstyrelserna böra uteslutas från varje befogenhet att i förekommande fall föreskriva även kulturåtgärder. Jag vill åberopa vad domänstyrelsen år 1925 anförde i anledning av Sveriges skogsägareförbunds då gjorda invändningar mot genomförande av reproduktionsskyldighet, omfattande jämväl skogsodling; eller att en inskränkning av sagda skyldighet till åtgärder för främjande av naturlig återväxt skulle verka därhän, att på i övrigt lättföryngrad mark, där bristen på fröträd omöjliggjorde naturlig föryngring, markägaren kunde undandraga sig de ej särskilt betungande kostnaderna för hyggets besåning. Numera har också skogsägareförbundet frånträtt sin år 1925 intagna ståndpunkt. Vidare torde jag i detta sammanhang få erinra om den möjlighet, som enligt sakkunnigas förslag föreligger till begränsning av reproduktionsskyldigheten i fall, där den skulle bliva synnerligen betungande, ävensom till den garanti mot alltför kostsamma återväxtåtgärder, som torde ligga däri, att enligt det av mig förordade förslaget avverkning som regel får företagas allenast efter tillstånd av skogsvårdsmyndigheten och enligt av sakkunnig person givna direktiv. Emellertid vill jag understryka vad sakkunniga framhållit, att återväxtåtgärder och framför allt dyrbara sådana icke böra utkrävas, när de på den mark, varom fråga är, äro till sin verkan otillräckligt kända.

Vad angår frågan huruvida i anslutning till skogsvårdslagens bestämmelser skogsvårdsstyrelsen bör äga att av vederbörande avverkningsföretagare fordra säkerhet för återväxtkostnader, biträder jag vad minoriteten härutinnan anfört. Något stadgande i enlighet med det av majoriteten i förenämnda hänseende föreslagna synes sålunda icke böra upptagas.

F) Myndighet för lagens handhavande.

Jag torde nu få övergå till spörsmålet om den myndighet, åt vilken handhavandet av den ifrågasatta nya lagen lämpligen bör anförtros.

Lappmarkslagen. Såsom redan angivits stå för det närvarande här avsedda skogar under skogsstatens överinseende. Kostnaderna för lappmarkslagens handhavande bestridas, såsom jämväl tidigare nämnts, ur domänfonden, som emellertid erhåller ersättning härför dels genom särskilda av vederbörande förrättningssökande erlagda utsyningsavgifter, dels ock genom statsanslag.

Enligt av sakkunniga lämnade uppgifter hava utsyningsavgifterna under åren 1926—1929 uppgått till i medeltal för år närmare 78,000 kronor. Beräkningen av anslagsbeloppen grundades före år 1926 därå, att domänfondens kostnader för lappmarkslagens handhavande beträffande skogar i lappmarkerna samt Särna och Idre socknar ansågs motsvara 40 procent av de avlöningar och dyrtidstillägg, som utgingo till skogsstatspersonalen i de revir, där dylika skogar funnos. Efter av domänstyrelsen verkställd utredning har emellertid från och med år 1926 beräkningen skett efter ett procenttal av 25 i stället för 40. Efter dessa grunder har 1931 års riksdag för budgetåret 1931—1932 anvisat för ifrågavarande ändamål att använda under kalenderåret 1931, jämte utsyningsavgifter, beräknade till 90,000 kronor, dels ett ordinarie förslagsanslag, avseende avlöningar, å 370,700 kronor, dels ock ett extra förslagsanslag, avseende dyrtidstillägg, å 47,000 kronor, eller anslag å tillhopa 417,000 kronor. I statsverkspropositionen till 1932 års riksdag hava utsyningsavgifterna beräknats till 84,000 kronor samt äskats såsom ordinarie förslagsanslag till avlöningar enahanda belopp som för innevarande budgetår eller 370,700 kronor och såsom extra förslagsanslag till dyrtidstillägg, beräknade för första halvåret 1932 efter 12 procent och därefter efter 11 procent, 41,000 kronor, eller tillhopa 411,700 kronor.

Sakkunniga. Sakkunniga, med undantag av friherre Hermelin, hava föreslagit, att handhavandet av den nya lagen skulle ankomma på skogsvårdsstyrelser. Sakkunniga anföra härutinnan inledningsvis följande:

Vid omarbetningen av den nuvarande lagstiftningen för de enskilda skogarna inom lappmarkerna och Särna—Idreområdet hava sakkunniga strävat efter att åstadkomma en stegrad intensitet i skogsvården. Uppenbart är emellertid, att detta icke kan åstadkommas enbart genom lagföreskrifter. Härtill fordras jämväl, att skogsägarna komma till insikt om skogsvårdens betydelse samt att hos dem väckes ett verkligt skogsvårdsintresse. Men för att så skall ske, kräves upplysningsverksamhet. De sakkunniga utgå därför ifrån, att den myndighet, som får sig anförtrott att handhava lagen, också skall verka såsom undervisande och för skogsvården intresseväckande organ. Vid ställningstagandet till frågan vilken organisationsform, som bör användas, har man därför ej endast att taga i betraktande ekonomiska och praktiskt-administrativa förhållanden, utan jämväl att tillse, att myndigheten blir så organiserad, att den även nöjaktigt kan fylla sin uppgift att verksamt bidraga till skogsvårdsintressets höjande. En organisation, som bättre än andra äger förutsättningar att åstadkomma ett dylikt resultat, bör, nationalekonomiskt sett, även om den skulle föranleda en något ökad kostnad, anses vara förmånligare än en organisation, som visserligen är något billigare men så utformad, att den allenast förmår övervaka, att lagens restriktiva bestämmelser ej överträdas, men intet eller föga därutöver.

Sakkunniga erinra i fortsättningen, att den Norrländska skogsvårdskommittén i sitt år 1912 avgivna betänkande föreslagit sådan arbetsfördelning mel-

lan skogsstatens olika tjänstemän, att skötseln av kronans skogar, å ena, och tillsynen över de enskildas skogsvård uti ifrågavarande trakter, å andra sidan, komme att uppdragas åt olika tjänstemän. För tillsynen över de enskilda skogarna hade kommittén föreslagit inrättande av två särskilda tjänstemannaklasser, skogsingenjörer och skogsinspektörer. Vidare hade kommittén — av anförda skäl, bland annat, att så länge ledningen utav en förvaltning med det omfång, som statens skogsadministration hade, vore sammanförd med överinseendet över tillämpningen av lagar rörande enskildas skogshushållning, det utan vidare förklaring torde vara givet, att ett av de båda uppdragen måste bliva ställt i andra hand — föreslagit, att domänstyrelsens göromål med avseende å de enskilda skogarna skulle överflyttas på ett inom jordbruksdepartementet inrättat skogskontor.

Efter att hava framhållit, att vid utformandet av en lämplig organisation för den nya lagens handhavande tre olika utvägar kunde tänkas, nämligen antingen ett bibehållande av det nuvarande systemet med tjänstemän, som både hade att övervaka skötseln av de enskilda skogarna och att förvalta statens skogsegendomar, eller också ett system, uppbyggt på en särskild tjänstemannakår för de enskilda skogarna, eller slutligen en kombination av båda förenämnda system d. v. s. en partiell uppdelning av lagens tillämpningsområde inom respektive län på sådant sätt, att inom vissa geografiskt begränsade trakter nuvarande ordning bibehölles, under det att inom andra områden särskild personal anställdes för tillsynen över de enskilda skogarna, anföra sakkunniga bland annat följande:

När 1912 års norrländska skogsvårdskommitté kom till den slutsatsen, att det icke vore lämpligt att fortfarande ålägga den skogsstatspersonal, som hade sig anförtrott att sköta statens skogar, att jämsides därmed handhava skogslagen för de enskilda skogarna, grundade kommittén denna sin uppfattning huvudsakligen på den olikhet i själva arbetets art, som förefunnes mellan skötseln av kronoskogarna samt övervakandet av skogsskötseln å de enskilda skogarna. Detta skäl synes de sakkunniga ännu vara bärande. Men än mer avgörande för de sakkunniga, när de gått in för att med avseende å de olika slagen skogar tillstyrka ett särskiljande i organisationshänseende, har varit den synpunkten, att revirtjänstemännens *huvudsakliga* uppgift måste bliva att sköta statsskogarna och att från dessa avvinna högsta möjliga avkastning. De komma därför alltid av naturliga skäl att få sitt *huvudintresse* fäst vid statens skogar. Mer eller mindre medvetet kommer arbetet för den enskilda skogsskötseln i andra rummet. Dessutom kommer den arbetskoncentration, som måste krävas för ett framgångsrikt arbete, att riskeras genom den mångfald av uppgifter, som komma att åvila revirförvaltarna, om dessa allt fortfarande skola syssla med skötseln av de enskilda skogarna. Principiellt synes det vara riktigast, att skogsstatens personal befrias från tillsynen över de enskilda skogarna för att bliva i tillfälle att helt få ägna sig åt den viktiga uppgiften att sköta och på ett för det allmänna inkomstbringande sätt förvalta kronans värdefulla skogsegendomar.

En ytterligare omständighet, som torde böra andragas i detta sammanhang, är, att ett framgångsrikt arbete för den enskilda skogsvården fordrar av vederbörande tjänstemän en speciell läggning att kunna intressera och rycka med sig skogsägaren. En sådan förmåga har mindre betydelse för de tjänstemän, som i huvudsak hava sig en ekonomisk skogsförvaltning anförtrodd. Vid tillsättandet av revirförvaltartjänster i lappmarkerna torde emellertid de egenska-

per, som göra en tjänsteman mer lämplig att handhava tillsynen över de enskilda skogarna, näppeligen komma att lämnas företräde framför andra intjänade meriter.

Vad härefter beträffar påståendet, att en uppdelning av arbetet efter dess art på olika tjänstemän skulle verka fördyrande på lagens handhavande, vilja de sakkunniga framhålla, att även om så bleve förhållandet, har man anledning förvänta, att den arbetskoncentration, som en uppdelning av arbetsuppgifterna måste medföra, skall giva ett kvalitativt bättre arbetsresultat. En dylik arbetskoncentration är för övrigt påkallad i samma mån som möjligheterna för bedrivandet av intensivt skogsbruk ökas. Man torde vidare hava anledning antaga, att, i den mån intensiteten i statens skogsskötsel i lappmarkerna med tiden stiger, en viss arbetsfördelning mellan tjänstemännen icke kommer att kunna i praktiken undvikas. Den fast anställda revirpersonalen torde säkerligen allt mer bliva upptagen med arbetena på statens skogar och arbetet på hemmansskogarna komma att överlämnas till extra personal. Härigenom komma återigen resorna för såväl den fast anställda som den extra personalen att bliva längre och dyrbarare, än vad en strängt genomförd geografisk uppdelning av skogsstatstjänstemännens arbeten egentligen borde påkalla. I övrigt torde kunna påpekas, att kommunikationerna avsevärt förbättrats inom de trakter här är fråga om, varför kostnaderna för de eventuellt ökade resorna icke torde bliva på något sätt anmärkningsvärda.

Enligt sakkunnigas mening torde icke någon tvekan böra råda därom, att tillsynen över de enskilda skogarna bör anförtros åt en särskild personal, som får detta värv till sin direkta och närmaste uppgift.

Sakkunniga övergå härefter till frågan, huruvida personalen för tillsyn över de enskilda skogarna borde inrymmas under domänverket eller organiseras såsom en särskild institution i likhet med vad som skett beträffande skogsvårdsstyrelserna. Till utrönande av det inflytande, ett frigörande av skogsstatspersonalen från arbetet med de enskilda skogarna skulle utöva på skogsstatens rekryteringsförhållanden hava sakkunniga härom inhämtat domänstyrelsens yttrande.

Domänstyrelsen har i skrivelse till sakkunniga den 26 april 1929 anfört i huvudsak följande:

Domänstyrelsen, som ansett sig i ärendet böra höra de överjägmästare, vilkas distrikt berördes av den ifrågasatta utredningen, får härmed lämna en sammanfattning av de avgivna yttrandena. Enligt överjägmästarnas uppfattning skulle ett realiserande av förutsättningen för utredningen resultera uti att följande skogsstatspersonal måste entledigas, nämligen 2 ordinarie jägmästare, 9 e. o. jägmästare, 21 extra jägmästare med en årlig tjänstgöringstid av 7 månader, 31 ordinarie kronojägare, 12 e. o. kronojägare samt 12 extra kronojägare med en årlig tjänstgöringstid av 6 månader. Vid avgivandet av dessa beräkningar hava överjägmästarna i regel utgått från viss tidsstatistik angående personalens sysselsättande med olika arbetsuppgifter samt framhållit, att den teoretiskt verkställda utredningen givit vid handen, att ett ej ringa antal ytterligare befattningshavare av skilda kategorier borde kunna lösgöras. Överjägmästarna hava emellertid icke för sin del velat ifrågasätta denna ytterligare indragning av personal med hänsyn till skogsvårdens krav beträffande kronoparkerna inom de skilda förvaltningsområdena. Domänstyrelsen, som med hänsyn till den föreliggande frågans rätt så ovissa och outredda läge icke för närvarande vill taga bestämd ståndpunkt till huruvida ytterligare personal utöver den av överjägmästarna föreslagna bör kunna indragas, därest lappmarkslagens tillämpning avlyftes från domänverket, vill emellertid hålla för tro-

ligt, att personalindragningen icke kommer att stanna vid den av överjägmästarna här ovan i siffror beräknade. Överjägmästarna och jägmästarna hava nämligen funnit sin uppgift i fråga om åstadkommande av ovanberörda utredning begränsad till respektive tjänstgöringsområden. Betraktar man åter lappmarken såsom en enhet, är det icke uteslutet, att ytterligare personalindragning kan ifrågakomma under nämnda förutsättning. Enligt av styrelsen verkställd utredning synes den utav överjägmästarna till indragning föreslagna personalen uppbära en årlig avlöning av sammanlagt c:a 330,000 kronor. I detta belopp ingår icke resepenningar eller dagtraktamenten. För närvarande erhåller domänverket såsom ersättning för befattningstagandet med lappmarkslagen årligen c:a 520,000 kronor i form av dels visst statsanslag, dels utsyningsavgifter för virke utstämplat i skogar under sagda lag. Hade det varit möjligt att i motsvarande omfattning, som skogsstatens arbetsbörda med lappmarkslagens handhavande avlyftes, frigöra sig från övertalig arbetskraft, borde rent teoretiskt sett, genom ifrågasatt åtgärd och ersättningsbeloppets slopande, domänverkets ekonomi ur ren budgetsynpunkt icke påverkas. Så blir emellertid i realiteten icke fallet, enär domänverket nödgas behålla viss personal, till vars avlöning styrelsen ej vidare skulle erhålla bidrag genom nyssberörda anslag och utsyningsavgifter. — Långt mera betydelsefulla än dessa ekonomiska konsekvenser av domänverkets frigörande från lappmarkslagens tillämpning anser emellertid styrelsen följderna ur administrativ synpunkt bliva, ty även om man, vilket styrelsen finner vara absolut ofrånkomligt, skulle från verket helt skilja det personalbestånd, som överjägmästarna under förut angiven förutsättning ansett bliva övertaligt, kommer rekryteringen av såväl den förvaltande som i synnerhet den bevakande personalen att högst menligt därav påverkas. De redan nu synnerligen dåliga befordringsförhållandena inom skogsstaten skulle härefter bliva till den grad svåra, att i en del fall tjänsteinnehavare vid uppnådda 65 levnadsår icke skulle kunna erhålla full pension, enär anställning i statstjänst vunnits så sent, att föreskrivna minimitjänsteår icke kunna erhållas. Detta ur personalens synpunkt. Ur verkets synpunkt skulle emellertid den stora olägenheten uppkomma, att den tjänsteförrättande personalen till övervägande del bestode av personer med betydligt framskriden ålder, vilka icke kunde förutsättas i den utsträckning, som är erforderlig särskilt för det förvaltningsarbete, som här är i fråga, besitta såväl kroppslig som andlig vigör. Rent ekonomiskt torde också en sådan ordning medföra, att särskilt de extra ordinarie tjänstemännen i oproportionerligt hög grad under en lång följd av år skulle kvarstå i högsta löneklassen.

De betänkligheter, domänstyrelsen framställt, hava sakkunniga icke funnit vara av den natur, att de kunde anses utgöra hinder för inrättande av en organisation för lagens handhavande av sådan beskaffenhet, att densamma icke vore direkt avhängig av domänverket. Sakkunniga utveckla sina synpunkter sålunda:

En dylik anordning synes i verkligheten ingalunda behöva medföra de konsekvenser för verkets personal, som domänstyrelsens utredning kan giva anledning att befara. De sakkunniga utgå nämligen ifrån såsom helt naturligt, att en ny organisation skulle hos sig med fördel inrangera en stor del av den personal, som inom domänverket skulle bliva övertalig. I övrigt torde böra framhållas, att de nackdelar av övergående natur, som kunna beräknas uppstå vid övergång från en organisationsform till en annan, icke böra tillåtas förhindra en dylik övergång, om man därmed vinner avsevärda fördelar av bestående natur för såväl de enskilda som det allmänna.

Ytterligare vilja sakkunniga framhålla, att även om man har anledning för-

vänta ett intresserat arbete av en särskild skogsstatstjänstemannakår, vilken skulle hava sig ålagd att handhava en skogslag i lappmarkerna och i Särna och Idre socknar, man dock har all anledning förmoda, att dessa tjänstemän, såväl av högre som lägre grad, skulle betrakta sina befattningar såsom etapper till förvaltaretjänster inom skogsstaten och, så snart tillfälle gåves, söka sig till andra skogsstatsbefattningar av förvaltningsnatur. Man skulle således riskera, att alltför täta ombyten av distriktstjänstemännen skulle komma att verka störande på det goda samarbetet med befolkningen. De sakkunniga vilja i detta sammanhang ej underlåta att omnämna, att de under sina resor i lappmarkerna och i Särna—Idreområdet fingo intryck av att missnöjet med lappmarkslagen till stor del härflöte från det sätt, varpå lagen tillämpats av statens organ. Visserligen har denna tillämpning under senare tid gjorts betydligt smidigare och tjänstemännen synas i allmänhet hava, så långt de ansett sig kunna, sökt tillmötesgå skogsägarnas önskningar vid utsyningarna, men minnena från en tidigare mer byråkratisk tillämpning av lagen leva dock i allmänhet kvar och göra tanken på fortsatt statsförmynderskap under domänverkets personal mindre tilltalande. Denna uppfattning tog sig understundom uttryck vid de möten, som de sakkunniga under ovanberörda resor höllo med skogsägarna, ehuruväl även uttalanden i motsatt riktning förekommo.

Vad slutligen beträffar möjligheten för domänverket att under sommarhalvåret uppbringa nödigt antal extra tjänstemän, så förmena de sakkunniga, att även annan myndighet än domänverket genom vissa praktiska anordningar lika väl skall kunna uppbringa denna erforderliga extra personal. I detta hänseende kan påpekas möjligheten att åvägabringa ett periodiskt utbyte av tjänstemän mellan tumningsföreningarna i länet och skogsvårdsmyndigheten. Ett dylikt utbyte, som sedan några år ägt rum mellan skogsvårdsstyrelsen och tumningsföreningar i Västerbottens läns kustland, har medfört fördelar för alla de däri intresserade, såväl organisationer som tjänstemän.

I och med det att skogslagstiftningen från att i huvudsak endast verka återhållande på avverkningarnas storlek övergår till att syfta till ett mera effektivt befordrande av god skogsvård, måste enligt de sakkunnigas mening organisationsformen så ordnas, att lagens handhavande överlämnas åt en personal, som mer konstant och med odelat intresse ägnar sig åt de uppgifter, som föreligga. Detta är första villkoret för att arbetsresultaten skola bliva goda. Ett ytterligare villkor för ett gott arbetsresultat är att denna personal vinner skogsägarnas fulla förtroende. Man kan därvidlag icke bortse ifrån att en institution, där skogsägarna hava egna representanter, måste hava bättre förutsättningar för ett framgångsrikt samarbete med skogsägarna än en rent statlig myndighet.

Såsom framgår av vad sakkunniga nu anfört, kunna de sakkunniga icke förorda det tredje alternativ för organisationsfrågans lösning, som tidigare omnämnts, eller att göra en partiell uppdelning av lagens tillämpningsområde inom respektive län på så sätt, att inom vissa geografiskt begränsade trakter, där kronans egendomar upptoge den övervägande arealen, tillsynen över de enskilda skogarna skulle handhavas av revirförvaltarna, under det att i övrigt övervakandet skulle uppdragas åt särskilda tjänstemän.

Med den ståndpunkt sakkunniga i föreliggande fråga intagit, finnes ingen anledning att icke, när den organisationsform, skogvårdsstyrelserna utgöra, hittills visat ett synnerligen gott resultat, jämväl härvidlag använda sig av denna. Skogsvårdsstyrelseorganisationen äger förutsättningar att i sin verksamhet för införande av god skogsvård å enskilda skogar nå goda resultat på grund av det sätt, varpå ledamöterna utses och styrelsen funktionerar. Skogsvårdsstyrelsernas verksamhet har också blivit allt mer uppskattad bland skogsägarna.

Sakkunniga hava funnit uppenbart, att de under lappmarkslagen lydande skogarna inom Västerbottens, Norrbottens och Kopparbergs län icke borde stå under tillsyn av en gemensam skogsvårdsstyrelse, utan att olika styrelser borde finnas för de olika länen. Vid övervägande av frågan om anledning kunde finnas att inrätta särskilda skogsvårdsstyrelser för de olika områdena inom nämnda län eller om det borde uppdragas åt de i Västerbottens och Norrbottens läns kustland samt Kopparbergs län redan befintliga skogsvårdsstyrelserna att förutom hittillsvarande uppgifter jämväl handhava den nya skogslagen, hava sakkunniga funnit starka skäl tala för det sistnämnda alternativet. Sakkunniga hava med hänsyn härtill föreslagit, att det måtte uppdragas åt skogsvårdsstyrelserna i sagda län att, efter viss komplettering av respektive styrelsers sammansättning, övertaga tillsynen över skogarna i fråga.

Utvidgningen av omförmälda skogsvårdsstyrelsers verksamhetsområden komme uppenbarligen att föranleda vissa merutgifter för styrelsernas administration. Sakkunniga hava beräknat dessa merutgifter till för skogsvårdsstyrelsen i Västerbottens län 317,000 kronor, för skogsvårdsstyrelsen i Norrbottens län 242,000 kronor och för skogsvårdsstyrelsen i Kopparbergs län 33,000 kronor eller tillhopa 592,000 kronor. Beloppen äro till övervägande del en följd av föreslagen personalökning. För närvarande äro under hela året anställda hos skogsvårdsstyrelsen i Västerbottens län 1 länsjägmästare, 2 biträdande länsjägmästare, 11 länsskogvaktare och 5 extra länsskogvaktare, hos skogsvårdsstyrelsen i Norrbottens län 1 länsjägmästare, 2 biträdande länsjägmästare, 11 länsskogvaktare, 6 extra länsskogvaktare och 2 assistenter samt hos länsstyrelsen i Kopparbergs län 1 länsjägmästare, 1 biträdande länsjägmästare, 17 länsskogvaktare och 2 assistenter. Sakkunniga finna, att, därest den ifrågasatta ökningen av skogsvårdsstyrelsernas arbetsbörda ägde rum, utöver nuvarande befattningshavare följande tjänstemän skulle under hela året erfordras, nämligen hos skogsvårdsstyrelsen i Västerbottens län 1 länsjägmästareassistent, 3 biträdande länsjägmästare, 3 assistenter åt dessa, 11 länsskogvaktare, 8 extra länsskogvaktare, 1 taxeringsledare och 12 taxeringsassistenter, hos skogsvårdsstyrelsen i Norrbottens län 1 länsjägmästareassistent, 3 biträdande länsjägmästare, 1 assistent åt biträdande länsjägmästare, 9 länsskogvaktare, 4 extra länsskogvaktare, 1 taxeringsledare och 7 taxeringsassistenter samt hos skogsvårdsstyrelsen i Kopparbergs län 1 assistent, 1 länsskogvaktare och 2 taxeringsassistenter. Sakkunniga hava vidare räknat med att under kortare eller längre tider årligen skulle behöva ytterligare anställas dels assistenter åt de biträdande länsjägmästarna dels ock annan extra personal till biträde vid stämplingsförrättningar och taxeringar. De biträdande länsjägmästarna hava föreslagits skola erhålla var sitt särskilda tjänstgöringsområde, benämnt skogsvårdsdistrikt. Västerbottens läns lappmark har i sådant hänseende förslagsvis indelats i ett östra distrikt, omfattande Lycksele, Örträsks och Malå socknar, ett västra distrikt, omfattande Vilhelmina, Stensele och Sorsele socknar samt ett södra distrikt, omfattande Åsele, Fredrika och Dorotea socknar. Norrbottens läns lappmark har föreslagits uppdelad i ett norra distrikt, omfattande Karesuando, Jukkasjärvi och Gällivare socknar, ett mellersta distrikt,

omfattande Jokkmokks socken samt ett södra distrikt, omfattande Arvidsjaurs och Arjeplogs socknar.

Beträffande i övrigt frågan om skogsvårdsstyrelsernas personalbehov och arbetsfördelningen mellan de olika tjänstemännen torde jag få hänvisa till betänkandet (sid. 179—182).

Å de ifrågasatta nya helårstjänsterna hava sakkunniga föreslagit skola utgå grundlön med följande belopp: för länsjägmästareassisent 6,200 kronor, för biträdande länsjägmästare 8,200 kronor, för assistent åt biträdande länsjägmästare 4,200 kronor, för länsskogvaktare 2,900 kronor, för extra länsskogvaktare 1,900 kronor, för taxeringsledare 7,500 kronor och för taxeringsassistent 3,600 kronor. För länsjägmästarna hos skogsvårdsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län har föreslagits en grundlön av 11,000 kronor. Till grundlönerna komma dyrtidstillägg, av de sakkunniga beräknade efter 17 procent.

Till jämförelse kan nämnas, att för närvarande betalas en grundlön av hos skogsvårdsstyrelsen i Västerbottens län till länsjägmästaren 9,000 kronor, till den ene biträdande länsjägmästaren 6,500 kronor och till den andre 6,000 kronor, till länsskogvaktare 2,700 kronor och till extra länsskogvaktare 1,700 kronor, hos skogsvårdsstyrelsen i Norrbottens län till länsjägmästaren 9,000 kronor, till biträdande länsjägmästare 6,500 kronor, till länsskogvaktare 2,700 kronor och till extra länsskogvaktare 1,700 kronor samt hos skogsvårdsstyrelsen i Kopparbergs län till länsjägmästaren 9,000 kronor och till biträdande länsjägmästare 6,000 kronor. Härtill komma emellertid ålderstillägg, personliga lönetillägg och dyrtidstillägg till växlande, delvis ganska avsevärda belopp.

Angående de principer, efter vilka sakkunniga gått vid löneförslagets uppgörande, anföra sakkunniga följande:

Som underlag för beräkningen av de löner, som skäligen borde utgå till såväl fast anställda som extra tjänstemän, har lagts de löner, som för närvarande utgå till tjänstemännen hos skogsvårdsstyrelserna i de norrländska länen. Emellertid har vid fastställandet av lönerna för länsjägmästarna i Västerbottens och Norrbottens län viss hänsyn ansetts böra tagas till det förhållandet, att skogsvårdsstyrelseområdena i nämnda län komma att efter deras utökning med respektive lappmarker utgöra de största skogsvårdsstyrelseområdena i landet samt även komma att innesluta de nordligaste och i stor utsträckning jämväl de i klimatiskt hänseende ogynnsammaste landsdelarna. Till sagda förhållande synes hänsyn jämväl böra tagas vid fastställandet av lönerna till den del av personalen i övrigt, som kommer att hava sin enda eller huvudsakligaste tjänstgöring inom lappmarkerna.

Rörande det närmare innehållet i sakkunnigas kostnadsförslag torde jag få hänvisa till betänkandet (sid. 182—187).

Friherre Hermelins reservation.

Friherre Hermelin har icke biträtt sakkunnigas förslag i nu förevarande delar utan förordat, att tillsynen över skogarna jämväl i fortsättningen skulle ankomma på domänstyrelsen med underlydande personal.

Som skäl för sin berörda åsikt anför reservanten, att om skogsvårdsstyrel-

serna inom Norrbottens, Västerbottens och Kopparbergs läns landstingsområden skulle, jämte utövande av uppsikten över skogsvårdslagens efterlevnad inom de delar av länen, där denna lag ägde giltighet, handhava även tillämpningen av den utav sakkunniga föreslagna lagen, syntes ofrånkomligt, att ifrågavarande styrelser ställdes under en särskild skoglig centralmyndighet. De bestämmelser av delvis skogligt-vetenskaplig, delvis skogligt-ekonomisk art, som funnit uttryck i förslagen till ny lappmarkslag, fordrade, menar reservanten, prövning i långt högre grad än de, till vilka skogsvårdsstyrelserna hade att taga ståndpunkt vid tillämpningen av skogsvårdslagen. Emellertid torde enligt reservantens förmenande det icke finnas möjlighet att på ändamålsenligt sätt ordna en central myndighet av nämnda slag och därför enbart på detta skäl tillsynen över ifrågavarande skogar icke böra överlämnas till skogsvårdsstyrelser. Vidare anser reservanten mot sakkunnigas förslag tala dels den ökning av skogsvårdsstyrelsernas kostnader, som beräknades uppkomma vid ett överförande å styrelserna av tillsynen över ifrågavarande skogar, dels ock den omfattning, styrelsernas inom Norrbottens och Västerbottens län verksamhetsfält skulle erhålla, och vilken skulle omöjliggöra, att en länsjägmästare inom vartdera länet skulle, förutom mycket annat, på någorlunda nöjaktigt sätt kunna handhava övervakandet av lagen. Såsom ett ytterligare skäl framhåller reservanten, att vissa skogar av krononatur jämväl voro avsedda att underställas den föreslagna lagen, samt att det å ena sidan syntes i hög grad principvidrigt att ställa dessa allmänna skogar under uppsikt av annan än domänstyrelsen med underlydande personal men å andra sidan givetvis ej borde ifrågakomma att uppdraga tillsynen över de olika slag av skogar, som lydde under en och samma lag, åt två skilda myndigheter. Reservanten anför ytterligare bland annat följande:

Det har ofta påtalats, att de tjänstemän, som äro anställda hos domänverket och i huvudsak verkställa de förrättningar, som föranledas av nu gällande lappmarkslag, äro unga och oerfarna, samt att den tjänsteman, som ena året å viss skog handlägger exempelvis en utsyningsförrättning, mera sällan återkommer till samma skog, när om några år ny dylik förrättning handlägges. Givetvis vore önskvärt, att vid utsyningsförrättningar vid skilda tillfällen å viss fastighet en och samma förrättningsman funnes att tillgå. Att så icke alltid kan vara möjligt är dock enligt min uppfattning av icke alltför stor betydelse. Dylika förrättningar å samma skog förekomma i allmänhet ej oftare än vart tredje, ej sällan vart sjätte år, och torde förrättningsmannen ej på grund av hågkomsten från senaste utsyningstillfället hava särskilt klar uppfattning om skogsförhållandena å skogen. Men han har karta med beskrivning samt vederbörande skogsägares upplysningar ävensom mången gång en med orten väl känd kronojägares meddelanden till stöd vid bedömandet av det skogliga läget å fastigheten.

Under år 1930 funnos sammanlagt 25 fast anställda revirassistenter inom lappmarkerna samt Särna och Idre socknar. Dessas medelålder uppgick till 38 år, tjänstgöringstiden i domänverkets tjänst var i medeltal 12.5 år och desamma hade i medeltal varit anställda på respektive revir i 6.1 år. Dessas arbetstid under sommarmånaderna utnyttjas till övervägande del å skogar under lappmarkslagen. Det torde icke kunna påstås, att ovan angivna tal vittna om

befattningshavarnas ungdom och brist på skoglig erfarenhet. Emellertid måste med hänsyn till den prägel av säsongarbete, som självfallet karakteriserar förrättningar enligt lappmarkslagen, ett avsevärt antal extra, allenast för sommarmånaderna anställda assistenter jämväl sysselsättas med nu ifrågavarande slags förrättningar. Dessa äro i regel yngre, dock numera sällan under 29 à 30 år, samt hava i allmänhet praktisk erfarenhet i skogsyrket efter avlagd examen vid skogshögskolan, uppgående till en tid av minst 4 à 5 år.

Vid utsyning å skogar under lappmarkslagen hava förrättningarna i regel handlagts av ovannämnd skogshögskolebildad personal, om än erfarna kronojägare ej sällan självständigt lett gallrings- och rensningshuggningar.

Vid en jämförelse mellan ovanstående personal och dess kvalifikationer samt den personal, som varit anställd hos vederbörande skogsvårdsstyrelser i Västerbottens och Norrbottens läns kustland, finner man av dessa styrelsers berättelser för 1928 och 1929, att sådana arbeten, som i huvudsak avsett planläggning av avverkning och utsyning, handlagts inom respektive länsdelar av efterföljande personalgrupper under i medeltal för år angivna förrättningsdagar, inklusive resedagar.

	Länsjägmästare o. biträdande länsjägmästare	Fast anställda länsskogvaktare	Extra länsskogvaktare	Tillfälliga stämplingsförmän	Summa dagar
Västerbottens län	127	433	632	2 843	4 035
Norrbottens »	102	663	235	4 055	5 055

Nu ifrågavarande arbeten i de två nordligaste länens kustland synas sålunda hava handlagts till omkring 2.5 % av högeskolebildad personal och till ej mindre än omkring 76 % av »tillfälliga stämplingsförmän».

Vad angår detaljerna i sakkunnigas förslag anmärker reservanten, att indelningen av Västerbottens läns lappmark i allenast tre skogsvårdsdistrikt icke kunde godtagas. Reservanten erinrar, att på varje distrikt skulle i medeltal komma en areal produktiv skogsmark av omkring 306,000 hektar samt en totalvidd utmark av omkring 460,000 hektar, under det att motsvarande tal för vart och ett av de tre distrikten inom Norrbottens läns lappmark, där skogsförhållandena likväl vore sämre, skulle utgöra 206,000 och 408,000 hektar. Minskning i antalet distrikt inom Norrbottens läns lappmark anser reservanten icke kunna ifrågakomma, enär området vore alltför vidsträckt. Vidare anför reservanten, att uppmärksamhet borde ägnas åt den i avlöningshänseende höga ställning, som givits länsjägmästaren, vilkens grundlön föreslagits till ett belopp, som med omkring 1,000 kronor överstege överjägmästares i högsta lönegrupp, samt de i jämförelse med skogsstatspersonalen höga traktamentsersättningar, som föreslagits för olika slag av tjänstemän. De föreslagna taxeringsledarna anser reservanten icke erfordras under annan förutsättning än att majoritetsförslaget med dess avskiljande av skogsmark i svårföryngringshänseende godtoges.

Hur förevarande organisationsfråga enligt reservantens förmenande borde lösas, angives av honom sålunda:

Uppsikten över lagens efterlevnad tillkommer domänstyrelsen med underlydande personal. Lappmarkerna samt Särna och Idre socknar indelas med avseende på de enskilda skogarna i lämpligt antal skogsvårdsområden och ett vart av dessa i bevakningsområden. Skogsvårdsområdet förestås av skogsingenjör; den direkta tillsynen inom varje bevakningsområde utövas av en skogsingenjören underställd tillsyningsman. För upprättande av avverkningsplaner, verkställande av utsynings- m. fl. förrättningar, som icke skäligen kunna medhinnas av ovannämnd ordinarie personal, anställas för längre eller kortare tid extra skogsingenjörer och extra tillsyningsmän samt tillfälliga biträden. Tillsynen över skogar till krononybyggen och kronohemman under stadgad åborätt inom de sex norra länen förutom lappmarkerna samt Särna och Idre socknar ankommer på vederbörande jägmästare, var och en inom sitt revir. Inspektion och kontroll över att den för skogar under lagen anställda eller förordnade personalen fullgör vad den i sådant avseende tillhör utövas av vederbörande överjägmästare, en var för sitt distrikt, där ej i särskilt fall med hänsyn till skogsvårdsområdenas omfattning annorlunda bestämmes.

Den ordinarie personalen, skogsingenjörer och tillsyningsmän, likställas i avlöningshänseende med respektive jägmästare och kronojägare, dock att, med hänsyn till tjänstgöringsområdenas i regel betydande omfattning, det fasta respenningsanslaget i allmänhet bör höjas. Avlöning och ersättning till icke ordinarie personal utgår även enligt i huvudsak samma grunder, som äro gällande för annan motsvarande personal i domänverket.

Yttranden.

I övervägande större antalet av de i ärendet avgivna yttrandena uttalas anslutning till den ståndpunkt, sakkunnigas flertal i frågan om lagens handhavande intagit. Till reservantens åsikt, att tillsynen över skogarna alltjämt borde utövas av domänstyrelsen ansluta sig emellertid överjägmästarna i Härnösands, Umeå, Skellefteå och Nedre Norrbottens distrikt. Statskontoret avstyrker, såsom nämnts, av kostnadsskäl varje ändring i nuvarande organisation. Domänstyrelsen, överjägmästaren i Övre Norrbottens distrikt och De extra jägmästarnas förbund hava haft vissa erinringar och betänkligheter, vilka torde framgå av det följande.

Statskontoret.

Statskontoret anför bland annat:

Sakkunnigas förslag, som åsyftar en överflyttning i betydlig utsträckning av arbetsuppgifter från domänverket till vissa skogsvårdsstyrelser, beräknas medföra en anslagsökning av 380,000 kronor årligen, förutom vissa engångskostnader. Denna kostnadsökning skulle visserligen, åtminstone delvis, komma att uppvägas av en kostnadsminskning i domänverket, men det torde ligga i sakens natur, att verket icke med ens kan helt frigöra sig från den genom överflyttningen umbärliga personalen och att i varje fall under en övergångsperiod en ej obetydlig kostnadsökning kommer att förorsakas statsverket. Härtill kommer, att den av de sakkunniga gjorda kostnadsberäkningen utgår från allenats det antal tjänstemän vid skogsvårdsstyrelserna, som kommer att erfordras, då styrelserna börja sin nya verksamhet. Det synes knappast kunna råda något tvivel om, att kostnaderna för den nya organisationen med denna utgångspunkt blivit mycket lågt beräknade, och att i en ej avlägsen framtid ökade krav på bidrag av statsmedel komma att framställas.

Beträffande sakkunnigas detaljberäkningar anför statskontoret bland annat följande:

Statskontoret anser sig böra göra det uttalandet, att, i den mån statsverkets bidrag till skogsvårdsstyrelserna ökas, staten jämväl bör hava anledning fordra, att avlöningen till skogsvårdsstyrelsernas personal i högre grad än hittills bringas till överensstämmelse med statens egna tjänstemäns lönenivå. I det föreliggande fallet möter det visserligen svårighet att avgöra med vilka statstjänstemän vederbörande befattningshavare vid skogsvårdsstyrelserna med hänsyn till arbetets art närmast äro att jämföra, men det vill dock förefalla statskontoret, som om, åtminstone vad de bättre avlönade tjänstemännen i skogsvårdsstyrelserna beträffar, lönebeloppen blivit väl högt tillmätta. Samma förhållande synes råda även beträffande reseersättning och traktamenten. Sålunda erhålla exempelvis befattningshavare i 5—7 lönegraderna vid domänverket (kronojägare, skogsrättare m. fl.) enligt resereglementet den 20 juli 1925 (S. F. S. nr 377) reseersättning, varierande mellan 60 och 600 kronor för år, under det att länsskogvaktare enligt förslaget genomgående erhålla 900 kronor för år. Reseersättningen för domänverkets tjänstemän i 11—12 lönegraderna (jägmästare m. fl.) uppgår till lägst 240 och högst 2,400 kronor årligen och för de i förslaget upptagna biträdande länsjägmästarna till 3,000 kronor för år. Någon anledning att, såsom skett, beräkna dyrtidstilläggen efter så högt procenttal som 17 synes slutligen ej heller föreligga.

Domänstyrelsen. Domänstyrelsen förmenar, att frågan endast gällde huruvida under en övergångstid, som kunde befinnas nödvändig, en ny organisation skulle inrättas eller den redan befintliga skulle fortsätta att fungera. Denna fråga vore, anför styrelsen, närmast en lämplighets- och kostnadsfråga. Styrelsen uttalar härvid, att lämpligheten av att kontrollen av skogsskötseln å viss kronojord, eller kronohemman och krononybyggen under stadgad åborätt i de sex norra länen, förlades till skogsvårdsstyrelser kunde ifrågasättas. I övrigt har styrelsen inskränkt sig till att behandla förevarande spörsmål ur kostnadssynpunkt, därvid styrelsen inledningsvis framhåller, att friherre Hermelins reservation, som återupplivade den genom den s. k. dimensionslagens upphörande den 1 januari 1925 avskaffade skogsingenjörsinstitutionen, icke borde komma i betraktande, varför valet borde stå mellan övriga sakkunnigas förslag och nuvarande organisation.

Beträffande nämnda förslag anför styrelsen, att ehuru det ej direkt framginge av sakkunnigas beräkningar, det dock ville synas som om dessa utgått ifrån, att nya avverkningsplaner skulle upprättas för samtliga skogar, som skulle behandlas enligt plan. Det värdefulla material för bedömande av skogstillståndet och virkesförrådet å dessa skogar, som av skogsstatspersonalen hopbragts i under de senare åren upprättade avverkningsplaner, skulle således lämnas outnyttjat. Styrelsen föreställde sig emellertid, att därest sagda material komme till användning, en ej så ringa minskning komme att uppstå i de av sakkunniga beräknade kostnaderna för indelningspersonalen. Vidare anför styrelsen:

Skulle sakkunnigas förslag vinna statsmakternas gillande, uppstå vissa konsekvenser för domänverket, nämligen i form av betydande personalindragningar. Styrelsen har, sedan frågan aktualiserats genom betänkandets offentliggörande, verkställt ny utredning beträffande personalindragningen och kommit till den uppfattningen att, därest domänverket befrias från handhavandet av lappmarkslagen, följande ordinarie befattningar måste indragas, nämligen

7 jägmästar- och 46 kronojägartjänster. Härtill kommer viss extra ordinarie personal, nämligen 4 jägmästare och 11 kronojägare, och slutligen följande extra personal eller 21 jägmästare och 12 kronojägare. Nämnda extra personal tjänstgör emellertid endast cirka 7 respektive 6 månader per år. Uti den tidigare utredningen har beräknats en indragning av 2 ordinarie och 9 extra ordinarie jägmästare, alltså lika stort antal förvaltande personal i fast anställning, som den sista utredningen givit vid handen, ehuruväl med avsevärd förskjutning emellan de båda kategorierna. Beträffande den bevakande personalen ifrågasättes nu en indragning av 46 ordinarie kronojägare mot 31 enligt tidigare beräkning samt 11 årsförordnade extra ordinarie kronojägare mot förut beräknade 12. Av extra personal räknar styrelsen med samma antal såväl jägmästare som kronojägare som år 1929. Utgående från vissa medeltal beträffande såväl löneklass som lönegrupp för den ordinarie personalen samt motsvarande gruppering för den extra ordinarie har styrelsen beräknat, att nu till indragning ifrågakommande 7 ordinarie jägmästare, 4 extra ordinarie jägmästare, 46 ordinarie kronojägare och 11 extra ordinarie kronojägare uppbära en sammanlagd avlöning per år av 283,279 kronor, därvid dyrtidstillägg beräknats efter 12 %. Till sagda personal utgår i medeltal per år i traktamenten och resekostnadsersättning 93,066 kronor, vilket utgör tillsammans en summa av 376,345 kronor. Härtill komma avlöningsförmåner, d. v. s. arvode, dagtraktamenten och resekostnadsersättning för den extra personal, som jämväl skulle bliva övertalig, nämligen 21 jägmästare och 12 kronojägare, eller 119,094 kronor enligt 1929 års utredning. Styrelsen har här ej funnit anledning till någon ändring i tidigare beräkningar på grund av ändrade dyrtidstillägg, enär tjänstgöringstiden för denna extra personal för år 1931 ej ännu kunnat fastställas. De direkta avlöningsförmånerna till den personal, som skulle bliva övertalig under viss angiven förutsättning, stiga sålunda till cirka 495,439 kronor, vilken summa å andra sidan skulle kunna sägas representera de direkta kostnaderna för domänverket för lappmarkslagens handhavande.

Därest nyss angivna förutsättning skulle bliva verklighet, får nyssnämnda antal ordinarie och extra ordinarie personal, som icke vidare kan beredas sysselsättning i domänverkets tjänst, icke utan vidare avskedas utan måste ställas på indragningsstat. Beträffande åter den extra, under sommarsäsongen anställda, personalen lärer densamma icke vidare kunna påräkna sysselsättning i domänverkets tjänst i annan mån än för rekrytering av personalen i övrigt.

Då den nuvarande organisationen för lappmarkslagens handhavande tillskapades genom statsmakternas beslut år 1915, medförde detta en betydande utökning av såväl den förvaltande som den bevakande personalen. Skulle nu statsmakterna besluta en ändrad organisation för lappmarkslagens handhavande, synes billighet och rättvisa kräva, att staten ekonomiskt säkerställer de tjänstemän, som bliva övertaliga. Domänverket kan för sin affärsverksamhet och statsskogarnas skötsel icke absorbera detta antal övertaliga tjänstemän, utan måste styrelsen för sin del och under hänsyn till dessa tjänstemäns ekonomiska intressen och det arbete desamma utfört, bestämt hävda, att desamma måste överföras på indragningsstat, vilken bekostas av särskilt statsanslag. Styrelsen kan nämligen icke giva vitsord åt vad de sakkunniga anfört om de risker för domänverkspersonalens rekrytering styrelsen uttalat i sin skrivelse till de sakkunniga den 26 april 1929. Erfarenheterna från det tillfälle, då den s. k. dimensionslagen i Norrbottens och Västerbottens läns kustland ersattes med 1923 års skogsvårdslag och de nybildade skogsvårdsstyrelserna organiserade sin verksamhet, hava nämligen tydligt givit vid handen, att icke vare sig påtryckningar från högre ort eller ett i vackra ord manifesterat intresse från skogsvårdsstyrelsernas sida att upptaga den genom åtgärden

övertaliga skogsstatspersonalen haft någon egentlig påföljd. Denna beklagliga utgång av löften och förespeglingar har resulterat uti att domänverket dels får betala avlöning till tjänstemän, som kvarstå å den gamla staten och icke äro pliktiga att tjänstgöra, dels måste genom tillfälliga arrangemanger draga försorg om att ännu, sju år efter nämnda organisationsförändring, en övertalig personal utför åtminstone något arbete för den avlöning densamma är tillförsäkrad.

Som en direkt följd av att en rätt avsevärd kontingent av såväl förvaltande som bevakande personal vid nyssnämnda tillfälle blev övertalig har befordringsåldern inom nästan alla tjänstegrader blivit högst avsevärt framflyttad. Vilken inverkan detta haft på vederbörandes tjänsteduglighet, är lätt förståeligt, då befordring till ordinarie förvaltande tjänst numera oftast inträder vid så hög ålder, att tjänstemannens förmåga till initiativ och självständig verksamhet ej sällan har passerat kulmen. Det är därför speciellt för de norrländska revirens vidkommande, där tjänstgöringen ställer särskilt stora krav på fysisk spänstighet, ett oeftergivligt villkor att vederbörande såväl förvaltande som bevakande personal befordras till ordinarie tjänst åtskilligt tidigare än vad nu är fallet. Styrelsen anser sig därför nödsakad att ännu en gång understryka, att det på samma gång är ett skäligt och ofrånkomligt krav från domänverkets sida gentemot statsmakterna, att därest förenämnda personal blir övertalig, motsvarande antal befattningar ställas på indragningsstat, och att styrelsen bemyndigas föreslå de tjänstemän av motsvarande grad, vilka böra överföras på nämnda indragningsstat.

Om därför berättigande gives åt de synpunkter och önskemål, som styrelsen här nyss framlagt, bör vid jämförelse av kostnaderna för en reviderad lappmarkslags handhavande å ena sidan genom skogsvårdsstyrelser och å den andra genom domänverket med dess nuvarande organisation, till den av de sakkunniga beräknade kostnaden för det förra alternativet läggas den beräknade kostnaden för överförande på indragningsstat av det antal ordinarie och extra ordinarie personal, som styrelsen här förut angivit såsom blivande övertalig, eller i runt tal 283,000 kronor, vilket sistnämnda belopp dock minskas undan för undan i den mån indragna tjänstemän pensioneras och avlida.

Domänstyrelsen har vidare till belysande av förevarande spörsmål åberopat en till styrelsen från Sveriges kronojägareförbund inkommen skrivelse, däri förbundet framhållit såsom billigt och rättvist, att staten gottgjorde de förluster, vilka genom den ifrågasatta omregleringen tillskyndades sådana kronojägare, som skulle bliva nödsakade att flytta till annan ort. Dylika förluster komme enligt förbundet ett flertal befattningshavare att lida därigenom att de åt sig byggt bostäder, vilka vanligen låge avsides och i de flesta fall icke kunde försäljas utan kännbar förlust. Förbundet anhöll, att domänstyrelsen ville i beräkningen angående kostnaderna vid en avveckling av lappmarkslagen upptaga förslag å den skadeersättning, som av berörda anledning borde utgå.

Från vad domänstyrelsen anfört angående sakkunnigas organisationsförslag har byråchefen i styrelsen *K. R. Wahlestedt* uttalat en i viss mån avvikande mening. Enligt Wahlestedt hade i styrelsens yttrande bort erinras, att ur kostnadssynpunkt friherre Hermelins förslag ställde sig fördelaktigare än öv-

riga sakkunnigas, samt att vid ett genomförande av friherre Hermelins förslag det icke torde bliva erforderligt, att några av domänverkets tjänstemän överfördes på indragningsstat.

Överjägmästarna i Nedre Norrbottens, Övre Norrbottens och Umeå distrikt.

Överjägmästaren i Nedre Norrbottens distrikt anför, under förmälan att han anser friherre Hermelins organisationsförslag avgjort vara att föredraga framför övriga sakkunnigas, bland annat följande:

Ett missförhållande, som ofta påtalats av speciellt allmänna skogsvårdslagens anhängare, men som i och för sig icke beror på lappmarkslagen, är att utsyningarna efter denna senare lag oftast utförts av unga, oerfarna jägmästare, mer eller mindre tillfälligt anställda extra tjänstemän. Detta kanske kan hava varit riktigt — nu äro förhållandena annorlunda. Av under år 1931 inom Nedre Norrbottens distrikt anställda 5 s. k. sommarassistenter äro 2 antagna till e. jägmästare år 1924 samt 1 vardera av åren 1928, 1929 och 1930. Häremot må ställas det faktum att även inom exempelvis Norrbottens läns kustland, där den allmänna skogsvårdslagen gäller, numera ojämförligt största delen av virkesavkastningen utsynas av stämplingsförrättare, vilka till allra största delen dels äro än mera lösligt anställda och dels ännu yngre än de extra jägmästare, som i allmänhet handhava lappmarkslagen, samt dessutom sakna dessas skogliga utbildning. Under sådana omständigheter måste man fråga sig om dessa skogsvårdsstyrelsens tillfälligt anställda personer äro mera kompetenta att verkställa utsyningar än ovan nämnda extra jägmästare.

Överjägmästaren i Övre Norrbottens distrikt framhåller, att därest statsmakterna vid prövning av föreliggande förslag skulle finna att lagens handhavande borde frånskiljas domänverket och anförtros skogsvårdsstyrelser, åtgärder ovillkorligen måste vidtagas för att de tjänstemän, inom domänverket, vilka därigenom bleve övertaliga, fördes på övergångsstat, i den mån de ej vunne anställning hos skogsvårdsstyrelserna.

Liknande synpunkter framföras av *överjägmästaren i Umeå distrikt.*

Skogsvårdsstyrelsen i Västerbottens län.

Skogsvårdsstyrelsen i Västerbottens län, som uttalat sig för att en särlagstiftning i anslutning till minoritetsförslaget tillsvidare måtte tillämpas i lappmarkerna, anför, att de av friherre Hermelin åberopade skälen mot övriga sakkunnigas förslag till organisationsfrågans lösning icke vore av den art, att de övertygade om sistberörda förslags olämplighet. Styrelsen förmäler vidare:

Styrelsen anser, att den föreslagna nya lappmarkslagen bör tillämpas under en viss tidsperiod framåt, och att en friare lagstiftning, byggd på 1923 års skogsvårdslags principer, bör kunna införas, då förhållandena i framtiden anses medgiva detta. Det av styrelsen tillstyrkta lagförslaget är också ett steg fram mot en lagstiftning, som innebär mindre strängt förmynderskap från det allmännas sida. Med denna grundåskådning på skogslagstiftningsfrågan måste skogsvårdsstyrelsen för sin del hålla före, att det måste vara olämpligt att nu åvägabringa en helt ny organisation i skogsstaten, vilken organisation helt säkert inom en ej alltför avlägsen framtid kommer att utbytas mot en annan organisationsform — skogsvårdsstyrelseinstitutionen. Den ifrågasatta övergången i framtiden till en för hela landet gällande allmän skogsvårdslag under skogsvårdsstyrelserna synes förenklas och underlättas, om det redan nu upp-

drages åt skogsvårdsstyrelser att handhava tillsynen över lappmarkslagens efterlevnad.

Styrelsen kan icke finna, att skogsvårdsstyrelsernas övertagande av befattningen med lappmarkslagen måste föranleda till inrättandet av en centralmyndighet över skogsvårdsstyrelserna. Det torde allmänt erkännas, att skogsvårdsstyrelserna hittills på ett förtjänstfullt sätt handhaft sitt uppdrag att vara organ för den enskilda skogsvården och att deras arbete lett till en bättre vård av landets enskilda skogar. Att så är förhållandet torde i mycket hög grad kunna tillskrivas den mycket självständiga ställning, som de olika styrelserna intaga. För övrigt torde kunna framhållas, att det sedan år 1925 fungerande centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund är ägnat att fylla de uppgifter, som skulle kunna ankomma på en central myndighet. Förbundet verkar ju för åstadkommande av en viss likformighet i lagtillämpningen, sammanför och bearbetar skogsvårdsstyrelsernas yttranden i diverse skogsfrågor och tjänstgör således i stort sett som ett centralt organ för den enskilda skogsvården. Detta centralråd, möjligen något utökat och kompletterat efter det skogsvårdsstyrelserna övertagit befattningen med lappmarksskogarna, bör sålunda i sin verksamhet kunna ersätta ett centralt ämbetsverk.

De bestämmelser av skogligt-vetenskaplig och skogligt-ekonomisk art, som den föreslagna lappmarkslagen innehåller, synas ingalunda vara av den art, att skogsvårdsstyrelseinstitutionen måste underkännas som organisationsform. De skogligt-vetenskapliga frågor, som skola avgöras, torde lika väl kunna bedömas av skogsvårdsstyrelsens biträdande länsjägmästare och länsjägmästare som av skogsingenjörer och överjägmästare, och vad beträffare de skogligt-ekonomiska frågorna så synes skogsvårdsstyrelsernas sammansättning av med ortens skogs- och ortsförhållanden förtrogna och väl i regel även i ekonomiska frågor förståndiga män samt styrelsernas tillgång till skogligt utbildade fackmän kunna utgöra garanti för att dessa frågor bliva vederbörligen beaktade.

Vad härefter beträffar reservantens framhållande av den övermänskliga arbetsbörda, som länsjägmästarna i Västerbottens och Norrbottens län skulle få, om tillsynen över lappmarkslagen överflyttades till på visst sätt kompletterade skogsvårdsstyrelser, tillåter sig styrelsen framhålla, att uppdelningen av arbetet i respektive län på en eller två länsjägmästare är en rent inre organisationsfråga, som näppeligen kan vara avgörande för huruvida själva organisationsformen såsom sådan är lämplig eller icke. I övrigt anser sig styrelsen endast böra hänvisa till de sakkunnigas förslagsvis framförda uppläggning av organisationsplanen. Av densamma framgår, att de sakkunniga tänkt sig anställandet dels av en länsjägmästareassistent å vardera skogsvårdsstyrelseexpeditionen i Norrbottens och Västerbottens län, dels en taxeringsledare hos vardera styrelsen, dels ock ett flertal biträdande länsjägmästare. Under sådana förhållanden och i betraktande av de numera i allmänhet goda kommunikationerna i lappmarkerna kan arbetsbördan för länsjägmästarna i en på föreslaget sätt utökad skogsvårdsstyrelseorganisation, ehuru krävande, dock näppeligen behöva betecknas som övermänsklig.

Styrelsen förklarar härjämte, att friherre Hermelin i sin reservation på grund av ett missförstånd kommit att lämna en i visst hänseende felaktig uppgift. Styrelsen anför härom följande:

Reservanten gör en jämförelse mellan den skogliga utbildningen hos den personal, som domänverket anlitar för arbetena i skogar under lappmarkslagen och den personal, som varit anställd hos skogsvårdsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län under åren 1928 och 1929. Efter att hava uppdelat ifrågavarande personal på följande grupper, nämligen länsjägmästare och biträdande

länsjägmästare, fast anställda länsskogvaktare, extra länsskogvaktare och tillfälliga stämplingsförmän anser sig reservanten kunna konstatera, att arbeten, som i huvudsak avsett planläggning av avverkning och utsyning, handlagts till endast omkring 2.5 % av högskoleutbildad personal. Häremot vill styrelsen invända, att denna siffra är alldeles för låg, beroende på att reservanten ej haft kännedom om att i personalgruppen »tillfälliga stämplingsförmän» inräknats en hel del från skogshögskolans såväl högre som lägre kurs utexaminerade tjänstemän. Dessa hava ej medtagits i reservantens beräkning.

Något bevisvärde för påståendet om skogsvårdsstyrelseorganisationens olämplighet som organ för lappmarkslagens handhavande torde ett påpekande, att skogsvårdsstyrelsen i de båda länen i stor utsträckning använt sig av tillfälliga stämplingsförmän, icke hava. Såvitt styrelsen har sig bekant, har något missnöje nämligen icke förmärkts i någotdera av kustlanden med det sätt, varpå den extra personalen under länsjägmästarnas och de biträdande länsjägmästarnas kontroll verkställt sina förrättningar.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund hävdar, att den viktigaste förutsättningen för åstadkommande av en rationell vård av lappmarkernas skogar vore, att uppsikten över skogarna anförtroddes åt skogsvårdsstyrelser. Till utveckling av denna sin uppfattning anför centralrådet:

Centralrådet anser, att den nu grundligt prövade skogsvårdsstyrelseorganisationen överhuvud taget har väsentligt större förutsättningar än domänstyrelsen med underlydande tjänstemän eller en särskilt för ändamålet organiserad domänverkstjänstemannakår att åstadkomma goda resultat med avseende på den enskilda skogsvården. Detta är i första hand beroende på den frihet och självständighet i arbetet, som är tilldelad skogsvårdsstyrelserna, ävensom, givetvis, skogsvårdsstyrelsernas sammansättning av, bland andra, representanter för vederbörande ortsmyndigheter, vilket ger styrelserna en synnerligen värdefull, lokal förankring.

Vidare är befrämjandet av den enskilda skogsvården skogsvårdsstyrelsernas huvuduppgift, för vars lämpliga utövande ett rikt mått av erfarenheter nu står till buds. Denna erfarenhet har, bland annat, tydligt givit vid handen, att goda resultat med avseende på skogsvården framförallt äro betingade av, att hand i hand med lagens övervakande går en på bred basis uppbyggd upplysnings- och understödsverksamhet. Ett grundvillkor för uppryckning av bondeskogarnas skötsel i lappmarkerna blir därför, att denna sistnämnda verksamhet kommer till utövande i en betydligt mera vidgad utsträckning, än vad hittills varit möjligt, vilket bäst torde kunna ske genom att skogsvårdsstyrelser få taga hand om saken. Bliva de enskilda lappmarksskogarna underlagda skogsvårdsstyrelsers tillsyn, måste en följd därav bliva, bland annat, att den på statens skogsutdiknings och skogsodlingsanslag grundade bidragsverksamheten utsträckes till dessa skogar. Ifrågavarande skogars beskaffenhet bör föranleda till ett med dessa anslag understött, omfattande skogsvårdsarbete.

Än vidare finner centralrådet, att de enskilda lappmarksskogarnas ställande under skogsvårdsstyrelser är ett grundvillkor för realiserandet, snabbast möjligt, av önskemålet om införandet jämväl i lappmarkerna av skogsvårdslagens principer. En förutsättning för att så må kunna ske är nämligen, enligt centralrådets uppfattning, att skogsvårdsstyrelser snarast möjligt bliva i tillfälle att verka i ifrågavarande områden, varigenom styrelserna lära känna skogarna och dessas ägare. Icke mindre viktigt är, att dessa senare bliva underkunniga om styrelsernas arbetsmetoder och därjämte delaktiga av den skogliga upplysning, styrelserna hava till uppgift att på olika sätt sprida. Skogsvårdssty-

relsernas verksamhet bör, med andra ord, skapa erforderliga förutsättningar för den större frihet med avseende på skogarnas skötsel, lappmarkernas såväl som Särna och Idre socknars enskilda skogsägare i likhet med landets övriga snarast möjligt böra åtnjuta.

På grund av det nu anförda finner centralrådet alltså, att stora fördelar för den enskilda skogsvården äro förenade med ett införande av skogsvårdsstyrelser i ifrågavarande områden.

I likhet med de sakkunniga anser centralrådet det jämväl vara riktigt, att icke särskilda skogsvårdsstyrelser inrättas för lappmarkerna. Bortsett från de administrativa fördelar, som måste uppkomma av att ej ett och samma landstingsområdes skogar uppdelas på olika skogsvårdsstyrelser, finner centralrådet det vara av vikt, att på alla de punkter, där detta är möjligt, enhetlighet vinnes vid tillämpningen av en ny lappmarkslag och 1923 års skogsvårdslag. Ävenså bör det förhållandet, att en och samma skogsvårdsstyrelse har uppsikt över såväl kustland som lappmark, bidraga till att öka förutsättningarna för övergång, snarast möjligt, till en enhetlig lagstiftning för samtliga landstingsområdes enskilda skogar.

Beträffande sakkunnigas beräkningar av personalbehov anför centralrådet allenast, att därest skogsvårdsstyrelserna vid uppgörande av avverkningsplan i första hand sökte utnyttja de taxeringshandlingar, som upprättats genom domänverkets försorg, det av sakkunniga beräknade antalet taxeringspersonal syntes kunna i någon mån minskas.

Sveriges skogsägareförbund.

Sveriges skogsägareförbund finner skogsvårdsstyrelsernas kompetens att handhava lappmarkernas skogslagstiftning lika stor som domänverkets samt anför vidare:

Avsikten med lagstiftningens omläggning är att få till stånd en positiv skogsvård. Det är på denna punkt, som det hittills brustit i lappmarken. Avverkningen har visserligen ransonerats efter uthållighetsprincip och den avverkning, som fått ske, stämplats enligt skogsvårdens krav. Därutöver har emellertid föga åtgjorts, om man frånser några av de större skogsbolagen, som genom egen personal utfört skogsvårdande arbeten. Man måste sålunda säga, att de beståndsvårdande huggningarna särskilt å allmogens hemman, äro mycket eftersatta i lappmarken. För återväxtens befrämjande har föga åtgjorts, och skogsdikningarna hava ej nått närmelsevis så stor omfattning som i Norrlands övriga delar. Förbundet tvekar icke att uttala, att denna påtagliga efterblivenhet hos Lapplands skogsbruk får skrivas på lappmarkslagens och den hittillsvarande organisationens konto. Man får ju icke förutsätta, att befolkningen skulle vara slöare och mer otillgänglig för skogsvårdssträvanden i lappmarken än i rikets övriga delar. När man då kan konstatera, att skogsvården å enskild mark just inom nämnda landskap är avsevärt svagare än annorstädes, så måste det bero av de därstädes tillämpade undantagsförhållandena i skogsvårdshänseende.

För förbundet står det alldeles klart, att lappmarkslagen och den för dess handhavande nu tillämpade organisationen måste få dylika verkningar. Redan den omständigheten, att skogens ekonomiska nyttiggörande knappast i någon mån är beroende av skogsägarens egna önskningar och dispositioner, utan helt regleras av lagbestämmelserna och den tillämpning, skogsstatstjänstemännen finna för gott giva dessa, är ägnad att minska jordägarens intresse för att så vårda och förvalta sin skog, att dess avkastning höjes. Såsom sakkunnigas majoritet riktigt framhållit, kan ett skogsvårdsintresse hos befolk-

ningen icke arbetas fram, när rätten till självverksamhet för denna befolkning samt känslan av eget ansvar helt bortskurits av det nuvarande systemet. Förnekas kan ej heller, att den personal, som hittills haft lagens tillämpande om hand, saknat både tid och möjlighet att nedlägga något arbete på själva skogsvårdens höjande i lappmarken. Att få till stånd en effektiv propaganda bland bönderna för väckandet av deras skogsvårdsintresse har ej ens försökts. Kurser, föredrag, exkursioner, möten, utläggandet av provytor efter vägarna, spridandet av populär skogslitteratur, m. m. vilket allt sker i hela Sverige utanför lappmarken, därom vet man i lappmarken intet.

Förbundet anser, att enda möjligheten att få till stånd en ändring i berörda förhållanden är att inrätta skogsvårdsstyrelser i lappmarken. Har skogsstatspersonalen, trots ett mer än halvsekellångt arbete samt trots allt som under senare år skrivits både i dags- och fackpressen om behovet av skogsvård därstädes, ej lyckats få till stånd några insatser i dylik riktning, då lärer det under skogsstatens regi ej heller bliva någon ändring i fortsättningen.

Å andra sidan finnes det ingen anledning att antaga, att icke skogsvårdsstyrelser under tillämpning av allmänna skogsvårdslagen skulle kunna i lappmarken på enahanda sätt, som tidigare skett i rikets övriga delar, snabbt arbeta fram ett levande skogsintresse hos befolkningen samt med stöd av detta få till stånd ett positivt arbete till skogsvårdens höjande.

Norrlands skogsvårdsförbund anför:

Norrlands skogsvårdsförbund.

Oberoende av vilken skogslagstiftning, som under olika skeden gäller för lappmarken, vill förbundet fastslå det mycket betydelsefulla förhållandet, att den positiva effekten av lagstiftningen i hög grad betingas av att lagens handhavande utövas av ett organ, som äger förmåga att under förtroendefullt samarbete med skogsägarna väcka intresse för det produktiva skogsvårdsarbetet. I likhet med de sakkunniga (sid. 175) anser förbundet, att den institution, som i övrigt har att övervaka skogsvårdslagars efterlevnad av enskilda och där skogsägarna hava egna representanter, måste hava bättre förutsättningar för ett framgångsrikt samarbete med skogsägarna än en rent statlig myndighet. I det senare fallet saknas nämligen den organiska grund, på vilken ett dylikt samarbete kan växa fram. De sakkunniga hava redogjort för alla de skäl, som kunna åberopas för införande av skogsvårdsstyrelsernas befogenheter jämväl inom lappmarken, och biträder förbundet till alla delar de synpunkter, som de sakkunniga härvid anfört.

Mot förslaget om tillsyn genom skogsvårdsstyrelser hava emellertid vissa invändningar framställts, och vill förbundet i det följande upptaga de viktigaste av dessa till närmare skärskådande.

Sålunda har framhållits, att skogsvårdsstyrelserna sådana de av sakkunniga föreslagits för lappmarksskogarna, ej skulle bliva så organiserade, att de kunde motsvara de krav, som böra ställas på dem. Dessa styrelser komme vad beträffar lappmarksskogarna att ställas inför helt nya uppgifter, som hitintills ej åvilat skogsvårdsstyrelser. Sådana nya uppgifter vore upprättande av avverkningsplaner och övervakande av hushållningen med den äldre skogen. Då emellertid enligt sakkunnigas förslag omhänderhavandet av dessa uppgifter skall åvila tjänstemän med högsta skogliga utbildning, vill förbundet som sin mening uttala, att den föreslagna skogsvårdsstyrelseorganisationen måste förutsättas komma att behärska även dessa nya uppgifter.

Det har även påpekats, att en nöjaktig fond av sakkunskap rörande de speciella lappmarksförhållandena måste finnas hos skogsvårdsstyrelsernas personal. Förbundet har vid sitt ställningstagande till frågan givetvis förutsatt att skogsvårdsstyrelseorganisationens sammansättning skall ske med utnytt-

jande av all erforderlig och tillgänglig sakkunskap på det skogliga området, och vill förbundet i denna del endast ytterligare uttala önskvärdheten av att plats inom blivande organisation i största möjliga mån beredes för den sakkunskap och erfarenhet om lappmarksförhållandena, som finnes representerad hos nuvarande förvaltande och bevakande personal inom skogsstaten.

Vidare har anmärkts att skogsvårdsstyrelsen saknar en i egentlig mening central ledning för ernående av den grad av likformighet vid lagtillämpningen, som de sakkunnigas majoritet ansett av omständigheterna påkallad. Skogsvårdsstyrelserna äga likväl redan nu ett centralorgan i centralstyrelsen för skogsvårdsstyrelsernas förbund, och då man därjämte torde kunna förutsätta ett intimt samarbete skogsvårdsstyrelserna emellan rörande lagtillämpningen, har förbundet icke ansett denna invändning vara av bärande art.

Förbundet uttalar sig därför för att tillsyn genom skogsvårdsstyrelserna omedelbart införes inom lappmarken samt Särna och Idre socknar i enlighet med de sakkunnigas förslag.

Vissa ledamöter av Norrlands skogsvårdsförbund.

De fyra ledamöter bland Norrlands skogsvårdsförbund, vilka utsetts bland statens skogstjänstemän, nämligen överjägmästaren i Skellefteå distrikt Sune Hederström, i Övre Norrbottens distrikt J. Wallmark, i Mellersta Norrlands distrikt P. O. Welander och i Stockholm—Gävle distrikt And. Holmgren hava uttalat en från de synpunkter, vilka kommit till uttryck i förbundets yttrande, avvikande mening. Bemälda ledamöter ansluta sig till friherre Hermelins förslag under anförande, bland annat, att domänverket vore ojämförligt bäst kvalificerat för uppgiften att handhava en skogslag, som i sina huvuddrag ej nämnvärt avveke från den för lappmarkerna nu gällande. De framhålla, att nuvarande skogsstatstjänstemäns kunskaper om förhållandena uti ifrågavarande skogar utgjorde en tillgång av skoglig insikt och erfarenhet, som det icke vore välbetänkt att avstå, samt att med den personal, som domänstyrelsen hade till sitt förfogande, kunde erhållas en sakkunnig och enhetlig ledning och kontroll över lagens tillämpning, som icke torde kunna vinnas genom annan organisation. Vidare anföra reservanterna bland annat följande:

Åskådningen, att verksamheten för skogsvårdsintressets höjande hos skogsägare är det huvudsakliga och att frågan om organisationen och personalen även skall bedömas från samma synpunkt, kan vara berättigad i fråga om 1923 års lag, enligt vilken lag skogsägaren har frihet att själv sköta sitt skogskapital. Men det är att på ett skevt sätt framställa hela frågan, då man vill lägga enahanda synpunkt på handhavandet av den föreslagna lappmarkslagen. Man förbiser härvid den grundväsentliga skillnaden mellan dessa båda lagar. Enligt sistnämnda lagförslag är skogsägarens förfogande över sin egendom starkt begränsad, i det att såväl bestämmandet av avverkningsbeloppet av utvuxen skog som sättet för dennas avverkning och åtgärder för föryngringen hava överlåtits åt den organisation, som handhar lagen, varigenom denna får ett avgörande inflytande på skogens ekonomiska förvaltning och måste bära ansvaret härför. På organisationen såväl i fråga om den ledande myndigheten som dess underlydande personal måste därför ställas det kravet, att denna besitter tillräcklig erfarenhet och insikt för sin förvaltande uppgift. Vid sådant förhållande blir fordran på praktisk, skoglig duglighet och på förmåga att bedriva upplysande verksamhet två fullt likvärdiga krav då det gäller lappmarkslagen.

Men lägger man denna, enligt vår mening riktiga, synpunkt på organisa-

tionsfrågan, är uppenbart, att sakkunnigas och Norrlands skogsvårdsförbunds hela argumentering med ett ensidigt framhållande av det undervisande momentet som det viktigaste, blir av ringa värde.

Uppgiften att handhava en så restriktiv lag som lappmarkslagen är en helt ny uppgift för skogsvårdsstyrelserna och det vore ödesdigert att på dem omedelbart överlåta skötseln av ifrågavarande skogar och därmed anknutna för skogsvårdsstyrelser och dess personal främmande bestyr av ekonomisk art och detta så mycket mer som skoglig sakkunskap icke förutsättes bliva representerad inom skogsvårdsstyrelserna. Det torde icke av någon som vill fördomsfritt bedöma denna fråga kunna förnekas, att denna uppgift bör kunna fyllas bättre av domänstyrelsen med den sedan många år i lappmarkerna med skogsförvaltning sysselsatta skogspersonalen av högre och lägre grad.

De extra jägmästarnas förbund.

I en till chefen för jordbruksdepartementet ställd skrivelse hemställer De extra jägmästarnas förbund, att uppmärksamhet måtte ägnas åt de stora företräden med avseende å domänverkets personalfråga, som en organisation inom detta verk för handhavande av ifrågavarande lag ovedersägligen erbjöde. Förbundet anhåller, i överensstämmelse med de synpunkter vilka framförts av bland andra domänstyrelsen, att, därest en från domänverket fristående organisation för berörda ändamål komme till stånd, åtgärder måtte vidtagas för avskiljande från domänverket av såväl ordinarie som extra ordinarie och extra tjänstemän till ett antal motsvarande det, som kunde anses vara sysselsatt med lappmarkslagens handhavande, samt att dessa tjänstemän genom överförande på indragningsstat eller genom annan därmed jämförbar anordning måtte hållas ekonomiskt skadeslösa. Efter att hava erinrat hur i samband med framläggande inför 1924 års riksdag av förslag om den s. k. dimensionslagens upphävande, varigenom tillsynen över de enskilda skogarna i Norrbottens och Västerbottens läns kustland fråntogs domänstyrelsen och lades under skogsvårdsstyrelser, dåvarande chefen för jordbruksdepartementet i proposition nr 97 framhöll, att det torde kunna förväntas, att en stor del av den för dimensionslagens tillämpning anställda personalen komme att övergå i de blivande skogsvårdsstyrelsernas tjänst även om dessa icke borde åläggas någon skyldighet att anställa samma personal, anför förbundet bland annat:

Departementschefens förslag godkändes av riksdagen. I verkligheten hava emellertid förhållandena utvecklat sig på ett sätt, som står i skarp kontrast mot departementschefens optimistiska uttalande. Av de förutvarande 11 skogsingenjörerna erhöll sålunda endast 1 tjänst i skogsvårdsstyrelse medan 9 överflyttades till andra befattningar inom domänverket och 1 såsom kvarstående på gammal lönestat avböjde annan tjänst. I befordringshänseende medförde dimensionslagens slopande därför icke blott att antalet ordinarie statstjänster minskades med 11 utan därjämte att vid de övertaliga skogsingenjörernas placering 9 tjänster undanrycktes den extra personal, som eljest stått i tur att befordras, varigenom sammanlagt 20 befordringsmöjligheter undandragits den obefordrade förvaltande personalen.

Följderna av en dylik kraftig beskärning av befordringsmöjligheterna för en kår bestående av endast 190 icke-ordinarie tjänstemän hava ej heller låtit vänta på sig. Under de 7 åren 1922—1928 kunde sålunda endast 8 extra jägmästare vinna befordran till ordinarie tjänst, och befordringsåldern till revirförvaltare steg under samma period från 37 till 42 år i medeltal. De förvaltande tjänstemännens medelålder under perioden 1919—1930 har varit i oav-

brutet stigande för alla slag av befattningshavare och uppgick år 1930 för extra ordinarie revirassistenter till icke mindre än 39 år.

Överföringen till domänverkets övriga arbetsområden av den personal, som tidigare omhänderhaft dimensionslagens tillämpning, medförde dessutom ett absolut tillskott av personal, som på ett kännbart sätt förhindrat verkets normala rekrytering av högskoleutbildade tjänstemän. Under åren 1925, 1926 och 1927 kunde således inga extra jägmästare nyantagas, vilket medfört en brist av rekryteringspersonal i de yngsta åldrarna och en, beträffande åldersfördelningen, onormalt sammansatt rekryteringskår.

Ett genomförande av de sakkunnigas förslag skulle otvivelaktigt medföra en ny stagnation i fråga om såväl befordringar som nyrekrytering inom domänverket, vilken till sina verkningar skulle bliva långt mera ödesdiger än den, som inträdde i samband med dimensionslagens upphävande. Det är nämligen ett ofrånkomligt faktum, att utgångsläget nu är ofantligt mycket ogynnsammare än år 1924, från vilken tid medelåldern för exempelvis extra ordinarie revirassistent stigit med ej mindre än 5 år. Enligt förbundets uppfattning finnes det därför ingen möjlighet att frigöra domänverket från lappmarkslagen utan att samtidigt från verket avskilja det antal ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän i skilda grader, som beräknas svara mot verkets arbete med lagens handhavande.

Förbundet framhåller ytterligare, att det torde vara högst osannolikt, att någon enda ordinarie jägmästare skulle frivilligt utbyta sin med möjlighet till transport förenade fasta anställning i domänverket mot en mera osäker anställning såsom biträdande länsjägmästare i lappmarkerna. Enligt förbundets mening torde det ej heller vara givet, att skogsvårdsstyrelserna alls anställde förutvarande skogsstatstjänstemän, och syntes det i varje fall troligt, att yngre tjänstemän med lägre löneanspråk i första hand toges i anspråk.

Kommunalfullmäktige i Malå.

Jag torde vidare böra nämna, att kommunalfullmäktige i Malå intagit en till frågan om skogsvårdsstyrelsernas verksamhetsområden avvikande ståndpunkt i förhållande till övriga uttalanden i ärendet. Fullmäktige förmena sålunda, att med hänsyn till det arbetsfält, som vardera av Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker representerade, särskilda skogsvårdsstyrelser borde inrättas för sagda lappmarker.

Skrivelse av landshövding Ringstrand.

Slutligen får jag anmäla, att landshövding Ringstrand i skrivelse till chefen för jordbruksdepartementet den 27 januari 1932 anfört, att han efter ingående undersökningar kunde göra det uttalandet, att den tillfälliga personal, som av skogsvårdsstyrelsen i Västerbottens län använts vid utsyningars utförande, erhållit sin utbildning vid skogshögskolan eller skogsskola eller haft längre anställning i statstjänst såsom stämplingsförrättare. Ringstrand har vidare uppgivit, att när tjänsten som länsjägmästare i Västerbottens län anslogs till ansökan ledig, ingen av de vid dimensionslagens upphävande ledigblivna skogsingenjörerna anmälde sig såsom sökande. Alla skogsfogdar eller tillsyningsmän, som sökte anställning hos skogsvårdsstyrelsen i sagda län, bereddes, enligt vad Ringstrand ytterligare anfört, plats, med undantag av en, som av särskilda skäl ej kunde antagas. En, som styrelsen beslutat anställa, återtog sin ansökan. Då länsjägmästartjänsten i Norrbottens län skulle tillsättas,

blev densamma ej ledigförklarad, utan erbjöds den äldste av de genom dimensionslagens upphävande ledigblivna ordinarie skogsingenjörerna i länet, vilken också utnämndes till länsjägmästare. Ringstrand åberopar vidare en skrivelse från skogsvårdsstyrelsen i sistnämnda län, varav framgår, att tjänsten såsom biträdande länsjägmästare i länet icke sökts av någon skogsingenjör, samt att länsskogvaktarebefattningarna sökts av två förutvarande skogsfogdar, som båda anställts, samt fem tillsyningsmän, av vilka tre icke anställts, varav två på grund av svag hälsa och en av andra skäl.

Departementschefen

De skäl, vilka anförts för att handhavandet av den föreslagna nya lagen bör överlämnas åt skogsvårdsstyrelser, finner jag bärande. Fördelarna för de enskilda skogarna därav att tillsynen över desamma anförtros särskild personal, som häri får sin egentliga uppgift, torde icke kunna bestridas. Om också ett plikttroget och gagnande arbete utförts av befattningshavarna under domänstyrelsen, torde det, såsom sakkunniga anfört, icke kunna bortses från, att med nuvarande organisation måste för den övervakande personalen intresset för statens skogar komma i främsta rummet, medan arbetet för den enskilda skogsvården blir ställt i andra hand. Men bör sålunda särskild personal anställas för handhavandet av uteslutande nu ifrågavarande skogslag, torde övervägande skäl tala för att sagda personal inordnas under skogsvårdsstyrelser. Såsom jag tidigare framhållit bör enligt mitt förmenande förevarande lagstiftning taga sikte på att förmedla övergången till en lagstiftning i enlighet med skogsvårdslagens principer. Det är då, såsom bland andra centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund påpekat, en fördel, att skogsvårdsstyrelserna snarast sättas i tillfälle att verka uti ifrågavarande skogar och sålunda lära känna dessa och deras ägare. Skogsvårdsstyrelsernas uppgift att befrämja den enskilda skogshushållningen genom utbredande av kunskap i skogsskötsel, beviljande av bidrag till och utförande av arbeten för skogskultur samt vidtagande i övrigt av åtgärder, ägnade att befordra en förbättrad skogshushållning, synes vidare kunna bliva av stort gagn för skogsbruket i de trakter, för vilka lagen är avsedd att gälla. Ej heller torde man, såsom på vissa håll synes ske, böra underskatta den psykologiska betydelse, som ett överförande på skogsvårdsstyrelserna av skogsstatens övervakande verksamhet torde äga. Skogsvårdsstyrelserna åtnjuta befolkningens förtroende och hava visat förmåga att under samarbete med skogsägarna väcka intresse för en rationell skogsskötsel.

Jag har förut anfört, att kronohemman och krononybyggen under stadgad åborätt icke torde, åtminstone för det närvarande, böra inordnas under den nya lagen. Friherre Hermelins anmärkning rörande det principvidriga i att berörda allmänna skogar ställdes under annan uppsikt än domänstyrelsens torde därför här kunna lämnas obeaktad. De skäl, friherre Hermelin i övrigt åberopat mot att uppsikten över den föreslagna lagens efterlevnad överlämnades åt skogsvårdsstyrelser, hava blivit bemötta genom vad skogsvårdsstyrelsen i Västerbottens län häremot anfört. De synpunkter, berörda skogsvårdsstyrelse framhållit, biträdas av mig. Härav framgår bland annat, att jag icke finner vad av jämväl reservanterna inom Norrlands skogsvårdsförbund anförts rörande de

särskilda svårigheter, vilka skulle vara förbundna med överinseendet över ifrågavarande skogar, av den beskaffenhet, att till följd därav icke sagda överinseende skulle kunna anförtros skogsvårdsstyrelser. Jag vill emellertid i detta sammanhang framhålla såsom synnerligen önskvärt, att vederbörande skogsvårdsstyrelser i största möjliga utsträckning tillgodogöra sig den sakkunskap beträffande nämnda skogar, som besittes av nuvarande förvaltande och bevakande personal inom skogsstaten. Detta önskemål torde vara beaktansvärt även med hänsyn därtill att, på sätt framgår av domänstyrelsens yttrande, ett icke obetydligt antal skogsstatspersonal blir genom den föreslagna organisationsförändringen övertaligt.

Lika med sakkunniga anser jag, att handhavandet av den nya lagen bör anförtros de redan befintliga skogsvårdsstyrelserna i Västerbottens, Norrbottens och Kopparbergs län. Viss ökning av antalet styrelseledamöter torde härav föranledas. Detta spörsmål torde jag emellertid få senare underställa Kungl. Maj:ts prövning.

Att kostnaden för en organisation med skogsvårdsstyrelser kommer att uppgå till högre belopp än det, som för närvarande beräknas utgå för lappmarkslagens handhavande, synes uppenbart. Såsom tidigare framhållits torde, då den nya lagen icke avses skola träda i kraft förrän den 1 januari 1934, anslagsfrågan icke böra nu upptagas till behandling. De av sakkunniga verkställda beräkningarna synas därför tillsvidare kunna godtagas såsom ägnade att giva en någorlunda riktig föreställning angående de merutgifter för vederbörande skogsvårdsstyrelser, som av organisationsförändringen föranledas. Möjligen torde någon jämkning nedåt av vissa belopp befinnas genomförbar. Såsom framgår av den lämnade redogörelsen hava sålunda de av sakkunniga föreslagna lönerna och dyrtidstilläggen ävensom traktamenten och reseersättningar på sina håll ansetts väl höga. Måhända kunna också, på sätt domänstyrelsen och centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund antytt, därest skogsvårdsstyrelserna i görligaste utsträckning utnyttja före den nya lagens ikraftträdande upprättade avverkningsplaner — något man givetvis äger förvänta — de beräknade utgifterna för taxeringspersonal minskas. Å andra sidan inträder en ökning i de av omorganisationen föranledda kostnader, om den skogsstaten tillhöriga personal, vilken genom berörda omorganisation blir övertalig, överföres på indragnings- eller övergångsstat. Vad till förmån för en dylik åtgärd anförts äger enligt min mening fog. Frågan torde framdeles böra bliva föremål för närmare övervägande. Utan att nu taga slutgiltig ställning till densamma torde jag emellertid böra nämna, att av de tjänster, vilka enligt domänstyrelsens utredning skulle behöva indragas, fyra revirförvaltarebefattningar och tio bevakningstjänster äro i avvaktan på en sedan någon tid motsedd ändring av lappmarkslagen tillsatta allenast på förordnande.

Jämväl i andra än här berörda avseenden äro jämkningar i de av sakkunniga beräknade kostnadsbeloppen tänkbara. Ifrågavarande spörsmål synes böra i sin helhet avgöras i samband med den prövning av anslagsfrågan som, om föreliggande förslag till skogslag nu antages, torde ankomma på 1933 års riksdag.

G) Grunder för bestridande av kostnaderna för lagens handhavande.

Jag torde i detta sammanhang få upptaga till behandling frågan om de grunder, efter vilka skogsvårdsstyrelsernas kostnader för överinseendet över ifrågavarande skogar böra bestridas.

Tidigare har redogjorts för hurusom kostnaderna för domänverkets tillsyn över skogarna under lappmarkslagen bestridas dels genom utsyningsavgifter dels ock genom statsanslag. Enligt sakkunnigas förslag skola kostnaderna för den nya lagens handhavande täckas dels genom särskilda statsanslag dels ock genom upptagande av skogsvårdsavgifter i likhet med vad som sker i fråga om skogarna under skogsvårdslagen.

Gällande bestämmelser om skogsvårdsavgifter.

Enligt förordningen den 11 oktober 1912 (nr 275) om skogsvårdsavgift skall sådan avgift erläggas för avverkat virke, som enligt gällande bestämmelser taxerats till skogsaccis, med 1.3 procent av virkets taxerade rotvärde. Avgiften skall erläggas av den, som enligt lagen om skogsaccis är skyldig att för det avverkade virket utgöra dylik accis. Avgiften debiteras, uppbäres och redovisas i sammanhang med kronoutskylderna. Av de genom avgiften inom varje landstingsområde inflytande medel skola — med undantag av medel, som härröra från skyddsskogarna — 90 procent tillhandahållas skogsvårdsstyrelserna inom landstingsområdet och 10 procent redovisas till statskontoret för att av Kungl. Maj:t i mån av förefallande behov fördelas mellan samtliga skogsvårdsstyrelser i riket. Förordningen gäller, enligt stadgande i dess 5 §, icke virke, som avverkats inom Västerbottens eller Norrbottens läns lappmarker eller i sådana utom lappmarken belägna skogar, vilka lyda under lappmarkslagen.

Skogsaccis skall enligt lagen den 28 september 1928 om skogsaccis utgöras vid avverkning av skog — med undantag huvudsakligen beträffande husbehovsavverkning — till den kommun, inom vilken skogen är belägen. Accisen utgår i förhållande till virkets genom taxering fastställda rotvärde och skall erläggas av avverkaren, varmed förstås den, som, då virket är att anse såsom avverkat, ägt förfoga över detsamma; dock att, där annan ägt rätt till avfallsvirke, denne skall anses såsom avverkare i fråga om sådant virke.

Sakkunniga.

Sakkunniga beräkna de sammanlagda årliga kostnaderna efter den föreslagna omregleringen för skogsvårdsstyrelsen i Västerbottens län till 502,200 kronor, därav personalomkostnader 462,700 kronor samt övriga förvaltnings- och allmänna kostnader 39,500 kronor, och för skogsvårdsstyrelsen i Norrbottens län till 417,100 kronor, därav personalomkostnader 381,400 kronor samt övriga förvaltnings- och allmänna omkostnader 35,700 kronor. Då nuvarande sammanlagda årskostnaderna utgöra för skogsvårdsstyrelsen i Västerbottens län cirka 185,000 kronor och för skogsvårdsstyrelsen i Norrbottens län omkring 175,000 kronor, uppgå kostnadsökningarna för dessa styrelser, på sätt tidigare nämnts, till respektive 317,000 kronor och 242,000 kronor. — Beträffande skogsvårdsstyrelsen i Kopparbergs län beräkna sakkunniga dess ökade kostnader i anledning av utvidgningen till för personal 29,000 kronor och för förvaltningen i övrigt 4,000 kronor eller, såsom jämväl förut nämnts, tillhopa 33,000 kronor.

Angående frågan om sättet för anskaffande av medel till skogsvårdsstyrelsernas verksamhet anföra sakkunniga:

Vad beträffar frågan om medelsanskaffningen synas skäl föreligga för ett bibehållande av hittills gällande praxis, att skogsägarna själva till viss grad skola bidraga till administrationens upprätthållande. Det ligger då närmast till hands att jämväl beträffande nu ifrågakomna förhållanden följa de bestämmelser, som gälla för skogarna under 1923 års skogsvårdslag. Där gäller nämligen, att särskilda skogsvårdsavgifter, beräknade efter vissa normer, skola utgå för sådant avverkat virke, som taxeras till skogsaccis. I anslutning till de allmänna riktlinjer, efter vilka de sakkunniga trott sig hava funnit en lämplig lösning på föreliggande lagstiftnings- och organisationsfråga, anse sig de sakkunniga sålunda böra föreslå, att förordningen om skogsvårdsavgift utsträckes att gälla även för de skogar, beträffande vilka den nya skogslagen skall äga tillämpning, samt att som följd därav gottgörelse till statsverket för utsyning å ifrågavarande skogar (utsyningsavgifter) därefter icke skall utgå.

Med ledning av de uppgifter på skogsvärdena för avverkat virke inom respektive Västerbottens och Norrbottens län, för vilka deklarationer till skogsaccis avlämnats under åren 1927—1929, men för vilka jämlikt gällande bestämmelser skogsvårdsavgifter ej utgått, hava de sakkunniga beräknat, att om för dessa skogsvärden dylika avgifter erlagts, dessa i medeltal skulle hava utgått inom Västerbottens län till omkring 104,000 kronor och inom Norrbottens län till omkring 54,000 kronor. Med hänsyn dels till att år 1928 ändring vidtagits i dittills gällande grunder för taxering till skogsaccis, dels till att de årliga avverkningarna torde, under förutsättning att det av de sakkunniga utarbetade förslaget göres till lag, komma att ej oväsentligt ökas inom lagens tillämpningsområde, böra under en följd av år skogsvårdsavgifterna från nu ifrågavarande skogar kunna beräknas inom Västerbottens län till omkring 130,000 kronor och inom Norrbottens län till omkring 80,000 kronor. De sakkunniga hava vidare antagit, att skogsvårdsavgifterna från de enskilda skogarna i Särna och Idre socknar komma att uppgå till omkring 3,000 kronor. Med avdrag för de 10 % av skogsvårdsavgifternas totalbelopp, som skola inlevereras till statskontoret för att fördelas mellan skogsvårdsstyrelserna i riket, skulle således skogsvårdsavgifter till följande belopp komma att direkt inflyta till skogsvårdsstyrelserna i Västerbottens, Norrbottens och Kopparbergs län, nämligen respektive 117,000, 72,000 och 2,700 kronor.

Förut har angivits, att skogsvårdsstyrelsens i Västerbottens län merutgifter för administrationen efter här ifrågavarande utökning av verksamheten beräknats skola uppgå till omkring 317,000 kronor. Då emellertid direkt till skogsvårdsstyrelsen inflytande skogsvårdsavgifter från skogar inom lappmarkslagens tillämpningsområde beräknas komma att uppgå till ett belopp av 117,000 kronor, skulle skillnaden, 200,000 kronor, behöva ersättas av statsmedel och av andel i de till statskontoret inlevererade skogsvårdsavgifterna.

För Norrbottens län har merkostnaden efter verksamhetens utökande beräknats till i avrundat tal 242,000 kronor. Som de direkt inflytande skogsvårdsavgifterna från skogar, som för närvarande lyda under lappmarkslagen, beräknats till 72,000 kronor, kommer skillnaden, 170,000 kronor, att behöva ersättas av statsmedel och av andel i de till statskontoret inlevererade skogsvårdsavgiftsmedel.

Vad beträffar Kopparbergs län har merkostnaden därstädes beräknats till 33,000 kronor, under det skogsvårdsavgifter från skogar under lappmarkslagen beräknats inflyta till ett belopp av 2,700 kronor. Skillnaden 30,300 kronor behöver sålunda täckas.

En sammanställning av den ökning i anslagsbehovet, som kan antagas upp-

stå hos skogsvårdsstyrelserna i Västerbottens, Norrbottens och Kopparbergs län efter föreslagen utvidgning av verksamheten, giver sålunda till resultat en slutsumma på i runt tal inalles 400,000 kronor. Under antagande att dessa skogsvårdsstyrelser vid fördelningen av till statskontoret inlevererade andelar av skogsvårdsavgiftsmedlen härrörande från skogar under lappmarkslagen återfå i stort sett samma belopp som inlevererats, omkring 20,000 kronor, synes resterande belopp 380,000 kronor böra täckas av härför särskilt anvisade statsanslag.

Skogsvårdsstyrelsernas utökade verksamhet kommer givetvis att under första året föranleda nyuppsättningar av möbler och inventarier, blankettryck m. m. Dessa kostnader beräkna sakkunniga till 15,000 kronor för vardera skogsvårdsstyrelsen i Västerbottens och Norrbottens län samt till 2,000 kronor för styrelsen i Kopparbergs län. Första året synas sålunda för angivna ändamål av statsmedel böra anvisas, förutom nyss angivna belopp, ytterligare 32,000 kronor.

I anslutning till vad sålunda anförts hava sakkunniga föreslagit att 5 § i förordningen om skogsvårdsavgift, varigenom, på sätt förut nämnts, virke, som avverkats inom Västerbottens eller Norrbottens läns lappmarker eller å sådana utom lappmarkerna belägna skogar, vilka lyda under lappmarkslagen, undantages från förordningens tillämpning, skulle upphöra att gälla.

Friherre Hermelins reservation.

Friherre Hermelin har i sin reservation intagit en till frågan om skogsvårdsavgift i visst hänseende avvikande ståndpunkt i förhållande till övriga sakkunniga. Han anför härutinnan:

I likhet med de sakkunniga i övrigt anser jag att för organisationens uppehållande erforderliga medel böra anvisas av statsmedel i den mån sådana icke inflyta genom av sakkunniga föreslagna skogsvårdsavgifter. Beträffande dessa senare synes dock domänverket böra av särskilda statsmedel gottgöras för de belopp, som härröra från kronoskogar. Det kan nämligen icke vara riktigt, att ett av statens affärsdrivande verk, som har att årligen redovisa för den vinst, som under året uppstått av rörelsen, belastas med utgifter för skogsskötseln å vissa enskilda skogar. När statsmakterna anse det vara erforderligt att ur allmän synpunkt pålägga innehavarna av dessa skogar vissa restriktioner i fråga om skogarnas skötsel, torde även de därmed förenade kostnaderna, i den mån de icke kunna täckas av de skäliga belopp, som lämpligen kunna påläggas skogsägarna, böra bestridas av för ändamålet direkt anvisade statsmedel.

Förut väckta förslag om statsskogarnas undantagande från skyldighet att utgöra skogsvårdsavgift.

Frågan huruvida över huvud skogsvårdsavgift borde utgå från statens skogar har tidigare vid upprepade tillfällen varit föremål för statsmakternas prövning. En översikt över frågans behandling under de senare åren torde här böra lämnas.

Förslag om statsskogarnas undantagande från utgörande av skogsvårdsavgift väcktes av *domänstyrelsen* redan i det yttrande, som styrelsen *den 6 juni 1921* avgav över skogslagstiftningskommitténs år 1918 avgivna betänkande. I sagda yttrande gjorde styrelsen gällande, att samtliga skogar, för vilka hushållningsplaner kunde och borde tillämpas, till vilka skogar bl. a. statens skogar vore att hänföra, borde befrias från erläggande av skogsvårdsavgift. Styrelsen anförde till stöd härför, att nyssangivna skogar vore av den storlek och beskaffenhet, att skogsbruket å dem kunde bära sina omkostnader, var-

för desamma i allmänhet icke vore i behov av understöd. Därest efter berörda skogars undantagande från skyldighet att erlägga skogsvårdsavgift de medel, som genom sagda avgift komme att inflyta, icke skulle räcka till för den enskilda skogsvårdens understödjande, återstode ju alltid att anvisa statsanslag härtill såsom för närvarande tillginge i viss omfattning. Ett sådant förfaringssätt syntes vara mera rättvist än att såsom nu betunga en gren av statens affärsverksamhet med att ensam utbetala ett sådant statsbidrag utan att på något sätt gottskrivas härför.

I de förslag till vissa ändringar i förordningen om skogsvårdsavgift, som i samband med förslaget till ny skogsvårdslag genom *proposition nr 161* förelades *1923 års riksdag*, bibehölls emellertid skyldigheten att utgöra skogsvårdsavgift jämväl för statens samt övriga i domänstyrelsens berörda utlåtande avsedda skogar. Till stöd för förslagets ståndpunkt härutinnan anförde föredragande departementschefen:

Att, såsom domänstyrelsen yttrat, det måste anses orättvist, att dess affärsverksamhet skall betungas med att ensam utbetala ifrågavarande statsbidrag utan att gottskrivas därför, därom är jag fullt ense med styrelsen. Emellertid är jag tveksam om, huruvida skogsvårdsstyrelserna även med den minskning i skogsvårdskassorna, som skulle ske genom de allmänna skogarnas befriande från skogsvårdsavgift, under förhandenvarande förhållanden skulle hava tillräckliga medel till sitt förfogande. Med hänsyn härtill har jag ansett det böra för närvarande anstå med en ändring i antydd riktning.

Förslaget blev i denna del bifallet av riksdagen, som lämnade departementschefens berörda motivering utan erinran.

Frågan om statsskogarnas befriande från skyldighet att erlägga skogsvårdsavgift upptogs av *domänstyrelsen* ånyo i det yttrande, som styrelsen *år 1923* avgav med anledning av riksdagens samma år gjorda framställning om skogsvårdslagens utsträckande att gälla i Västerbottens och Norrbottens läns kustland. I berörda yttrande gjorde styrelsen gällande, att förordningen om skogsvårdsavgift, vilken var avsedd att erhålla tillämpning i kustlanden samtidigt med skogsvårdslagen, borde erhålla giltighet allenast beträffande sådana inom kustlandet belägna skogar, som lydde under den s. k. dimensionslagen och vore avsedda att föras under skogsvårdslagen, varemot därstädes befintliga allmänna skogar borde undantagas från förordningens tillämpning. Styrelsen hemställde i sammanhang härmed, att det måtte tagas under övervägande, huruvida ej sådan genomgående ändring i nyssnämnda förordning borde vidtagas, att skogsvårdsavgift skulle utgå allenast för virke från de skogar, vilka stode under skogsvårdsstyrelsernas uppsikt, samt från skyddsskogarna.

Ej heller domänstyrelsens sistberörda framställning föranledde någon åtgärd. I samband med framläggande inför *1924 års riksdag* av förslaget om dimensionslagens upphävande och ersättande med skogsvårdslagen förelade Kungl. Maj:t genom *proposition nr 96* riksdagen förslag om utsträckande av förordningen om skogsvårdsavgift till Västerbottens och Norrbottens läns kustland. Förslaget förutsatte, att samtliga inom kustlandet belägna skogar

— med undantag blott av dem, som lödo under lappmarkslagen — och sålunda flertalet av de därstädes befintliga allmänna skogarna skulle underkastas skyldighet att erlägga skogsvårdsavgift.

I förslagets motivering erinrade föredragande departementschefen om den ståndpunkt, statsmakterna år 1923 intagit till frågan om statsskogarnas undantagande från nyssangivna skyldighet, och om dåvarande departementschefens yttrande härutinnan samt tillade:

Även jag finner det nödigt, att, innan frågan om ändring i förordningen om skogsvårdsavgift i den av domänstyrelsen föreslagna riktning upptages till avgörande, närmare utredning verkställes angående dess ekonomiska konsekvenser för skogsvårdsstyrelserna. På grund härav och då en dylik utredning ej lämpligen kan äga rum, förrän erfarenhet vunnits om de krav, som till följd av den nya skogsvårdslagens tillämpning komma att ställas på skogsvårdskassorna, finner jag domänstyrelsens framställning i förevarande avseende för närvarande ej böra föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Beträffande domänstyrelsens förslag, att de i kustlanden belägna allmänna skogarna skulle vid förordningens utsträckning dit undantagas från dess tillämpning, framhöll departementschefen, att det syntes vara i överensstämmelse med den grundsats, som i allmänhet följts inom skogsvårdslagens dåvarande giltighetsområde ifråga om skyldighet att erlägga skogsvårdsavgift för virke från statens skogar, att förordningen erhölle giltighet även beträffande dylika skogar i kustlanden.

Förslaget bifölls av riksdagen, som jämväl godkände den av departementschefen därför anförda motivering.

I anledning av ett utav hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Västerbottens län framställt förslag, att skogsvårdsavgifter skulle erläggas för virke från samtliga i lappmarkerna belägna skogar, anförde *domänstyrelsen* i sin i annat sammanhang omförmälda skrivelse *den 3 april 1925*, bland annat, att det strede mot styrelsens uppfattning om sin uppgift som affärsdrivande verk att utan ersättning i någon form låta av styrelsen förvaltad egendom beskattas för att staten skulle kunna därigenom lämna anslag för visst ändamål. I skrivelse *den 5 december 1925* anförde styrelsen till utveckling av sin ståndpunkt ytterligare bland annat följande:

Styrelsen har intet att erinra mot att skogsvårdsavgifter utgå för de under lappmarkslagen lydande skogar i syfte att understödja skogsskötseln å desamma. Beträffande åter statsskogarna kan styrelsen icke underlåta att framhålla, hurusom avkastningen från dem reduceras därigenom, att därå anställd personal redan förut är belastad med en mängd uppgifter för det allmänna, för vilka ingen eller ganska ringa ersättning erhålles, och hurusom en ytterligare pålaga genom införande av skogsvårdsavgift för virke från kronoskogarna i lappmarkerna kommer att ytterligare betunga skogsbruket å desamma. Redan genom skogarnas geografiska läge och mindre gynnsamma biologiska förhållanden intaga dessa skogar en synnerligen ogynnsam ställning i jämförelse med kronoskogarna i övriga delar av landet.

Vad styrelsen sålunda anfört vann icke beaktande. Det förslag till ny skogslag för lappmarkerna med flera områden, som framlades genom *propositionen*

nr 43 till *1927 års riksdag*, utgick från, att skogsvårdsavgifter skulle uppbäras såväl från under lappmarkslagen lydande enskilda och allmänna skogar som även från övriga allmänna skogar inom lappmarkerna samt därstädes belägna allmännings- och husbehovsskogar. Föredragande departementschefen anförde härom den 5 februari 1926 följande:

Vid föreskrivande av reproduktionsskyldighet för de under lappmarkslagen lydande skogar torde skogsvårdsavgifter böra upptagas i de trakter, där lagen gäller, för främjande av skogsvård å dessa skogar.

Beträffande de delar av landet, där reproduktionsskyldighet tidigare stadgats för enskilda skogar, gäller såsom allmän princip, att skogsvårdsavgifter skola utgöras för virke såväl från dessa som från allmänna skogar. Dessa avgifter användas dels för främjande av skogsvårdsåtgärder å de enskilda skogarna dels ock som bidrag till bestridande av kostnaderna för handhavandet av skogsvårdslagstiftningen för samma skogar. Någon del av dessa avgifter kommer sålunda ej de allmänna skogarna till godo.

Vid stadgande av skyldighet att utgöra skogsvårdsavgifter för de trakter, där lappmarkslagen gäller, synas tillräckliga skäl ej föreligga att frångå nyssangivna princip. Att, såsom domänstyrelsen föreslagit, härvid från sådan skyldighet undantaga de inom lappmarkerna belägna statsskogar, vars avkastning kommer det allmänna tillgodo, skulle i själva verket innebära ett ståndpunkttagande till principfrågan, huruvida skogsvårdsavgifter överhuvudtaget böra utgöras från sådana statsskogar, som nyss sagts. Såväl 1923 som 1924 hava emellertid statsmakterna under hänvisning därtill, att denna fråga krävde särskild utredning, avböjt att taga ställning till densamma, och synes uppenbart, att detta ej heller bör ske i förevarande sammanhang. I överensstämmelse med den uppfattning, som jag uttalat år 1923 vid framläggande av förenämnda förslag till ändringar i förordningen om skogsvårdsavgift, finner jag det visserligen alltjämt vara önskvärt, att en utredning av berörda fråga kommer till stånd, men torde, på sätt framhållits i motiveringen till propositionen nr 96 till 1924 års riksdag, en dylik utredning ej lämpligen böra verkställas, förrän närmare erfarenhet vunnits rörande omfattningen av de kostnader, som tillämpningen av 1923 års skogsvårdslag kommer att medföra för vederbörande skogsvårdsstyrelser.

På grund av vad sålunda anförts, torde, därest reproduktionsskyldighet stadgas för de under lappmarkslagen lydande enskilda och allmänna skogar, förpliktelse att erlägga skogsvårdsavgifter böra föreskrivas ej blott i fråga om dessa skogar utan jämväl beträffande övriga allmänna skogar inom lappmarkerna samt därstädes belägna allmänningsskogar. I samband härmed torde enahanda förpliktelse böra stadgas för de skogar, som lyda under lagen om husbehovsskogar.

Riksdagen avslog såsom förut nämnts förslaget till ny lappmarkslag och därmed föll även frågan om ändring i förordningen angående skogsvårdsavgifter.

Yttranden över sakkunnigas förslag.

I de över sakkunnigas förslag avgivna yttrandena har frågan om medelanskaffningen på ett undantag när icke berörts. Allenast domänstyrelsen har upptagit frågan till behandling.

Domänstyrelsen.

Domänstyrelsen anför, att styrelsen vad angår förslaget, att skogsvårdsavgifter skulle uttagas från samtliga inom lappmarkerna belägna skogar, helt

ställde sig på samma ståndpunkt som friherre Hermelin. Styrelsen erinrar, att styrelsen vid upprepade tidigare tillfällen, då fråga uppkommit om ändring i förordningen av skogsvårdsavgift, framhållit, att det vore synnerligen orättvist att till den enskilda skogsvårdens fromma uttaxera ett statsbidrag allenast på statens skogar. Vidare åberopar styrelsen chefens för jordbruksdepartementet av mig förut återgivna yttrande i propositionen nr 161 till 1923 års riksdag. I anslutning härtill anför styrelsen följande:

För så vitt styrelsen kan finna, får berörda yttrande tolkas så, att Kungl. Maj:t i princip godkänt styrelsens åsikt i frågan, men att något avgörande i ena eller andra riktningen icke kunnat ske på grund av hänsyn till skogsvårdsstyrelsernas ekonomi. Styrelsen kan emellertid för sin del icke finna ett sådant skäl fullt bärande. Är principen riktig, att ett statsanslag till den enskilda skogsvården icke bör uttagas å en viss kategori av statsegendomar, synes konsekvensen böra medföra, att ett särskilt statsanslag anvisas för täckande av den utgift, som pålagts dessa egendomar och är för deras uppgift helt ovidkommande. Till belysande av vilka belopp det här rör sig om, får styrelsen meddela, att statsskogarna under åren 1928, 1929 och 1930 belastats med en årlig utgift för den enskilda skogsvården i landet av i medeltal 233,000 kronor samt att, därest skogsvårdsavgift under samma tid skulle hava utgått för domänfondens skogar inom lappmarkerna, detta skulle hava medfört en ökad sådan utgift av i medeltal per år 116,000 kronor.

De sakkunniga synas emellertid hava helt förbisett, att deras förslag till ändring av ifrågavarande förordning medför, att för virke avverkat å skogar, varå lagen den 5 juni 1909 (nr 53) angående husbehovsskogar inom vissa områden äger tillämpning, skall utgå skogsvårdsavgift. Nyss berörda kategori av skogar, å vilka virket i regel äger så ringa rotvärde att skogsägarna ansetts böra i största möjliga utsträckning befrias från kostnader till staten för dessas skötsel, synas emellertid om möjligt i ännu högre grad än statsskogarna kunna göra anspråk på att icke lämna bidrag till skötseln av enskilda skogar under skogsvårdsstyrelsernas uppsikt. Styrelsen får hemställa, att vid en eventuell ändring av förordningen hänsyn måtte tagas till vad styrelsen nu anfört.

Departementschefen.

En naturlig följd av att en enligt de riktlinjer, som av mig i det föregående angivits, utarbetad skogslag införes för lappmarkerna samt Särna och Idre socknar synes vara, att från de under lagen lydande skogarna skola utgå skogsvårdsavgifter i likhet med vad fallet är beträffande skogarna under skogsvårdslagen. Vad angår frågan huruvida dylika avgifter böra utgå jämväl från övriga skogar i de trakter, där den nya lagen är avsedd att gälla, ansluter jag mig till den ståndpunkt, som intagits av mina företrädare i ämbetet i omförmälda propositioner till riksdagarna 1923 och 1927. Lika med domänstyrelsen finner jag det sålunda icke rättvist, att den under styrelsens förvaltning stående grenen av statens affärsverksamhet skall betungas med att utbetala ifrågavarande avgifter utan att därför på något sätt gottgöras. Ett undantagande, på sätt domänstyrelsen föreslagit, av de i lappmarkerna belägna statsskogar, vars avkastning kommer det allmänna till godo, från skyldighet att erlägga skogsvårdsavgift skulle emellertid, såsom i propositionen till 1927 års riksdag anfördes, innebära ett ställningstagande till frågan om dylika avgifter överhuvudtaget borde utgå från sådana statsskogar. Berörda

fråga synes icke lämpligen kunna avgöras utan vidare utredning, avseende särskilt den ekonomiska betydelsen för skogsvårdsstyrelserna av statsskogarnas utgörande av skogsvårdsavgifter. Den ändring av förordningen om skogsvårdsavgift, som, oavsett utredningens resultat, synes i anledning av lagförslaget påkallad, torde därför lämpligen böra anstå till år 1933.

Förslaget till lag om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden.

Såsom framgår av det anförda ansluter jag mig i väsentliga delar till det lagförslag, sakkunnigas minoritet framlagt. Emellertid har jag icke kunnat godtaga det i oförändrat skick. På grund härav har jag låtit inom jordbruksdepartementet underkasta förslaget viss omarbetning såväl i formellt hänseende som beträffande en del sakliga spörsmål. Jag torde nu få övergå till en redogörelse för det sålunda inom departementet utarbetade lagförslaget, vilket torde få såsom bilaga A fogas vid detta protokoll.

Rubrik.

Den rubrik, sakkunniga föreslagit, har jag ansett lämplig att bibehålla, oaktat departementsförslaget, i anslutning till den uppfattning, jag tidigare hävdat, icke avser andra än enskilda skogar inom lappmarkerna samt Särna och Idre socknar. Rubriken synes hava den förtjänsten, att den kan oförändrad kvarstå, oavsett huruvida efter den utredning, vilken, på sätt förut nämnts, bör verkställas rörande kronohemmanen och krononybyggena under stadgad åborätt, vissa av berörda hemman och nybyggen finnas böra inordnas under den föreslagna lagen.

1 och 2 §§.

Major. och *minor.* 1—3 §§.

Förslaget avser, på sätt sakkunniga förordat (sid. 160, 211—212), allenast skogsmark. Det överensstämmer härutinnan med skogsvårdslagen, medan däremot lappmarkslagen gäller även annan mark. Begreppet skogsmark bör uppenbarligen givas samma innebörd, som det äger i förstnämnda lag.

Bestämmelserna i 1 § och 2 § 1 mom. motsvara stadgandena i lappmarkslagens 1 §. De innebära med visst undantag beträffande skyddsskogar ej någon annan ändring i förevarande lagstiftnings tillämpningsområde, än som följer därav, att de inom de sex norra länen belägna kronohemmanen och krononybyggena under stadgad åborätt fått kvarstå under lappmarkslagen. Den avfattning, bestämmelserna erhållit, har närmast föranletts av erinran från kammarkollegium. Kollegium har nämligen anmärkt, att den metod, enligt vilken de gamla jordeboksnaturerna — krono, frälse och skatte — finge tjäna som uppdelningsgrund, då det gällde att skilja mellan fastigheter under publik och enskild äganderätt, syntes icke längre böra komma till användning. Såsom skäl härför har kollegium anfört, att det funnes anledning antaga, att en fortsatt redovisning av landets jord under de gamla jordbokstitlarna inom en nära framtid komme att upphöra. Kollegium har vidare förklarat, att de gällande jordeböckernas uppgifter i förevarande hänseende i en säkerligen icke ringa ut-

sträckning vore otillförlitliga. På grund härav har kollegium ifrågasatt, huruvida icke den föreslagna lagens tillämpningsområde skulle kunna angivas i närmare anslutning till den metod, som i motsvarande hänseende följts vid utformandet av skogsvårdslagen.

Enligt sakkunnigas uppfattning skulle det icke erfordras, att särskilda skyddsskogar avsattes i förevarande trakter. Då det emellertid synts mig lämpligt att, för den händelse avsättande av dylika skogar likväl skulle framdeles finnas nödvändigt, frågan om tillämpning av 1903 års skyddsskogslags bestämmelser å skog under den nya lagen reglerades, och då dylik reglering synts böra gå i den riktningen, att skyddsskogslagen för angivet fall bleve ensam tillämplig å skogarna, har, i motsvarighet till vad som skett enligt skogsvårdslagen, skyddsskogar undantagits från den föreslagna lagens tillämpningsområde.

Stadgandet i 2 § 2 mom. motsvarar bestämmelsen i såväl majoritets- som minoritetsförslagets 3 §.

3 §.

Major. 5 § andra stycket och *minor.* 5 §.

Angående stadgandet i denna paragraf hänvisas till vad jag förut (avd. F) anfört vid behandlingen av frågan om myndighet för lagens handhavande.

4 §.

Major. och *minor.* 4 §.

Denna paragraf motsvarar lappmarkslagens 19 §.

5 §.

Major. 8 § 1 mom. fjärde stycket och 2 mom., 11 § 2 mom. och 12 § samt *minor.* 6 §.

Förevarande paragraf kan sägas innehålla den grundläggande avverkningsregeln för ifrågavarande skogar. Jag har i annat sammanhang (avd. D) redogjort för sakkunnigas olika inställning till spörsmålet rörande behov av utsyning eller därmed likartad myndighetsåtgärd samt de förslag, sakkunniga härutinnan framlagt. Jag har därvid även angivit min principiella ståndpunkt till sagda spörsmål. Såsom därav framgår bör enligt mitt förmenande såsom regel vederbörande myndighet beredas möjlighet att genom utsyning eller annorledes öva inflytande på sättet för avverkningarnas bedrivande. För att detta skall kunna ske kräves uppenbarligen, att myndigheten, innan den tillämnade avverkningen påbörjas, därom underrättas, samt att avverkningen blir beroende på myndighetens beslut. Enligt förevarande stadgande skall sådan underrättelse ske i den form, att tillstånd till avverkningen begäres. Avverkning utan tillstånd, i fall då sådant erfordras, medför ansvar enligt 23 §.

Sakkunniga.

Till den tidigare lämnade redogörelsen för sakkunnigas olika uppfattningar i utsyningsfrågan, av vilken redogörelse också torde framgå deras inställning till frågan huruvida avverkningstillstånd skall erfordras eller ej, vill jag nu blott foga följande.

Om avverkning.

Majoriteten har föreslagit (12 §), att avverkning av lövskog ovan odlingsgränsen icke skulle för annat ändamål än husbehov få verkställas utan tillstånd av vederbörande myndighet. Avverkningen av lövskog nedom odlingsgränsen har däremot, med undantag, som under 6 § kommer att närmare beröras, ansetts böra liksom hittills obehindrat få företagas. I sin motivering (sid. 235) för den sålunda i fråga om lövskogen intagna ståndpunkten har majoriteten anfört:

Det torde vara uppenbart, att i allmänhet icke något ingripande från det allmännas sida är erforderligt, när det gäller lövskogen. Denna kommer ju också i form av bränsle huvudsakligen till användning för tillgodoseende av husbehovet. Ett annat förhållande inträder, när skogen får karaktär av skyddsskog mot fjällgränsen. Björkskogen utgör ju i regel i fjälltrakterna den yttersta förposten mot kalfjället, och det är naturligtvis ett oavvisligt krav, att denna därstädes bibehålles så långt sig göra låter. Ehuruväl en reglering av avverkningarna i lövskogen principiellt är erforderlig allenast ovan barrskogsgränsen, har likväl som gräns härvidlag antagits odlingsgränsen, detta med hänsyn därtill, att någon annan praktiskt användbar gräns ännu icke finnes utlagd för de olika trakterna.

Vad angår majoritetsförslagets bestämmelser om barrskogsavverkning torde jag få hänvisa till min tidigare redogörelse (avd. D).

Minoriteten delar majoritetens uppfattning, att avverkning av lövskog ovan odlingsgränsen som regel icke borde få verkställas utan tillstånd, varemot avverkning av lövskog nedom sagda gräns borde i allmänhet få fritt företagas. Beträffande barrskogen anser minoriteten, att avverkningen av sådan skog icke borde annat än i undantagsfall få ske utan myndighets särskilda tillstånd.

Utan tillstånd bör enligt minoritetsförslagets 6 § andra stycket avverkning få företagas genom för skogens utveckling ändamålsenlig gallring i sådana bestånd av yngre skog, som vid upprättande av avverkningsplan å karta och mark tydligt utmärkts samt särskilt angivits vara under planens giltighetstid i behov av dylik gallring. Angående ifrågavarande bestämmelse anföres i motiven följande:

Avverkningsplanen har bland annat till ändamål att åvägabringa en viss ransonering av det virke, som uttages genom huvudavverkning, på så sätt, att vissa avverkningsbelopp fastställas för avverkning under planens giltighetstid. Kontrollsynpunkter kräva därför, att skogsägarna, innan de företaga huvudavverkning, inhämta skogsvårdsstyrelsens tillstånd därtill. Vad beträffar föravverkning i yngre bestånd kan i planen icke fastställas några avverkningsbelopp. Däremot synes det lämpligt, att avverkningsplanen till ledning för skogsskötseln lämnar anvisning på de bestånd, som äro eller under perioden anses bliva i behov av föravverkning genom för beståndens utveckling ändamålsenlig gallring. Därvid synas vissa anvisningar om sättet för gallringarnas utförande lämpligen kunna lämnas. Då sålunda å ena sidan någon kontroll från skogsvårdsstyrelsens sida över storleken av virkesuttagen i yngre skogar ej erfordras, och å andra sidan avverkningsplanen tydligt angiver, vilka bestånd av yngre skog under perioden böra bliva föremål för beståndsvårdande avverkning, hava vi ansett tillstånd till nämnda avverkningar icke erforderligt. För att från skogsägarens sida ingen som helst tvekan skall be-

höva råda angående gränserna å marken för skogsbestånd, som i avverkningsplanen och å kartan hänförts till sådan yngre skog, hava vi föreslagit, att dessa gränser skola tydligt utmärkas.

Mot det av oss sålunda framlagda förslaget om fri avverkning i vissa yngre bestånd skulle vissa anmärkningar kunna riktas.

Ej utan fog skulle kunna framhållas, att de uppväxande skogsbeståndens sakkunniga behandling är av utomordentlig betydelse för den framtida avkastningen från hemmanet, och att ett frångående av hittills gällande bestämmelser om utsyning genom myndighets försorg skulle kunna medföra risker för att de yngre bestånden i stor utsträckning skulle bliva föremål för mindre väl utförda huggningar eller kunde komma att spolieras. Man skulle kanske till och med kunna göra gällande, att riskerna härför måste bliva större inom lappmarkslagens än inom den allmänna skogsvårdslagens tillämpningsområde, enär inom förstnämnda område tillstånd skall inhämtas vid all annan avsaluavverkning, vilket däremot icke erfordras inom sistnämnda område. Denna olikhet i lagstiftningen skulle kunna tänkas ha till följd, att en hemmansägare i lappmarkerna eller Särna—Idre, som av ekonomiskt trångmål eller liknande omständigheter såge sig nödsakad hårt anlita skogen, kanske skulle förlägga dessa huggningar till bestånd, för vilkas avverkning tillstånd ej erfordras, om han tidigare utnyttjat möjligheten att erhålla förskottsutsyning av huvudavverkning.

Beståndsvården är utan tvivel av utomordentlig betydelse för skogsbruket, och vi vilja därför understryka vikten av att i den mån avsättningsmöjligheter för småvirke förefinnas eller uppstå, gallringshuggningarna få ökad omfattning å hemmansskogarna.

Vi förmena emellertid, att, då avverkningsplanen med tillhörande karta tydligt angiver, vilka bestånd som äro att hänföra till yngre skog av den beskaffenhet, att den under perioden bör underkastas för skogens utveckling ändamålsenlig gallring, skogsägarna i regel skola komma att följa gällande föreskrifter. Vi förutsätta också, att förrättningsmännen vid uppgörandet av planerna giva skogsägarna muntliga anvisningar om de bestånd, som föreslagits till fri avverkning genom gallring och sättet för dennas utförande. Uppenbara försyndelser mot i planen lämnade anvisningar och mot gällande lag torde därför komma att höra till undantagen. Man synes till och med hava anledning antaga, att större misstag vid avverkningar i yngre skogar skola bliva mer sällsynta inom lappmarkslagens tillämpningsområde än i landet i övrigt. Sålunda måste ju avverkningsplanerna med deras bestämda fixerande av beståndstyper (yngre eller äldre skog) och deras anvisningar om behandlingsmetoder (gallringsstyrka etc.) tjäna skogsägarna i lappmarkerna och Särna—Idre till ledning, under det skogsägarna i landet i övrigt i regel sakna några på föregående undersökningar grundade anvisningar och direktiv om huru avverkningarna i olika beståndstyper böra bedrivas. Vi ha även anledning förmoda, att skogsägarna i stor utsträckning komma att söka skogsvårdsstyrelsens biträde med planläggningar av avverkningar i dessa yngre bestånd.

Vidare är att märka, att förutsättningen för att skogsägaren skall äga frihet till avverkning i yngre skog är, att bestånden vid avverkningsplanens uppgörande å karta och mark tydligt utmärkts och särskilt angivits vara under planens giltighetstid i behov av dylik gallring. Där så ej skett, eller där avverkning är avsedd att företagas i yngre skog å hemman, för vilket avverkningsplan ej finnes upprättad, gäller den allmänna regeln om rätt till avverkning först efter skogsvårdsstyrelsens tillstånd. Sålunda kommer det endast att bliva vissa yngre skogar, som av fastighetsägarna få avverkas utan tillstånd av skogsvårdsstyrelsen.

Sakkunnigas såväl majoritet som minoritet har vidare utgått från, att vissa undantag från de i respektive förslag upptagna regleringsbestämmelserna borde medgivas, om avverkningen skedde till husbehov. Enligt lappmarkslagen fordras för att avverkning skall få företagas utan tillstånd, att den avser tillgodoseende av fastighetens eller därmed sambrukad fastighets oundgängliga husbehov. Sakkunniga hava föreslagit att ordet »oundgängliga» borde uteslutas. Enligt sakkunnigas mening torde det i praktiken sakna betydelse, vilket uttryckssätt, som härvidlag användes, men sakkunniga hava ansett skäl tala för att ansluta sig till skogsvårdslagens terminologi (sid. 235). Härutöver har emellertid *majoriteten* föreslagit den ändringen i gällande bestämmelser angående husbehovsavverkning, att ett sambruk mellan två fastigheter i och för sig icke skulle medföra rätt för den ena fastigheten att få sitt husbehov av virke tillgodosett från den andra. Angående motiven till detta förslag, vilket sammanhänger med majoritetsförslagets från minoritetsförslaget avvikande bestämmelser angående avverkningsplan, tillåter jag mig att hänvisa till betänkandet (sid. 234).

Om meddelande av tillstånd.

I de fall, då enligt *majoritetens* förslag tillstånd erfordras för avverknings företagande, skall detta lämnas av vederbörande skogsvårdsstyrelse. Enligt *minoritetens* förslag åter skall avverkningstillstånd å styrelsens vägnar meddelas genom länsjägmästare, biträdande länsjägmästare eller genom annan av styrelsen därtill förordnad sakkunnig person. Minoriteten anför härom följande:

Genom denna anordning hava vi brutit mot den princip, som enligt den allmänna skogsvårdslagen gäller för tillstånds meddelande, nämligen att, när avverkning är beroende på skogsvårdsstyrelsens tillstånd, styrelsen själv skall meddela sådant. De i nämnda lag angivna bestämmelserna om avverkningstillstånds meddelande förutsätta, att samtliga avverkningstillstånd av skogsvårdsstyrelsen vid sammanträde protokollföras, varefter sökandena i form av protokollsutdrag erhålla del av styrelsens beslut. I praktiken torde emellertid bestämmelserna så tillämpas, att styrelsens tjänstemän, sedan ansökan inkommit till styrelsen, verkställa undersökning av avverkningstrakten och i samband därmed förrätta utsyning eller meddela anvisning om sättet för avverknings utförande, varefter förrättningarna av vederbörande länsjägmästare anmälas vid nästa styrelsesammanträde och sanktioneras som ett skogsvårdsstyrelsens belut. I nära anslutning till sålunda tillämpad praxis hava vi genom vår formulering av paragrafen velat möjliggöra för styrelsen att uppdraga åt vissa dess befattningshavare att å dess vägnar i samband med förrättningen meddela tillstånd till avverkning. Då förrättningen således verkställes på skogsvårdsstyrelsens uppdrag, är avverkning, som utföres i enlighet med förrättningsmannens utsyning eller anvisning, att anse såsom laglig. Förslaget är således av rent praktisk innebörd och ägnat att i hög grad underlätta för skogsägarna att få ansökningsärendena om avverkningstillstånd snabbt avgjorda.

Yttranden.

I anledning av sakkunnigas förslag till reglering av lövskogsavverkningen har *överjägmästaren i Övre Norrbottens distrikt* ifrågasatt, huruvida lagen borde gälla även lövskog. Överjägmästaren har härutinnan framhållit, att husbehovsavverkningen ej föreslagits skola på något sätt inskränkas, och att den

i detta fall mindre betydande avverkningen för avsalu då ej heller torde behöva regleras. Likartad uppfattning har uttalats av *Norrlands skogsvårdsförbund.*

Mot stadgandet i minoritetsförslagets 6 § andra stycket har *domänstyrelsen* anmärkt, att det skulle möta synnerligen stora svårigheter och medföra betydande kostnader att å marken uppgå gränserna för sådana bestånd av yngre skog, varom i stadgandet förmäles.

Norrlands skogsvårdsförbund har beträffande sistberörda fråga anfört, att bestånden borde utmärkas allenast å karta, enär deras utmärkande å marken icke kunde anses nödvändigt.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund avstyrker minoritetens förslag, att avverkningstillstånd skulle meddelas icke av skogsvårdsstyrelsen utan å styrelsens vägnar av därtill förordnad sakkunnig person. Centralrådet anför härom följande:

Centralrådet finner sig böra ifrågasätta lämpligheten av den föreslagna principens införande i lagstiftningen för lappmarkernas skogar. Endast mycket vägande skäl, synes det centralrådet, böra föranleda till, att från skogsvårdslagen avvikande principer läggas till grund för en ny lappmarkslag. De av reservanterna anförda skälen synas emellertid centralrådet ej vara av den natur, att de motivera ifrågavarande avvikelse. Om de sakkunnigas förslag med avseende på organisationen av skogsvårdsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län bliva genomförda, måste man även enligt centralrådets mening förutsätta, att handläggningen av nämnda styrelsers arbetsuppgifter kommer att i många avseenden bliva synnerligen krävande. Detta torde med all sannolikhet komma att nödvändiggöra, att styrelserna ofta bliva inkallade till sammanträde, måhända regelbundet varje månad eller än oftare. Tidsutdräkten med ett avverkningstillstånds meddelande eller godkännande torde under sådana förhållanden ej behöva bliva av sådan längd, att den förorsakar vederbörande skogsägare olägenhet.

Då de praktiska fördelarna av förslaget i fråga ej torde bliva av större betydelse, synes det centralrådet oklokt att offra en hävdvunnen princip, särskilt då denna princip måste anses utgöra en av de grundläggande i skogsvårdslagen. Skogsvårdsstyrelserna hava stor makt och ett betydande ansvar. Att hittills fall av maktmissbruk sällan eller aldrig förekommit torde med visshet kunna tillskrivas skogsvårdsstyrelsernas sammansättning av med ortens förtroende utrustade och med ortens förhållanden väl förtrogna män. Just denna skogvårdsstyrelsernas sammansättning har väl även varit den främsta anledningen till, att statsmyndigheterna velat förläna skogsvårdsstyrelserna den makt och frihet de besitta. Då detta förhållande förvisso är till båtnad för skogsvårdsstyrelsernas verksamhet, anser centralrådet det vara av största vikt att därom värna. Centralrådet vill därför ej tillstyrka, att beslutanderätten i de hänseenden, varom nu är fråga, överflyttas från skogsvårdsstyrelserna till vissa av deras tjänstemän eller andra sakkunniga personer.

Departementschefen.

Av den ståndpunkt, jag i det föregående intagit till utsyningsspörsmålet, eller att utsyning, eller i varje fall därmed likartat förfarande, såsom regel bör föregå avverkning uti ifrågavarande skogar, följer, att enligt mitt förmenande vederbörande myndighets tillstånd i allmänhet måste inhämtas innan sådan avverkning företages. Från denna regel torde, av skäl sakkunniga framhållit, kunna undantagas lövskog nedom odlingsgränsen, för såvitt fråga icke är om

yngre skog, då bestämmelsen i 6 § blir tillämplig. Att, såsom överjägmästaren i Övre Norrbottens distrikt och Norrlands skogsvårdsförbund föreslagit, jämväl undantaga lövskog ovan odlingsgränsen, kan jag icke tillstyrka. Jag ansluter mig härutinnan till vad sakkunnigas majoritet anfört rörande vikten av att fjällgränsens nedgående förhindras. Berörda synpunkt åberopades redan då vid lappmarkslagens tillkomst bestämmelserna i dess 2 § erhöllo sin nuvarande avfattning, och den torde alltfort böra beaktas.

Skogsägaren har sedan gammalt ansetts böra äga rätt att fritt taga ut av sin skog vad han behöver till husbehov. Dylik rätt synes även nu böra förbehållas honom. Det torde härvid saknas anledning att frångå den princip, som givits uttryck i lappmarkslagen, att avverkning utan tillstånd får företagas för tillgodoseende av husbehovet icke blott för den fastighet, varå skogen är belägen, utan även för därmed sambrukad fastighet. Mot sakkunnigas förslag om borttagande av den inskränkning i husbehovsrätten, som följer av lappmarkslagens bestämmelse, att avverkningen, om den skall fritt få bedrivas, måste avse det oundgängliga husbehovet, har jag intet att erinra. Det torde nämligen vara önskvärt, att beträffande ifrågavarande fastigheter, där tillstånd erfordras för all avverkning utöver husbehovet, omfattningen av sagda behov icke bedömes alltför snävt. Att märka är härvidlag, att, jämlikt 6 §, avverkning i yngre skog icke heller för tillgodoseende av husbehovet får annorledes än genom gallring företagas utan särskilt tillstånd.

På skäl, minoriteten anfört, torde böra medgivas, att avverkning, även om den icke sker till husbehov, får utan tillstånd företagas genom ändamålsenlig gallring i sådana bestånd av yngre skog, som vid avverkningsplans upprättande angivits vara i behov av dylik gallring. Att å marken utmärka dessa bestånd torde dock möta stora svårigheter. Man synes såsom Norrlands skogsvårdsförbund föreslagit kunna åtnöjas med deras tydliga utmärkande å karta. Enär enligt departementsförslaget avverkningsplanerna skola avse allenast barrskog, torde nu ifrågavarande bestämmelse huvudsakligen bliva av betydelse beträffande sådan skog. Där emellertid, såsom ofta är fallet, lövträd förekomma i bestånd av huvudsakligen barrskogs karaktär, må, om beståndet i anslutning till vad nyss sagts får gallras utan tillstånd, uppenbarligen även lövträden fritt avverkas, i den mån avverkningen kan anses ingå som ett led i gallringen.

Vad minoriteten anfört till stöd för sin åsikt att avverkningstillstånd borde å skogsvårdsstyrelsens vägnar meddelas genom länsjägmästare, biträdande länsjägmästare eller annan av styrelsen därtill förordnad person har icke övertygat mig om lämpligheten att frångå de regler, som enligt skogsvårdslagen gälla för meddelande av dylika tillstånd i fall då sådana enligt sagda lag erfordras. Ansökningar om avverkningstillstånd synas sålunda böra prövas och avgöras av vederbörande skogsvårdsstyrelse. Jag torde härutinnan få åberopa de skäl, vilka framförts av centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund, och vilka synas mig bärande.

I anslutning till vad jag nu anfört, har departementsförslagets 5 § utarbetats.

6 §.

Major. 10 § andra stycket och *minor.* 13 § 1 mom..

Lappmarkslagen avser icke lövskog nedom odlingsgränsen. Vad angår lövskog ovan odlingsgränsen samt barrskog gäller enligt lappmarkslagens 2 §, att avverkning även av dylik skog får fritt företagas, om den sker till husbehov. För sistberörda fall lämnas avverkningen oreglerad jämväl om den avser yngre skog.

Sakkunniga.

Enligt minoritetsförslagets 13 § 1 mom. får avverkning av yngre skog över huvud icke, således varken om det gäller lövskog nedom odlingsgränsen eller sker till husbehov, utan särskilt tillstånd bedrivas annorledes än genom för skogens utveckling ändamålsenlig gallring. Motsvarande stadgande har upptagits i andra stycket av majoritetsförslagets 10 § men avser där, i överensstämmelse med den indelning av skogen, majoriteten förordat, s. k. icke mogen skog.

Båda förslagen ansluta sig i nu förevarande hänseende i huvudsak till bestämmelserna i 3 § skogsvårdslagen. De av sakkunniga föreslagna stadgandena äro dock strängare än nyssnämnda bestämmelser, i det sakkunniga icke ansett nödigt att, på sätt skett i nämnda lag, stadga undantag från den allmänna regeln för det fall, att husbehovsvirke icke lämpligen kan erhållas från annan skog än yngre. Såsom anledning till, att dylikt undantag icke föreslagits, hava sakkunniga framhållit, att skogstillgången uti ifrågavarande trakter alltid torde vara så riklig, att man icke gärna kunde tänka sig, att husbehovet icke skulle kunna tillgodoses utan att yngre skog behövde tillgripas. Emellertid hava sakkunniga ansett, att skogsvårdsstyrelsen borde äga att, i särskilt fall, med hänsyn till skogens tillstånd och beskaffenhet, medgiva avverkning även annorledes än genom gallring.

Departementschefen.

Jag har i denna fråga i sak helt anslutit mig till vad minoriteten föreslagit. All anledning torde föreligga, att beträffande de skogar, vilka av ifrågavarande lagförslag omfattas, stadga minst lika effektiva bestämmelser till den yngre skogens skydd som de, vilka gälla för yngre skogar under skogsvårdslagen. Majoritetens uppdelning av skogarna i mogna och icke mogna skogar, har jag, på skäl som i annat sammanhang anförts, ansett icke böra ifrågakomma. Huruvida viss skog är att anse såsom yngre eller icke torde få bedömas efter den praxis, som utbildat sig under skogsvårdslagens tillämpningstid. Erfarenheten därifrån utvisar, att sagda bedömande som regel icke möter alltför stora svårigheter.

Angående den ordning, vari avverkningstillstånd skall sökas och meddelas, hava längre fram i förslaget närmare bestämmelser givits. Att tillstånd icke erfordras för avverkning, vilken ingår såsom led i viss omläggning av skogsmark, följer av stadgandet i 22 § 1 mom.

7 §.

Major. 6—9 §§ och *minor.* 7—9 och 18 §§.

I denna paragraf hava förslagets bestämmelser om avverkningsplan sammanförts. De motsvara föreskrifterna i 3—5 §§ lappmarkslagen men förete i flera hänseenden avvikelser från dessa.

1 mom. Det tillstånd till avverkning, som utsyning enligt lappmarkslagen innebär, skall jämlikt stadgande i 3 § av sagda lag meddelas enligt avverkningsplan. För närvarande måste således dylik plan upprättas för varje fastighet, å vilken lagen äger tillämpning, om avverkning för annat ändamål än husbehov därå skall — bortsett från avverkning av lövskog nedom odlingsgränsen — kunna företagas.

Enligt 7 § i *minoritetsförslaget* skall allenast tillstånd till avverkning av barrträd meddelas enligt avverkningsplan. Vidare stadgas i sistnämnda paragraf rätt för skogsvårdsstyrelsen att medgiva undantag även från denna bestämmelse, för den händelse nämligen, att fastighetens tillgång av barrskog icke är av den storlek och beskaffenhet, att skogsavkastningen lämpligen kan tillgodogöras genom regelbundet återkommande avverkningar.

Även *majoritetsförslaget* utgår från att i avverkningsplan allenast barrskogsavverkningen skall regleras. Ej heller enligt detta förslag (6 § 2 mom.) behöver avverkningsplan upprättas, om fastighetens tillgång av barrskog icke är större än nyss sagts. Majoriteten har emellertid ytterligare föreslagit, att avverkning utan att avverkningsplan upprättats skulle få ske också å så belägen fastighet, att dess avkastning ej lämpligen kunde tillgodogöras genom regelbundet återkommande avverkningar. Majoriteten anför i sina motiv följande:

Det är uppenbart, att det icke lämpligen går att genomföra uthålligt skogsbruk å alla fastigheter. Skogstillgången på en fastighet måste vara av en viss omfattning och av en viss beskaffenhet, för att det praktiskt och ekonomiskt skall löna sig att verkställa regelbundet återkommande avverkningar. Man kan ju icke tänka sig att t. ex. genomföra regelbundet återkommande avverkningar på en fastighet, där årligen finge uttagas allenast ett fåtal kubikmeter. Även om saken ordnades på sådant sätt, att tio eller femton årsbelopp kunde uttagas på en gång samt man därigenom finge en avverkning av tillräcklig storlek, skulle man ändock knappast kunna tala om att genomföra jämnt återkommande avverkningar å fastigheten. Fördelen för det allmänna av en dylik anordning torde också vara skäligen illusorisk, medan nackdelen för den enskilde är påtaglig. Samma förhållande, som föreligger å dessa fastigheter med ringa skogstillgång, inträder, därest visserligen skogstillgången är av tillräcklig omfattning men belägenheten är sådan, att en avverkning av den mogna skogen icke är ekonomiskt möjlig under annan förutsättning än att avverkningen sker samtidigt med avverkning å närbelägna skogar. Det finnes t. ex. enskilda skogar så belägna, att drivnings- och flottningskostnaderna för närvarande ställa sig så höga och inom överskådlig tid kunna beräknas så förbliva, att, därest icke utdrivningen sker samtidigt med avverkning å närbelägna kronoskogar, ett skäligt rotvärde på skogen icke kan erhållas. För sådant fall är ju nödvändigt, att avverkningarna kunna smidigt anpassas efter föreliggande förhållanden, och någon periodicitet i avverkningarna med reglerade avverkningsbelopp bör icke lämpligen då förekomma. Någon risk för missbruk härvidlag torde icke heller förefinnas, då ju i varje fall skogsvårdsstyrelsens tillstånd till avverkning erfordras och styrelsen i samband med tillstånds meddelande äger förordna om utsyning eller meddela andra nödiga föreskrifter. Man torde för övrigt kunna förutse, att de fall, då avverkningsplan av sistnämnda orsak icke upprättas, torde bliva mera sällsynta.

Enligt vad *minoriteten* i motiveringen till 7 § i sitt förslag anför, har den av majoriteten föreslagna bestämmelsen om rätt att med hänsyn till fastig-

hetens belägenhet erhålla tillstånd till avverkning av barrträd, oaktat avverkningsplan ej upprättats, av minoriteten ansetts icke erforderlig, enär möjlighet alltid förelåge för skogsägare att efter ansökan hos skogsvårdsstyrelsen och Kungl. Maj:t erhålla förskottsutsyning för en eller flera perioder. Minoriteten framhåller vidare, att de sålunda hopsparade avverkningsbeloppen kunde, då det här gällde större fastigheter, bliva relativt stora, och att skogsägaren dessutom kunde uttaga dem samtidigt som större avverkningar till samma flottledsdistrikt utfördes av kronan och enskilda, varigenom flottningskostnaderna för hans virke förbilligades.

Departementschefen.

Att den nu gällande regeln, att avverkningstillstånd skall meddelas enligt avverkningsplan, icke i fortsättningen skall behöva tillämpas annat än beträffande avverkning av barrskog, därom är jag enig med de sakkunniga. Den kvantitativa reglering, upprättande av avverkningsplan innebär, torde emellertid vidare, på sätt sakkunniga funnit, icke lämpligen kunna genomföras beträffande alla fastigheter. Angående den utsträckning, i vilken undantag uti förevarande hänseende böra medgivas, ansluter jag mig till majoritetens förslag. Det synes mig, oavsett vad minoriteten däremot erinrat, på av majoriteten anförda skäl lämpligt, att icke blott skogens tillstånd och beskaffenhet utan även fastighetens belägenhet tillmätes betydelse vid bedömande av frågan, huruvida avverkningsplan skall fordras eller icke. Vid avgörande av ansökan om tillstånd till avverkning å viss fastighet utan hinder därav att plan för fastigheten icke upprättats, torde emellertid hänsyn böra tagas även till andra faktorer än de nu nämnda. Vederbörande fastighetsägares innehav jämväl av annan närbelägen fastighet med lämplig skogstillgång synes sålunda exempelvis understundom skäligen böra föranleda, att ansökningen avslås. På grund härav torde icke böra stadgas någon ovillkorlig rätt för fastighetsägaren att under vissa omständigheter erhålla undantag från huvudregeln om avverkningsplan såsom grundläggande för avverkningstillstånd. Det bör allenast beredas skogsvårdsstyrelserna möjlighet att, om angivna omständigheter föreligga, medgiva dylikt undantag. Över skogsvårdsstyrelses beslut, varigenom avverkningstillstånd vägras, torde dock besvär böra få anföras i den uti 28 § stadgade ordning.

De synpunkter, jag nu anfört, hava vunnit beaktande i 1 mom. av 7 §.

2 mom.

7 § 2 mom. överensstämmer, bortsett från vissa redaktionella jämkningar, i huvudsak med minoritetsförslagets 8 §.

Liksom enligt 4 § lappmarkslagen skall enligt departementsförslaget avverkningsplan upprättas särskilt för varje fastighet. Däremot har icke, såsom i lappmarkslagens nämnda paragraf skett, upptagits någon bestämmelse om sammanförande av flera fastigheter under gemensam plan. Ett med lappmarkslagens berörda bestämmelse till sina verkningar likartat stadgande finnes emellertid infört under 7 § 4 mom. Genom detta stadgande, till vilket jag torde få återkomma, torde syftet med ett av Norrlands skogsvårdsförbund väckt yrkande, att gemensam avverkningsplan skulle få upprättas för grupp av fastigheter under samma skifteslag, bliva i erforderlig mån tillgodosett.

I överensstämmelse med de regler, vilka, på sätt i annat sammanhang omförmälts (avd. C), för närvarande gälla rörande avverkningsplans innehåll, torde planens uppgift enligt den nya lagen i främsta rummet bliva att angiva den myckenhet virke av barrskog, som, förutom genom gallring i bestånd av yngre skog, må under planens giltighetstid avverkas å fastigheten (huvudavverkning). Därjämte torde i avverkningsplanen böra förslagsvis beräknas den virkeskvantitet, som är avsedd att uttagas genom för skogens utveckling ändamålsenlig gallring (föravverkning). Denna beräkning, som tydligen endast kan bliva ungefärlig, är blott avsedd till ledning för bedömande av skogens avkastningsförmåga. Föravverkning bör således få utföras oberoende av den härutinnan beräknade kvantiteten. Barrträd av äldre skog åter, vilka, sedan avverkningsplan upprättats, tillgodogöras från fastigheten, skola, även om de användas till husbehov, avräknas från den virkesmängd, vilken i planen bestämts för huvudavverkning. Avverkas yngre skog annorledes än genom gallring — vilket exempelvis kan förekomma enligt 6 § eller vid omläggning av skogsmark enligt bestämmelserna i 22 § — torde det böra ankomma på skogsvårdsstyrelsen att med hänsyn till föreliggande omständigheter från fall till fall besluta huruvida dylik avräkning skall ske.

Angående de grunder, efter vilka beräkningen av den virkeskvantitet, som må uttagas genom huvudavverkning, skall verkställas, torde jag få hänvisa till vad jag härutinnan förut anfört (avd. C).

3 mom. Bestämmelserna i 7 § 3 mom. äro avfattade i nära anslutning till minoritetsförslagets 9 § 1 mom.

Vid uppgörande och fastställande av avverkningsplaner enligt den nya lagen böra uppenbarligen de enligt lappmarkslagen upprättade planerna med deras värdefulla material för bedömande av skogstillståndet och virkesförrådet å ifrågavarande skogar i tillbörlig mån utnyttjas. Det torde finnas anledning antaga, att vissa äldre planer äro av den beskaffenhet, att de kunna i oförändrat skick användas även efter den nya lagens ikraftträdande.

4 mom. Det sammanförande av flera fastigheter under gemensam avverkningsplan, varom, på sätt jag förut nämnt, stadgas i lappmarkslagens 4 §, får enligt berörda stadgande endast äga rum i fråga om närbelägna fastigheter, som ägas av samma person. Av förarbetena till lagen framgår, att förordnande om dylikt sammanförande, vilket meddelas av domänstyrelsen, allenast äger giltighet så länge de fastigheter, som förordnandet avser, innehavas av den ägare, vilken gjort ansökan om gemensam plan.

Sakkunniga (9 § majoritetsförslaget, 9 § 2 mom. minoritetsförslaget) hava föreslagit, att i den nya lagen måtte upptagas en bestämmelse av innehåll, att skogsvårdsstyrelsen skulle äga efter ansökan förordna, att fastigheter, för vilka avverkningsplaner blivit fastställda, finge, oavsett belägenhet och äganderättsförhållanden, under viss tid vid avverknings företagande behandlas såsom en brukningsenhet. Under det emellertid majoriteten förmenar, att den genom sammanslagningen uppkomna gemenskapen skulle när som helst av

skogsvårdsstyrelsen på ansökan kunna upplösas, om skäl därtill funnes föreligga, anser minoriteten, att ett villkor för upplösning före den bestämda tidens utgång borde vara, att någon av fastigheterna böte ägare.

Sakkunnigas förslag innebär, att de i planerna för de särskilda fastigheterna fastställda avverkningsbeloppen kunna sammanslås samt det sålunda uppkomna beloppet uttagas som om någon uppdelning å olika fastigheter icke förefunnes. Till skydd mot missbruk av den möjlighet att koncentrera hela avverkningen till en fastighet, som härigenom yppas, har *majoriteten* i sitt förslag (11 § 1 mom. tredje stycket) upptagit den inskränkande bestämmelsen, att sammanlagda avverkningsbeloppet icke finge uttagas på sådant sätt, att å någon fastighet det därstädes för avverkningsplanens giltighetstid fastställda beloppet överskredes. Dylikt stadgande återfinnes icke i minoritetsförslaget.

Departementschefen.

Såsom framgår av bestämmelserna i förevarande moment, ansluta sig desamma till vad minoriteten härutinnan förordat.

Den fara för överdrivna avverkningar å viss fastighet, som av sakkunnigas majoritet beaktats, bör visserligen icke förbises. Emellertid får enligt departementsförslaget, i olikhet mot vad majoriteten föreslagit, avverkning som regel ske först efter utsyning. Det kommer alltså an på skogsvårdsstyrelserna och deras förrättningsmän att ordna avverkningarna så, att missförhållanden av det slag, majoriteten åsyftat, icke inträda. I nu gällande tjänstgöringsreglemente för skogsstatens förvaltande personal är föreskrift meddelad av innehåll, motsvarande det som enligt majoritetens förslag skulle upptagas i lagen. Har domänstyrelsen på ansökan förordnat, att vissa fastigheters skogar tillsvidare skola utgöra en hushållningsenhet och gemensam avverkningsplan för dessa sålunda upprättas, skall enligt berörda reglemente iakttagas, att under indelningsperioden icke å någon av de sammanförda fastigheterna uttages större avverkningsbelopp, än som skulle belöpt å fastigheten i fråga, om avverkningsplan upprättats enbart för densamma. Det torde i anslutning härtill vara lämpligt att, om föreliggande lagförslag vinner statsmakternas godkännande, majoritetens förslag i förevarande avseende beaktas i reglementariska föreskrifter för skogsvårdsstyrelserna. Jag torde vidare i detta samband få understryka vikten av att — såsom också majoriteten i sina motiv framhållit — sådana sammanslagningar, som här åsyftas, icke drivas så långt, att därigenom rubbas den jämna tillgång till arbetstillfällen för ortsbefolkningen, som lagförslaget avser att trygga.

Brukningsgemenskap, varom nu är fråga, torde, i anslutning till vad minoriteten föreslagit, såsom regel icke böra upplösas före utgången av den tid, som av skogsvårdsstyrelsen bestämmes, då ansökan om dylik gemenskap beviljas. Undantag torde dock, på sätt minoriteten jämväl förutsatt, böra medgivas för det fall, att någon av fastigheterna förvärvas av en person, som icke redan förut är ägare till en eller flera av de i gemenskapen ingående fastigheterna. Komma samtliga fastigheterna i samme nye ägares hand, bör upplösning icke kunna äga rum. För att upplösning skall ske bör vidare fordras, att någon utav vederbörande fastighetsägare därom ansöker.

5 mom. Utfärdande av närmare föreskrifter rörande avverkningsplan, vilka jämlikt lappmarkslagens 5 § sista stycket skola meddelas av domänstyrelsen, torde enligt den nya lagen böra ankomma på Konungen. Stadgandet överensstämmer med vad sakkunniga härutinnan föreslagit (majoritetsförslagets 8 § 1 mom. femte stycket och minoritetsförslagets 18 §).

8 §.

Major. 14 § 3 mom. första och tredje styckena samt *minor.* 10 § första stycket och 15 §.

Stadgande av motsvarande syfte som det i första stycket av denna paragraf upptagna förekommer i lappmarkslagens 6 § första stycket. Ifrågavarande bestämmelse är icke av ovillkorligt tvingande natur. Den kan genom överenskommelse mellan skogsvårdsstyrelsen och vederbörande skogsägare eller avverkningsrättsinnehavare sättas åsido. Skulle ansökan om avverkningstillstånd inkomma efter den 1 april, förefinnes sålunda intet hinder för styrelsen att upptaga densamma. Mot styrelsens bestridande äger däremot sökanden icke att få ansökningen prövad förrän påföljande år. Likaledes kan, om sökanden så medgiver, styrelsen uppskjuta det slutliga avgörandet av en i rätt tid inkommen ansökan till senare tidpunkt än den i stadgandet föreskrivna.

I andra stycket av paragrafen har, i överensstämmelse med vad enligt 7 § 2 mom. och 19 § skogsvårdslagen gäller för det fall, att avverkning enligt sagda lag icke får företagas utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd, föreskrivits, att styrelsens slutliga beslut i ärende rörande avverkningstillstånd skall så fort ske kan bevisligen tillställas sökanden. Stadgandet motsvaras i lappmarkslagen av bestämmelsen i dess 9 § angående expedieringen av skogsstatstjänstemans förrättningsprotokoll. Enär enligt departementsförslagets 10 § då tillstånd meddelas skall verkställas utsyning eller lämnas anvisning angående den trakt, där avverkningen får bedrivas, ävensom närmare föreskrifter om sättet för avverkningens utförande, följer av förevarande stadgande i förslagets 8 § att besked om vad vid dylik förrättning förekommit måste genom protokollsutdrag eller annorledes i samband med nyssnämnda beslut bringas till sökandens kännedom. Det har ansetts onödigt att i förslaget, på sätt skett i lappmarkslagen, upptaga utförligare bestämmelser om beslutets innehåll. Jag vill erinra, att sådana bestämmelser icke heller återfinnas i skogsvårdslagen.

9 §.

Major. 11—13 §§ och *minor.* 12 § 1 och 2 mom.

1 och 2 mom. Enligt 7 § lappmarkslagen skall utsyning verkställas för en tid av tre år, dock att domänstyrelsen äger, när särskilda skäl därtill föreligga, medgiva, att utsyning må därutöver ske för en tid framåt av högst tre år. Fråga om utsyning för längre tid framåt skall prövas av Konungen.

Sakkunniga hava föreslagit, att avverkningstillstånd, som meddelades enligt avverkningsplan, skulle avse fem år, med rätt för skogsvårdsstyrelsen att, när särskilda skäl förelåge, medgiva tillstånd för ytterligare fem år. Tillstånd för längre tid borde prövas av Konungen (majoritetsförslagets 11 § 1 mom. samt minoritetsförslagets 12 § 1 mom.). Genom avverkningsperiodernas ut-

sträckande till att omfatta en tidrymd av fem år hava, enligt vad sakkunniga anföra, de velat beakta ett från skogsägarehåll ofta framfört önskemål.

Vad angår avverkningstillstånd i andra fall än nyss nämnts har *majoriteten* föreslagit, att avverkning av barrskog finge medgivas i så stor utsträckning, som med skogens återväxt och kravet på framtida tillgång å lämpligt husbehovsvirke vore förenlig (11 § 2 mom.), samt att avverkning av lövskog finge medgivas i så stor utsträckning, som vore förenlig med skogens återväxt och framtida bestånd (12 §).

Minoriteten (12 § 2 mom.) har för sin del beträffande nyssnämnda såväl barrskogs- som lövskogsavverkning föreslagit, att sådan avverkning borde medgivas i så stor utsträckning, som med skogens återväxt vore förenlig, ehuru med iakttagande av att, därest icke avverkningen föranleddes av skogens beskaffenhet eller eljest en god skogsvårds fordringar, fastigheten icke genom avverkningen komme att för framtiden lida brist på husbehovsskog efter ortens förhållanden. Med avseende å ifrågavarande förslag har minoriteten anfört följande:

Härmed avse vi, att skogsägaren i dessa fall skall vid utsyningstillfället kunna få hela sin skogsareal övergången med avverkning, varvid utsyningen skall omfatta allt det virke, som kan uttagas från fastigheten utan risk för återväxten eller det framtida husbehovet. Att utsyningen i övrigt icke får strida mot grunderna för en god beståndsvård, hava vi ansett onödigt särskilt framhålla. Då vi i motsats till majoriteten ej ansett erforderligt i lagtexten intaga någon bestämmelse, avsedd att garantera lövskogens ovan odlingsgränsen »framtida bestånd», är detta beroende på, att vi förmena föga risk föreligga, att avsaluavverkningar till så stor omfattning komma att bedrivas i fjällområdena, att fjällgränsens nedgående därigenom kan riskeras. Omsorgen om återväxten i dessa trakter torde i övrigt kräva en viss försiktighet vid utsyningarna, vilket måste leda till att större kalytor undvikas.

Yttranden.

I yttrande över sakkunnigas förslag hava *jägmästarna i Särna och Idre revir* anfört, att någon generell föreskrift beträffande den tid, för vilken tillstånd varje gång finge meddelas, icke syntes lämplig. Den erfarenhet, man hittills haft av en sådan begränsning, hade givit vid handen, att särskilt för de små brukningsenheterna ett ekonomiskt och även många gånger skogsbiologiskt riktigt förfarande därigenom äventyrades.

Överjägmästaren i Övre Norrbottens distrikt föreslår, att möjlighet måtte beredas skogsägare att erhålla utsyning även för kortare tid än fem år. Det vore enligt överjägmästarens förmenande också önskvärt, att, i stället för förskottsutsyning för längre tid, ett visst virkesbelopp vid trängande fall finge utsynas för att sedermera avräknas genom fördelning på planens återstående giltighetstid.

Departementschefen.

Enär avverkningsplan skall angiva den virkesmängd, som må avverkas å fastigheten under viss tid, synes det, för att skogsvårdsstyrelsen, då tillstånd skall meddelas enligt avverkningsplan, må hava största möjliga nytta av planen, önskvärt, att även tillståndet går att hänföra till viss tid. Denna tid,

vilken för närvarande mestadels skall utgöra tre år, torde, i enlighet med vad sakkunniga föreslagit, böra enligt den nya lagen bestämmas till i allmänhet fem år. Därest sökanden begär tillstånd till avverkning, avseende kortare tid, synes han dock böra kunna erhålla sådant. Oaktat önskvärdheten, som nyss framhållits, därav att tillstånd hänför sig till viss tid, torde det vidare vara obilligt, att i de undantagsfall, då sökanden kan vilja uttaga något icke på viss tid belöpande belopp, förvägra honom detta. Sådant fall kan exempelvis tänkas förekomma i fråga om avverkning av yngre skog enligt 6 § eller beträffande avverkning av i yngre skog förekommande spridda grupper eller enstaka träd av äldre skog. Den princip angående uthålligt skogsbruk, på vilken förevarande lagförslag i viss mån bygger, kräver, att avverkningstillstånd, avseende längre tid än fem år, icke bör annat än på särskilda skäl meddelas. Jag torde i detta sammanhang få erinra, att Norrländska skogsvårdskommittén i sin motivering till lappmarkslagens 7 § såsom exempel på dylika skäl angav, att jordbruket drabbats av missväxt, eller att hemmansägaren av andra ekonomiska orsaker såge sig nödsakad att för sin bärgning på en gång uttaga större del av skogsavkastningen än som med tillämpning av den rena uthållighetsprincipen borde ske, eller att flottningsförhållandena gjorde ett större virkesuttag på en gång önskligt, eller att därigenom avlösning av hemmanet graverande avverkningsrätt möjliggjordes. Befogenhet, motsvarande den som i förevarande hänseende enligt lappmarkslagen tillkommer domänstyrelsen, torde, på sätt sakkunniga föreslagit, enligt nya lagen böra utövas av skogsvårdsstyrelsen.

Avser tillståndet avverkning av skog, som icke beräknats i avverkningsplan, synas däremot andra grunder för tillståndets meddelande böra tillämpas än de nu nämnda. Jag har härutinnan i huvudsak anslutit mig till vad sakkunnigas minoritet föreslagit. Emellertid har jag ansett undantag böra göras för yngre skog. De grunder, enligt vilka tillstånd till avverkning av sådan skog annorledes än genom gallring skall meddelas, hava nämligen redan reglerats genom 6 §. Stadgandet i 2 mom. av 9 § avser sålunda dels äldre barrskog å fastighet, beträffande vilken skogsvårdsstyrelsen finner avverkningsplan icke behöva upprättas, dels ock äldre lövskog ovan odlingsgränsen. Det intresse, som, enligt vad jag vid 5 § angivit, torde föreligga att skydda sistnämnda skog mot olämplig avverkning, synes genom stadgandet bliva tillgodosett.

3 mom. Lappmarkslagen innehåller ej någon bestämmelse om tiden för giltigheten av det avverkningstillstånd, en utav skogsstatstjänsteman förrättad utsyning innebär. I tjänstgöringsreglementet för skogsstatens förvaltande personal har emellertid i detta avseende föreskrivits, att, sedan fem år förflutit efter en vid utsyning verkställd stämpling, kvarstående utsynade träd icke må avverkas, innan ansökan därom ingivits till vederbörande jägmästare och ärendet prövats av domänstyrelsen. Grunden till denna föreskrift torde närmast vara, att stämpelmärkena i allmänhet ej kunna tydligt urskiljas efter sagda tids förlopp. Emellertid synes det över huvud icke lämpligt, att ett avverkningstillstånd gäller för all framtid. Sakkunnigas majoritet har också framställt anmärk-

ning härutinnan, därvid sakkunniga erinrat, att tillståndet lämnades under vissa förutsättningar, vilka vore underkastade förändringar. Majoriteten har i sitt förslag (13 §) upptagit en begränsning av tillståndets giltighetstid till fem år i överensstämmelse med stadgandet i 7 § 2 mom. skogsvårdslagen. Jag har ansett mig böra följa vad sålunda föreslagits.

10 §.

Major. 13 och 14 §§ samt *minor.* 11 § och 12 § 3 mom.

Då tillstånd till avverkning meddelas enligt lappmarkslagen skall, såsom i annat sammanhang nämnts, enligt dess 2 § varje särskilt träd, som enligt skogsstatstjänstemannens beslut får avverkas, utsynas och stämplas. *1 och 2 mom.*

Sakkunniga hava intagit en härifrån avvikande ståndpunkt, i det enligt deras förslag, då direktiv för avverkningens bedrivande ansetts erforderliga, dessa icke nödvändigtvis behöva givas i form av ett utsyningsförfarande, sådant som det i lappmarkslagen stadgade. I stället för dylik utsyning må enligt såväl majoritets- som minoritetsförslaget understundom allenast lämnas anvisning av viss trakt, där avverkningen får företagas, med rätt dock för myndigheten att, om så anses lämpligt, därvid meddela jämväl andra föreskrifter rörande avverkningen (majoritetsförslagets 14 § 2 mom. och minoritetsförslagets 11 § 2 mom.). Enligt majoritetsförslaget (13 §) skall det därjämte ankomma på skogsvårdsstyrelsen att avgöra, om det över huvud skall vara erforderligt att utsyning sker eller att föreskrifter angående avverkningen eljest meddelas. Enligt minoritetsförslaget åter måste alltid, i de fall då avverkningstillstånd erfordras, ettdera av förut angivna förfaringssätt komma till användning. *Sakkunniga.*

Båda sakkunnigförslagen utgå från, att utsyning och annan dylik förrättning skola kunna företagas icke blott av skogsvårdsstyrelsens egna tjänstemän utan även av i styrelsens tjänst icke anställda sakkunniga personer. Majoriteten anför härom följande:

Utsyningen skall verkställas på skogsvårdsstyrelsens ansvar, som därvid i allmänhet torde komma att använda sig av sin i mer stadigvarande tjänst anställda personal. Emellertid finnes ju sakkunskapen representerad även utanför skogsvårdsstyrelsens tjänstemannakår, särskilt hos skogsbolagens tjänstemän, och för att denna sakkunskap skall komma till användning och därigenom skogsvårdsstyrelsens arbete och kostnader nedbringas, har i lagförslaget förutsatts, att skogsvårdsstyrelsen skall kunna meddela förordnande jämväl för annan sakkunnig än styrelsens egen tjänsteman att verkställa en utsyningsförrättning. Den förordnade kommer därvid naturligtvis att handla under tjänstemannaansvar och i sådant hänseende vara underkastad bestämmelserna i 25 kap. strafflagen. Sakkunniga hava sålunda tänkt sig, att skogsbolagen skulle i huvudsak komma att med egen personal ombestyra utsyningarna på sina skogar, varvid faran för missbruk bleve undanröjd därigenom att vederbörande förrättningsman handlade under tjänstemannaansvar. Samma möjlighet att utverka sådant särskilt förordnande föreligger naturligtvis för annan skogsägare, som själv är sakkunnig eller önskar anlita annan än i skogsvårdsstyrelsens tjänst anställd sakkunnig person.

Enligt *majoritetsförslaget* ankommer det på förrättningsmannen eller skogsvårdsstyrelsen att bestämma, om utsyning och stämpling i lappmarkslagens me-

ning skall företagas eller om allenast anvisning av viss avverkningstrakt skall ske. — Enligt *minoritetsförslaget* däremot skall utsyning i förening med stämpling kunna ersättas med meddelande av anvisning, allenast om avverkningens omfattning ej är beroende av ett i avverkningsplan fastställt avverkningsbelopp och sålunda uppmätning av trädens diametrar ej erfordras, samt för det fall, att avverkningen avser i yngre skog förekommande spridda grupper eller enstaka träd av äldre skog. Beträffande sistnämnda fall har minoriteten emellertid, då ifrågavarande träd skola avräknas från ett i avverkningsplan fastställt avverkningsbelopp, ur kontrollsynpunkt ansett nödigt fordra, att sålunda avverkat virke förses med skogsvårdsstyrelsens stämpelmärke, innan det bortföres från skogen.

Stämpling, som vid utsyningsförrättningen verkställes, skall enligt *majoritetsförslaget* ske genom trädens förseende med stämpelmärke såväl vid roten som å stammen vid brösthöjd. — *Minoriteten* åter har ansett, att närmare bestämmelser om stämplingens utförande knappast hörde hemma i lagtexten. Mot intagande i lagtexten av ett stadgande om ovillkorligt anbringande av rotstämpel har därjämte minoriteten anfört, att fall kunde förekomma, då åsättande av rotstämpel kunde bliva synnerligen besvärligt, såsom då det gällde gallringsstämpling i klenvuxen skog eller stämpling vid djup snö, vilket kunde inträffa om utsyningsförrättningarna något år utsträcktes utöver den normala tiden.

Departementschefen. I likhet med sakkunnigas minoritet finner jag skäl föreligga att i fråga om avverkning, vars omfattning icke regleras i avverkningsplan, medgiva, att avverkningstillstånd må kunna meddelas, utan att därvid utsyning och stämpling äger rum. All avverkning av lövskog ävensom av barrskog å sådana fastigheter, beträffande vilka avverkningsplan enligt stadgandet i 7 § 1 mom. andra stycket icke erfordras, bör sålunda kunna få verkställas efter allenast anvisning av avverkningstrakt, därvid gränserna emellertid böra tydligt utmärkas och i övrigt föreskrifter lämnas angående sättet för avverkningarnas bedrivande. Detsamma gäller avverkning genom ändamålsenlig gallring i yngre barrskogsbestånd även å fastighet för vilken plan finnes upprättad. Praktiska skäl torde tala för att låta likartade bestämmelser bliva tillämpliga också för sistnämnda slag av fastigheter, då tillstånd enligt 6 § medgives till avverkning av yngre barrskog annorledes än genom ändamålsenlig gallring eller avverkningsmedgivande lämnas beträffande sådana överståndare och mindre rester av äldre barrskog, vilka stå insprängda i ungskogarna. Ur kontrollsynpunkt är emellertid härvid — såväl då tillståndet meddelas enligt 6 § som då det avser äldre träd — nödvändigt att virket, innan det bortföres från skogen, förses med skogsvårdsstyrelsens stämpelmärke. Vid berörda stämpling bör virke av äldre skog givetvis uppmätas och avräknas å den virkeskvantitet, som enligt avverkningsplanen må uttagas. Huruvida även virke av yngre skog skall sålunda avräknas torde, på sätt jag anfört under 7 § 2 mom., ankomma på skogsvårdsstyrelsen att i varje särskilt fall avgöra.

I andra än nu nämnda fall torde, då avverkningstillstånd meddelas, utsyning och stämpling böra företagas. Härför torde tala samma skäl, som av mig åberopats vid behandlingen av frågan om över huvud utsyning eller annan liknande åtgärd borde göras obligatorisk beträffande förevarande skogar. Jag torde få hänvisa till vad jag i detta avseende förut anfört (avd. D).

Att utsyningsförrättning bör, efter skogsvårdsstyrelsens förordnande, få verkställas även av andra än i styrelsens tjänst anställda personer, därom är jag fullt ense med sakkunniga. Denna uppfattning har också vunnit gillande i skogsvårdslagen, där bestämmelse av sådan innebörd förekommer.

Stämpling torde i regel böra ske genom åsättande å träden av skogsvårdsstyrelsens stämpelmärke såväl vid roten som vid brösthöjd. I likhet med sakkunnigas minoritet anser jag det dock icke lämpligt, att, såsom majoriteten föreslagit, i lagen intagas bestämmelser angående sättet för stämplingens utförande. Dylika bestämmelser återfinnas nu i domänstyrelsens tjänstgöringsreglemente. Om föreliggande lagförslag godtages, synas de böra erhålla formen av reglementariska föreskrifter för skogsvårdsstyrelserna.

Från nu angivna utgångspunkter hava bestämmelserna i 1 och 2 mom. av 10 § utarbetats. Stadganden av motsvarande innehåll, avseende svårföryngrade skogar, äro upptagna under skogsvårdslagens 20 §.

Av stadgandena i 3 mom. motsvarar föreskriften i andra stycket bestämmelsen i lappmarkslagens 6 § andra stycket, varemot stadgandet i första stycket saknar motsvarighet i lappmarkslagen. Stadgandena ansluta sig i huvudsak till vad sakkunniga härutinnan föreslagit (majoritetsförslagets 14 § 1 mom. och 3 mom. andra stycket samt minoritetsförslagets 11 § 3 mom. och 12 § 3 mom.). *3 mom.*

11 §.

Major. 15 § och *minor.* 14 §.

Denna paragraf motsvarar 8 § lappmarkslagen.

I överensstämmelse med sin uppfattning att avverkningstillstånd borde meddelas av en utav skogsvårdsstyrelsen utsedd förrättningsman, har minoriteten föreslagit, att förrättningsmannen även borde tilläggas befogenhet att föreskriva om överhållande av fröträd. De synpunkter, vilka legat till grund för min i frågan om avverkningstillstånd från minoritetsförslaget avvikande mening, har jag emellertid ansett böra också här tillmätas avgörande betydelse. Stadgandet i förevarande paragraf har därför avfattats i nära anslutning till motsvarande bestämmelse i 19 § 1) skogsvårdslagen.

12 §.

Major. 19 § och *minor.* 16 §.

Stadgandet motsvarar bestämmelsen i 11 § lappmarkslagen.

Liknande stadgande har föreslagits av sakkunnigas minoritet, med huvudsakligen den avvikelsen, att behörighet att meddela kontrollföreskrifter skulle tillkomma skogsvårdsstyrelsens tjänstemän. Majoriteten har ansett dylika föreskrifter erforderliga allenast vid avverkning av mogen barrskog.

13 §.

Major. 20 § och *minor.* 13 § 2 och 3 mom.

Flertalet av förslagets avverkningsbestämmelser äro av den art, att deras åsidosättande bör omedelbart föranleda straffpåföljd. Ett undantag härifrån utgör stadgandet i 6 §, att yngre skog icke må utan tillstånd avverkas annorledes än genom ändamålsenlig gallring. Då detta stadgande nödvändiggör ett bedömande av skogliga faktorer och förhållanden, torde överträdelse av detsamma, enligt de principer, vilka ligga till grund för skogsvårdslagen, och vilka synas, då så låter sig göra, böra tillämpas även å förevarande lagstiftning, icke böra direkt kriminaliseras. I stället bör vederbörande myndighet erhålla möjlighet att förhindra eller tillrättalägga sådan avverkning, som står i strid mot berörda stadgande. Dylik möjlighet beredes genom förevarande paragrafs bestämmelser om avverkningsförbud. Samtidigt utgör dylikt förbud underlag för straffstadgande.

Med hänsyn till angelägenheten av att kunna hindra och på rätt väg leda in en avverkning, som påbörjats eller planlagts under åsidosättande av anvisningar eller andra föreskrifter, meddelade enligt första stycket av 10 § 2 mom., synes avverkningsförbud även i nu angivna fall böra kunna komma till användning. Ett åsidosättande som nyss nämnts bör emellertid därjämte föranleda omedelbar ansvarspåföljd. Betänkligheter, motsvarande dem, vilka, på sätt antytts, kunna anföras mot upptagande av dylik påföljd vid överträdelse av stadgandet i 6 §, föreligga icke härvidlag.

Bestämmelserna i förevarande paragraf hava avfattats i nära överensstämmelse med vad minoriteten härutinnan föreslagit och i anslutning till föreskrifterna om avverkningsförbud i skogsvårdslagens 8 §. Från nämnda föreskrifter har dock efter förslag av sakkunniga gjorts den avvikelsen, att, med hänsyn till de långa avstånden och ofta mindre goda postförbindelserna, den tid, inom vilken ett interimistiskt förbud skall fastställas, bestämts till tjugu dagar i stället för såsom i skogsvårdslagen tio dagar. Däremot har jag icke funnit anledning följa av minoriteten framställt förslag, att skogsvårdslagens bestämmelse, att interimistiskt förbud får meddelas i fall, då det är av synnerlig vikt att förbud kommer till stånd, innan skogsvårdsstyrelsen hinner sammanträda, skulle utbytas mot stadgande av innehåll, att sådant interimistiskt förbud finge meddelas, då det vore av synnerlig vikt, att förbud skyndsamt komme till stånd. Berörda förslag har motiverats därmed, att ehuru det vore av en viss betydelse, att skogsvårdsstyrelsens ledamöter vid behandling av frågor rörande avverkningsförbud sammanträdde på ett och samma rum för gemensam överläggning och besluts fattande, detta likväl icke borde vara ovillkorligen nödvändigt. Minoriteten har ansett praktiska skäl tala för, att ett styrelsens beslut borde kunna göras giltigt på så sätt, att handlingarna i ärendet per post sändes mellan styrelsens ledamöter, vilka i denna ordning kunde undersöka och eventuellt godkänna det interimistiska förbudet. Då jag utan avseende å vad minoriteten sålunda anfört ansett mig böra bibehålla skogsvårdslagens uttryckssätt, har detta främst föranletts av en önskan att låta lagförslagets förbudsbestäm-

melser i största möjliga utsträckning ansluta sig till skogsvårdslagens. Emellertid är jag icke heller övertygad om lämpligheten av, att skogsvårdsstyrelsens beslut fattas under de lösliga former, minoriteten angivit. Ledamöternas sammankomst, därvid skäl för och emot kunna framläggas och ärendena i övrigt grundligt genomdiskuteras torde innebära större garantier för en omsorgsfull prövning och en tillfredsställande lösning av uppkommande spörsmål än det av minoriteten antydda förfaringssättet. Sakkunnigas majoritet har också i sina bestämmelser angående avverkningsförbud anslutit sig till skogsvårdslagens stadganden.

14 §.

Major. 21 § och *minor.* 17 §.

Majoriteten har i sitt förslag upptagit stadgande av innehåll, att hantlangning skall utgöras av sökanden, varemot i övrigt kostnad för förrättning, varom i förevarande paragraf är fråga, skall utgå av skogsvårdsstyrelsens medel. Emellertid innehåller majoritetsförslaget tillika den bestämmelsen, att sökande må kunna förpliktas återgälda dylik kostnad, därest på förslag av honom annan än hos skogsvårdsstyrelse anställd tjänsteman varit förordnad att verkställa förrättningen eller denna föranletts av ett meddelat avverkningsförbud. Ytterligare må enligt majoritetens förslag sådan betalningsskyldighet kunna åläggas sökande vid utsynings- eller stämplingsförrättning å fastighet, för vilken avverkningsplan upprättats, därest å fastigheten tidigare under en och samma av de femårsperioder, till vilka planens avverkningsberäkningar hänföra sig, två gånger verkställts dylik förrättning på skogsvårdsstyrelsens bekostnad. I motiven anför majoriteten följande:

Vid förrättning föranledd av en till myndigheten gjord framställning skall sökanden vara pliktig att utan ersättning utgöra nödig hantlangning. Är det frågan om annan förrättning, blir det myndighetens sak att själv ombesörja hantlangningen. Begreppet hantlangning är härvid avsett att tagas i en inskränkt bemärkelse, så att man t. ex. icke får till hantlangarna räkna de s. k. prickarna vid en stämplingsförrättning.

Beträffande förrättningskostnaderna frånsett kostnaderna för hantlangningen hava sakkunniga utgått från den allmänna regeln, att dessa skola gäldas av skogsvårdsstyrelsen med medel, som av denna förvaltas. Emellertid har från denna allmänna regel gjorts undantag för vissa fall, i vilka skogsvårdsstyrelsen skall äga att, om den så finner skäligt, av sökanden återkräva, vad den nödgats utgiva.

Det har ju förutsatts, att till förrättningsmän skola kunna förordnas andra än i skogsvårdsstyrelsens tjänst anställda personer. Så kan t. ex. ett bolags tjänsteman erhålla förordnande att verkställa utsyning å bolagets mark. Det skulle emellertid vara mindre tilltalande och kan väl icke heller gärna tänkas, att bolagstjänstemannen i sådant fall skulle uppbära ersättning av skogsvårdsstyrelsen för förrättningen. Att kostnaden därvidlag bör stanna på skogsägaren är uppenbart. Sakkunniga hava därför föreslagit bestämmelse om att skogsvårdsstyrelsen skall kunna av sökanden uttaga ersättning för förrättningskostnaderna, därest på förslag av sökanden annan än hos skogsvårdsstyrelsen anställd tjänsteman varit förordnad som förrättningsman.

Det kan icke heller vara tilltalande, att när en skogsägare så handskas med sin skog, att skogsvårdsstyrelsen nödgats tillgripa ett avverkningsförbud emot honom, styrelsen skall få vidkännas utgifterna för de förrättningar, som för-

anledas av förbudet. Jämväl för detta fall skall skogsvårdsstyrelsen därför kunna utkräva ersättning.

Slutligen hava sakkunniga ansett, att skogsägarnas rätt att av skogsvårdsstyrelsen kräva utsyning och stämplingsbiträde på ett eller annat sätt måste regleras. Härvidlag har emellertid icke ansetts lämpligt att tillgripa vare sig någon begränsning i fråga om antalet ansökningar under viss tidsperiod eller någon reglering genom viss minimikvantitet för utsyningen eller stämplingen. Sakkunniga hava i stället stannat för att låta en reglering ske allenast därigenom, att skogsägaren riskerar att, när det gäller fastighet, för vilken avverkningsplan upprättats, själv få vidkännas kostnaderna, därest han två gånger förut under löpande avverkningsperiod erhållit utsyning eller stämplingsbiträde å den eller de fastigheter avverkningsplanen omfattar. När det gäller fastigheter, för vilka plan icke blivit fastställd, torde inga restriktioner härvidlag vara erforderliga, då å dessa fastigheter inga mer regelbundet återkommande avverkningar förekomma.

Minoriteten, vars förslag till bestämmelser i förevarande hänseende överensstämmer med departementsförslaget, har å sin sida anfört:

I likhet med majoriteten hava vi ansett, att sökanden skall utgöra nödig hantlangning vid utsyning och stämpling, samt då avverkningsplan upprättas eller besiktning äger rum. Övriga kostnader för nu nämnda förrättningar skola gäldas av medel, som av skogsvårdsstyrelsen förvaltas, dock att, då avverkningsplan upprättas genom fastighetsägarens eller åbons försorg, liksom ock då utsyningsförrättning verkställts på förordnande av skogsvårdsstyrelsen av fastighetsägarens egen tjänsteman eller ombud, samtliga kostnader för förrättningen skola bestridas av fastighetsägaren eller åbon.

I motsats till majoriteten hava vi icke funnit anledning att i lagtexten införa någon bestämmelse om återgäldande till skogsvårdsstyrelsen av kostnader för förrättning, som på sökandens förslag efter skogsvårdsstyrelsens förordnande utförts av annan än hos skogsvårdsstyrelsen anställd tjänsteman, ej heller av kostnader, som föranletts av ett meddelat avverkningsförbud. I förstnämnda fallet torde styrelsen nämligen icke behöva förskjuta några förrättningskostnader, då dessa böra direkt bestridas av sökanden. Ett avverkningsförbud kan här anses innebära, att den frihet till avverkning inom vissa skogsbestånd, som fastighetsägaren eller åbon lämnades vid avverkningsplanens fastställande, återkallas, varigenom den allmänna skyldigheten att ansöka om tillstånd till avverkning därefter inträder. Då efter en dylik ansökan utsyning eller stämpling verkställes, synes oss den för dessa förrättningar gällande regeln även böra i detta fall tillämpas, nämligen att alla kostnader med undantag av hantlangningskostnaderna skola bestridas av skogsvårdsstyrelsen.

Någon begränsning i rätten för fastighetsägare eller åbo att efter ansökan erhålla biträde av skogsvårdsstyrelsens tjänsteman till utförande av utsyningsförrättning utöver den, som 12 § angiver, hava vi ej funnit anledning föreslå. Då av 12 § i vårt lagförslag framgår, att för fastigheter, för vilka avverkningsplaner fastställts, tillstånd till avverkning skall avse en tid av fem år, kan för avverkning å dylika fastigheter utsyning endast förekomma vart femte år. För övriga fastigheter synes oss ingen anledning föreligga att föreslå några begränsningar i skogsägarnas rättighet att söka biträde av skogsvårdsstyrelsen. Någon sådan begränsning synes oss från kostnadssynpunkt ej erforderlig, då väl å hemman med så ringa virkesförråd, att avverkningsplan ej lämpligen ansetts böra upprättas, föga risk kan föreligga för att utsyningsansökningar återkomma besvärande ofta.

Att sökande skall utgöra nödig hantlangning vid de förrättningar, varom här är fråga, överensstämmer med hittills tillämpade principer. Stadgande av denna innebörd återfinnes således i andra stycket av lappmarkslagens 12 §. Enligt första stycket av sagda paragraf skola kostnaderna även i övrigt för omförmälda förrättningar, utom sådana, vilka avse upprättande av avverkningsplan, gäldas av sökanden. Så synes däremot icke böra ske enligt den nya lagen. På sätt jag i annat sammanhang anfört (avd. G), torde nämligen förordningen om skogsvårdsavgift böra utsträckas att gälla jämväl ifrågavarande skogar, och det synes mig innebära en obillighet att, såsom förevarande lagförslag gestaltats, uttaga såväl skogsvårdsavgifter som ersättning för nyssnämnda kostnader. Å andra sidan torde dock sökanden böra själv vidkännas kostnad för förrättning, som på hans begäran verkställes av annan än hos skogsvårdsstyrelsen anställd tjänsteman. Föreskrift härom torde till undvikande av missförstånd böra, på sätt majoriteten föreslagit, upptagas i lagen. Majoritetens förslag, att sökande skulle kunna förpliktas återgälda kostnaden för utsynings- eller stämplingsförrättning, om denna föranletts av ett avverkningsförbud, eller om tidigare under samma avverkningsperiod två dylika förrättningar hållits, finner jag däremot, i anslutning till de synpunkter, minoriteten härutinnan framfört, icke böra följas. Visserligen torde vad minoriteten erinrat rörande den innebörd ett avverkningsförbud enligt dess förslag, och således även enligt departementsförslaget, skulle äga icke kunna tillmätas generell giltighet. Ett förbud kan nämligen exempelvis komma att omfatta även husbehovsavverkning, vartill ju principiellt icke erfordras myndighetens tillstånd. Men dylika undantag torde icke i praktiken hava den betydelse, att de böra föranleda avsteg från den allmänna regeln, att sökanden ej skall svara för andra förrättningskostnader än de med hantlangningen förenade. Av enahanda anledning torde nämnda regel ej heller behöva till följd därav inskränkas, att enligt departementsförslaget tillstånd till avverkning må å samma fastighet kunna meddelas oftare än, såsom minoriteten förutsatt, allenast en gång vart femte år. *Departementschefen.*

15 §.

Major. 22 § och *minor.* 19 §.

Förevarande paragraf angiver reproduktionsskyldighetens omfattning efter avverkning. Bestämmelser av i sak samma innehåll hava föreslagits av sakkunnigas såväl majoritet som minoritet. Vid paragrafens avfattning har, på sätt också skett vid utarbetandet av departementsförslagets övriga reproduktionsbestämmelser, skogsvårdslagen tagits till formell förebild. Begagnandet av andra uttryckssätt än de i nämnda lag använda, då olikhet i sak icke åsyftats, har ansetts lätt kunna föranleda misstolkningar.

Stadgandet motsvarar bestämmelsen i 9 § skogsvårdslagen och företer från denna ej någon annan avvikelse än att, på skäl sakkunniga anfört, och vilka jag tidigare berört (avd. E), skogsvårdsstyrelsen tillerkänts befogenhet att i fall då reproduktionsskyldigheten skulle bliva synnerligen betungande medgiva skälig begränsning av densamma.

Beträffande tolkningen av en del i förevarande paragraf från skogsvårdslagen hämtade uttryck torde, med hänsyn till frågans stora betydelse, följande uttalande av sakkunnigas *majoritet* böra återgivas:

Med uttrycket »rådande naturförhållanden», vilket liksom ordet »nöjaktig» är hämtat från 1923 års lag, avses samtliga de naturförhållanden såsom mark, klimat o. s. v., vilka tillsammans direkt eller indirekt bestämma grundförutsättningarna å ståndorten för skogsbeståndets utveckling och tillväxt. Dessa grundförutsättningar kunna naturligtvis utnyttjas i skogsbruket på ett mer eller mindre ändamålsenligt sätt. Under antagande, att ett för ståndorten normalt bestånd behandlas enligt normer, som ur produktionssynpunkt måste anses ändamålsenliga, gör man en beräkning av beståndets årliga medeltillväxt i kubikmeter och får på detta sätt fram ett uttryck för markens »bonitet» på ståndorten i fråga. Ej sällan möter det emellertid särskilda svårigheter att något så när riktigt bedöma markens verkliga bonitet. På vissa tallhedar kan t. ex. markens produktionsförmåga, sådan den betingas av naturförhållandena, på grund av upprepade hårda skogseldar vara avsevärt nedsatt till synes för en lång tid framåt. Boniteten torde här böra bedömas efter förhållandena, sådana de vid avverkningen föreligga, d. v. s. med hänsyn tagen till den genom skogseldarna nedsatta produktionsförmågan. Svårbedömd är även boniteten å de mossrika starkt råhumusbesvärade markerna, bevuxna i stor utsträckning med överåriga och dåliga bestånd, där markens verkliga produktionsförmåga ofta är avsevärt större än beståndet kan giva anledning att tro. Produktionen i yngre bestånd av motsvarande skogstyper och i motsvarande höjdlägen får i dessa fall bliva vägledande för bonitetsbedömningen. För att vara nöjaktig bör sålunda den efter avverkningen kvarstående skogen vara sådan, att den, med hänsyn till sin täthet ävensom tekniska beskaffenhet och tillväxtförmåga, kan utvecklas till ett bestånd, som med ändamålsenlig skötsel lämnar en mot boniteten närmelsevis svarande avkastning. Är emellertid det kvarstående beståndet icke sådant, utan har avverkningsingreppet varit så starkt och beståndet genom avverkningen utglesnats i den grad, att markens produktionsförmåga med de kvarstående träden icke kan tillgodogöras, måste föryngringsmomentet anses hava inträtt, och krav på återväxtåtgärder kunna resas gentemot skogsägaren. Nu är i många fall redan före avverkningen beståndet sådant, att markens produktionsförmåga icke tillgodogöres till fullo. Vid dylikt förhållande kan en viss svårighet uppkomma att bedöma, när vid företagen avverkning man skall anse föryngringsmomentet hava inträtt. Uppenbart är emellertid, att detta icke kan anses hava skett genom att ett eller annat träd uttagits. Avverkningen måste hava skett i så pass stor omfattning, att den verkligen i någon mån influerat på det sätt, varpå markens produktionsförmåga tillgodogöres.

När det gäller att bedöma, huruvida den naturliga återväxt, som kan förväntas komma, skall anses såsom tillfredsställande, måste man anlägga samma synpunkter som med avseende å den kvarstående skogen. Jämväl därvidlag får man sålunda söka klargöra, om den uppkommande återväxten kan bliva sådan, att den med hänsyn till täthet, teknisk beskaffenhet och tillväxtförmåga kan utvecklas till bestånd, som i rimlig grad motsvarar boniteten. En tillfällighet, sådan som att det avverkade beståndet varit av dålig beskaffenhet, bör sålunda icke öva något inflytande på bedömandet av vad som kan anses vara nöjaktig återväxt.

Frågan i vad mån återväxt av lövskog bör godtagas såsom nöjaktig återväxt, vilken fråga var föremål för överläggning under förarbetena till 1923 års skogsvårdslag, har jämväl behandlats av sakkunniga. Då barrskogen innehåller de trädslag, tall och gran, som i stort sett äro de värdefulla, och då

lagförslaget syftar att i möjligaste mån trygga barrskogskapitalets vidmakthållande och förkovran, måste enligt sakkunnigas mening kravet på nöjaktig återväxt i första hand avse återväxt av barrskog. Denna omständighet lärer dock icke — lika litet som återväxtkravet enligt 1923 års lag — få anses innebära, att återväxt av huvudsakligen lövskog icke skulle kunna godtagas på ståndorter, som lämpa sig för dylika trädslag, och där regelmässigt lika god avsättning finnes för lövskog som för barrskog.

Som nämnts förefinnes krav icke blott på att en tillfredsställande återväxt skall komma utan jämväl på att denna skall förefinnas inom *skälig tid* å det avverkade området. Tillämpningen av motsvarande bestämmelse i 1923 års lag har i allmänhet icke mött svårigheter eller föranlett konflikter mellan vederbörande myndighet och skogsägare. Förhållandet torde komma att bliva detsamma inom nu ifrågavarande lagstiftningsområde. När avverkning skett och därefter påkallad hyggesrensning verkställts, behöva hyggena ligga ett större eller mindre antal år, innan de äro »mogna» för föryngring. Främst sammanhänger denna bekanta företeelse med humustäckets beskaffenhet vid avverkningen men även i viss mån med fröträdens — där de finnas — behov av den förbättrade kronutveckling, som möjliggöres genom den ökade ljustillgången, och som merendels är ett villkor för en rikare kottsättning. Å vissa ståndorter — exempelvis granskog av den *våta Dryopteris*-typen, vissa tallhedar o. s. v. — omfattar denna mognadstid några få år. Å andra ståndorter t. ex. i vissa granbestånd av hög ålder av den råhumusrika *Vaccinium*-typen i högt läge kan den däremot uppgå till 20 år eller mera. Visserligen kan i många fall denna långa föryngringstid väsentligen förkortas genom hyggesbränning. Då emellertid alltjämt olika meningar råda om vilka hyggen böra brännas eller icke, och då hyggesbränningen ovedersägligen alltid innebär risker för skogseld eller förstörande av befintliga plantor och efter avverkningen kvarstående underbestånd, som kan utvecklas till ett dugligt fröträdsbestånd, hava sakkunniga ansett, att skogsägaren icke lämpligen bör kunna åläggas bränning och att någon hänsyn till den tidsvinst, som i många fall genom bränning kan vinnas, sålunda icke heller bör tagas vid bedömandet av den så att säga normala mognadstiden. Om den för olika fall växlande mognadstiden äger man för övrigt redan nu en ganska god erfarenhet, och denna kommer med stöd av vetenskapens rön alltmera att tillväxa. Under hänvisning till vad ovan anförts vilja sakkunniga uttala, att den skäliga tid, inom vilken nöjaktig föryngring skall kunna fordras, icke bör sättas kortare än den normala mognadstid, som nyss angivits. Däremot torde den föryngringstid, som kan anses skälig, böra utsträckas utöver denna mognadstid i de fall, då fröförsörjningen kan anses tryggad genom t. ex. förekomsten av fröträdsbestånd, ehuru detta ännu icke fullgjort sin tjänst. Ett uteblivande av återväxt i dylikt fall på grund av dröjsmål med förekomst av fröår kan sålunda icke föranleda till att skogsägaren skulle bliva pliktig vidtaga kulturer.

I allmänhet torde de fall, där vid avverkning kulturer måste tillgripas för åstadkommande av föryngring, komma att inskränka sig till hyggen i överåriga rena granskogsbestånd av Vaccinium-typ. Där saknas ofta träd, som med hänsyn till ställning i beståndet och kronans beskaffenhet lämpligen kunna lämnas såsom fröträd vid avverkningen. Saknas då även ett underbestånd av den beskaffenhet, att det efter avverkningen kan utvecklas till ett fröträdsbestånd, blir föryngringstiden oskäligt lång: hygget mognar, men den naturliga granföryngringen dröjer av brist på fröträd. Under dylika förhållanden äro kulturer uppenbarligen på sin plats och böra kunna åläggas skogsägaren.

Uppträdandet på hygget av lövskogsföryngring, särskilt av björk, antyder ofta hyggets mognad i de mossrika skogstyperna. Det har visat sig, att, under förutsättning att fröförsörjningen från barrträd på naturlig väg är tryggad, denna först kommande återväxt av lövskog är en för barrskogsföryngringen gynnsam faktor. Det händer likväl understundom, att detta plant- respektive ungskogsbestånd av löv blir så tätt, att barrskogsföryngringen blir svag eller helt uteblir. Lövskogen kommer under sådana förhållanden att upptaga marken under minst en generation. Endast om lövskogen kan anses komma att i tillfredsställande grad ekonomiskt tillgodogöras å ståndorten i fråga, torde efter vad som nyss sagts den uppkomna återväxten av lövskog kunna anses såsom en i och för sig själv nöjaktig återväxt. I annat fall torde — för att föryngringstiden ej skall bliva oskäligt lång — åtgärder såsom röjning eventuellt i förening med kultur böra vidtagas för att få fram en återväxt, som kan godtagas.

Sakkunnigas *minoritet* har anslutit sig till vad majoriteten anfört utom beträffande frågan i vilken utsträckning återväxt av huvudsakligen lövskog borde godtagas som nöjaktig föryngring. Minoriteten har härutinnan framhållit, att enligt dess förmenande lövskogsåterväxt kunde godtagas endast under villkor, att lövskog kunde avsättas med lika gott resultat som barrskog.

Departementschefen. För egen del har jag icke funnit anledning till erinran mot vad sakkunnigas majoritet anfört. Beträffande frågan i vilken utsträckning återväxtåtgärder böra åläggas torde jag i övrigt få åberopa vad härutinnan tidigare anförts (avd. E).

16 §.

Major. 23 § och 11 § 1 mom. fjärde stycket samt *minor.* 20 §.

1 och 2 mom. Bestämmelserna motsvara föreskrifterna i skogsvårdslagens 10 § men avvika därifrån dels såtillvida, att reproduktionsskyldighet icke stadgats för den händelse att skada uppkommit genom betning av hemdjur, om icke skadegörelsen är att anse såsom åverkan, dels ock därutinnan, att möjlighet till begränsning av reproduktionsskyldigheten lämnats i alla de fall, då sådan skyldighet kan föreligga. Såsom skäl för berörda avvikelser får jag åberopa vad sakkunniga enligt min tidigare redogörelse (avd. E) härutinnan anfört, vilket jag, på sätt därvid nämnts, funnit övertygande.

3 mom. Vid inträffad skada bör skogsägaren äga rätt att företaga av skadegörelsen påkallad avverkning. Emellertid synes även för detta fall skogsvårdsstyrelsens tillstånd böra fordras för avverkning i skog, som enligt de allmänna avverkningsreglerna ej må avverkas utan dylikt tillstånd. Styrelsen bör nämligen beredas tillfälle att undersöka om och i vad mån avverkningen kan anses påkallad av den övergångna skadan. Vid prövning av ansökning om tillstånd till avverkning i nu avsedda fall kan styrelsen naturligtvis icke vara bunden av de allmänna bestämmelserna angående de grunder, enligt vilka avverkningstillstånd skall meddelas. Emellertid böra uppenbarligen, om barrträd vid avverkningen tillgodogöras, dessa, i den mån så skolat ske, därest avverkningen ej varit påkallad av skadegörelsen, avräknas från i avverkningsplan fastställt avverkningsbelopp. Har avverkningsbeloppet för planens hela

giltighetstid redan uttagits, när skadan sker, kan detta dock ej hindra avverkningen, ehuru densamma då kommer att falla utom regleringen.

17 §.

Major. 24 § och *minor.* 21 §.

Denna paragraf är ordagrant lika lydande med 11 § skogsvårdslagen.

18 §.

Major. 25 § och *minor.* 22 §.

Motsvarande stadganden innehållas i 12 och 13 §§ skogsvårdslagen. Departementsförslaget avviker emellertid från sistsagda stadganden i två hänseenden. Sålunda hava bestämmelserna angående den krets, varur gode män må tillkallas, erhållit en något mindre tung formulering än den i lagen för motsvarande fall använda. Vidare har, i överensstämmelse med såväl majoritetens som minoritetens förslag, upptagits föreskrift om att skogsvårdsstyrelsen och fastighetens ägare ävensom annan för reproduktionskostnaderna ansvarig skola genom förrättningsmannens försorg underrättas om tiden för sådan undersökning av avverkningsområdet, som påkallas till utrönande av behovet av återväxtåtgärder.

19—21 §§.

Major. 26—28 §§ och *minor.* 23—25 §§.

Motsvarande föreskrifter finnas i skogsvårdslagen upptagna i dess 14—16 §§.

22 §.

Major. 30 § och *minor.* 26 §.

Enligt 10 § lappmarkslagen skall fastighetsägare, därest han för omlägg- *1 och 2 mom.*
ning av skogsmark vill fälla barrträd utöver fastighetens eller därmed sambrukad fastighets husbehov, härtill inhämta tillstånd av länsstyrelsen. Dylikt tillstånd må lämnas allenast, därest omläggningen avser skogsmarkens uppodling till åker eller äng, och vid tillståndets meddelande skall utsättas viss tid, inom vilken, vid vite, som länsstyrelsen bestämmer, omläggningsföretaget skall vara fullbordat. Vill fastighetsägaren omlägga skogsmark, som är kal eller blott bevuxen med lövskog, eller vill han omlägga ett område, varå tillgången på barrskog är så ringa, att han lämpligen kan tillgodogöra densamma för husbehov, må han verkställa omläggningen utan tillstånd och för vilket ändamål som helst. På grund av den ändrade lydelse, paragrafen enligt förordningen den 14 juni 1929 (nr 172) erhållit, må, utöver vad som följer av det nu sagda, avverkning av barrträd även annorledes än till husbehov utan särskilt tillstånd bedrivas för omläggning av sådant skogsområde, beträffande vilket jämlikt lagen den 22 juni 1921 om ströängars indragande till kronan bestämts, att vederlag för ströäng, som indrages till kronan, skall utgå medelst bekostande av odling å området.

Sakkunniga hava föreslagit från sålunda gällande rätt i åtskilliga hänseenden avvikande bestämmelser. De hava ansett fastighetsägaren böra äga oin-

skränkt frihet i fråga om omläggning av skogsmark till trädgård, byggnadstomt, väg eller annat liknande ändamål ävensom — i likhet med vad i lappmarkslagen är stadgat — vid omläggning för åstadkommande av odling såsom ersättning för indragen ströäng. Då fråga uppkomme om omläggning av skogsmark i annat fall än de nyss berörda, skulle däremot alltid fordras skogsvårdsstyrelsens tillstånd. Då tillstånd meddelades, skulle bestämmas de åtgärder, som kunde erfordras för omläggningens genomförande ävensom de tider, inom vilka de olika åtgärderna skulle vara vidtagna.

Majoriteten har härutöver föreslagit, att domstol skulle på yrkande av skogsvårdsstyrelsen kunna antingen förelägga vederbörande ny tid för fullgörande av nödiga åtgärder eller förordna, att marken åter skulle försättas i skogbärande skick samt föreskriva de återväxtåtgärder, som härför kunde vara erforderliga.

I sitt över sakkunnigas förslag avgivna yttrande har *lantbruksstyrelsen* anfört:

Enligt lantbruksstyrelsens förmenande har särskilt inom ifrågavarande delar av landet vidgandet av den till åker, äng och kultiverat bete använda arealen en sådan betydelse, att någon begränsning i fastighetsägares rätt att för sådant ändamål utnyttja jorden icke bör stadgas. Det synes lantbruksstyrelsen därför som om odling till åker och äng borde jämställas med sådan användning, varom i 1 mom. omförmäles. I fråga om skogsmarks omläggande till bete i andra fall, torde även enligt lantbruksstyrelsens förmenande vissa bestämmelser kunna vara av behovet påkallade till förhindrande av att betes anordnande utnyttjas såsom motiv för avverkning. Emellertid anser lantbruksstyrelsen det föreliggande förslaget även på denna punkt skjuta något över målet. Det syfte, som tydligen avses, torde kunna nås därigenom att rätten till att utan särskilt tillstånd anordna bete inskränkes till sådan betesanläggning, som verkställes enligt plan, som godkänts av hos hushållningssällskap anställd jordbrukskonsulent eller vandringsrättare.

Departementschefen. Bestämmelserna i 1 och 2 mom. av förevarande paragraf hava avfattats i nära anslutning till vad sakkunnigas majoritet föreslagit. Avvikelser därifrån hava dock skett i två hänseenden, nämligen dels i fråga om skogsmarks omläggning till åker dels ock genom upptagande av bestämmelsen i sista stycket av 2 mom.

Anledningen till att fastighetsägaren såväl i sakkunnigas förslag som i departementsförslaget medgivits oinskränkt frihet, när det gäller omläggning av skogsmark till trädgård, byggnadstomt, väg eller annat liknande ändamål, har varit, att det härvidlag endast kan bliva frågan om obetydliga områden, och att faran för missbruk av berörda frihet är ringa. Detsamma torde uti de delar av landet, förevarande lagstiftning avser, äga giltighet vad beträffar skogsområdes uppodling till åker. Det synes mig därför riktigt att icke heller för sistnämnda fall kräva tillstånd av myndighet. Däremot har jag icke ansett mig böra på sätt lantbruksstyrelsen hemställt frångå sakkunnigas förslag jämväl i fråga om omläggning till äng eller betesmark. Det rör sig här ofta om så stora arealer, att det synes angeläget bereda skogsvårdsstyrelsen möjlighet att med hänsyn till alla de omständigheter, som därvid äro av bety-

delse, pröva huruvida omläggningen bör få företagas. För utrönande av den uppgivna markens läge, storlek, beskaffenhet och tjänlighet för ändamålet torde såsom regel erfordras, att skogsvårdsstyrelsen låter verkställa besiktning å densamma.

Då enligt skogsvårdslagen tillstånd meddelas för omläggning av skogsmark, skall tillika angivas den tid, högst fem år, för vilken tillståndet skall gälla. Har inom den angivna tiden omläggningen icke skett, förfaller tillståndet och skyldighet att föranstalta om återväxt inträder. Sakkunniga hava icke ansett nödvändigt att begränsa ett tillstånds giltighet till viss tid. Då jag härutinnan anslutit mig till sakkunniga, har jag funnit desto större anledning föreligga att, i enlighet med majoritetens förslag, upptaga stadgande därom, att för den händelse de av skogsvårdsstyrelsen föreskrivna odlingsåtgärderna icke inom bestämd tid fullgöras, domstol skall äga att antingen föreskriva ny tid härför eller ock förordna om markområdets återförsättande i skogbärande skick. Domstols föreskrift eller förordnande, som här avses, liksom också skogsvårdsstyrelses åläggande om vidtagande av åtgärder för odlingens genomförande torde böra gälla även mot framtida ägare av fastigheten på enahanda sätt som i 19 § stadgats beträffande återväxtföreskrifter enligt 18 §. Erinran härom har intagits som ett sista stycke i 2 mom.

Av den avfattning, stadgandet i 12 § erhållit, torde framgå, att den skogsvårdsstyrelsen enligt berörda stadgande tillkommande befogenheten att meddela kontrollföreskrifter även gäller avverkning, som utföres på grund av tillstånd till omläggning av skogsmark.

Bestämmelserna i 3 mom. överensstämma i tillämpliga delar med föreskrifterna i tredje stycket av 10 § lappmarkslagen. Det torde vara tydligt, att, därest i samband med omläggning av skogsmark företages avverkning av barrträd, avräkning härför bör ske i avverkningsplanen i samma utsträckning som om avverkningen ägt rum enligt bestämmelserna i 2 kap. Vidare synes ur kontrollsynpunkt nödvändigt att träden stämplas genom skogsvårdsstyrelsens försorg, innan de bortföras. Detta gäller naturligtvis dock icke träd, som å omläggningsområdet avverkas för husbehov. Avverkning för berörda ändamål får ske oberoende av tillståndet och grundar sig sålunda ej å detta. Av stadgandet i 14 § följer, att sökanden vid stämpling, som nu sagts, skall utgöra nödig hantlangning. *3 mom.*

23 §.

Major. 31—33 §§ samt *minor.* 27 §.

Varken lappmarkslagen eller skogsvårdslagen stadgar annat straff än böter. Straffmaximum är enligt 14 § första stycket lappmarkslagen 500 kronor och enligt 25 § 1 mom. skogsvårdslagen 5,000 kronor. Sakkunniga hava föreslagit, att den nya lagens straffbestämmelser borde bringas i överensstämmelse med skogsvårdslagens. Sedan sakkunnigas betänkande avgavs, har emellertid dagsbotssystemet införlivats med vår strafflagstiftning. Straffet för såväl olaga avverkning, i fall då densamma i anslutning till de synpunkter, jag anfört un-

der 13 §, bör föranleda omedelbar ansvarspåföljd, som avverkning i strid mot föreskrifter, vilka enligt lagen meddelats, eller mot avverkningsförbud har med anledning härav i departementsförslaget bestämts till dagsböter.

24—27 §§.

Major. 34—37 §§ och *minor.* 28—31 §§.

Bestämmelserna överensstämma med stadgandena i skogsvårdslagens 26—29 §§.

28 och 29 §§.

Major. 38 och 39 §§ samt *minor.* 32 och 33 §§.

Motsvarande föreskrifter förekomma i skogsvårdslagens 30 och 31 §§.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser.

Tiden för den nya lagens ikraftträdande torde, på sätt jag tidigare anfört, böra bestämmas till den 1 januari 1934, då följaktligen lappmarkslagen skall upphöra att gälla utom för de inom de sex norra länen belägna kronohemmanen och krononybyggena under stadgad åborätt.

Vid tillämpningen av den nya lagen erfordras vissa övergångsbestämmelser.

1) Av allmänna regler torde, såsom också av sakkunniga framhållits, följa, att rättsförhållanden, som uppkommit före nya lagens trädande i kraft, böra bedömas enligt den vid tiden för avverkningarnas verkställande gällande lagen. Denna grundsats innebär å ena sidan, att något krav å reproduktionsåtgärder ej kan framställas med anledning av dylika avverkningar. Å andra sidan följer därav dels att vederbörande är pliktig vidtaga sådana åtgärder för skogsvårdens befrämjande, som blivit föreskrivna som villkor för avverkningen, dels ock att överträdelser av lappmarkslagen, som ägt rum vid berörda avverkningar, böra straffas efter sagda lag jämväl efter nya lagens ikraftträdande.

2) Hava utsyning och stämpling enligt lappmarkslagen ägt rum och äro dessa gällande vid den nya lagens trädande i kraft, synes deras giltighet icke böra därav rubbas. Detsamma torde böra gälla i fråga om sådant tillstånd till avverkning för skogsmarks uppodling samt sådana föreskrifter rörande överhållande av vissa träd såsom fröträd eller för utövande av kontroll över avverkning, som meddelats enligt lappmarkslagen. Därest utsyning och tillstånd, som nyss nämnts, förlänas fortsatt giltighet efter den nya lagens ikraftträdande, torde dylik giltighet tillkomma även föreskrifter om utförande av återväxtåtgärder samt vitesföreskrifter, som meddelats i samband med utsyningen eller tillståndet.

Överträdas eller eftersättas föreskrifter, som meddelats enligt lappmarkslagen, torde denna lag böra tillämpas. Det torde ock vara klart, att beträffande avverkning, som verkställes enligt utsyning, varom förut sagts, den nya lagens återväxtbestämmelser ej böra tillämpas. Företages avverkning i större utsträckning än som vid utsyningen eller genom tillståndet medgivits, blir åter avverkningen i den del, den sålunda olovligen verkställts, att i såväl ansvars- som återväxthänseende bedöma enligt nya lagen.

I anslutning till den i förslaget intagna ståndpunkten rörande den längsta tid, varunder avverkningstillstånd äger giltighet, torde böra föreskrivas, att avverkning på grund av utsyning, varom nu är fråga, ej må verkställas senare än inom fem år från utsyningsförrättningen. Självfallet är, att, därest vid sagda förrättning föreskrivits kortare tid för avverkningens slutförande, berörda föreskrift skall lända till efterrättelse.

Den omständigheten, att, då nya lagen träder i kraft, utsyningsförrättning, verkställd enligt lappmarkslagen, fortfarande äger giltighet, eller att efter nya lagens ikraftträdande avverkning enligt dylik förrättning skett, bör icke utgöra hinder för skogsvårdsstyrelsen att, på ansökan, medgiva avverkningstillstånd enligt den nya lagens bestämmelser. Då sådant tillstånd lämnas, bör dock behörig hänsyn tagas till virkesbelopp, som, på sätt nyss angivits, utsynats eller avverkats å fastigheten.

Har tillstånd till odlingsföretag lämnats enligt lappmarkslagen men har avverkning enligt tillståndet ännu ej påbörjats, då den nya lagen träder i kraft, och finner sökanden lämpligare att utföra företaget med tillämpning av sistnämnda lags föreskrifter, torde hinder ej möta för honom att hos länsstyrelsen återkalla sin ansökan med verkan att tillståndet förfaller.

Vad jag nu anfört rörande giltigheten av före nya lagens ikraftträdande verkställd utsyning, innebär en avvikelse från vad sakkunniga härutinnan föreslagit. I såväl minoritets- som majoritetsförslaget har intagits bestämmelser av innehåll, att om utsyning verkställts enligt lappmarkslagen men avverkning ej utförts före den dag, lagen trädde i kraft, avverkning skulle få jämlikt förut gällande bestämmelser verkställas jämväl därefter, dock icke senare än fem år från det utsyningsförrättningen avslutats.

I sin motivering till berörda stadgande hava sakkunniga anfört, att en utsyningsförrättning, som verkställts enligt lappmarkslagen av skogsstatstjänsteman, utan att avverkning därefter företagits, icke borde komma att sakna betydelse. En sådan utsyning borde få giltighet så tillvida, att avverkning i enlighet med utsyningen och med iakttagande av de i samband därmed till äventyrs lämnade föreskrifter finge äga rum inom viss begränsad tid, varvid gamla lagens och icke nya lagens föreskrifter bleve med avseende å avverkningen tillämpliga. Skulle däremot vid avverkning inom den skogstrakt, där utsyning ägt rum, avverkningen utsträckas utöver utsyningen eller i utsyningsprotokollet meddelade föreskrifter frånträdas, borde uteslutande nya lagens bestämmelser med därav föranledd reproduktionsskyldighet komma till tillämpning beträffande avverkningen.

Med majoritetens utgångspunkter, enligt vilka avverkning principiellt får företagas utan tillstånd av myndighet, torde en övergångsbestämmelse av det innehåll, sakkunniga förordat, vara försvarlig. Sådant däremot departementsförslaget, i nära anslutning till minoritetsförslaget, utformats, skulle en dylik övergångsbestämmelse leda till obilligheter. Sålunda skulle därav följa, att i de många fall, då avverkning icke får ske utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd

en — även förhållandevis ringa — överträdelse av en skogsstatstjänstemannens vid utsyningen lämnade föreskrift skulle medföra, att avverkningen bleve att anse såsom i sin helhet olaglig och avverkaren hemfallen under den nya lagens straffbestämmelser.

3) Därest skada, som omförmäles i departementsförslagets 16 §, uppkommit å här avsedd skog före den nya lagens ikraftträdande, torde enligt allmänna regler lagens återväxtbestämmelser ej böra vinna tillämpning å skadan. Ehuru föreskrift i detta avseende icke föreslagits av sakkunniga och behövligheten av ett uttryckligt sådant stadgande synes kunna ifrågasättas, torde dock, då dylikt stadgande upptagits bland de övergångsbestämmelser, vilka föreskrevos vid inordnande under skogsvårdslagen av de tidigare under dimensionslagen lydande skogarna i Västerbottens och Norrbottens läns kustland, en motsvarande föreskrift böra även i detta fall meddelas.

4) En del av de bestämmelser i lappmarkslagen, som enligt vad förut nämnts böra förlänas fortsatt giltighet efter den nya lagens ikraftträdande, förutsätta vidtagande av vissa åtgärder av befattningshavare vid skogsstaten. Likaledes förutsättes i lappmarkslagen, att vid utförande av odlingsföretag, vartill tillstånd enligt samma lag meddelats, vissa åtgärder böra vidtagas av skogsstatstjänsteman eller genom dennes försorg. Då skogsstatspersonalen efter det den nya lagen vunnit tillämpning å nu ifrågavarande fastigheter icke vidare bör tagas i anspråk för berörda uppgifter, synas dessa uppgifter, såsom också sakkunniga föreslagit, efter nyssnämnda tidpunkt böra ankomma på vederbörande skogsvårdsstyrelser samt deras befattningshavare.

I överensstämmelse med de synpunkter, jag i det föregående framhållit, hava departementsförslagets övergångsbestämmelser utarbetats.

Sakkunniga hava härutöver föreslagit, att föreskrift måtte meddelas jämväl därom, att om fastighet vore besvärad av före nya lagens ikraftträdande upplåten avverkningsrätt, avverkningsrättsinnehavaren icke finge efter berörda tidpunkt utan medgivande av fastighetens ägare företaga avverkning annorledes än efter utsyning, som genom vederbörande skogsvårdsstyrelses försorg verkställdes i enlighet med förut tillämpade utsyningsregler.

Vad sålunda föreslagits beträffande till en början den omfattning, vari här avsedd avverkningsrätt skulle få tillgodogöras efter nya lagens ikraftträdande, eller att avverkningsrättsinnehavaren, därest ej annorlunda överenskommits, icke skulle äga företaga avverkning i större utsträckning än som kunnat ske med tillämpning av hittills gällande bestämmelser, torde enligt min mening icke böra föranleda särskilt stadgande. En dylik kvantitativ begränsning av avverkningsrätten följer redan av allmänna avtalsregler. Det synes därför icke vara behövligt eller ens lämpligt att meddela en uttrycklig föreskrift i detta hänseende. Visserligen kunde en dylik föreskrift måhända i viss mån vara ägnad att förekomma tvister mellan fastighetsägare och avverkningsrättsinne-

havare, men å andra sidan måste befaras, att föreskriften komme att föranleda den missuppfattningen, att däri stadgades något annat än vad som eljest skulle gälla och sålunda bliva föremål för oriktig tillämpning. Av sistberörda skäl blev någon övergångsbestämmelse av angiven innebörd heller icke föreskriven, då de under dimensionslagen lydande skogarna lades under skogsvårdslagen.

Vad därefter angår förslaget att för tillgodogörande av ifrågavarande avverkningsrätt skulle erfordras utsyning genom skogsvårdsstyrelse, kunde föreskrift i sådant hänseende hava fått en viss betydelse, därest majoritetsförslaget lagts till grund för den nya lagstiftningen. För sådant fall skulle nämligen avverkningsrättsinnehavaren utan dylik bestämmelse som regel haft fria händer med avseende å avverkningens förläggande å de olika delarna av skogen, vilket kunde lett till missförhållanden. Enligt departementsförslaget däremot blir stadgandet onödigt. Det synes vidare — även från majoritetens ståndpunkt — i visst hänseende oberättigat. Någon anledning torde sålunda ej kunna åberopas, varför icke även i förevarande fall avverkning skulle, på sätt vid övergångsbestämmelsen under 2) anförts, få företagas enligt en av skogsstatstjänsteman jämlikt lappmarkslagen verkställd utsyningsförrättning.

Ändrad lydelse av 2 § 1 mom. skogsvårdslagen.

Den föreslagna lagstiftningen torde påkalla viss ändring av stadgandet i 2 § 1 mom. skogsvårdslagen. I berörda moment är intagen en förteckning å de skogar, som äro undantagna från skogsvårdslagens tillämpning. Enligt denna förteckning punkt 1) äger lagen bland annat ej tillämpning å skogar under lappmarkslagen. Då enligt förslaget lappmarkslagen fortfarande skall gälla beträffande skogar å kronohemman och krononybyggen under stadgad åborätt inom de sex norra länen men övriga skogar under sistnämnda lag skola inordnas under den nya lagen, torde denna senare lag böra i 2 § 1 mom. skogsvårdslagen nämnas vid sidan av lappmarkslagen. Jag har inom jordbruksdepartementet låtit utarbeta förslag till ändring av skogsvårdslagen härutinnan, vilket förslag torde få såsom bilaga B fogas vid detta protokoll.[1]

Departementschefen uppläser härefter dels ifrågavarande inom departementet utarbetade förslag till *lag om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden*, dels ock det i anledning av detta lagförslag inom departementet uppgjorda förslag till *lag om ändrad lydelse av 2 § 1 mom. punkt 1) skogsvårdslagen den 15 juni 1923 (nr 212)* samt hemställer, att lagrådets utlåtande över förslagen måtte för det i § 87 regeringsformen angivna ändamål inhämtas genom utdrag av detta protokoll.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall.

Ur protokollet:

Allan Tigerschiöld.

[1] Denna bilaga, vilken är likalydande med det vid propositionen fogade förslaget till lag i ämnet, har här uteslutits.

Bilaga A.

Förslag
till
Lag
om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden.

Härigenom förordnas som följer:

1 kap. Inledande bestämmelser.

1 §.

Inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker samt Särna och Idre socknar av Kopparbergs län belägen skogsmark skall, med undantag som i 2 § sägs, vara underkastad denna lags bestämmelser.

2 §.

1 mom. Från tillämpningen av denna lag undantagas:

1) allmänningsskogar i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker samt inom Särna och Idre socknar vid storskifte avsatt besparingsskog;

2) skogar, lydande under lagen angående husbehovsskogar inom vissa områden;

3) skogar å kronohemman och krononybyggen under stadgad åborätt;

4) städernas skogar;

5) skyddsskogar;

6) skogar å statens utarrenderade jordbruksdomäner och å ecklesiastika boställen ävensom å fastigheter, som upplåtits under besittningsrätt för obegränsad tid (åborätt) enligt lagen om upplåtelse under åborätt av viss jord; samt

7) övriga här ovan ej nämnda skogar, varå förordningen den 26 januari 1894 (nr 17) angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket äger tillämpning eller som avses i § 4 av nämnda förordning.

2 mom. Ligger skog, som i 1 mom. 6) eller 7) angives, i samfällighet med skog, som lyder under denna lag, skall lagen äga tillämpning å det samfällda skogsområdet i dess helhet.

3 §.

Uppsikt över denna lags efterlevnad skall utövas av skogsvårdsstyrelsen.

4 §.

Denna lag medför ej rubbning i den rätt till skog, som enligt vad särskilt är stadgat tillkommer lapparna.

2 kap. Om avverkning.

5 §.

Avverkning av barrträd eller av lövträd ovan odlingsgränsen må för annat ändamål än fastighetens eller därmed sambrukad fastighets husbehov bedrivas allenast efter tillstånd av skogsvårdsstyrelsen; dock vare dylikt tillstånd ej erforderligt för verkställande av för skogens utveckling ändamålsenlig gallring i sådana bestånd av yngre skog, vilka vid avverkningsplans upprättande blivit å karta tydligt utmärkta och särskilt angivits vara under planens giltighetstid i behov av gallring.

6 §.

Yngre skog må ej avverkas annorledes än genom för skogens utveckling ändamålsenlig gallring, med mindre skogsvårdsstyrelsen i särskilt fall med hänsyn till skogens beskaffenhet finner skäl medgiva en mera omfattande avverkning.

7 §.

1 mom. Tillstånd till avverkning av barrträd skall meddelas enligt avverkningsplan.

Där med hänsyn till fastighetens belägenhet eller tillgång av barrskog avkastningen ej lämpligen kan tillgodogöras genom regelbundet återkommande avverkningar, må dock avverkningstillstånd meddelas utan hinder därav, att avverkningsplan ej upprättats.

2 mom. Avverkningsplan skall uppgöras särskilt för varje fastighet samt angiva den myckenhet virke, som må under viss tid avverkas.

Vid avverkningsplans upprättande skall tillses, dels att skadad eller överårig skog, som kan befaras avtaga i användbarhet, ävensom äldre skog, som i högre grad hindrar den yngre skogens utveckling, må kunna snarast avverkas, dels att i övrigt, utan åsidosättande av fordran på en så vitt möjligt jämn virkesavkastning, äldre skog uttages i den omfattning, som erfordras för att skogen må inom skälig tid komma i sådant skick, att skogsmarkens alstringsförmåga varder på ändamålsenligt sätt tillgodogjord.

3 mom. Avverkningsplan upprättas på fastighetsägarens begäran genom skogsvårdsstyrelsens försorg, fastighetsägaren obetaget att själv genom sakkunnig person ombesörja planens upprättande.

Avverkningsplan skall, sedan fastighetsägaren, om han ej själv ombesörjt planen, beretts tillfälle yttra sig över därtill uppgjort förslag, för att bliva gällande granskas och fastställas av skogsvårdsstyrelsen. Fastställd plan skall, så snart ske kan, tillställas fastighetsägaren.

4 mom. Skogsvårdsstyrelsen äger efter ansökan förordna, att två eller flera fastigheter, för vilka avverkningsplaner blivit fastställda, må under viss tid vid avverknings företagande behandlas såsom en brukningsenhet. Sålunda tillkommen brukningsgemenskap skall av skogsvårdsstyrelsen på ansökan hävas, där någon av fastigheterna, utan att de samlas å en hand, övergår till ny ägare, som ej förut deltager i gemenskapen.

5 mom. Närmare föreskrifter rörande avverkningsplan och dess tillämpning meddelas av Konungen.

8 §.

Tillstånd till avverkning skall sökas hos skogsvårdsstyrelsen före den 1 april, och åligger det styrelsen tillse, att slutligt beslut i anledning av ansökningen meddelas före den 1 påföljande oktober; dock må i särskilt fall, då ärendet ej utan synnerlig olägenhet kan inom sagda tid avgöras, uppskov äga rum till den 1 november.

Beslutet skall så fort ske kan bevisligen tillställas sökanden.

9 §.

1 mom. Tillstånd till avverkning, som meddelas enligt avverkningsplan, skall, där ej avverkning i mindre omfattning äskas, avse en tid av fem år; dock må, när särskilda skäl därtill äro, skogsvårdsstyrelsen medgiva, att tillståndet må därutöver avse en tid framåt av högst fem år. Frågan om dylikt tillstånd för längre tid framåt prövas av Konungen.

2 mom. Grundas ej tillståndet å avverkningsplan, må, såvitt fråga är om skog, vilken icke är att anse såsom yngre, avverkning medgivas på en gång i så stor utsträckning, som med skogens återväxt är förenlig, dock med iakttagande att därest icke avverkningen föranlåtes av skogens beskaffenhet eller eljest en god skogsvårds fordringar, fastigheten icke genom avverkningen må komma att för framtiden lida brist på husbehovsskog enligt ortens förhållanden.

3 mom. I avverkningstillstånd skall angivas den tid, högst fem år, inom vilken avverkningen skall vara verkställd.

10 §.

1 mom. Då tillstånd till avverkning meddelas enligt avverkningsplan, skall, där ej annat följer av 2 mom., utsyning verkställas av länsjägmästaren, biträdande länsjägmästaren eller annan av skogsvårdsstyrelsen förordnad sakkunnig person. De utsynade träden skola därvid stämplas genom förrättningsmannens försorg.

2 mom. Meddelas tillstånd till avverkning annorledes än enligt avverkningsplan, må, där så finnes tillräckligt, i stället för utsyning och stämpling, allenast anvisning äga rum av viss trakt, där avverkningen får företagas; skolande därvid gränserna tydligt utmärkas och närmare föreskrifter lämnas angående sättet för avverkningen. Vad nu sagts skall ock gälla, där tillstånd enligt avverkningsplan meddelas till avverkning av yngre skog eller av i yngre skog förekommande spridda grupper eller enstaka träd av äldre skog.

Virke av barrskog, som enligt bestämmelserna i detta moment avverkats annorledes än genom gallring i bestånd av yngre skog, må, om avverkningsplan för fastigheten fastställts, icke bortföras från skogen, innan det stämplats genom förrättningsmannens försorg.

3 mom. Vid förrättning enligt denna paragraf böra av fastighetsägaren gjorda framställningar rörande avverkningstrakt och sättet för uttagande av avverkningsbelopp beaktas, i den mån sådant överensstämmer med en god skogsvård.

Om tiden för förrättningen skall sökanden och, om fastigheten äges av annan, jämväl denne senast åtta dagar därförut underrättas.

11 §.

Finner skogsvårdsstyrelsen vid meddelande av tillstånd till avverkning nödigt, att vissa träd överhållas såsom fröträd, äge styrelsen därom utfärda föreskrift. Fröträden skola genom styrelsens försorg förses med tydligt märke och må sedermera icke avverkas utan styrelsens tillstånd.

12 §.

Verkställer någon avverkning, som enligt denna lag ej må ske utan tillstånd av skogsvårdsstyrelsen, vare han pliktig att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som av styrelsen meddelas för utövande av kontroll över avverkningen.

13 §.

1 mom. Sker avverkning i strid mot stadgandet i 6 § eller mot anvisning eller föreskrift, som enligt 10 § 2 mom. första stycket meddelats, eller finner skogsvårdsstyrelsen på grund av företagen utmärkning av skog eller eljest skälig anledning antaga, att avverkning planlagts, vilken skulle komma i strid mot nämnda stadgande eller mot anvisning eller föreskrift, varom nyss sagts, äger styrelsen att, därest sådant finnes vara av nöden, meddela förbud att å den fastighet, där avverkning sålunda ägt rum eller planlagts, utan styrelsens tillstånd verkställa avverkning, med rätt för styrelsen att begränsa förbudet att gälla allenast viss del av fastigheten eller eljest på visst sätt inskränka förbudet. Innan förbud varder meddelat, skall fastighetens ägare samt, där avverkning verkställts eller planlagts av annan, jämväl denne beredas tillfälle att yttra sig i ärendet; finner skogsvårdsstyrelsen saken sådan, att den ej kan tåla uppskov, må den dock meddela förbud tillsvidare och intill dess annorlunda varder förordnat.

Förbud, som nu sagts, skall utan hinder av besvär genast träda i kraft.

2 mom. Skogsvårdsstyrelsen äger bemyndiga länsjägmästaren eller annan hos styrelsen anställd tjänsteman, som fullgjort vad som erfordras för vinnande av anställning såsom jägmästare, att där i fall, som i 1 mom. avses, är av synnerlig vikt, att avverkningsförbud kommer till stånd innan styrelsen hinner sammanträda, meddela sådant förbud å styrelsens vägnar. Om sålunda meddelat förbud göre tjänstemannen utan dröjsmål anmälan hos styrelsens ordförande, och ankomme därefter på styrelsen att i ärendet förordna. I den mån dylikt förbud ej inom tjugo dagar från den, då det delgavs, den dagen oräknad, blivit av styrelsen fastställt, vare förbudet förfallet.

14 §.

Då genom skogsvårdsstyrelsens försorg avverkningsplan upprättas eller i anledning av bestämmelserna i denna lag utsyning eller stämpling verkställes eller anvisning av avverkningstrakt äger rum, skall sökanden utgöra nödig hantlangning. Övriga kostnader för sådan förrättning skola, där ej förrättningen på sökandens begäran verkställes av annan än hos skogsvårdsstyrelsen anställd tjänsteman, utgå av medel, som av styrelsen förvaltas.

3 kap. Om åtgärder för betryggande av återväxt.

15 §.

Där vid avverkning ej kvarlämnats skog av sådan täthet och beskaffenhet, att den med hänsyn till rådande naturförhållanden kan anses nöjaktig, samt en tillfredsställande naturlig återväxt ej heller kan inom skälig tid påräknas, skola sådana åtgärder vidtagas, som äro erforderliga för att nöjaktig återväxt inom skälig tid efter avverkningen kommer att finnas å det avverkade området. Därå uppkommen skog skall vidmakthållas, till dess den nått sådan utveckling, att den ej längre är att räkna som plantskog.

Därest nu stadgad skyldighet skulle i särskilt fall bliva synnerligen betungande, äger skogsvårdsstyrelsen på ansökan medgiva skälig begränsning därav.

16 §.

1 mom. Uppkommer i skog skada genom brand, storm, snöbrott, insektshärjning eller annan dylik händelse eller genom åverkan, skall vad i 15 § föreskrivits om vidtagande av åtgärder för betryggande av nöjaktig återväxt efter avverkning äga motsvarande tillämpning, ändå att skyldighet därtill enligt sagda paragraf ej föreligger.

Där markens ägare ej uppsåtligen förorsakat eller genom åsidosättande av någon honom åliggande skyldighet vållat skadegörelsen, må åtgärder till återväxtens betryggande icke fordras till större kostnad, än som motsvarar värdet av de vid skadegörelsen fällda träd, som finnas kvar å området eller av ägaren tillgodogjorts, ävensom av de kvarstående träd, vilka blivit så skadade, att de ej böra bibehållas eller eljest måste såsom hinderliga för betryggande av nöjaktig återväxt borttagas, jämte den ersättning, markägaren i anledning av skadan uppburit eller kunnat uppbära.

2 mom. Skulle i särskilt fall den i 1 mom. angivna skyldigheten bliva synnerligen betungande, må skogsvårdsstyrelsen på ansökan kunna medgiva skälig begränsning därav.

3 mom. Vad i denna lag stadgas skall ej utgöra hinder för skogsvårdsstyrelsen att medgiva den avverkning, som av skadegörelsen påkallas.

Sker på grund av dylikt medgivande avverkning av barrträd, skall hänsyn härtill tagas, då sedermera tillstånd till avverkning meddelas.

17 §.

För vidtagande av åtgärder, som kunna vara erforderliga för betryggande av skogsåterväxt, är skogsmarkens ägare ansvarig. Är tvist om äganderätten

till marken, skall såsom ägare anses den, vilken med äganderättsanspråk innehar densamma.

Har avverkning företagits av tidigare ägare eller av avverkningsrättsinnehavare, vare jämväl denne gentemot skogsvårdsstyrelsen ansvarig för kostnaderna för de återväxtåtgärder, som av hans avverkning föranledas, men må han av markens ägare söka åter, vad han för sådant ändamål utgivit, därest ej annat blivit avtalat eller, vad angår avverkningsrättsinnehavare, han genom överskridande av den upplåtna avverkningsrätten själv varit vållande till att åtgärderna måst vidtagas.

18 §.

Finner skogsvårdsstyrelsen åtgärder för betryggande av återväxt jämlikt denna lag påkallade, söke styrelsen med den eller dem, som lagenligt äro ansvariga för återväxtens betryggande, träffa överenskommelse om samtliga de åtgärder, som för berörda ändamål böra vidtagas, och om den tid, inom vilken envar av dem skall vara fullgjord. Sådan överenskommelse skall avfattas skriftligen.

Varder ej sålunda överenskommelse träffad, må skogsvårdsstyrelsen, där den ej finner saken omedelbart böra stämmas till domstol, hos länsstyrelsen påkalla undersökning av avverkningsområdet. Länsstyrelsen förordnar i anledning härav en skogsstatens tjänsteman att med biträde av två ojäviga gode män, vilka av förrättningsmannen utses bland dem, som valts till ledamöter i ägodelningsrätt eller häradsrätt eller till gode män vid lantmäteriförrättning i orten, å stället undersöka förhållandet. Om tiden för förrättningen skola genom förrättningsmannens försorg skogsvårdsstyrelsen och fastighetens ägare ävensom annan, som kan vara ansvarig för kostnaderna för återväxtåtgärderna, bevisligen underrättas. Synemännen skola till skogsvårdsstyrelsen avgiva redogörelse med förslag till de åtgärder, som för markens återställande i skogbärande skick må finnas nödiga. Stanna synemännen i olika meningar, varde de särskilda meningarna skogsvårdsstyrelsen meddelade. Sedan undersökning hållits, söke styrelsen ånyo få till stånd överenskommelse, som ovan sagts.

Kan ej överenskommelse träffas, stämme skogsvårdsstyrelsen in saken till domstol, och äger denna föreskriva de åtgärder för återväxtens betryggande, som av förhållandena påkallas, samt förelägga viss tid, inom vilken vad sålunda föreskrivits skall vara fullgjort.

19 §.

Vad enligt 18 § blivit bestämt om åtgärder för betryggande av återväxt samt om tiden därför vare gällande mot framtida ägare av skogsmarken.

20 §.

Har den för vidtagande av återväxtåtgärd enligt 18 § bestämda tid gått till ända och förekommer anledning antaga, att åtgärden ej fullgjorts, låte skogsvårdsstyrelsen genom besiktning å marken undersöka förhållandet. Dylik besiktning verkställes av länsjägmästaren eller annan av skogsvårdsstyrelsen förordnad person jämte två av styrelsen tillkallade sådana gode män, som i 18 §

omförmälas. Till sådan förrättning skall markägaren samt, där skogsvårdsstyrelsen avser att gentemot annan göra gällande förpliktelse att ansvara för återväxtkostnaderna, jämväl denne genom styrelsens försorg bevisligen kallas. Redogörelse över förrättningen skall till skogsvårdsstyrelsen avgivas.

Erhålles vederbörandes skriftliga erkännande, att föreskriven åtgärd icke fullgjorts, vare besiktning, som nyss sagts, ej av nöden.

Det ankommer på styrelsen att föranstalta om vidtagande av åtgärd, som enligt första eller andra stycket befunnits eftersatt.

21 §.

Har åtgärd blivit enligt 20 § genom skogsvårdsstyrelsens föranstaltande vidtagen, äger på framställning av styrelsen överexekutor låta hos vederbörande omedelbart uttaga kostnaderna för såväl själva åtgärden som den föregående besiktningen, där styrelsen visar, att försummelse befunnits föreligga, och kostnadsbeloppet medelst behöriga räkningar styrkes.

Vill den, av vilken kostnad sålunda utsökts, emot det till betalning fastställda beloppet anställa klander eller eljest söka återvinning, stämme in talan därom till domstol sist inom tre månader från det uttagning av beloppet ägt rum eller, därförutan, betalning skett med förbehåll om rätt för gäldenären att söka återvinning.

4 kap. Särskilda bestämmelser angående omläggning av skogsmark.

22 §.

1 mom. Vad i denna lag stadgas skall ej utgöra hinder för skogsmarks omläggning till trädgård, byggnadstomt, väg eller annat liknande ändamål eller till åker, ej heller för omläggning, som betingas därav, att jämlikt lagen den 22 juni 1921 om ströängars indragande till kronan bestämts, att vederlag för ströäng, som indrages till kronan, skall utgå medelst bekostande av odling å visst område.

2 mom. Vill fastighetsägare medelst röjning eller andra särskilda åtgärder anordna betesmark för varaktigt betesbruk eller äng, skall han därtill söka skogsvårdsstyrelsens tillstånd.

För prövning av ansökan om sådant tillstånd äger styrelsen, där detta av förhållandena påkallas, verkställa undersökning samt därvid jämväl inhämta utlåtande från i lanthushållning sakkunnig person. Kostnad för dylik utredning skall utgå av medel, som av skogsvårdsstyrelsen förvaltas. Finner skogsvårdsstyrelsen den sökta omläggningen böra medgivas, skall styrelsen bestämma tid för fullgörandet av de åtgärder, som erfordras för det avsedda ändamålet.

Fullgöres ej inom bestämd tid vad sålunda blivit förelagt, må på talan av skogsvårdsstyrelsen domstol efter omständigheterna förelägga ny tid för fullgörande av för markens omläggning erforderliga åtgärder eller förordna om markområdets återförsättande i skogbärande skick och föreskriva vad därför skall vidtagas.

I fråga om föreläggande eller annat förordnande, som enligt detta moment meddelats, äge vad i 19 § stadgats motsvarande tillämpning.

3 mom. Har i samband med omläggning av skogsmark å fastighet, för vilken avverkningsplan finnes upprättad, barrträd avverkats för annat ändamål än fastighetens eller därmed sambrukad fastighets husbehov, skola träden, innan de bortföras, stämplas genom skogsvårdsstyrelsens försorg. Då tillstånd till avverkning å fastigheten sedermera meddelas, skall hänsyn tagas till vad sålunda stämplats.

5 kap. Ansvarsbestämmelser.

23 §.

1 mom. Företager någon avverkning i strid mot bestämmelserna i 5 § eller 22 § 2 mom. eller mot föreskrift eller avverkningsförbud, som enligt denna lag meddelats, straffes med dagsböter.

Då till straff enligt första stycket dömes, skall tillika det avverkade virket, där det ligger å skogen kvar eller, om det är bortfört, fortfarande är i avverkarens besittning, tagas i beslag och dömas förbrutet. Undgår dylikt virke beslag, är den, som låtit verkställa avverkningen, skyldig att utgiva ersättning med belopp, motsvarande värdet av virket. Har efter avverkningen avverkningsförbud återkallats eller förfallit eller blivit genom laga kraftvunnet beslut upphävt, förty att förbudet icke bort meddelas, må ej virke dömas förbrutet eller ersättning utdömas, som här är sagt.

Innefattar förseelse, varom här är fråga, förbrytelse mot allmänna strafflagen, skall gärningen bedömas enligt vad i 4 kap. 1 § strafflagen är för likartat fall stadgat. Förskyller förseelsen påföljd enligt andra stycket, varde ock den påföljd ådömd.

2 mom. Varder i fall, där jämlikt 22 § skogsvårdsstyrelsens tillstånd erfordras för skogsmarks omläggning till annan användning, avverkning företagen, men eftersättes åtgärd, för vars vidtagande tid blivit bestämd efter vad i nämnda paragraf stadgats, vare straffet böter från och med tio till och med trehundra kronor; dock vare, där under den föresatta tiden flera varit för åtgärdens vidtagande ansvariga, den av dem, som finnes ej hava i avsevärd grad bidragit därtill, att åtgärden icke blivit fullgjord, från ansvar fri.

3 mom. Den, som bryter mot bestämmelserna i 10 § 2 mom. andra stycket eller 22 § 3 mom. eller som underlåter att ställa sig till efterrättelse jämlikt 12 § meddelad föreskrift, straffes med böter från och med tio till och med etthundra kronor.

24 §.

Allmänne åklagaren och skogsvårdsstyrelsen äge lika behörighet att åtala förseelser, varom i 23 § sägs, samt att med beslag belägga virke, som kan dömas förbrutet. Sistberörda befogenhet tillkommer jämväl länsjägmästare eller annan skogsvårdsstyrelsens befattningshavare med skoglig utbildning, skolande i sådan ordning verkställt beslag så snart ske kan och senast inom fjorton dagar anmälas hos någon av de åtalsberättigade.

Varder ej inom fyrtiofem dagar, från det beslag skedde, åtal i laga ordning anställt, vare beslaget förfallet; ägande skogsvårdsstyrelsen att, innan åtal anhängiggjorts, häva beslag, som verkställts av någon dess befattningshavare.

25 §.

Virke, som enligt denna lag dömes förbrutet, skall av åklagaren försäljas å offentlig auktion, så kungjord som om auktion å utmätt lös egendom är stadgat. Begär, innan frågan om virkes förverkande slutligen prövats, virkets ägare, att försäljning skall äga rum, eller finner, på anmälan av åklagare, överexekutor, att fara är för virkets förstörelse, eller att kostnaden för dess förvarande skulle bliva större än skäligt är, förordne överexekutor, att virket skall säljas i den ordning nyss sagts; och skall i ty fall virkets ägare, där han är känd och inom riket boende, eller, där han bor utom riket men inom riket har känt ombud, som äger för honom mottaga stämning och avgiva svaromål, ombudet genom åklagarens försorg bevisligen underrättas om auktionen minst åtta dagar innan den hålles. Anmälan av åklagare, varom här ovan sägs, skall vara åtföljd av fullständig, av två trovärdiga män styrkt förteckning, utvisande virkets mängd och beskaffenhet.

26 §.

Böter, som enligt denna lag ådömas, ävensom genom försäljning av förbrutet virke uppkommen behållning och utdömd ersättning för virke, som undgått beslag, tillfalla den av vederbörande skogsvårdsstyrelse omhänderhavda skogsvårdskassan.

Försäljes i beslag taget virke, innan det dömts förbrutet, skall, till dess frågan därom blivit slutligen avgjord, försäljningssumman nedsättas i riksbanken på sätt särskilt är stadgat; och skall om sådana medels insättning i bankinrättning vidare gälla vad i 160 § utsökningslagen sägs.

27 §.

Saknas medel till gäldandet av böter, vartill någon enligt denna lag fälles, skall förvandling ske enligt allmänna strafflagen.

6 kap. Om fullföljd av talan.

28 §.

1 mom. Är någon missnöjd med beslut, som enligt denna lag meddelats av skogsvårdsstyrelsen, äge han däröver anföra besvär hos länsstyrelsen. I fall, som i 13 § avses, vare rätten till sådan klagan ej till viss tid inskränkt. I andra fall skola besvären, vid talans förlust, vara ingivna före klockan tolv å trettionde dagen efter det klaganden av beslutet erhållit del; och skall underrättelse om vad klagande sålunda har att iakttaga i beslutet meddelas.

Påkallar klaganden hos länsstyrelsen undersökning på marken eller finner länsstyrelsen eljest sådan undersökning vara av nöden, förordne länsstyrelsen en skogsstatens tjänsteman att, där länsstyrelsen så prövar erforderligt,

med biträde av två sådana gode män, som i 18 § omförmälas, å stället undersöka förhållandet och däröver avgiva redogörelse. Kostnaden för dylik undersökning skall förskjutas av medel, som av skogsvårdsstyrelsen förvaltas, men kan genom länsstyrelsens slutliga beslut åläggas klaganden, om han påkallat undersökningen. Nödig hantlangning skall av klaganden utgöras.

2 mom. Över länsstyrelsens beslut må klagan föras hos Konungen genom besvär, som skola ingivas till jordbruksdepartementet före klockan tolv å trettionde dagen från den dag klaganden erhöll del av samma beslut.

29 §.

Över rättens slutliga utslag i mål enligt denna lag föres klagan genom besvär, ändå att talan ej föres om ansvar.

Över överexekutors åtgärd i anledning av framställning, varom i 21 § sägs, må ej klagan föras.

Övergångsbestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1934 samt gäller till och med den 31 december 1943.

Genom denna lag upphäves förordningen den 18 juni 1915 (nr 251) angående utsyning å viss skog inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden, dock att förordningen fortfarande skall äga tillämpning beträffande skogar å kronohemman och krononybyggen under stadgad åborätt inom de sex norra länen.

Vid lagens tillämpning skall iakttagas:

1) Beträffande avverkning, som ägt rum före lagens ikraftträdande, skola förut gällande bestämmelser äga tillämpning.

2) Genom nya lagen förringas ej giltigheten av utsyning och stämpling, som verkställts före dess ikraftträdande; dock att avverkning ej må i något fall verkställas senare än fem år efter utsyningen. Ej heller inverkar lagens ikraftträdande å giltigheten av tidigare meddelade tillstånd till avverkning för skogsmarks uppodling eller föreskrifter, som avse överhållande av fröträd eller utövande av kontroll över avverkning. Överträdelse av föreskrift, som nu sagts, bedömes efter äldre lag.

3) Vad i nya lagen stadgas om skyldighet att vidtaga åtgärder till betryggande av återväxt i anledning av skada, varom i 16 § av lagen sägs, gäller icke, där sådan skada uppkommit före lagens trädande i kraft.

4) Vad i förordningen den 18 juni 1915 är stadgat om befogenhet eller skyldighet för befattningshavare vid skogsstaten att vidtaga eller föranstalta om viss åtgärd, skall efter lagens ikraftträdande i fall, där sagda förordning eller enligt densamma meddelat tillstånd eller föreskrift äger fortsatt giltighet, i stället gälla om skogsvårdsstyrelsen samt, vad angår rätt att taga i beslag virke, som skall anses förbrutet, jämväl om hos denna anställd befattningshavare med skoglig utbildning.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 16 mars 1932.

Närvarande:

justitieråden CHRISTIANSSON,
EDELSTAM,
STENBECK,
regeringsrådet AFZELIUS.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 26 februari 1932, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till *lag om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden* samt till *lag om ändrad lydelse av 2 § 1 mom. punkt 1) skogsvårdslagen den 15 juni 1923 (nr 212)*.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Knut Elis Elliot.

Lagrådet fann förslagen ej föranleda annan erinran än att i övergångsbestämmelserna till den nya lappmarkslagen borde, då lagen vore av provisorisk natur, infogas — lämpligen i bestämmelsernas första stycke — en föreskrift av innehåll, att i fråga om sådan under tiden för lagens giltighet begången förseelse, som i lagen avses, skall vad där är stadgat om påföljd av förseelsen fortfarande gälla.

Ur protokollet:

Ragnar Kihlgren.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 18 mars 1932.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anmäler chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet von Stockenström lagrådets den 16 mars 1932 avgivna utlåtande över de den 26 februari 1932 till lagrådet remitterade förslagen till *lag om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden* samt *lag om ändrad lydelse av 2 § 1 mom. punkt 1) skogsvårdslagen den 15 juni 1923 (nr 212)*.

Efter redogörelse för utlåtandet meddelar föredraganden, att av lagrådet ifrågasatt tillägg infogats i övergångsbestämmelserna till den föreslagna nya lappmarkslagen samt att därutöver i samma lagförslag vidtagits vissa mindre jämkningar av redaktionell natur; och hemställer föredraganden, att omförmälda båda förslag måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Joh:s Thygesen.